ڤەهینۆکا روض النعیم

ڕێڤەبەرێ گشتی و
سەرنڤیسەر

مؤيد طيب

کوردستانا عێراقێ ـ دهۆک
تاخێ مازی - جادا ئاشتی
ئاڤاهیێ سپیرێز

www.spirez.org
www.spirezpage.net

- **ژمارا وەشانێ:** (٣٤٤)
- **ناڤێ پەرتووکێ:** ڤەهینۆکا روض النعيم
- **دانانا:** شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی
- **بەرهەڤکرنا:** تەحسین ئیبراهیم دۆسکی
- **دەرهینانا ناڤەرۆکی:** تەحسین ئیبراهیم دۆسکی
- **بەرگ:** نەجمەدین بیری
- **سەرپەرشتکارێ چاپێ:** شێروان ئەحمەد تەیب
- **چاپا:** ئێکێ
- **تیراژ:** (١٠٠٠) دانە
- **ژمارا سپاردنێ:** ل پەرتوکخانەیا بەدرخانیان ل دهوك (٢٧١٣) ل سالا ٢٠١١
- **چاپخانەیا:** خانی / دهۆك

دار سبيريز للطباعة والنشر
دهوك

SPIREZ PRESS & PUBLISHER
DUHOK

ڤەهینۆکا
روض النعيم

دانانا

شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی

بەرهەڤکرنا

تەحسین ئیبراهیم دۆسکی

سپیرێز 2011

شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی

پێشگۆتن

شەمائلێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ئەو سالۆخەتن یێن ئەو پێ هاتییە نیاسین، و ئەو ئێک ژ وان مەسەلان بوو یێن صەحابییان هەر ژ دەسپێکێ خەم ژێ خواری، و گرنگی دایێ؛ چونکی ئەو ل وێ باوەرێ بوون کو چاڤلێکرنا مە بۆ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- یا تمام و دورست نابت حەتا سالۆخەتێن وی، کو جهێ چاڤلێکرنێنە، بۆ مە ئاشکەرا نەبن، لەو وان ئەو سالۆخەت ب هویری بۆ مە ڤەگێراینە، و دویکەفتییێن وان ژی هەر ل سەر رێکا وان چووینە، و د ئەنجام دا ماددەیەکێ باش د ڤێ دەربارەیێ دا کۆمبوویە.

و پشتی هنگی دەمێ زانینێن شەرعی هاتینە نڤیسین، و ب تایبەتی علمێ حەدیسێ وسیرەتێ، زانایان گرنگییەکا بەرچاڤ دا ڤێ چەندێ، و هژمارەکا نە یا کێم یا کتێبان ل دۆر (شەمائلێن پێغەمبەری سلاڤ لێ بن) هاتنە دانان، و بەلکی کتێبا (الشمائل المحمدية) یا ئیمامێ ترمذی ئێک ژ گرنگترین و ناڤدارترین کتێبان بت د ڤی بابەتی دا، کو پشتی هنگی بۆ گەلەک زانایان بوویە ژێدەر و پالدەر کو ئەو ژی ل سەر ڤێ رێکێ بچن.

و زانایێن مە یێن کورد ژی -د کەڤن دا- ل گرنگیبا ڤی بابەتی ئاگەهدار بووینە، لەو وان ژی هژمارەکا کتێبان د ڤی علمی دا دانانە، چ ب زمانێ عەرەبی بت یان ب کوردی، و چ ب شێوەیێ پەخشانێ بت، یان ب رەنگێ ڤەهاندنێ بت، وشێخ عەبدررەحمانێ کورێ شێخ حەسەنێ نوورانی یێ ئاقتەپی (١٨٥٣ - ١٩٠٧ ز) ئێک ژ وان ئەدیب و زانایان بوو یێن بەرهەمەکێ گرنگ د ڤێ دەربارەیێ دا هێلای، ئەو ژی ڤەهینۆکا وی (روض النعيم)ە، ئەوا ب زمانێ کوردی، زاراڤێ کرمانجی، هاتییە ڤەهاندن، و ژ (٤٥٣١) مالکان پێک دئێت، و ل سەر کێشا (المتقارب المقصور)ە، کو ژ ڤان تەفعیلان پێک دئێت:

(فعولن فعولن فعولن فعول　　　فعولن فعولن فعولن فعول)

و وەکی ژ ناڤێ ڤەهینۆکێ یێ تمام دیار دبت (روض النعيم في عد شمائل النبي الكريم) بابەتێ وێ یێ سەرەکی (سالۆخەت وشەمائلێن پێغەمبەرێ خودێنە سلاڤ لێ بن)

بەلێ شاعری بابەتەکێ دی ژی ل سەر زێدەکرییە و دەلیڤەیا بەرفرەهتر دایێ ئەو ژی بابەتێ سەرهاتیا موعجزەیا (ئیسراء ومعراجێ)یە..

و ڤەهاندنا ڤێ کتێبێ وەکی شاعر ب خۆ ل دویماهییێ ئاشکەرا دکەت ل سالا ۱۳۰۲ مشەختی (بەرانبەر ۱۸۸۵ زایینی) بوو، ئاقتەپی دبێژت:

مە ئانی قەطع کر کەلامێ عەجەب	ژ تاریخێ هجری د سالێ (غەشەب)
د ڕۆژێ موبارەک د ناڤ هەفتەئێ	د عیدێ هەمی موئمنان جومعەئێ
د سەلخێ (ربیع الأول) ماهێ سال	ژ ماهێ عەرەب ئەو حسابێ دەلال

یەعنی: ل ڕۆژا ئەینییێ ل دویماهییا مەها (ربیع الأول)ێ ژ سالا ۱۳۰۲ مشەختی (کو دکەفتە بەرانبەر دویماهییا سالا ۱۸۸۵ زایینی) وی ڤەهینۆک ب دویماهی ئینابوو، و هەر وەکی ئەو ب خۆ ل جهەکی ئاشکەرا دکەت وی ئەڤ کتێبا خۆ ل سەر داخوازا برایێ خۆ شێخ محەمەد جانی (۱۸۵۸ - ۱۹۰۹ زایینی) نڤیسی بوو.

و د گەل گرنگییا ڤێ ڤەهینۆکێ د دیرۆکا ئەدەبییاتێن کوردی دا، بەلێ وێ ناڤ و دەنگێن خۆ -وەکی ئەو هەژی- وەرنەگرتینە، ب تایبەتی ل باشوورێ کوردستانێ، ژ بەر کو ئەو هێشتا نەکەفتییە بەر دەستێن ڤەکۆلەران -ژ بلی خواندەڤانێن دی!-، لەو حەتا نوکە ڤەکۆلین نە ل دۆر عەبدرەحمانێ ئاقتەپی ب خۆ وەک شاعر و زانا، و نە ل دۆر ڤەهینۆکا وی وەک بەرهەمەکێ مەزنێ کرمانجی، نەهاتینەکرن.. هەر چەندە ئەڤ بەرهەمە بەری نوکە دو جاران ل تورکیایێ هاتییە بەلاڤکرن:

جارا ئێکێ : ل تەباخا سالا ۱۹٦٦ زایینی، ل ستەنبۆلێ، دەمێ سەیدا ئەحمەد حلمی یێ قۆغی یێ دیاربەکری، دانەیەک ب دەستێ خۆ نڤیسی و ب ڕەنگێ ئۆفسێتێ بەلاڤکری، بەلێ هندەک تورکێن توخمپەرێس دەستێ خۆ دانا سەر پترییا دانەیێن وێ، ونەهێلا ئەو بەلاڤ ببت[(۱)].

(۱) ژ باشیا بەختی دانەیەک ژێ ل بەر دەستێ مە هەیە، ب ڕێکا هەڤالێ مە مەلا محەمەد سەعید یلدرمی ژ باطمانێ، گەهشتیە مە.

و جارا دووێ : ل سالا ١٩٨٦ زاییني بوو، دەمێ سەیدا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی دانەیەک ژێ ب دەستێ خۆ نڤیسی، و دیسا ب ڕەنگێ ئۆفسێتێ، ئەو بازێرێ دیاربەکرێ بەلاڤکری، پشتی شەرحەکا ب عەربی ب ناڤێ (النفع العمیم) ل سەر دانای[1].

هەر وەسا ئەڤ کتێبە ل سالا (١٩٩١ زاییني) ژی ل وەلاتێ (سویدێ) ب تیپێن لاتینی ژ لایێ سەیدا (زەینەددین زنار) ڤە بەلاڤبوویە.

و دا کو ڤەکۆلەر و خواندەڤان ل باشوورێ کوردستانێ ژی ژ ڤێ کتێبێ بێ بار نەبن، مە خواست دانەیەکا دی ژێ بۆ چاپێ بەرهەڤ بکەین، و ل بەردەست بدانین، و بۆ بەرهەڤکرنا ڤێ دانەیێ مە پالدایە سەر سێ دانەیێن دەسنڤیس:

١- دانەیا فەهمی کوڕێ شێخ محەمەد سراجێ کوڕێ شێخ حەسەنێ نووراني، کو دبتە برازایێ شاعری، ئەوا ل سالا ١٣٧٨ مشەختی، ل دیاربەکرێ هاتییە نڤیسین[2]، و بۆ بنەجهکرنا دەقێ شعرێ و شێوەیێ زارکرنێ مە پتر پالدایە سەر ڤێ دانەیێ، ژ بەر کو نڤیسەر نێزیکی شاعری ب خۆیە.

٢- دانەیا ئەدیب وزانا وباشنڤیسێ ناڤدار مەلا ئەحمەد حلمی یێ قۆغی یێ دیاربەکری، کو ل سالا ١٣٨٤ مشەختی (بەرانبەر ١٩٦٤ زاییني) نڤیسی، وپشتی هنگی ب دو سالان ل ستەنبۆلێ دایە چاپکرن، وەکی بۆری د گەل مە.

٣- دانەیا سەیدا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی، ئەوا بەحسێ وێ ژی بەری نوکە د گەل مە بۆری.

و کارێ مە د بەرهەڤکرنێ دا ئەڤە بوویە:

١- دەقێ ڤەهینۆکێ مە ڤەگوهاستییە سەر ڕێنڤیسا کوردی یا نوی، ئەوا ل باشوورێ دئێتە ب کارئینان، دا خواندەڤان ب ساناهیتر مفایی ژێ وەربگرن.

---

(١) وئەڤ سالە (٢٠١١) ئەڤ کتێبە دوبارە ل دیاربەکرێ هاتە چاپکرن، ژ لایێ پەرتووکخانەیا (سەیدا) ڤە.

(٢) دانەیەک ژێ ژ لایێ شێخ محەمەد شافع ڤە کو دبتە نەڤییێ شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی، -ل دیاربەکرێ- گەهشتییە مە.

٢- هەر سێ دانەیێن بناخە مە هەڤبەرکرینە، و جوداهی د دەهمەنێ دا بەرچاڤکرینە.

٣- ل جهێن پێتڤی مە تەعلیق ل سەر دەقێ ڤەهینۆکێ دایە، پشتی کو مە پالدایە سەر هژمارەکا کتێبێن تەفسیرێ و حەدیسێ و سیرەتێ، و گەلەک جاران بۆ بنەجهکرنا دەقێ ئەم ل وان ژێدەران زڤرینە یێن شاعری پالدایە سەر.

٤- رامانا هژمارەکا پەیڤێن گران، ب تایبەتی یێن فارسی، ل دویماهییێ مە دیارکرینە، دا خواندەڤان پتر د دەقێ بگەهت.

و ل دویماهییێ هیڤیا مە ژ خودایێ مەزن ئەوە کارێ مە ڕاست بینت،و هاریکارییا مە بکەت ل سەر خزمەتا بەرهەم و کولتۆرێ زانایێن مە.

تەحسین ئیبراهیم دۆسکی

٢٥ / جمادی الثانیة / ١٤٣٢

٢٨ / گولان / ٢٠١١

شێخ حەسەنێ نوورانی
و هندەك ناڤدارێن بنەمالا وی

ل دویماهییا سەدسالا نۆزدێ و ل دەسپێکا سەدسالا بیستێ زایینی کۆمەکا شاعرێن کلاسیک ژ ئێک بنەمالێ پەیدا بوون، پەرتووکخانەیا شعرا کوردی یا کلاسیکی ب بەرهەمێن خۆ دەولەمەند کر، و شوین تبلێن خۆ ئاشکەرا ل سەر بەرپەرێن ئەدەبێ کوردی هێلان، ئەو بنەمال بنەمالا شێخ حەسەنێ نوورانی بوو ئەوا ل دەڤەرا دیاربەکرێ دژیا، و شاعرێ مە خودانێ کتێبا (روض النعيم) ئێک ژ ئەدیب وشاعرێن ڤێ بنەمالێ بوو، لەو یا د جهێ خۆ دایە ئەم ل ڤێرێ ڤێ بنەمالێ وهندەک ناڤدارێن وێ ب کورتی ب خواندەڤانێ ڤێ کتێبێ بدەینە نیاسین.

بنەمالا شێخ حەسەنێ نوورانی:

شێخ حەسەن ئەوێ ب ناسناڤێ شێخ حەسەنێ نوورانی دهاتە نیاسین، ئێک ژ شێخێن ناڤدارێن طەریقا نەقشبەندییان بوو ل باکوورێ کوردستانێ، ناڤێ بابێ وی ئیسحاق بوو، و ئیسحاق کورێ سوارە، کورێ ئیسماعیلە، هێڤێنێ وی ژ دەڤەرا (هەکارێ) بوو، بەلێ باپیرێ وی ژ وێرێ ب مەشختی چووبوو ل دەڤەرا غەرزان و لێ ئاکنجی بووبوو، ل گوندەکێ نێزیک (ئوەیسێ قەرەنی) کو دبێژنێ: (کۆخێ)، و ل ڤی گوندی شێخ حەسەن ل سالا ۱۲۰۱ مشەختی (بەرانبەر سالا ۱۷۸۷ ز) هاتبوو سەر دنیایێ.

ل زارۆکینیا خۆ، وی زانینا شەرعی ل نک گەلەک زانایان وەرگرتبوو، و یێ ژ هەمیان ناڤدارتر زانایێ مەزن مەلا خەلیلێ سێرتی بوو (۱۱٦۷ - ۱۲٥۹ مشەختی)، و وی تەصەووف و طەریقەتا نەقشبەندی ژ شێخ صالحێ سێپەکی وەرگرتبوو[(۱)]، و ئەو ئێک ژ خەلیفێن وی بوو.

---

(۱) و ئەڤ شێخ صالحە خەلیفێ شێخ خالدێ زێباری بوو، و ئەو خەلیفێ شێخ خالدێ شەهرەزۆری بوو، بڕێنە: کتێبا (الأحوال الدرية والأخبار المسكية في السلسلة الزيبارية) یا (محمد شفيق الزيباري)، چاپا ۱۹۳٥ ز، بپ ٤٤.

و چونکی شێخ صالحی مرۆڤەکێ ب قەدر و بها بوو ل نک مەزنێن دەولەتا ئۆسمانی، جارەکێ وی کاغەزەک بۆ سولتانێ ئۆسمانی (عەبدلمەجیدی) هنارت، و ئێک ژ داخوازیێن وی تێدا ژ سولتانی کرین ئەو بوو ئەو چاڤێ خۆ بدەتە شێخ حەسەنی؛ چونکی ئەو مرۆڤەکێ ژێهاتییە، و د بەرسڤا وی دا سولتانی فەرمان دا (٥٢) پارچەیێن عەردی ل دەڤەرا (ئاقتەپێ) کو ئێک ژ گوندێن ناحیا (چنارە) یا سەر ب ویلایەتا (دیاربەکرێ) ڤە، بۆ وی بێنەدان، هەر وەسا وی فەرمان دا تەکیەک و مەدرەسەک ژی بۆ وی ل وێرێ بێنە ئاڤاکرن، لەو شێخ حەسەنی قەستا گوندێ (ئاقتەپە)یێ کر، و ل وێرێ ئاکنجی بوو و پێ هاتە نیاسین، و گۆتنێ: شێخ حەسەنێ ئاقتەپی.

و خەلکێ دەڤەرێ ژ لایێ خۆ ڤە ناسناڤێ (نوورانی) ل سەر وی دانا، دەمێ وان ئەو ب مرۆڤەکێ خودان بەرەکەت و نوورانی نیاسی، و دبێژن: شێخ حەسەن ب خۆ ئەدیب و زانایەکێ زیرەک بوو، بەلێ چو بەرهەمێن وی ب بەرچاڤێن مە نەکەفتینە.

ل سالا ١٢٨٠ مشەختی (بەرانبەر ١٨٦٣ ز) شێخ حەسەن ل گوندێ ئاقتەپێ چووبوو بەر دلۆڤانیا خودێ، و هەر ل وێرێ ئەو هاتبوو ڤەشارتن، و وی چار کوڕ ل پاش خۆ هێلابوون، ئەو ژی ئەڤە بوون: عەبدررەحمان، و محەمەد جان، و محەمەد سراج، و محەمەد نوور[1]. و مە دڤێت ل ڤێرێ هندەک ژ ئەدیب وزانایێن ڤێ بنەمالێ بدەینە نیاسین..

شێخ عەبدررەحمان (رووحی):

شێخ عەبدررەحمان کوڕێ مەزنێ شێخ حەسەنێ نوورانی بوو، و ناسناڤێ وی (شمس الدین) بوو، و وی د شعرێن خۆ دا لەقەبا (رووحی) بۆ خۆ ددانا، و دئێتە زانین کو دانانا ناسناڤێن شعری ئێک ژ عورف و عەدەتێن شاعرێن عەجەمانە وەکی کورد وفورس وترکان.

ل دۆر دیرۆکا بوونا وی ل سەر بەرپەڕەکێ کەڤن یێ بابێ وی نڤیسی ئەڤ دیرۆکە هاتییە: ل شەڤا ئەینییێ، ل (٣٠)ی مەها (ربیع الأول)ێ ژ سالا (١٢٧٠) مشەختی (بەرانبەر ١٢/٣١/ ١٨٥٣ز)، و ئەڤ دیرۆکە هەر ئەوە یا د ناسنامەیا وی یا ئۆسمانی ژی دا

---

(١) تەزکرەی مەشایخ ئامەد (دیاربەکر ئەولیاسی) ژ نڤیسینا شەفیق کورکوسوز، ب زمانێ ترکی، چاپا ٢٠٠٤، ئستەنبۆل، بپ ٢٥٠-٢٥١.

هاتی[١]، و بوونا وی ل گوندێ ئاقتەپێ بوو، ئەوێ باپیرێ وی ب مشەختی هاتیییێ[٢]. و دەسپێکا خواندنا وی ل گوندێ ئاقتەپێ بوو، ل خواندنگەها بابێ وی شێخ حەسەنی، و بۆ دەمەکی وی ل نک بابێ خۆ خواند، پاشی پێخەمەت تمامکرنا خواندنا خۆ، وی قەستا چەند دەڤەرێن باشوورێ کوردستانێ کر، و ل وێرێ خواندنا خۆ ب دویماهی ئینا، و ئیجازا مەلاتیییێ وەرگرت[٣]. و پشتی وەرگرتنا ئیجازا مەلاتیییێ ئەو زڤری گوندێ خۆ، و دەمێ بابێ وی مری وی ل شوینا بابێ خۆ دەرس دانە فەقیان، و چونکی وی پویتەیەکێ پتر ددا علمێ مەلاتیییێ وی شێخاتی بۆ برایێ خۆ یێ بچویکتر محەمەد جانی هێلا، و کارێ خۆ کرە گۆتنا دەرسان و ڤەهاندن و نڤیسینا کتێبان.

شێخ عەبدررەحمان ل رۆژا ئەینیییێ ل سالا ١٣٢٥ مشەختی (١٦ مارتا ١٩٠٧ ز) ل باژێرێ دیاربەکرێ چووبوو بەر دلۆڤانیا خودێ، بەلێ جەنازێ وی بۆ گوندێ ئاقتەپێ هاتە ڤەگوهاستن و ل نک بابێ وی شێخ حەسەنی هاتە ڤەشارتن[٤].

شێخ عەبدررەحمانی سێ کوڕ هەبوون: محەمەد کەربەلا، و محەمەد عەسکەری، و محەمەد شەوکەت.

و نەهـ بەرهەمێن شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی ل بەر دەست مانە ب کوردی و عەرەبینە، ب شعر و پەخشان، ژ وان:

---

(١) برێنە وێنەیێ وێ ل دویماهیا ڤێ کتێبێ.

(٢) برێنە پەرتووکا: فەتحا دیاربەکرێ تاریخ و کولتوور، یا سەیدا زەینەلعابدین چیچەک (ئامەدی)، ب زمانێ ترکی، چاپا ٢٠٠٧، دیاربەکر، بپ ١٢٩، هەر وەسا پێشەکییا دەسنڤیسا (روض النعیم) یا شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی، هەر ژ نڤیسینا سەیدا زەینەلعابدینێ ئامەدی، بپ ١.

(٣) زین العابدین زنار: گۆتارا (مالباتا شێخ حەسەنێ نوورانی)، کۆڤارا (وان) هژمارا (١) سالا ١٩٩٢ ز، بپ (١٥)ێ.

(٤) تەزکرەی مەشایخ ئامەد ژێدەرێ بەرێ، بپ ٤٩، و فەتحا دیاربەکرێ تاریخ و کولتوور، ژێدەرێ بەرێ، بپ ١٢٨، و سەیدایێ زەینەلعابدینێ ئامەدی د دەسپێکا (روض النعیم)ێ دا ڤەدگوهێزت کو ئەو ل (٢٩) ئادارا سالا ١٩١٠ زایینی (بەرانبەر ١٣٢٨ مشەختی) مربوو.. بەلێ دیارە کو پشتی هنگی ئەو ل ڤێ گۆتنا خۆ لێڤە بوویە وەکی ژ کتێبا وی یا ل دۆر دیاربەکرێ، هەر وەسا ژ دەسپێکا وی بۆ دیوانا محەمەد کەربەلائی، ئاشکەرا دبت.

١- (كتاب الابـريـز في إثبات القدم للكتاب العزيز) ئەڤ كتێبە ب زمانێ عەرەبییـە، ژ (٨١) بـەرپـەڕان پێـک دئێـت، و وەکـی ژ نـاڤی دیـار ئـەو ل دۆر مـەسـەلا بنـەجهکرنـا (کەڤناتیا) قورئانێ دئاخڤت، و ئاشکەرا دکەت کو ئەو کتێبەکا (مەخلووق) نینە، ئەڤ کتێبە هێشتا چاپ نەبوویە.

٢- (كتاب كشف الظلام في عـقـائد فرق الإسلام) و ئـەڤـە ژی ب زمانێ عەرەبییە، ل دۆر بابەتێ عەقیدێ دزڤڕت، دەسنڤیسا وێ ژ (٣٥) بەرپەڕان پێـک دئێت، و حەتا نوکە چاپ نەبوویە.

٣- منهاج الأصول، د فقهی دا، ب عەرەبی.

٤- غوررەنامە، ل دۆر سالنامەیا عەرەبی و رۆمییە.

٥- كفاية الأوقات فی العمل بربع المقنطرات، ب عەرەبییە.

٦- ڤەهینۆکا (روض النعـيم فـی عـد شـمائل النـبي الكـريم) ئـەڤـەیە یـا نوکـە ل بـەر دەست.

٧- دیوانا شعران: و ئەڤە ژی ئەو شعر غـەزەلـێن جـودا جودانـە یـێن وی ب کرمـانجی ڤەهاندین، دانەیەک ژ دەسنڤیسا ڤێ دیوانێ ل سالا ١٩٧٦ ب دەستێ سـەیـدا مـەلا ئـەحمـەد حلمی یێ قۆغی هاتیە نڤیسین، و دانەیەکا دی ل سالا (١٩٨٠ ز) ب خـەتـێ سـەیـدا (زیـن العابدین)ێ ئامەدی ل دیاربەکرێ بەلاڤبوویە، و جـارەکـا دی ل سـالا (١٩٩٧ ز) بـەلاڤبوویـە ڤە[1].

و مرۆڤ دەمێ شعرێن شێخ عەبدررەحمانی دخوینت هەست پێ دکەت کو یێ ل بەرانبەر شاعرەکێ خودان سەربۆرەکا مەزن و زانینەکا بەرفرەهـ، و ئەڤە یا غـەریب نینە ئەگەر ئەم ل بیرا خۆ بینین کو ئەو د مالـەکێ دا یـێ هاتییـە پـەروەردەکـرن ئـەدەب و زانینـێ جهـەکێ بلند لـێ هەبوو، و هەر ژ زارۆکینیا خۆ وی چاڤێن خۆ ل جیهانا شعر و زانینێ ڤەکربوون، چونکی بابێ

(١) هەر دو ژێدەرێن بـەرێ، هـەر وەسا گۆتـارا مـە ل دۆر ڤـی شـاعری ئـەوا د هژمـار (٤٢-٤٣) یـێ دا ژ کۆڤـارا مەتین ل تەباخا سالا ١٩٩٥ ز بەلاڤبووی.

وی -سەیدایێ وی یێ ئێکێ- دەستەکێ درێژ د ئەدەب و زانینێ دا هەبوو، هەر وەسا ژیانا وی یا فەقیاتییێ، ومزگەفتێ ژی ل وی سەردەمی، بەرێ وی دا شعر ودیوانێن مەزنە شاعرێن کورد وەکی: مەلایێ جزیری، و ئەحمەدێ خانی، و مەلایێ باتەیی و گەلەکێن دی، و ئەو بۆ هندێ پال دا کو ل سەر دەستێ وان فێری ڤەهاندن وهەستپێکرنێ ببت، لەو ئەم دبینین شعرەکا نازک و نێزیکی دلێ گوهداران ل سەر ئەزمانێ وی دگەڕیا.. و هەر چەندە ئاقتەپی ژ وان شاعران بوو یێن ل سەر دەستێ شاعرێن کلاسیکی یێن مەزن فێری شعرێ بووی، و بەرێ وی لێ کو ڕۆژەک بێت ئەو بگەهتە پێکا وان، و ل سەر ڕێبازا وان بچت، بەلێ د گەل هندێ ژی ئەو ژ وان شاعران نەبوو یێن کو خۆ کرینە وێنەیەکێ دوبارکری ژ شاعرێن بەری خۆ، و خواندنەکا ب لەز د شعرا وی دا مرۆڤێ ل هندێ ئاگەهدار دکەت کو وی بزاڤ دکر کو کەسینیەکا شعری یا تایبەت وی هەبت، و شعرا خۆ بکەتە قۆدیکەکا زەلال بۆ سەروبەرێ وی دەمی یێ ئەو تێدا دژیا.

و تشتێ بەرچاڤ د شعرا ئاقتەپی دا ئەو بوو (هەستێ مللەتینی) و(کوردینی)یێ، یان ژی بلا بێژین: (تەعەصصوب بۆ کوردینییێ) ئەوا ل نیڤا دووێ ژ سەدسالا نۆزدێ زایینی ل نک هژمارەکا زانا و ئەدیبێن کورد پەیدا بووی، جهێ خۆ ل نک (رووحی) یێ شاعر ژی کربوو، و ئەڤ چەندە ژ (بەندا پێنجێ) ژ کتێبا وی (روض النعیم) ئاشکەرا دبت.

شێخ محەمەدجان (خاکی):

شێخ محەمەد جان ژی کوڕێ شێخ حەسەنێ ئاقتەپی بوو، ل گوندێ ئاقتەپێ ل (١٣) هەیڤا شەعبانێ ل سالا ١٢٧٤ مشەختی (١٨٥٨/٣/٢٩ ز) هاتبوو سەر دنیایێ.

ل دەسپێکێ علم ل مەدرەسا بابێ خۆ ل ئاقتەپێ وەرگرتبوو، پاشی ل نک گەلەک سەیدایێن ژی علم وەرگرت وەکی: مەلا سەلیم و مەلا محەمەد ئەمین، و ئیجازا خۆ یا مەلاتییێ ژ مەلا محەمەدێ کۆرمۆشلۆیی وەرگرتبوو.

پشتی ب دویماهی ئینانا خواندنا خۆ، قەستا وەلاتێ شامێ کر و ل وێرێ ئیجازا طەریقا نەقشبەندی ژ هندەک پەیرەوێن شێخ خالدێ شەهرەزۆری وەرگرت، پاشی ڤەگەڕیا گوندێ خۆ.

و دەمێ ئەو ل شامێ (ل سالا ١٢٨٠ مشەختی) بابێ وی شێخ حەسەن مر، و برایێ وی یێ مەزن شێخ عەبدررەحمان ل جهێ وی بۆ (ئیرشادێ) ڕوینشت، و پشتی شێخ محەمەد جان زڤڕی، و چونکی شێخ عەبدررەحمانی پتر مەیلا علمێ مەلاتییێ دکر، شێخاتی بۆ برایێ خۆ هێلا، و ئەو ل جهێ بابێ خۆ دانا، ووی خۆ بۆ دەرسدانێ و علمی ڤالا کر.

ل گوندێ ئاقتەپێ ل سالا ١٣٢٧ مشەختی (بەرانبەر ١٩٠٩ ز) چووبوو بەردلۆڤانییا خودێ، و سێ کوڕ ل پاش خۆ هێلا بوون: محەمەد حەسیب و ئەڤە شاعر بوو، و موحەمەد مونیر، و موحەمەد بەهجەت.

و شێخ محەمەد جان شاعرەکێ ژێهاتی بوو، بەرهەمێ خۆ ب کرمانجی ڤەدهاند، و ناسناڤێ وی د شعرێ دا (خاکی) بوو.

دو بەرهەمێن وی هەنە:

١- ڤەهینۆکا (لەیلا ومەجنوون)، ژ (١٨٨٢) مالکان پێک دئێت، و ب کرمانجییە.

٢- کتێبەک د علمێ (نەحو وصەرفێ) دا.

وهەستا کوردینییێ ژ شعرێن خاکی ژی وەکی شعرێن برایێ وی رووحی ئاشکەرا دبت، و ئەو هەردو د ڤێ مەسەلێ دا ب ئەحمەدێ خانی دداخبارن.[1]

محەمەد کەربەلائی:

شێخ محەمەد کەربەلائی کوڕێ شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپییە، و ناسناڤێ وی (بدر الدین) بوو، ل سالا ١٣٠٣ مشەختی (١٨٨٥ ز) ل گوندێ ئاقتەپە هاتبوو سەر دنیایێ، و ژ بەر ڤیانا بابێ وی بۆ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- و شەهیدێ کەربەلائێ ئیمامێ حوسەین -خودێ ژێ رازی بت- ناڤێ وی کرە محەمەد کەربەلائی.

(١) ڤەهینۆکا وی (لەیلا ومەجنوون) سەیدا (زین الدین زنار) ل سویدێ ل سالا ١٩٩٢ ب حەرفێن لاتینی بەلاڤکرییە.. وزانین ل دۆر ژینا شاعری مە ژ دەسپێکا وێ وەرگرتینە، د گەل ژێدەرێن بۆرین ژی، هەر وەسا کتێبا مە (ل دۆر ئەدەبێ کرمانجی) بپ ٢١٨-٢٢٤.

کەربەلائی خواندنا خۆ ل نک بابێ خۆ، و زانایێن دەڤەرێ وەرگرت حەتا ئیجازە ژێ وەرگرتی، و پشتی بابێ وی مری ئەو ل جهێ وی ڕوینشت و دەرس دانە فەقییان، و چونکی خەما وی زانین و ئەدەبییات ب تنێ بوو، وی ژن نەئینا، و بارا خۆ ژ میراتێ باب و باپیران دا برایێن خۆ، و ب تنێ وی بارا خۆ ژ کتێبان هلگرت! و دەمێ شۆڕەشا شێخ سەعیدی شکەستی ل سالا ١٩٢٥، ئەو ژی وەکی پتریا زانا و کەسایەتییێن کورد تووشی دەربەدەری و نەفیکرنێ بوو، و حوکمەتێ بەرێ وی دا باژێرێ (ئۆشاقێ) پاشی ئەو برە باژێرێ (ئەدرنە) و پشتی دو سالان عەفوویا وان دەرکەفت و ئەو زڤڕی کوردستانێ، و ل گوندێ (چۆلێ) ئاکنجی بوو، حەتا ل وێرێ مری، ل سالا ١٣٥٨ مشەختی (١٩٣٩ ز)، پشتی مرنا وی، و ل دویڤ وصیەتا وی، جەنازێ وی بۆ گوندێ ئاقتەپە هاتە ڤەگوهاستن، و ل نک باب و باپیرێ وی هاتە ڤەشارتن.

و دبێژن: بەری مرنێ عەقلێ وی تێک چووبوو لەو وی گەلەک ژ نڤیسینێن خۆ سۆتن، و هزر بۆ هندێ دچت کو وی گەلەک شعرێن خۆ ژی سۆت بن!

دو بەرهەمێن وی ب تنێ گەهشتینە مە، ئەو ژی ئەڤەنە:

١- دیوانا وی یا شعران، کو (٤٢) شعر تێدا هەنە، و پتریا وان ب کوردینە، و هژمارەکا کێم ب ترکینە.

٢- ڤەهینۆکا (مرصاد الأطفال) و ئەو فەرهەنگۆکەکا ڤەهاندییە، ل سالا ١٣٣١ (١٩١٣ ز) وی ئەو دانایە، ووەکی ئەو ب خۆ بەحس دکەت وی ئەڤ کتێبە بۆ هندێ دانایە دا زارۆکێن کورد -ب تایبەتی برازایێ وی- فێری زمانێ فارسی ببن، و مفایی بۆ خۆ ژ وی بەرهەمێ ئەدەبی یێ مەزن ببینن ئەوێ ب فارسی هاتییە دانان.

محەمەد عەسکەری:

برایێ بچویکتر یێ کەربەلائی بوو، ل سالا ١٣١٥ مشەختی (١٨٩٨ زایینی) هاتبوو سەر دنیایێ، و ل گوندێ ئاقتەپە فەقیاتی ل نک بابێ خۆ و برایێ خۆ یێ مەزن محەمەد کەربەلائی کربوو، و مرنا وی ل گوندێ چۆلێ بوو ل سالا ١٣٧٢ مشەختی (١٩٥٢ ز). و وی ژی وەکی باب ومام و برایێ خۆ دەستەکێ درێژ د ڤەهاندنا شعران دا هەبوو، و دو

بەرهەمێن وی یێ کرمانجی د دەست مە دا هەنە، ئەو ژی ئەڤەنە: ڤەهینۆکا (عقدێ دوررێ فام) و دیوانا وی ئەوا ب ناڤێ (کشکولة القلب) دئێتە نیاسین، و وی شعر د گەلەک بابەتان دا ڤەهاندینە، وەکی غەزەلێ و پێگۆتنێ و شعرێن هلکەفتنان، و شعرا وەلاتپارێزی و کوردینییێ ژی وی هەیە، د جهەکی دا ل هینۆکا (عقدێ دوررێ فام) دا دبێژت:

خوصووصا ئەڤ زەمانێ کوردییا مە	کو مایە هەدیە ئەز باڤ و دییا مە
د ڤی وەقتی چراغێ علمێ کوردی	ڤە ناتیسە نەما تێیت مە دی
گەلەک شێرینە ئەڤ ئەزمانێ کوردا	دەریغا مە ژ دەست یەکجاری بەردا

محەمەد حەسیب (حەسبی):

شەیخ مەحەمەد حەسیب کورێ محەمەد جانێ ئاقتەپی بوو، و ناسناڤێ وی یێ شعری (حەسبی) بوو.

ل گوندێ ئاقتەپێ ل سالا ١٣٠٣ مشەختی (١٨٨٦ ز) هاتبوو سەر دنیایێ، و علمێ شەرعی و تەصەووف ل مەدرەسا بنەمالا خۆ ل ئاقتەپێ وەرگرتبوو.

شاعر و ئەدیبەکێ ژێهاتی بوو، و ناسناڤێ خۆ یێ شعری کربوو (حەسبی)، و شعرێن وی ب کرمانجی بوون.

ل سالا ١٣٦٦ مشەختی (بەرانبەر ١٩٤٧ ز) ل چنار چووبوو بەر دلۆڤانیا خودێ، و ل گوندێ ئاقتەپێ هاتبوو ڤەشارتن ل نک باب و باپیرێ وی.

سێ کورێن وی هەبوون: صالح، وعەبدللاه حەیدەر، وموحەمەد.

و دو بەرهەمێن وی هەنە:

١- کتێبا سونبول.

٢- دیوانا شعرێ.. و ئەڤە هەردو ب کرمانجینە. [1]

(١) تەزکرەی مەشایخ ئامەد ژێدەرێ بەرێ، بپ ٢٥٣.

روض النعيم

فى عد شمائل النبى الكريم
عليه الصلاة والسلام من الله البر التواب الرحيم
مع ما رأى فى معراجه فى الليل الطويل البهيم

بند أول
در مبحەث بسملە

ب نامێ خوداوەندێ هەردو سەرا — عەفوو و غەفوور و کەریم و خوەدا
شەهنشاهێ بێ عەزل و فەوت وزەوال — ئەزەل هەر هەبوویە، ئەبەد (لا یزال)
ژ عەرشان حەتا فەرشی ئنسان و جن — خودایا تە ئانین ووجوودێ ب (کن)
د گەل مار و مووران نەبات و طویوور — ژ لوطفا عەمیما تە هاتن ظوهوور
هەمی حووتێ بەحران و مورغێ هەوا — هەمی شاهـ و سولطان وپای[1] و گەدا
طەلەبداری رووزی ژ خەزنا تەنە — رجادار و ملخوارێ بابێ تەنە
مونەززەهـ ژ نەقش و نوقووشی خودا — موبەررا ژ عەیب و قوصووری خودا
تە ئانین ووجوودێ ژ قودرەت فەلەک — موزەییەن ب کەوکەب تژی (از) مەلەک
کەواکب تەحەرروک دکن رووز وشەب — مەلائک عبادەت دکن با ئەدەب
تە دا چەرخ و ئەفلاک هەر یەک جودا — ب نەوعەک تەحەرروک ژ عەرشێ عولا
تە چێکر ژ ئەمرێ خوە دازدە بورووج — دکت شەمس تێدا دوخوول و خورووج[2]
هەمان مەنزلان طەی دکت قورصێ ماهـ — عەلامەت شەب و رووزە بێ ئشتباهـ
کو ئەهلێ جهانێ بزانن حساب — عبادەت بکن بێ سوئال و جەواب[3]

---

(١) د دانەیا (قۆخی) دا: بای، هاتییە، و(بای) ئانکۆ: دەولەمەند، وبەلکی ئەو دورستتر بت.

(٢) د دانەیا (قۆخی) دا: عورووج، هاتییە.

(٣) ئەڤە ئیشارەتە بۆ ئایەتا تێدا هاتی: ﴿هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلشَّمْسَ ضِيَآءً وَٱلْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُۥ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا۟ عَدَدَ ٱلسِّنِينَ وَٱلْحِسَابَ﴾ (یونس: ٥) یەعنی: خودێیە یێ ڕۆژ گەشکری، وهەیڤ ڕوهنکری، وڕێڤەچوونا هەیڤێ کرییە قویناغ قویناغ ڤێجا ب ڕۆژێ هژمارا ڕۆژان دئێتە زانین، و ب هەیڤێ هژمارا مەهـ وسالان دئێتە زانین.

تە ئانی ووجوودێ ژ کەنزا عەدەم — صەحیح ئستدارە کورا پڕ[1] حەشەم
وەضعکر د نێڤ وەسطێ عالەم تە ئەرض — ئەڤی جسمێ خاکی د گەل طوول وعەرض
تە ڕاکر ژ ئەرضی بوخارا خەفیف — مومەززەج ب جسمێ هەوایێ لەطیف
د گەل جوزئێ هووری ڕەشیشاتێ ماء — موسەخخەر د مابەینێ ئەرض و سەماء
مورەککەب ژ وی جسمێ ئەبرێ ثەقیل — ژ بۆ غەیث و بارانێ ئەقوا دەلیل
نوزوولێ دکت ئابێ پاکێ تەمیز — ژ وی جسمێ ئەبرێ لەطیفێ عەزیز
زەمین شەق دکت قادرێ (لا یموت) — ژ حەببێ نەباتێ ژ بۆ ذوخر وقووت
تەدابیر و حکمەت تە دا عالەمێ — ژ (قالوا بلی) یێ هەتا ڤێ دەمێ
تو زانی هەمی نەقص و تامێ د مە — هەمی کذبێ مەحضە کەلامێ د مە
ب ئسمێ تە قائم سەماء و زەمین — ب ئسمێ تە هەر ئاشکار و نهین
قیام و قوعوودێ دکن جوملە کەس — روطووب و یوبووسێ دکن خار و خەس
ژ ئسمێ تە پەیدانە کەون و مەکان — ب ئسمێ تەیە گەڕ و فەتلێ زەمان
ب ئسمێ تە دەوران دکن نەهـ فەلەک — ب ئسمێ تە قوددووسیانێ مەلەک
(سبوحٌ، قدوسٌ) دبێژن مودام — دکن طاعەتێ تە هەمی خاص و عام
ب ئسمێ تە خورشیدێ نوورین شوعاع — ژ شەرقێ د بورجان دکت ئرتفاع
نهایەت هەمی جوزء و کوللێ ووجوود — ب ئسمێ تەیە وان قیام و قوعوود
مەدارا هەمی ئاشکار و نهان — ل سەر ئسمێ پاکێ تەیە هەر زەمان
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار — کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

---

(١) د دانەیا (قۆخی) دا: بێ، هاتییە.

بند ثانى
در مبحث حمد خدا

مه حەمد وثەنا کر هەزاران هەزار ... ژ بۆ خالقێ حەییێ پەروەردگار
خودایێ کو ئیمان و ئیسلامێ تام ... ب رەحما خوە دا مە نەکر تەلخێ کام
وەضع کر خودا موستەقیمێ طەریق ... هەچی موهتەدی بوو ب رەحمەت حەقیق
وەلێ هەرچی دا سەر سەبیلێ خلاف ... موعەذذەب دبت ئەو ب نارێ خلاف
هناری ژ بۆ ئوممەت (أُمّ الکتاب) ... کو پێ فەرق بیتن خەطاء و صەواب
ئەوی جەننەتێ شاد و خوررەم هەمە ... خودایێ مە پەیدا کر و دایە مە
شوکر بۆ تە یا رەب تە ئانیم ووجوود ... عەدەم بووم موقەددەم کە نیشان نەبوود
بوزورگی تە دا من ژ لوطفا عەمیم ... د نێڤ ناز و نعمەت غەریق و موقیم
موشەررەف کرم ئەز ب دینێ موبین ... کرم پەیرەوێ (سیدُ المرسلین)
شوکر بۆ تە یا رەب ل سەر هەردو چاڤ ... تە دا من ژ رەحما خوە ئەڤ هەردو چاڤ[١]
کو پێ کم نەظەر ئەز ل صونعێ خودا ... بەصەر ئەز نەکم صەرفێ مەنعێ خودا
شوکر بۆ تە یا رەب تە دا من لسان ... تە تێ خەلق کر نوطقێ شێرین بەیان
ئەڤی نوطقێ پاکێ فەصیحێ دەلال ... تە بەخشی ژ بۆ من (أیا ذا الجلال)
تلاوەت بکم پێ کەلامێ قەدیم ... د گەل حەمد وتەسبیحێ شاهێ کەریم
بکی حفظ یا رەب زەبانێ فەقیر ... نەکت صەرفێ نەهیێ تە حەییێ قەدیر
شوکر بۆ تە یا رەب ل سەر هەردو دەست ... شوکر بۆ تە یا رەب تە ئەڤ نەقش بەست
تە بەستن ل من ئەڤ دو دەستێ تەمیز ... موزەییەن تە پێ کر ووجوودا عەزیز
تە لێ چێکرن دەه ئەصابع تەمام ... ژ بۆ مەصلەحەت هەر یەکی دەر مەقام

(١) ئەڤ مالکە ویا د دویڤ دا د دانەیا (فهمی وئامەدی) دا نەهاتییە.

کو پێ خەیر وصەدقە بدم سائلان   بدم سەر سەرێ سێوی و بێ دلان
رجائێ دکم ئەز ژ تە هەر نەفەس   کو بەطش و تەعەددا نەکم ئەز ل کەس
شوکر بۆ تە یا رەب ل سەر هەردو پا   شوکر بۆ تە هەردەم خودایا خودا
تە دا من ژ رەحما خوە دو پایێ پاک   کو سەعیێ نەکم پێ (إلى ما سواک)
بکم سەعی و مەشیا عبادەت ب وان   نەکم جەهدێ ظولم و خیانەت ب وان
شوکر بۆ تە یا رەب تە دا من عەقل   د گەل خەمسەئێ باطنە[1] عەقل ودل
کو ڤان جەمعە کم ئەز ب ئنسانیەت   بناسم سەبیلێ ل وەحدانیەت
خەرابی و قەنجی ب وان فەرق کم   نە کو وان د ذەنبان ب توون غەرقکم
نەکم صەرفێ ئەفکارێ باطل هەمە   نەگێرم ژ حوکمێ تە غافل هەمە
ئەگەر دەستەگیری نەکی هەر زەمان   ژ دەست نەفس و شەیطان ئەمان سەد ئەمان
نهایەت مە عەجزە ژ حەمد و ثەنا   نزانم ئەدا کم ثەنایێ خودا
وەکی شەیخ سەعدی[2] ژ فکرێ عەزیز   دەرانی ئەڤی بەیتێ پاکێ تەمیز
ژ بۆ یومنێ ئانی مە دانی ل ها   کو تەحقیقێ عەجزە ژ حەمدێ خودا
(عطایست هر موی از و بر تنم   چه کو نابه هر موی شکر شکر کنم)[3]
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەر ولال وگێژە تو نینە مەدار

(١) خەمسەئێ باطنە: هەر پێنج هەستێن مرۆڤینە: بهیستن، دیتن، بێهنکرن، تامکرن، ودەستکرن.

(٢) سەعدی: شاعرێ ناڤدارێ فارسانە، ناڤێ وی موشەررەفە کورێ موصلحوددینێ شیرازیە، و ب ناسناڤێ سەعدی دئێتە نیاسین، ل دۆرێن سالا ٥٨٠ (١١٨٤ز) هاتبوو سەر دنیایێ، و ل سالا ٦٩١ (١٢٩١ز) مربوو، خودانێ (بوستان وگولستانێ)یە.

(٣) یەعنی: هەر مویەکێ د لەشێ من دا هەی ژ کەرەم ودانا تەیە، ودڤێت هندی وان مویان ئەز شوکرا تە بکەم، وئەو تشتەکە ب من ڤە نائێت.

بند ثالث
در توحید باری و إیمان بواجبات

ب ئەزمان ددم شاهدێ دل تەبا — کو مەعبوودێ بلحەق نەهن جوز خودا
ژ عەرشان حەتا مونتەهایێ زەمین — چ مەعبوودێ بت ئاشکار و نەهین
هەمی باطلن غەیری ذاتێ خودا — عبادەت ژ وی را طەریقێ هودا
یەکە بێ هەڤال و شەریکە یەقین — نە موحتاجە بۆ پوشتەبان وموعین
ب ذاتێ خوە ئەو قائمە بێ گومان — مونەززەه ژ وەقت و جهات و مەکان
موقەددەس ژ مانەند و مثل و ظەهیر — غەنی ئەو ژ جەیش و سلاح و وەزیر
د فعلا خوە دا ئەو نە موحتاجی کەس — نەهن حاجب و پاسبان و عەسەس
هەچی ئەو ئرادەت بکت دێ ببت — نەشێن هیچ کەس فعلێ وی مەنعە کت
نە دا و نە باب و نە ئەولادە وی — نە زەوج و نە زەوجەت نە ئەحفادە وی
نە خواب و نە خور نە لباس و فراش — نە ڕاست ونە چەپ وی نەپێش و نە پاش
نە ژێر و نە ژۆرە ژ بۆ ذاتێ پاک — نە ئەز باد و ئاتەش نە ئەز ئاب و خاک
ل سەر وی نەبۆرینە ئەزمان و حین — نە ماضی نە حال و موضارع چنین[1]
بزان واجبە هەر ووجوودا خودا — شەریک مومتەنع مومکنە (ما سوی)
ل وی نەوم و حدثان و مەوتن عەدیم — قەدیمە قەدیمە قەدیمە قەدیم[2]

---

(١) شاعر ل ڤێرێ ل دویڤ ڕیبازا دورست د دیارکرن وبنەجهکرنا سالۆخەتێن خودێ دا نەچوویە کو (ئیثباتا سالۆخەتێن کەمالێ) ب ڕەنگەکێ بەرفرەهە، و(نەفیا سالۆخەتێن کێم) ب ڕەنگەکێ کورتە، ووی مەسەلە بەروڤاژی کریە!

(٢) قەدیم (کەڤن) نە ژ باشناڤێن خودێیە، و د قورئانێ وسوننەتێ دا نەهاتیە، بەلکی (الأول) یێ ئێکێ ژ باشناڤێن خودێیە.

عەلیمە کەریمە موریدە و قەدیر
حەمیدە مەجیدە سەمیعە بەصیر

حەیات و کەلامە ژ بۆ وی صفات
ئەوی خەلق کر جوملەئێ مومکنات

ئەوە جامعە بۆ صفاتێ کەمال
سماتێ نەقص نینە بۆ (ذی الجلال)

ئەگەر حاشا جوز وی هەبوونا ئیلاهـ
د بوو ئەرض و ئەسمان ب یەکسەر تەباهـ

ژ بۆ وی ڕا مەعدوومە هەمتا و ضد
د حوکمەش نەهن هیچ ئەنباز و ند

چ حوکمێ موقەددەر بکیتن خودا
ژ کەس ڕا تونە زەهرە چوون و چڕا

ل فەردییەتا وی خودایێ صەمەد
کو ئاهە ئەوی (قل هو اللهْ أحدْ)

موسەللەم ل نک جوملە حەی و جەماد
(بلا شک) ووجوودا خودایێ عباد

ژ بۆ غەیرێ وی ڕا بوزورگی چونان
مەجازە مەجازە مەجازی بزان

ئەوە شاهێ موطلەق د حوکمێ خوە یەک
د فەردییەتا وی نەهن ڕەیب و شەک

ووها ڕەنگە مەعبوودێ حەققە کەریم
ئەوە (مالک الملک)ێ ئحسان عەمیم

ب جوز ذاتێ وی نسبەتا پادشاهـ
وەکی چووبێ شەطرەنج و ئەسمائێ شاهـ

ئەوی پادشاهێ عەزیزێ مەجید
قەریبتر بزانە ژ (حبل الورید)

خەبیرە ب ئەقوال و فعلان هەمە
ب سرر و عەلانیەتێ عالمە

هەنووز نەبوە نییەت د دل دا ووجوود
خەبیرە ئەوی پادشاهێ وەدوود

گوشادە موقیم بابێ عەفوێ خودا
ئەلا ئەی گونەهکار حەییەهەلا

ب عصیان وذەنبان ل سەر هیچ کەس
موغەللەق نەکر بابێ خوە یەک نەفەس

د کونهێ خودا دە تەحەییور هەمە
نکارن بکێشن تەصەوور هەمە

قیاس و تەصەوور عوقوول و خەیال
ل سەر ذاتێ باری بەطالن بەطال

هەمی جن و حەیوان و ئنس و مەلەک
د کونهەش فەرووماندەنە یەک ب یەک

(ز ما مدحت ذات مولی چنان
کە موری مساحە کند آسمان)[1]

نە حەدد و وەظیفە ژ بۆ هیچ خەلق
بزانن حەقیقەت ل سولطانێ حەق

---

(١) یەعنی: مەدح وسەنایا خودێ ب مە ڤە نائێت، کا چاوا ب مێرییێ ڤە نائێت خۆ بگەهینتە عەسمانی.

کەفیلە ژ بۆ رزقێ ئنسان و جن   د گەل جوملە حەیوان خودایێ مەزن
مودەببر موقەددر ئەوە هەر زەمان   ووها ڕەنگە موحیی مومیتێ چونان
دەما بێتە عەفو و کەرەم ئەو خودا   ژ هەڤ موذنب و قەنج نابن جودا
(معاذْ اللهْ) گەر بێتە قەهر و غەضەب   رەسوول و نەبی تێنە خەوف و تەعەب
ئەگەر چ گونەهکارێ بەدنامم ئەز   وەلێ (شکرُ للهْ) کو ئیسلامم ئەز
موقررم ب وەحدانیەت (باللسانْ)   موصەددق ب قەلب و ب دل هەمچنان
موحەممەد رەسوولێ شەهێ (لا یزال)   هناری ژ بۆ جنن و ئنسان دەلال
هەمی ئەنبیاء و رەسوولێ د وی   حەقن جوملە مەبعووثێ با ئەمرێ وی
کو تەبلیغێ ئەحکامێ مەولا بکن   شەرائع ل عالەم هەوەیدا بکن
بوت و بوتپەرەستان و ئاتەشپەرەست   بکن ئەو ب حوکمێ خودا زیر دەست
ب وان جوملەشان موئمنم سەد سپاس   ژ بۆ ذاتێ مەولا بتن بێ قیاس
کتاب وصوحوف جوملە حەقن یەقین   خودا کرنە نازل ژ بۆ مورسەلین
وەلێ ناسخێ حوکمێ جوملە کتاب   بزانە کو قورئانە عالی جەناب
کەلامێ قەدیمە چو دوڕێ نەفیس   موەششەح موزەییەن ب نەظما سەلیس
ژ بۆ مە ئیمامە ب فەضلا خودا   ژ بۆ جوملە عالەم ئەوە موقتەدا
ل مە فەرض و حەتمە ل مە لازمە   بکن ئعتقادێ شەرائع هەمە
مەلائک ژ بۆ رەب هەنە بێ حساب   بوروونن ژ عەدد وشومارا کتاب
(ذوی أجنحە) دو و سێ و چهار   موسەخخەر ل بەر ئەمرێ پەروەردگار
موطیعن ژ بۆ ئەمرێ رەببێ مەزن   نە ئاکل نە شارب نە مێر و نە ژن
ژ وان ڕا عبادەت چو ئەکل و شەراب   موسەببح موقەددس بەدەل خورد و خواب
ژ بۆ مەصلەحەت جوملە مەئموورن ئەو   ژ طاعاتێ مەولا ڕا مەجبوورن ئەو
ب مەوت و ب قەبر و سوئال و حەشر   ب جەننەت ب دووزەخ صراط و نەشر
ووها ڕەنگە وەزن و قەضاء و حساب   د نێڤ ئەهلێ مەحشەر عقاب و ثەواب

شەفاعەت ژ ئەووەل ڤە بۆ موصطەفا / ل دوو وی هەچی ئەهلێ صدق و وەفا
لقائا خودایێ غەفوورێ کەریم / ژ بۆ موئمنان دەر جنان و نەعیم
ب ڤان جوملەشان موئمنم (لا جرم) / نەهن رەیب وشەک نک مە ئەی موحتەرەم
خودایا بدی ڤی فەقیرێ نەکەس / ئەڤێ ئعتقادێ د ئاخر نەفەس
ل سەر ڤێ عەقیدێمە ئەز دەر حەیات / خودایا بدی من د حینا مەمات
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار / کەرِ ولال وگێژە تو نینە مەدار

بند رابع
در مبحث صلاة و سلام

ژ قەطرێ د بەرف و مەطەر زێدەتر — ژ عەددا نەبات و حەجەر زێدەتر
ب عەددا حەصات و ثەرا و رەمل — نوجوومێ د ئەسمان و ذەرر و نەمل
د گەل جوملە ئەوراق و بەرگێ درەخت — عەددەد تێک نەباتان ژ نەرم و ژ سەخت
عەددەد وەزنێ ثەقلا جبال و قباب — ب ملئێ بحار و ب ئەوزانێ ئاب
شومارا هەمی شەعرە ریش و وەبەر[1] — ل سەر طەیر و حەیوان و جنن و بەشەر
ب عەددا جەمیعی حوبووب و نەبات — د گەل جوملە ئەشیائێ دەر کائنات
ب عەددا هەمی (طرفە العین) ها — کو طەرفە بکن ئەهلێ ئەرض و سەما
حسابا موحاطێ ب علمێ خودا — تژی عەرش و هەم (سدرە المنتهی)
تژی ئاسمان و زەمین بت چونان — د مابەینی وان و بحارێ گران
ب ملئێ جنان و نەعیمێ مەزن — ب عەددا هەمی لەفظێ ئنسان و جن
ژمارا جەمیعێ حورووف و کەلام — ژ وەقتا ئەزەل تا ب (یوم القیام)
تلاوەت ببت یا کتابەت ببت — تەصەوور ببت یا قرائەت ببت
د گەل جوملە (شەیئ)ێ د لەوحێ کەبیر — کو پێ خامە گێڕایە شاهێ قەدیر
حساب و عەددەد غەرق کت سەر تە سەر — نە ئاخر هەبیتن ژ وی ڕا نە سەر
د گەل تێکدە نەعماء و ئالائێ حەق — کو پێ فەضل کریە خودایی ل خەلق
ووها ڕەنگە مەضرووب بت جوملە عەد — د نەفسا خوە دە با حساب و عەددەد
موضاعەف بتن ئەڤ عەددەد هەر وسان — رضا حەق د وی دا هەبت هەر زەمان

(١) د دانەیا (قۆغی) دا هاتییە: ریش و پەڕ.

موکەررەر بتن ئەو پەیاپەی مودام نەبت مونقەطع قەط نەبیتن تەمام
د جوملە زەمان و د جوملە مەکان د جوملە مەه و لەحظەء و حین و ئان
د گەل جوملەئێ ذەررەهایێ ووجوود عەدەد لێ دزانت خودایێ وەدوود
ب عەددا مەعانی کەلامێ قەدیم ب مقدارێ جوودا خودایێ کەریم
قەدەر عەفو و رەحم و قەدەر قودرەتێ موحاطێ ب سەمع و بەصەر بگهەتێ
عەدەد مەوجێ بەحران و نەشرێ هەوا ب هژمارێ نەغماتێ طەیرێ هەوا
هەتا قەلبێ عاشق بسووزت ب نار ئەڤی نارێ عشقێ شەواتێ غەدار
شومارێ جەمیعی صەلات و سەلام کو هاتینە گۆتن ل (فخر الأنام)
هەچی بێتە گۆتن هەتا ساعەتێ ژ بۆ پادشاهێ ئەڤێ ئوممەتێ
نە عەد ژێرە پەیدا بتن نە حساب نە مەضبووطێ خامە نە حەصرا کتاب
ل عەددا هوبووبا ریاح و هەوا عەدەد کوللی ئەشیاء و داء و دەوا
موقارن ب حوبب و رضائێ خودا د حەققێ ئەوی پادشاهێ هودا
هەتا بێتە رۆژ و بچت لەیلێ داج هەتا بێتە دەرگەهـ یەدێ ئحتیاج
موطەههەر موکەممەل صەلاتێ کوبار ژ رەببێ صەمەد حەبیبێ پەروەردگار
موقارن ب هندی سەلامێ شەریف ب هندی تەحییاتێ پاکێ ظەریف
موبارەک موعەظظەم (جلیل القدر) موافق موطابق بتن با ئەمر
صەلاتێ کو راضی بکت کردگار مە ژی پێ عەفوو کت کەریمێ غەفار
موضاعەف موکەررەر بتن ئەڤ قەدەر عەدەد جوملە ئەنفاسێ جنن و بەشەر
ب مقداری ثقلا زەمین و سەماء د گەل عەرش و کورسی و ئەحجار و ماء
ل سەر ذاتێ پاکێ حەبیبێ خودا ئیمامێ روسول پێشەوایێ هودا
شەهێ فەخرێ عالەم نەبییێ کەریم شەهنشاهێ ئەو رەنگێ خولقێ عەظیم
خوداوەندێ سەیف و کتابا موبین شەفاعەتکەرێ خەلقێ شاهێ ئەمین
ئیرادەت دەما کر خودایێ وەدوود کو عالەم بکت سەرتەسەر دەر ووجوود

صوودوور بوو کەلامێ موقەددەس قەوی   کو ذاتێ مە تەشبیهی کەنزا خەفی
مە حەزکر کو مەعرووف بت ذاتێ پاک   مە ئانی ووجوودێ خەلائق ژ خاک[1]
ژ ئەووەل ڤە یەک قەبضە نوورا عەظیم   ژ نوورا خوە گرتی خودایێ کەریم
ب ئەمرێ خودا نوورێ پاکێ خودا   موحەووەل شودە بوو ئیمامێ هودا[2]
د قەندیلێ تەعظیم چەندان هەزار   سنینێ عەدیدە بوو تەسبیحدار
هەتا وەقتێ خەلقییەتا ئادەمی   د قەندیلێ تەسبیحگۆ بوو هەمی
موطەهەر موقەددەس موزەییەن دەلال   مونەووەر موشەعشەع ژ نوورا زەلال
ژ پەرتا وێ نوورا وی جوملە روسول   د گەل ئەنبیا بوونە پەیدا چو گول
کو ئادەم ووجوود کر یەدێ قودرەتێ   ئەوی نوورێ ظاهر کەتە جەبهەتێ
ژ ئادەم ب پشت و زکێ طاهرە   نەقل بوو هەتا ئامنا فاخرە
شەبێ دەولەت ئەفزوونێ مەولوودێ پاک   جهان سەرتەسەر رەوشەن و تابناک
تەزەلزول کەت ئەیوانێ نووشێرەوان   هەدم بوون ژ وی چاردە بورجێ گران
ل فارس ڤەمریانە ئاتەشگەدە   ب دەڤ سەرنخوون بوون هەمی بوتگەدە
ل سەر وەجهێ ئەرضی صەنەم سەرتەسەر   د بوتخانەیان بوونە زیر وزبەر

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ وێ (حەدیسا قودسی) ئەوا تێدا هاتی: ﴿ **كنت كنزاً مخفياً لا أعرف، فأحببت أن أعرف فخلقت خلقاً فعرفتهم، فبي عرفوني** ﴾ ووەکی زانایێن حەیسێ دبێژن ئەڤ حەدیسە یا بێ بناخەیە وچو ئەصل بۆ نینە (حەدیسەکا مەوضووعە).

(٢) یەعنی: ئێکەمین جار خودایێ کەریم مستەک ژ مەزنە ڕۆناهییا خۆ گرت، و ب فەرمانا خودێ ئەو ڕۆناهییا خودێ یا پاک هاتە ڤەگوهاستن وبوو پێشەوایێ هیدایەتێ، کو پێغەمبەرە -سلاڤ لێ بن-. ومەسەلا کو ئێکەمین چێکری پێغەمبەرە -سلاڤ لێ بن- وکو ئەو ژ ڕۆناهییا خودێ دورست بوویە بەری ئادەم چێ ببت، ل دەمێ (تەعەییونا ئێکێ)، ئەڤە خەیالەکە صووفیان د سەرێ خۆ دا چێکرییە، وئەڤ هزرە د وی شەریعەتی دا نەهاتییە یێ موحەممەد -سلاڤ لێ بن- ب خۆ پێ هاتی! مەلایێ باتەیی ژی د (مەولوودنامە) یا خۆ دا هەر بۆ ڤێ هزرێ دچت دەمێ بێژت:

گرت یەک قەبضە ژ نوورا خۆ خوەدا   گۆتە وێ: (کونی حبيبي أحمدا)
هێژ نە عەرش وفەرش وکورسی وقەلەم   هێژ نە لەوح وئەنبیایێ موحتەشەم

هەمی حووتێ بەحران و وەحش و طویوور ب مزگین و شاهی ب فەرح و سورروور

جهان پڕ ژ تیرێژێ نوورا خودا ژ یومنا قودوومێ نەبییێ هودا[1]

کو چل سال بۆری ژ عومرێ رەسوول ب وەحیا خودا صەدرێ صاحب قەبوول

صەلا دا ژ بۆ جنن و ئنسان هەمە بوو شاهنشەهێ شاهـ و سولطان هەمە

ب دەستەک کتابا موبین و سەدید ب دەستێ دی شمشیرێ تیژێ شەدید

(١) گەلەک ژ نڤیسەرێن بەحسێ بوونا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- دکەن، زێدە خۆ دوەستین بۆ هندێ دا وان ئەخباران کۆم بکەن یێن بەحسێ (عەجێبیێن شەڤا بوونێ) دکەن، وەکی: هەرِفتنا ستوینێن کۆچکا کیسرایی، یان هشکبوونا ئاڤا گۆلا ساوە.. وهتد! ژ وان گۆتنان یێن ب رێکێن دورست ونەدورست گەهشتینە مە، ویێن عەقل قەبویل بکەت وقەبویل نەکەت، ویێن د گەل علمی وحەتا دینی ژی رێ دکەڤن ورێ نەکەڤن ژی.. هەر وەکی وان ب ڤێ چەندێ دڤێت پێغەمبەرێ مە -سلاڤ لێ بن- ب رەنگەکێ ئەفسانەیی نیشا مە بدەن، ومە وە تێ بگەهینن کو ئەو د سەر مرۆڤینییێ را بوو، لەو دڤێت وەکی مرۆڤان هەمییان نەهاتبتە سەر دنیایێ! راستە ئەو سەیید وسەروەرێ دووندەها ئادەمییە، وخۆشتڤیێ خودایێ عالەمێیە، بەلێ دڤێت ئەم باش بزانین مەزنیا موحەممەدی -سلاڤ لێ بن- ژ هندێ نائێت چونکی شەڤا ئەو تێدا هاتیە سەر دنیایێ کوچکا کسرای ونەجاشی هژیا بت یان نە.. یان ئاگرێ مەجووسیان ڤەمری بت یان نە.. نەخێر! وئەوێن باوەری ب موحەممەدی -سلاڤ لێ بن- ئینای، وسەر ومالێ خۆ گۆری کری، وان ئەڤ چەندە نەکربوو چونکی موحەممەد -سلاڤ لێ بن- دەمێ بووی وەکی هەمی بچویکان نەدکرە کری وئێکسەر بۆ خودێ چوو سوجوودێ.. نە، ومە د چوو کتێبێن سیرەتێ ژی دا نەدیتییە کو کەسەک هاتبتە نک پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- وباوەری پێ ئینابت چونکی ل شەڤا بوونا وی تشتێن عەجێب چێبووبوون.. ئەگەر وەسا با مام وپسمامێن وی بەری هەمییان دا باوەریێ پێ ئینن.. مەزنیا موحەممەدی ژ وی بەرهەمی دئێت یێ ب گازیا وی ڤە هاتین، ئەو بەرهەمێ چو کەس تێدا ب خیلاف ناچن. وئەگەر خۆ بۆ جەدەل ئەم باوەریێ ب وان گۆتنان بینین ژی یێن هندەک نڤیسەرێن سیرەتێ ڤەدگێرن، ژ وان نیشانێن پەردەدرِ یێن کو ل شەڤا بوونا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ئاشکەرا بووین، دێ بێژین: ئەوێن وێ شەڤێ ئەو نیشان دیتین، نەدزانی ئەڤ نیشانە ژ بەر بوونا وینە، چونکی حەتا پشتی هنگی ب چل سالان ژی بەرێ کەسێ نەکەفتبوو موحەممەدی -سلاڤ لێ بن- وکەسێ نەدزانی ئەو دێ بتە پێغەمبەر ودێ رِوییێ دیرۆکێ گوهۆرِت. وپشتی ئەو ب رۆناهییا ئیسلامێ هاتی، وگازیا خودێ د ناڤ خەلکی دا بەلاڤ کری، ئەوێن باوەری پێ ئینای، وبەرِەڤانی ژێ کری، ل هیڤییا هندێ نەمابوون بیرا خۆ ل وان عەجێبییان بیننە ڤە یێن ل شەڤا بوونا وی چێبووین دا باوەرییا وان موکمتر لێ بت، وئەوێن باوەری پێ نەئینای ژی مە گوهـ لێ نەبوویە ئێک ژ وان باوەری ئینا بت ژ بەر وان عەجێبیێن ژێگۆتی یێن کو وان ل وێ شەڤا ئەو تێدا بووی دیتین..

ب نـــەصـــا کتـــابێ شـــەرائـــع دورســـت ب تیغـێ مویـارەک صـەنادیـدێ پـەسـت
ژ ئـــاخر ڤـــە بـــوو شـــاهێ ئـــاخر زەمـــان وەلـــێ (أز) ئـــەزەل ســـەروەرێ ســـەروەران
هـەچـی هاتـە بـەر پـایێ شـاهێ روسـول ب شـود ماشـیێ راهـێ (أهـدی الـسبل)
هـەچـی وەجهـێ بـێ یـومن گێـڕا ژ حـەق سەرێ پیسێ بێ دەولـەتـەش بـوو دو شـەق
ب شەرعا موطـەهـهەر هودا بـوون گـەلـەک ب شـیرێ مویـارەک فـەنـا بـوون گـەلـەک
هـەزاران چـو نـەجاشـی و قـەیـصەری ڤـــەوەســـتانە خدمـــەت گـــوذاری دەری
ئیمـامێ حـەرەم وەقتـێ ڕاکـر عـەلـەم موطیع کر بتوون شاهـ و مەلکێ عەجەم
ئـەوە فـەخـرێ ئوممـەت ل هـەردو سـەرا خوصووصـا شـەفاعـەت د رووزێ جـەزا
ووهـا ڕەنگـە سـەر ئـەنبیـا ء و روسـول خوصووصا ئولولعەزمێ نێڤ وان چو گول
ل سـەر ئـال و ئـەصـحابێ وان جوملـەشان د نێڤ ئـەهلێ عالـەم دە صاحب نیشان
خوصووصا ل سـەر ئـال و صـەحبێ نـەبی رح و مـال و جـانم فیـدایێ وە بـی[1]
نوجـــووم و مـــەصـــابیحێ راهـــێ هـــودا د بـــەر دینـــێ ئیـــسلامێ دە جانفـــدا
موهـاجر د گـەل جوملـە ئـەنـصارێ وی هـــەمـــی تـــابع و شـــیعە و یـــارێ وی
خوصووصا ئـەبی بـەکرێ صدیقێ غـار شـــەفیقـــێ رەفیقـــێ حـــەبیبـــێ کویـــار
ئـــەوە چێتـــر و ئـــەفـــضەلـــێ ئوممـــەتـــێ ئـــەوە (ثـــانی اثنـــین)ێ دەر ئایـــەتـــێ[2]
د صـدقێ قـەدەم دا د بـەر موصـطـەفـا هـــەتـــا کـــو قـــەدەم دا دەڤـــێ ئـــەژدەهـــا
ووهـا ڕەنگـە فـاروقێ صـاحب هونـەر خودان عـەدل و هـەیبـەت ئیمـامێ عومـەر
ئـەبی حەفص فـارق د نـاڤ کوفر و دین ئیمـــامێ دووەم پاشـــی شـــاهێ ئـــەمـــین
ئیمـامێ کـو خـائف ژ وی ئـنس و جـن ل سەر دەستێ وی بوون فوتـووحێ مـەزن

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: ئەوی.

(٢) ئەڤە ئیشارەتە بۆ ئایەتا (٤٠) ژ سوورەتا (التوبة) ئەوا تێدا هاتی: ﴿إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾.

و هەم سەر ئیمامێ سیەم بێ ریا
ئەوی ذاتێ عوثمانێ صاحب حەیا

موشەررەف ب فەضلا شەهادەت کەریم
ل سەر خوەندنا وی کەلامێ قەدیم

ژ بەر شددەتا شەرمێ خوە ئەو مەزن
نەگۆ: بۆ چ سەعیێ دکن قەتلێ من

ئیمامێ چهارەم عەلی یێ کوبار
هزەبرێ خودا شاهێ دولدول سوار

دەرێ بەلدەئێ علم[1] و کەرراریێ صەف
ئیمامێ ب حەق شاهێ تەختێ نەجەف

ژ شمشیرێ خوونباریێ وی دەر مەصاف
جلا دایە دینێ موبین بێ خلاف

و هەم سەر ئیمامەینێ پڕ ئەکرەمەین
ئیمامێ حەسەن با ئیمامێ حوسەین

شەهیدێ سەعیدەینێ سبطەینێ پاک
ژ بۆ موصطەفا قوررەتێ عەینێ پاک

و هەم حەمزە عەبباسە عەممەی نەبی
ئەوی ذاتێ پاکێ نەبییێ ئومی

و هەم عەبدرەحمان و سەعد و سەعید
د گەل طەلحە و بوو عوبەیدێ سەعید

زوبەیرێ موکەننا ب (ابن العوام)
کو عەشرێ موبەششەر ئەڤن (بالتمام)

و هەم جوملەئێ زەوجەئێ طاهرە
د گەل دوختەرانێ قەوی فاخرە

رضائا خودا بت ل سەر وان هەمە
ب جاهـ و ب تەبعییەتێ وان ل مە

ل داوو ل بابێ مە وو موئمنین
و هەم جوملەئێ موئمنات ئەجمەعین

فەقیرێ گونەهکارم ئەز بێ ئومید
شەفاعەت بکی من د ڕۆژێ شەدید

دزانم تو شاهنشەهـ و ئەز گەدا
تەرەحوم کە بەر بێ کەسێ بێ نەوا

ئەگەر دەر بکی ڤی فەقیرێ ذەلیل
ب جوز بابێ رەحما تە کۆرم عەلیل

ژ عوصصاتێ ئەڤ ئوممەتم ئەلئەمان!
مە نەسپێری نەفسا مە یا بەدگومان

نگاهێ ب رەحمەت ل من کی ئەمان
ل سەر من گران بوونە عصیان گران

د ڕۆژێ قیامەت کو ڕابم مەلوول
من و دەست و دامانێ ئالێ رەسوول

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ حەدیسەکا مەوضووع، دەقێ وێ ب ڤی ڕەنگییە: ﴿ **أنا مدينة العلم وعلى بابها** ﴾ بنێڕە: سلسلة الضعيفة، يا سەيدا ناصر الدين الألباني (٢٩٥٥).

ل دونیـــا و عوقبـــا د صــــوبح و مــــەســـا   مـەنـم سـائلێ بـابێ ئـەهلـێ عـەبـا[1]
هـــەزاران صــــەلات و هــــەزاران ســــەلام   ل پێغـەمبـەر و ئـال و صـەحبـان تـەمـام
ئیلاهـی تـو رووحـی نـەکـی شـەرمـسـار   کــــەڕ ولال وگێـــژە تـــو نینـــە مــــەدار

(١) ئەهلێ عەبا بنەمالا پێغەمبەرییە -سلاڤ لێ بن- فاطما وحەسەن وحوسەین، ئەوێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- عەبایێ خۆ ب سەر دادای، وگۆتی: ئەڤەنە (ئالێ) من.. ومرۆڤ دڤێت سائلێ دەرگەهێ خودێ ب تنێ بت، نە یێ (ئەهلێ عەبای) ونە یێ کەسێ دی! چونکی پێغەمبەری ب خۆ -سلاڤ لێ بن- گۆتییە: ﴿ **وإذا سألت فاسأل الله** ﴾ ئەگەر تو پسیارێ بکەی پسیارێ ژ خودێ بکە.

بند خامس
در سبب نظم کتاب

ژ پاش بەسمەلە حەمدەلە تەصلیە   بزانن ژ من هەرچی ئەڤ دیتیە
دبێژت فەقیرێ گونەهکارێ ژار   ذەلیلێ پەشێمانێ پڕ ذەنبدار
گەدایێ ب دەریووزە بەر بابێ حەق   نەهێلا د عصیان ژ کەس ڕا سەبەق
ڕژاندی ب ذەنب وگونەهـ ئابروو   ب لەهو و ب غەفلەت هەمی عومر چوو
صەغیرێ ب عومر و ب عصیان کەبیر(۱)   ژ طاعەت قەلیل و ژ ذەنبان کەثیر
گونەهکارێ روخ زەردێ پڕ خەوف و بیم   فەقیرێ ل بابێ خودایێ کەریم
غەریقێ بحارێ گوناهێ مەزن   عەمەل پیسترێ جوملەئێ ئنس و جن
ئەڤی عەبدەرەحمانێ زارێ مەلوول   لەقەب شەمسە دینێ ظەلووم و جەهوول
جگەر مورتەعب رووحییێ شافعی   ئەڤی رووسیاهێ وەطەن ئاقتەپی
ل سەر ئعتقادا ئیمام ئەشعەری   طەریقەت بزان نەقشیبیێ خالدی
کەمەربەندێ سەججادەئێ نەقشیبیان   ژ خذمەت گوذارانێ وان ئەولیان
ئەڤی موجرمێ بێ نەوا جان گوداز   ب ڤی طەرزی وی خامە کر نەغمەساز
ل من ئقتراح کر برایێ عەزیز   حەبیبێ جگەر نازدارێ تەمیز
ئەخێ نسبەئێ من ب باب و ب دا   شرینتر ژ ئەولاد ئەو ڕەنگ بڕا
د جسمێ م دە نائبێ رووحە ئەو   د طووفانێ غەم کەشتیا نووحە ئەو
ژ چەشمێ م ڕە مەنزلا مەردومەک   ب وی ئەز دبینم زەمین و فەلەک
عەجەب هۆگر و هەمنشین دەر حەضەر   هەڤالێ قەوی هەمرکابێ سەفەر
مونەووەر ب وی خان و مانێ دمن   چراغێ دل و قووەتێ جانێ من

(۱) عەمرێ وی دەمێ دانا ڤێ کتێبێ (۳۲) سال بوو.

ژ قــەلبــێ م ڕە میــوەئــێ نووبهــار   ژ رووحــێ م ڕە قــووتێ ســەد رووزگــار
ژ چـەشـمێ م ڕە (قـره العـین)ە عـەیـن   رجـا ئـەو بکـت ذمـمـەتـە دەینـە دەیـن
مــوطـیعێ خــودا عابــدەک (بالـتمــام)   هــەشاشــە بــەشاشــە ب شـێرین کــەلام
ب هەر کەس عەزیز و ظەریف و دەلال   ل نـک مـن شـێرینتر ژ مولـک و منـال
خەبەرخوەش یەقین ئەهلێ صوحبەت قەوی   عـەجـەب نوکتـەدان شوبهی کەنزا خەفی
حــەبیبــێ منــێ ئاشــکار و نهــان   ب ئسمێ موحەممەد وەلـێ جانێ جان[١]
خوصووصـا برایـێ دیگـەر پـڕ شـەکـوور   موحەممەد کە عالـەم بدو شود ب نـوور
برائـێ دیگــەر ئانکــە دەر لــەیلـێ داج   موحـەمـمـەد کـە ئـەفراشـتەئـێ سـراج[٢]
برائـێ ب ڤـی طـەبعـەت و هـەیئـەتـێ   طـەلـەب کـر ژ مـن دا بکـم غیـرەتـێ
نـەظـم کـم کـەلامـێ سـەلیـسێ فـەصـیح   کـو عـەد کـم شـەمـائلێ شاهێ مـەلـیح
ڤـەمـام ئـەز تـەحـەییـور د ڤـێ گـۆتنێ   نکــارم جــەواب دم نــەشــم گــۆتنێ
تـەعـەللول مـە چـەندان کـرن بێ حساب   کـو نـائێ ژ دەسـتێ مـە نـەظـمـا کتـاب
خوصووصـا حـەدیثـا رەسـوولێ کـەریـم   د گـەل راویـان و روایـەت عـەمـیم[٣]
نـە زێـدە نـە کـێم کـم روایـەت ئـەبـەد   ژ دەسـتێ مـە نـائێتی (مـنْ غیـر حـدْ)
نهایـەت خـەلاصـی نـەبـووم ژ ئقتـراح   درێــژ کــر ل مــن گــۆتن و ئلتحــاح
جـەوابـا عـەزیـزی ئـەذییـەت ل مـن   (نعـمْ) بێـژم ئـەز زۆر و زەحمـەت ل مـن

---

(١) شێخ محەممەد جان برایێ شاعری بوو، ل سالا ١٢٤٧ (١٨٥٨ز) ل گوندێ ئاقتەپێ هاتبوو سەر دنیایێ، و ل سالا ١٣٢٧ (١٩٠٩ز) هەر ل وێرێ مربوو، ل جهێ بابێ خۆ شێخاتییا نەقشبەندییان دکر، وشاعر وئەدیب ژی بوو، ڤەهینۆکەکا وی یا کرمانجی ب ناڤێ (لەیلا ومەجنوون) هەیە، ناسناڤێ وی یێ شعری (خاکی) بوو.. و د دەسپێکا ڤێ کتێبێ دا مە بەحسێ وی ب بەرفرەهی کرییە، بۆ یێ بڤێت لێ بزڤرت.

(٢) ژ بلی شێخ محەممەد جانی شاعری دو برایێن دی ژی هەبوون، وەکی ئەو ب خۆ د ڤان هەردو مالکان دا ناڤێ وان دئینت، ئێک محەمەد نوور بوو، ویێ دی محەمەد سراج بوو. وهەر سێ برایێن وی ژ وی بچویکتر بوون.

(٣) ئەڤ مالکە وهەر سێ مالکێن د دویڤ دا د دانەیا (فەهمی) دا نینن.

چو ئاخر جەوابدان مە ڕێ تێ نەدی   ل نەظما کتابا خوە بوومە خوەدی
م فکری[1] د فکرا خوە یا قاصرە   وەکی شووشەیا پارە و کاسرە
ل ذهنا خوە من کر تەماشا گەلەک   تژی ڕەخنە ئەز جەور و ظولمێ فەلەک
فەلەک هەی فەلەک هەی فەلەک هەی فەلەک   تە رووحی بەعید کر ژ چەشمێ بەلەک!
جگەر پارە پارە ژ هجرا حەبیب   زیادە موئەللەم ژ جەورا ڕەقیب
عەوائق عەلائق هەمی صەف ب صەف   ڤەوەسطان ل من فکرێ من کر تەلەف
هەزار فکر و پانزدە هەزار غائلە   ل فکرا مە بوون پەردە و حائلە
خوصووصا نگارێ منێ نازدار   ژ چەشمێ خوە ئاڤێتمە هەی هەوار
د ڤی حالەتێ شددەت ئەفزوون قەوی   پەریشان وسەرگەشتێ هاموون قەوی
ژ من زێدە بازارێ ئەڤ ڕەنگ مەتاع   ژ بەر قللەتا مال و قوصرێ ذراع
دزانم نە مەیدانێ ڕەخشێ منە   نە سەرلەوحەئێ خەطط و نەقشێ منە
کەمالاتێ من نینە بارە ل من   کتابا وها عەیب و عارە ل من
چکو زێدەئێ حەدد و طەورێ منە   نە بوستانێ ئەزهار و نەورێ منە
وەلێکن ئعانەت ژ ڕەببێ کەریم   مەدەدخواهم ئەز لوطفێ شاهێ عەظیم
مە تەشمیر کر ساعدێ هممەتێ   نەظم کم کەلامی د گەل دققەتێ
مە دەستێ خوە دا سەر سەرێ خامەئێ   کو پێ نەقش کم صوورەتێ نامەئێ
قەلەم هاتە جونبش ب عشقا گران   ب فەرقێ سەرێ خوە د ئەمرێ ڕەوان
حەرارەت ژ قەلبێ مە کێشا قەلەم   ژ سووزێ جگەرخوونێ ڕەش هاتە دەم
مونەققەد مونەققا کەلامێ سەلیس   نەظم کر د سلکێ چو دوڕێ نەفیس
بنێرن ل شعران هەچی زانیە   چ تەرکیبەکی صرف کورمانجیە
ژ کورمانجیا خوە مە ئانی نظام   موعەللا و شیرین و (افصح کلام)
ژ کورمانجیێ زێدە شیرین نیە   وەلێکن خەریدارێ چەندین نیە

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: بفکرێ.

ئەگەر من بديتا خەريدار قەط | رەوان دێ مە بكرا ب تەشبيهى شەط
كەلامێ ب كوردى ب نەظم و وەزن | مە بينا ووجوودێ كتابێ مەزن
ژ تەنظيمێ كوردى سوئال و جەواب | مە بينانە نەظمێ هەزاران كتاب
وەلێ ئكتفا كر ژ نەظمێ هەمين | چكو كەس نەهن بێژە من ئافەرين!
مە كێشا ئەذييەت ئەڤان چەند رووز | ژ كوردى كتابەك ب ساز و ب سووز
كو دا تورك و فارس نەبێژن تو جار | نەبوون كورد نيشانێ عشقا غەدار
وە رەنگ شاعرێ كوردێ شێرين كەلام | هەنە شعرێ وان زێدە ئەحسەن نظام
وەلێكن تەعەصوب نەمايە ل مە | ژ ڤێ تورك و فارس جەمايە ل مە
مە ئەڤ چەندى لەفظێ شرين چێكرن | زەبانێ د توركان مە پێ ژێكرن
مە هيڤى ژ نوظظارگانێ عەزيز | كو چاڤان بدن سەر ڤێ نەظمێ تەميز
نەكن حەرفگيرى[1] ل من شاعرى | چكو پارەمە باطن و ظاهرى
ژ هجرێ تژى قەلبێ من رەخنەنە | عەلاماتێ عشقێ ئەڤەر لێ هەنە
وە هەم تازە نووبارێ باغێ مەيە | ژ ئەووەل ڤە شوعلا چراغێ مەيە
ژ پێشى نها من خەطا و صەواب | نەكێشانە نەظم و نظامێ كتاب
ئەگەر چ غەزەل من هەبوون مەعنەوى | وەلێ من نەبوو شعرێ قەط مەثنەوى[2]
ژ بۆ خاطرێ وى برايێ عەزيز | مە ئانى نظام ئەڤ كەلامێ تەميز
مە تەسمييە كر ئەو ب (روض النعيم) | د عەددا شەمائلێ شاهێ كەريم
مەبە موخطئێ هيچ كەس زينهار | كو پاشى نەبى خاطئێ پايەدار
عەمەل كن ب قەولێ شەهێ (لا ينام) | (إذا مروا باللغو مروا كرام)[3]

---

(١) د دانەيا (قوغى) دا: صەرفگيرى.

(٢) ژ ڤێ گۆتنا وى بۆ مە ئاشكەرا دبت كو بەرى ڤێ كتێبێ، وى چو كتێب نەدانابوون، مەعنا: (روض النعيم) ئێكەمين كتێب بوو وى نڤيسى، ژ بلى هژمارەكا شعرێن جودا جودا.

(٣) يەعنى: ئەگەر گۆتنا مە يا دورست نەبت ژى تانێ لێ نەدەن، د بەر را ببۆرن وگوهدارىێ بۆ نەكەن، وێ بكەن يا د ئايەتێ دا هاتى: ﴿ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴾ (الفرقان: ٧٢).

دوعا کن ژ بۆ من گەلی ناظران   قەوی مام د بن بارێ ذەنبێ گران
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەڕ ولال وگێژە تو نینە مەدار

بند سادس
در طلب إمداد أز ساقی و موغنی

وەرە ساقیێ جامێ جەم بێ ووقووف ل من جەمع بوونە ژ غەم سەد ئولووف
شەرابەک عەقیق ئەرغەوانی ب جام دو سێکان بدە من کو بڕژت کەلام
کەرەم کە مەیێ نابێ دەر جامێ جەم جەمع بوونە سەر من هەزار کۆهێ غەم
ژ هجرا حەبیبێ، ژ جەورا فەلەک مەلوول و پەریشان و زارم گەلەک
بدە من شەرابێ کو پڕ ئال بی ب ڕەنگێ خوە یاقووتێ سەییال بی
ژ ئەکدارێ چەرخێ موقەرنەس قەوی حەزین مامە بێ یار و بێ کەس قەوی
تو زانی چ ئاگر د قەلبێ مە دا ژ هجرێ ل جەرگ و ل دل شوعلە دا
ئەمان! بووم ژ هجرێ نگارێ کەباب مە ئحیا کە دیسا ب جامەک شەراب
مە قەصدە بکم شاعری چەند نەفەس ژ غەیری تە نینە مە فەریادرەس
وەرە ساقیا بینە رطلێ گران بدە من کو نوو بم شەباب و جوان
عەلاماتێ پیری ژ من مەحوو کە ل شەمسا مە عەورە وەرە صەحوو کە
وەرە هەی وەرە ساقیێ سیم ساق بدە بادەئێ نابێ شەککەر مەذاق
بدە ساقیا جامێ صافێ شەراب کو قەلبێ مە دەوران بکت وەک حوباب
ژ دەستێ خوە باقێ ئەڤان ساغەران بدە من ب ئەکواب و رطلێ گران
نزانم ب ئەقداح و ساغەر تو جار ب کۆیێ مەزن ئەز دبم نەشئدار
وەرە ساقیا بادەئێ تازە دوو[1] بدە من کو ئەز پێ ببم سورخ ڕوو
بدە ساقیا جامێ لەب ڕێزێ پڕ وەلێکن شەرابێ نەقییێ چو دوڕ
بنێرە د وەقتا کو سەرگەرم بم د ئنشائێ شعران چ بێ شەرم بم

(١) د دانەیا (فەهمی، ئامەدی) دا: ڕوو، هاتیە.. و (دو) ب فارسی ب ڕامانا (ب لەز وبەز) دئێت.

وەرە ساقیا ئەلعەجەل بێ فوتوور   مەکە سستکاری نەیم ئەز صەبوور
بدە ساتگینێ موصەففا ژ دورد   دکن ئشتیاقێ عەرەب رۆم و کورد
ژ ئەکدارێ دونیا نەما طاقەتم   پەریشان و سەرگەشتەئێ فورقەتم
ئەگەر عەونەتێ من نەکی تو ب جام   نەشێم نەظم کم بەیت و شعر و کەلام
ڤەکوژ ئاتەشێ من ب جامەک شەراب   چکو دل ژ هجرێ پڕ (أز) ئلتهاب
وەرە ساقیا زوو بکە هممەتێ   هونەر من نەمایە ژ دەست فورقەتێ
دلێ پڕ ئەلەم ب ئاتەش و پێتە من   بدە جامێ مەی دا طەرەب بێتە من
هەزار خار و شەوکن ژ هجرێ د دل   مومەززەج بکە بادە با ئابێ گول
بدە من کو مەرهەم بە بۆ جەرحێ من   سەبەب بت ژ بۆ جونبش و فەرحێ من
خیالێ نگارێ کو تەصویر کم   بنێرە کەلامی چ تەقریر کم
کو ئحسان کی بۆ من ب چەند جامێ مەی   خەفیف بن هنک زەخم و ئەکدار و کەی
طەرەب بێتە قەلبم پەس (أز) قیل و قال   نەظم کم چ ئەبیاتێ صاحب کەمال
وەرە ساقیا قەط مەکە خەوف و بیم   بدە بادەئێ وەک طباعێ سەلیم
ژ بۆ من غوموم و هوموومن رەفیق   ژ مەیخانەئێ بینە ئابێ عەقیق
ل سەر قەلبێ من بارێ غەم بێ عەدەد   بدە ساغەرێ بادەئێ ئەلمەدەد
ژ فورقەت نەما من قوا و حەواس   پەیاپەی بدە جامێ مەی بێ هەراس
چو ئمشەب شەبێ عشرەتێ دلبەرە   ژ ئەغیاری خالی حەبیب هەمبەرە(١)
مونەغغەص مەگێڕە ئەڤی وەقتێ خوەش   موکەررەر کە ساغەر ب پێنج و ب شەش
نزانم کو صوبحێ وەها بێتە دەست   وە یا خود پەریشان ببم زار و پەست(٢)
شەڤێ مە هەمی حاملن سەرتەسەر   هەلا چ ولادەت دکن دەر سەحەر
وەرە ساقیا ئاتەشی ذەوقدار   بدە من کو ئەز پێ بکم ئفتخار

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: رەهبەرە.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: مەست، هاتیە.. و (پەست) ب فارسی ب ڕامانا (کێم بها) دئێت.

سوار بم ل رەخشێ وەکی روستەمێ — بەیان کم هنک حالەتێ عالەمێ
وەکی پەهلەوان روو ب مەیدان بکم — ژ کەیفا دلێ خوە چ جەولان بکم
موقابل نەبن هیچ شاعر ب من — حەسەد کن ب باطن ب ظاهر ژ من
وەرە ساقیا بینە جامێ شەراب — م ژێ پڕ هەوا کە ب مثلی حوباب
کو سەججادەء و خەرقەء و سەبحەئێ — بکم رەهنێ بادە د مەیخانەئێ
ژ ئەکدارێ دونیا مە کێشا ئەمان — ب لەز من خوە ئاڤێتە دێری موغان
کەرەم کە ب من چەند جامێ کەبیر — بکم صەرفێ بادە قەلیل و کەثیر
بکم کەشفێ ئەسرارێ دل بێ خوەدی — کەسێ مەست بت نینە شەرم و فەدی
ئەلەمدارم (أز) هجرێ یارێ ظەریف — بکە دەستەگیری ب جامەک شەریف
بدە ساقیا ئابێ ئاتەش صفەت — ل دل دا ڤەکت دەرگەهێ مەعرفەت
د دل دا هەنە رەخنە و زەخم و ریش — ب تەشبیهی سووراخێ زەنبوورێ نیش
بکە سەددێ ڤان رەخنەیان ئەز شەراب — کو نەظمێ درێژ کم ب مثلی طەناب
ب جامێ تو من لائوبالی بکە — ژ عەقل و خرەد جوملە خالی بکە
بدە ساقیا بادەئێ پڕ فوتووح — ژ طووفانێ غەم من خەلاص کە چو نووح
گوشادە ببت بۆ مە دەرگاهێ ڕاز — نەظم کم چ ئەشعارێ دوورێ دراز
بدە ساقیا ئەرغەوانی قەدەح — ژ بۆ دل ببت کەیف و بۆ دل فەرەح
کو چەند جورعەیان ئەز ژ ساغەر چەشەم — ژ ئەعلایێ گەردوون عەلەم بەرکەشەم
بدە ساقیا مەی کو دەرمانە ئەو — ژ بۆ قەلبێ خەستە وەکی جانە ئەو
بدە دا ب یومنەش خەلاص بم ژ غەم — خەبەردم ژ سەر سەطحێ چەرخێ نەهەم
بدە ساقیا بکرە مەستێ مودام — د مەیخانەئێ دە دکت ئەو مەقام
د خوازم د عالەم دە بەدنام بم — موریدێ مەی و ساقی و جام بم
کو بیخود بم (أز) جامێ بێ غلل و غەش — ببێژم ژ بۆ تە کەلامێ دخوەش
بدم دەستێ سەر خامەئێ بێ زمان — کو نالندە کم ئاشکارا عیان

بخوورەک ژ عشقێ د ئاتەش بکم دماغێ خرەد تا ئەبەد خوەش بکم
دەرینم زەبانەک وەکی (ذو الفقار) ضەبط کم مەصافێ کەلام ئاشکار
بدە ساغەرەک (بعدَ کلِّ حسابْ) کو سەرگەرم بم نوو ب جامەک شەراب
بنووشم ب عشقێ حەبیبا عەزیز کو گووینده بم شوبهی طووطێ تەمیز
ژ بۆ من ڤەبت بابێ فەخر و کەمال خەبەر دم ژ ئەنواعێ بەحثێ دەلال
شەرابا کوهەن بت ل جەرحم دەوا لەذەت بێ دماغا منێ بێ نەوا
ل مەیدان زەنم نەعرە شوبهی ئەسەد برێژم دورێ مونتەظم بێ عەدەد
ئەگەر مەی نەدی نابە ئنشا کەلام بدە جامێ مەی جامێ مەی (و السلام)
موغەننی تو ژی چەند مەقامێ سورود نەظم کە ل ئاهەنگێ طەنبور و عوود
موغەننی وەرە هەم ب سووز و ب ساز نەظم کە ژ پەردان عراق و حجاز
ژ هجرا حەبیبێ ئەلەمدارم ئەز ب عشقا نگارێ عەلەمدارم ئەز
ئەگەر پڕ درێژ بت ل من ئەڤ فراق دبم سەرتەسەر ئاتەش ئەز ئشتیاق
موغەننی وەرە ساز کە نەغمەئێ کو باڤێژم ئەز خرقە و سەبحەئێ
ژ ئەشعارێ من گۆتی وەقتێ شەباب ببێژە ل ئاوازێ عوود و رەباب
کو بێت فکرێ من حالێ بۆری ل من سەهل بت هنک نارێ دووری ل من
وەرە ساقیا بینە جامێ ب کەف موغەننی تو لێدە ل چەنگ و ل دەف
ژ بارێ غەمان پڕ گرانم ئەمان د فکرێ م دە یارێ من هەر زەمان
د وەقتێ جوانی ژ ئەشعارێ من نەظم کە ژ لوئلوئێ ئەفکارێ من
درێژکە کەلامی ل ئاهەنگێ عوود بسووزم ل بەر تە ب مانەندی عوود
بدە دەستێ سەر سازێ ئاوازدار کو ئەم ژی بنالین وەکی مۆسیقار
تو بەسطا مە بینە ب ئاوازێ چەنگ موشەررەف کە گووشم ب ئاواز و دەنگ
چکو قەلبێ مەقبووضە (از) هجرێ یار سورور و طەرەب تێدە نینە تو جار
بدە قەلبی کەیفەک ژ ئاوازێ خوەش ببێژە ژ ئەوصافێ خالێ د ڕەش

کو بێت قەلبێ من کەیف و بەسط و سورروور — بـەیـانکم ژ بـۆ تـە نوکـاتێ د هـوور
بکـم عـەرضێ بـۆ تـە ب طـەرز و لیـاق — عـەجێبـێ کـو ئانینـە سـەر مـن فـراق
موغـەننـی وەرە دەردێ پـێ چـارەیـە — دلـێ مـن وەکـی خـەرقـە سـەد پـارەیـە
ئـەڤـان پـارەیـان هـەر یـەکی بـێ حساب — تـژی ڕەخنـە ئـەز جـەورێ یـارێ شـەبـاب
چ بێـژم ژ مـەعـشووقێ پـڕ دوورم ئـەز — ب قەلب و ب رووح وجەسەد هوورم ئەز
بزانـە کـو یـارێ عـەزیـزێ شـەفـاف — غـەضـەب گـرت و ئاڤێتمـە کـووهێ قـاف
ژ هجرانـێ خووبـان دلـم پـارەیـە — ژ قـەلبـێ م ڕە سـازێ تـە چـارەیـە
موغـەننـی کوجـائی کوجـائی کوجـا — تـەداروک بکـە چـەنـد مـەقـامێ نـەوا
موغـەننـی نـەوایـێ طـەرەب ساز کـە — ژ دل دەسـت ب نـەغمـات و ئـاواز کـە
بـدە جـەرگـێ مـن بـەعـضێ ئاسایـشێ — بـشۆبی ژ قـەلبـێ مـە ئالایـشێ
موغـەننـی ئـەزان سـازێ نـەقـشێ بیـار — کـو ئـاوارەمـە ئـەز ژ یـار و دیـار
نـەوایـەک تـو بکـشینە ئـەز ئـەنـدەروون — ڕەفـع کـە ژ مـن فکـرێ دونیـائێ دوون
د عـەردێ دە مایـە ژ غـەم هـەردو پـا — ب سـازەک دەرینـە ئوصـوولم ژ جـا
موغـەننی ئـەڤـان جـەرحێ مـن چـارەکـە — ب ئـاوازێ خـوەش جـەرگێ مـن پـارەکـە
مـەقامـەک ببێـژە مـەقامـەک چونـان — طـەرەب بێتـە صـووفی و زاهـد هـەمـان
بـدە دەسـتی سـەر سـازێ ئـاوازدار — تـەسـەللـی بـدە مـن ژ ئـاوازێ تـار
ژ وان تـارێ گیـسوویێ عـەنبـەرفـشان — ل دل مـن هـەنـە سـەد هـەزاران نـشان
موغـەننـی کوجـایی کـو وەقتـێ گولـە — ژ بولبـول چـەمـەنهـا تـژی غولغولـە
م ژی گـول هـەیـە لـێ بـەعیـدە ژ مـن — گـەلـەک نـارێ دوورێ شـەدیـدە ل مـن
وەکـی بولبـولان نـەغمـە بینـە ظـوهـوور — بدە قەلبێ من کـەیف و فـەرح و سورروور
ل عاشـق وەکـی غـەم ببیـتن ثـەقیـل — ب جـوز نـەغمـەء و سـازێ نینـە بـەدیـل
دەمەک خوونێ من بێتە جووش و کەلین — ب ئـاوازێ چـەنـگ و مـەقـامێ شـرین
گەلەک بێ طەرەب بوومە ئەز هجرێ یار — جگـەرسـووزم (از) داغـێ عـشقێ غـەدار

موغەننی تو عوودێ دەرئاغووش بکە
ژ خومەمێ مەزن جورعەیەک نووش بکە

خۆ وەندا کە دیسا مە بینە طەرەب
ژ من دەفع کە ئێش و دەرد و تەعەب

ژ ئەشعارێ وەقتێ جوانی کو من
نەظم کر ژ ئاثارێ عشقا مەزن

تو ژێ بینە ئیرۆ ل ئاهەنگێ عوود
موزەییەن بکە (از) مەقام و سوروود

ب ئەوصافێ چەشمێ ڕەشێ نیم مەست
بدە سازێ نالەندە ئەنگوشتێ دەست

ب عشقێ ئەوێ قامەتا فتنە وەش
هلینە هنک دەنگ و ئاوازێ خوەش

ژ زولف و ژ ئەگریجە و کاکولان
ژ پەرچەم ژ گیسوویێ ناڤا ملان

نەظم کە ل ئاهەنگێ عوود و ڕەباب
مەترسە ژ گازندە لەوم و عتاب

تو زانی ژ عشقێ وەکی بولبولم
تو دیسان فەرەح بینە قەلب و دلم

تەغەننوم تەرەننوم بکم بێ حساب
کو ئنشا بکم شعر و بەیت و کتاب

ب ڕەقص و طەرەب بێم ژ ئاوازێ ساز
فەرامووش کم جوملە شیب و فەراز

کەدەر جوملە وندا بکم نوو ب نوو
ببێژم کەلامێ عەجەب ڕوو ب ڕوو

بکەش نەغمەیەک لێدە سازەک هەلا
بکت رووحێ من مەیلێ (قالوا: بلی)

هەتا نێتە[1] گووشم مەقاماتێ ساز
نەشم نەظم کم بەیت وشعران دراز

بدە دەستێ سەر تارێ قانوونێ خوەش
ب جونبش بە قەلبێ حەزینێ نەخوەش

بکەش نەغمەیەک ئاشکار ئەصەلا
طەرەب بێتە صووفی و شەیخ و مەلا

زەمانە کو ئاغازێ مەقصوود کم
کەلامێ گوهەربار مەسروود کم

ببێژم کەلامێ موعەططەر چو گول
بەیان کم شەمائلێ شاهێ روسول

هەتا گووشێ من پڕ نەبت ئەز مەقام
چسان نەظم کم ئەز موجەوهەر کەلام

وەرن موطرب و ساقییێ پڕ ئەثەر
د گەل سازێ نالەندەء و جامێ زەر

لەبالەب کە جامێ بنالینە ساز
کو ئنشا کم ئەز بەیتێ شێرین ب ناز

ژ ڕاوی نەقل کم موسەلسەل حەدیس
بەیان کم هنک گۆتنێ پڕ نەفیس

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: تێتە، هاتیە.. و(نێتە) کورتکرنا (نەئێتە)یە.

مە ئەڤ قودرەتێ شعر و بەیتان هەیە
وەلــێ هجــرێ دلبــەر حجــابێ مــەیــە

ئــەگــەر ئــەڤ حجابــا نــەبوویــا ل مــن
مە کەیفەک بدا جوملەئێ ئنس و جن

هــەچــی شــاعرێ ڤــی زەمــانی تــەمــام
مــە بــەدنــام بکــرا د نێـڤ خــاص و عــام

وەلـــێ دل ژ جـــەورا نگـــارێ شـــرین
ب ئاهــ و فغــان و گــرین و ئــەنــین

تــەســەللــی بــدن ڤــی دلــێ ئاهیــدار
ب جــامێ شــەراب و ب ئــاوازێ تــار

کو تەسکین بت قەلبێ من یەک زەمان
بکــم ئبتــدا نــەظمــێ عــالی نیــشان

خودایــا ئعانــەت بــدی ئــەڤ فــەقیــر
د ئنـــشائێ شـــعران دە دەســـتم بگیـــر

ئیلاهــی تــو رووحــی نــەکــی شــەرمــسار
کـــەڕ و لال وگێـــژە تـــو نینـــە مـــەدار

بند سابع
در بيان أشكال فخر عالم
صلى الله عليه وسلم

ژ ئوســـتادێ نـــەققـــادێ ئـــسناد گـــۆ
رەوان بـــوو ريوايـــەت ب تـــەشبيهى جـــۆ
ريوايـــاتێ پـــاكيزە ئـــەحـــسەن دەلال
شەمـائيلێ سولطـانێ صاحب جەمـال[1]
ريوايـــەت ژ شـــەيخـــێ رواتـــان قـــەوى
خـــودانێ ســـەنـــەد راويـــێ ترمـــذى[2]
كـو تـەحديث كـر ئـەڤ حـەديثـا رەفيـع
ژ بـــۆ مـــن رە ســـوفيانێ ئبنـــێ وەكيـــع
ژ ســـوفيان وهـــا بـــوو ريوايـــەت ئـــەڤـــەر
ب تـەحديثێ ئـەحمـەد ب نـەقلێ خـەبـەر
ژ عيـسا ئبنـى يـوونس ريوايـەت ئـەوى
نـەقل كـر ب ئسناد و لـەفظـێ قـەوى[3]
عومـەر ئبنـى عـەبـدللاهێ پـڕ كـەمـال
سـەنـەد دايـە عيـسا ب نـەقـلا دەلال
عومـەر نـەقل كـر ئـەڤ ريوايـەت عـەظيم
ژ ئبنـى موحـەممـەد كـو نـاڤ ئيبـراهيم
سـەنـەد گـرت راوى ژ نـەقـلا عـەلـى
لـەقـەب مورتـەضا ئـەو عـەلـى يێ وەلـى

---

(١) د دانەيا (ئامەدى) دا: صاحب كەمال.. و د دانەيا (قۆغى) دا: ئەحسەن كەمال.

(٢) ترمذى بابێ عيساى موحەممەدێ كوڕێ عيسايێ سوللەمييـە، خـەلكێ (ترمـذێ)يـە وئـەو بـاژێڕەكێ كـەڤنـە دكەڤتە سەر لێڤا ڕويبارێ (جەيحوونێ)، ل سالا (٢١٠) مشەختى بوويە و ل سـالا (٢٧٩) مرييـە، گـەلـەك كتێب هەنە يا ژ هەمييان ناڤدارتر كتێبا وى يـا حـەديسێيە ئـەوا ب نـاڤێ (سنن الترمـذى) دئێتـە نياسين، وكتێبەک ل دۆر (الشمائل المحمدية) هەيە.

(٣) شاعرى ل ڤێرێ دو سەنـەد تێكـەلى ئێـک كرينـە، وئـەوا د (سنن الترمـذى ٣٦٣٨) و (الـشمائل المحمديـة ٧) دا هاتى ئەحمەدێ كوڕێ عـەبدەى وعـەلييـێ كـوڕێ حـەجـەرى وموحـەمـمـەدێ كـوڕێ حوسـەينى ژ عيـسايێ كـوڕێ يوونـسى ڤـەدگـوهێزن، وئـەو ژ عومـەرێ كـوڕێ عـەبـدللاهى ڤـەدگـوهێزت، وئـەو ژ ئيبراهيمـى كـوڕێ موحەممەدى (ژ نەڤييێن ئيمامە عەلييە) ڤەدگوهێزت، وئەو ژ ژ ئيمـام عـەلـى ڤـەدگوهێزت، وڤـى ئيبراهيمـى ئيمام عەلى نەديتبوو، لـەو سـەنـەدا حـەديسێ وەكى ئيمـامێ ترمـذى ب خۆ ژى دبێژت) يـا (مونقـەطعـە)، مەعنا: ئسناد يا قەوى نينە وەكى شاعر دبێژت!

کو وەصفێ رەسوولێ خودایێ کەبیر   دکر مورتەضا ئێ ژ حکمەت خەبیر
وها دێ بگۆتا ژ ئەووەل مەقال   د وەصفێ ئەوی صەدرێ صاحب کەمال
نەبوو فەخرێ عالەم درێژەک چونان   کو بائن بتن ئەو ژ ئەهلێ زەمان[١]
نە چەندان طەویل بوو ژ عادەت بروون[٢]   کو دا نەفرەتێ ژێ نەکن ناظروون
چکو هەر درێژان حەماقەت هەیە   ل نک ئەهلێ دل وان سەفاهەت هەیە
موقەددەس بوو ذاتێ حەبیبێ خودا   ژ ئەوصافێ نەقص و عویووب و رەدا
نە کورتە ژ هەر کەس قەصیرەک عیان   کو دانیتە سەر عەیب و نەقصێ زەمان
چکو هەر کەسێ کن ب فەتتانە ئەو   ژ بۆ ذاتێ بێ مثل دوشمانە ئەو
خودا ئەو حەبیبێ خوەیێ نازدار   ژ بۆ ذاتێ پاکێ خوە کر ئختیار
نەهێلا چو کەس عەیب و نەقصا ب فاش   ل سولطانێ عالەم بکن حاشە حاش
وەلێ رەبعە و ئەوسەط و چاک بوو   ژ طوول و قصەر هەردووان پاک بوو
وەلێ فەخرێ عالەم تەمام بوو ژ نوور   ل وی ئختیار بوویە (خیر الأمور)
مویێ تازە طاهر نە رەش بوو وەکی   کو جەعدێ قەطەط بێتە گۆتن ل وی
نە کەژ بوو نە سۆر بوو مویێ سادە نوور   مویێ تازە خومری دهاتن ظوهوور
دهات ناڤ ملێ طاهرە موویێ سەر   ژ مەنکب نە بۆری مویێ پر ئەثەر
مویێ پێش ئەنی گەر ب طەبعێ خوە ئەو   ببوونا موفەررەق ل وەجهێ ب ضەو
دو فرقە دکر ئەو مووێ ناصیە   یەکی راست ویەک چەپ مە ئەڤ زانیە[٣]
وەگەر ئەو ب طەبعێ خوە نەبوا دو شەق   موسەددەل[٤] دگێرا ل وەجهێ شەفەق

---

(١) ئەڤ سالۆخەتێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- شاعری ب چەند دەستکاری وتەعلیق ڤە ژ حەدیسا ئیمام عەلی وەرگرتینە. وئەڤ حەدیسە ئیمامێ (بەیهەقی) ژی ڤەدگوهێزت.
(٢) د دانەیا (قوغی) دا: بدوون.. هاتییە.
(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: مە ژێ زانییە..
(٤) د دانەیا (قۆغی) دا: مودەللا.

ئەگەر شانە نەکرا مویێ سەر گەلەک
ل دۆر نەرمێ ئوذنی دبوویە هەلەک

ل وەجهێ مونەووەر لەحم پڕ نەبوو
وەلێ سیفل و قوور و بێ سور نەبوو

نە (منتفخ الوجە)ێ مەطهووم بوو
موودەووەر بێژی نە کولثووم بوو

ب مەعنا وها تێتە گۆتن جەلی
نەبوو وەجهێ وەک صوورەتێ جەدوەلی

چکو صاحبانێ طباعێ سەلیم
ب ڤی طەرزی دانین قیافەت قەدیم

هەچی وەجهێ تەدویر بت چون درەم
دەلالەت ل جەهلێ دکت (لا جرم)

چسان ئەو دەلالەت بیت قائمە
ل ذاتێ کو عالەم ب علمان هەمە

نەبوو خەددێ ئەنوەر بلندتر ژ ڕوو
ریوایەت وها تێتە گۆتن ب ڕوو

د بەحثا شەمائلێ شاهێ جەمیل
هەبوو فەخرێ عالەم دو خەددێ ئەسیل

ل نک ئەهلێ طەبعێ سەلیمێ سەلیم
مەلیحتر دزانین ئەسیلێ عەظیم

وەلێ وەجهێ شاهێ جهانێ یەقین
هەبوو تێدە تەدویرێ جوزئێ هەمین

نهایەت د حوسن و مەلاحەت وسان
خودا چێکر ئەو صەدرێ عالی نیشان

نە وەجهێ مونەووەر سپی بوو گەلەک
نە بووشناق وبێ چاشنی بوو گەلەک[1]

کو بێ خوون بت ئەمهەقێ پڕ سپی
ل ڤی طەرزی ڕوو نالەذیذە قەوی

نە کەژکی سبەط بوو نە ڕەشکی قەمەر
چکو نینە وەجهێ وسان قەط ئەثەر

تەحاشا ژ ڕەنگێ ڕەسوولێ قدەم
کو چێ بت ل شەکلێ سەواد و عەجەم

نە لەونێ کو پڕ سۆر و ئەحمەر بتن
نە ڕەنگێ کو گرتی و ئەسمەر بتن

وەلێ ڕوویێ پاکیزەئێ موصطەفا
سپی بوو ب سورخێ موشەررەب هەما

نە مەخفی ل نک ذی طباعێ مەجید
چ لەذذەت ددت سورخەئێ با سەفید

تەلەئلوء دکر وەجهێ پاکێ صەدر
وەکی قورصێ هەیڤێ د لەیلێ بەدر

شوعاعێ دنوورین دچوو ژێ چونان
ب تەشبیهی ڕۆژێ د نێڤ ئاسمان

هەچی ئەهلێ ئیمان بدیتا حەبیب
ب عشقێ دبوو جەرگ یەکسەر کەبیب

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: چاشتی وگەلەک.

دو چەشمێ دشەهلا ب شوبهی غەزال   (شدید سواد السواد)ی دەلال

(شدید بیاض البیاض)ی وسان   شرینتر ژ چەشمێ جەمیعێ کەسان

بەلەک چاڤ و ڕەش مەردەمەک پڕ وەقوور   دو چەشمێ دشەهلا موکەحەل ب نوور

درێژ دووچکە چەشمێ شاهێ هودا   گر و ئەدعەج و نشمی چێکر خودا

تژیبوو ژ موژگانێ ئەطوەل دو چاڤ   ژ نوورا ئەزەل بوو موکەحەل دو چاڤ

ژ پێش ڤە ژ پاش ڤە بزانە ژ دل   وەکی هەڤ ددی پادشاهێ روسول

ب ڕۆژ و ب شەڤ هەر وسا یەک ددی   چکو نوور و ظەلمەت وەکی هەڤ ددی

ئەگەر یەک ژ ئەهلێ شەقا محنەتێ   بکت نەوعێ ئنکارێ خاصصیەتێ

ژ بێ یومنیا وی زەبانێ غەدار   سەرێ پیسێ وی لائقێ (ذو الفقار)

دو بوروێ موبارەک ئەزەجج و عەزیز   فەصل بوو موبانێ دو بوروێ تەمیز

کو یەعنی ڕەش و نازک و دووڤ زراڤ   دبۆرین ژ هەردو شەقێ هەردو چاڤ

ب خوە هەم زراڤ و قەرن تێ نەبوو   د نێڤ هەردو بوروان دە موو تێ نەبوو

چکو صاحبێ طەبعێ قەومێ عەرەب   ژ بوروێ بەلەج ڕادکێشن طەرەب

د نێڤ هەردو بوروان دەمارەک هەبوو   ژ بۆ قەهر و حرسێ وی نیشانە بوو

دەما قەهر بەهتا رەسوولێ کەبیر   ل نێڤ ئەبروان ڕادبوو مثلی تیر

تژی خوون دبوو ئەو دەمارا یەقین   غەضەب چون بگر تا ژ قەومێ لەعین

خودایا نەگێڕی ژ من قەهردار   حەبیبێ خوە یێ ئەکرەمێ نازدار

ب حەققێ ئەوی ذاتێ بێ چوون تو   نەکی (**عەبدوررەحمانی**) مەحزوون تو

ب حەققێ وی ذاتێ تە ئێ بێ نەظیر   نەکی تو **موحەممەد سراجی** فەقیر[١]

ئەگەر دەستەگیری نەکت ئەو ل من   ڤەمامە دبن بارێ ذەنبێ مەزن

ب بوعدا رەسوولێ کەریمێ هودا   د وێ رووژێ دلسووزێ حەشر و جەزا

ئەگەر ئەو نەبت دەستگیرێ فەقیر   ڤەمام ئەز د بن بارێ عصیان ئەسیر

---

(١) ئەڤ مالکە ویا د دویڤ دا ب تنێ د دانەیا (فەهمی) دا هاتینە.

وەلێ من ئومێدە ژ شاهێ حەرەم | شەفاعەت بکت **رووحییێ** پڕ ئەلەم
وەرە ئەی قەلەم بچنە سەر قصەتێ | بەیان کم ب شێرینی خاصصییەتێ
چ ئەووەل قەلەم بت رەوان سەر سەری | وەصف کم ئەوی جەبهەتێ ئەنوەری
وها هاتە گۆتن ریوایەت عەمیم | کو جەبهەت بوو تەشبیهی یەک لەوحێ سیم (١)
وەیا خوود وەکی قەطعەیەک ماهێ تاب | ئەشەعێ دنوورین ل سەر بێ حساب
نە نزم و بلند و نە تەنگە ئەنی | وەسیع و سپی بوو ئەوێ ئەحسەنی
ئەوی جەبهەتێ پاکێ بەرراق بوو | وەکی بەرقێ خاطف ب ئشراق بوو
وقووع بووبوو جەبهەت د نێڤ دو جەبین | جەبینێ موصەففا چ ئایینە بین
وەسیع بوون جەبینێ موبارەک ظوهوور | عیان لێ تەلەئلوء دکت بەرقێ نوور
ژ جەبهەت حەتا شاربێ طاهرە | ژ نوورا خودا ئەنف بوو ظاهرە
درێژ و زراڤ ئەنفێ نازک نهاد | موزەییەن ب نوورا خودایێ عباد
قەوی راستەکی جەدوەلی بوو تەمام | ئەوی ئەنفێ نوورینێ پڕ ئحتشام
وەلێکن نەبوو جوملەئەش موستەوی | ژ نێڤ هندی جوزئەک بلند بوو ئەوی
ل نک ئەهلێ علمێ قیافەت عیان | دەلالەت ل مەدحێ دکت هەر زەمان
ریوایەت ژ راوی مە زانی یەقین | کو سەر ئەنفێ نوورینێ شاهێ ئەمین
هەبوو نوورەکێ مولتەمع شوعلەدار | سوطووع لێ دکر ئاشکار ئاشکار
ژ نێزیک و دووری تماشاکەران | موشەعشەع ددیتن وی نوورێ گران
موبارەک فەمێ طاهرێ وی ضەلیع | مونەووەر تژی (از) کەلامێ بەدیع
دەلالەت دکیتن دەهانێ مەزن | ل سەر لەفظێ ئەفصەح ل نک ئنس و جن
لسانێ موبارەک ژ حەمد و شوکر | فراغەت نەبۆری ل وی با ذکر
دران فەرق و صاف و عەجائب سەفید | موصەووەغ ژ نوورا خودایێ مەجید

---

(١) تەشبیهکرنا رەنگێ دێمێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ب رەنگێ زیڤی، د وێ ریوایەتێ دا هاتییە یا ترمذی ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت د (الشمائل النبویة) دا ل بن ژمارا (١٣).

فەلەج بوو د تەنظیمێ ئسنانێ پاک — هەچی ئەو بدیتا دبوو دەردناک
ب ڤی طەرزی فەرمایە راوی خەبەر — روایەت ب ئسنادێ صاحب ئەثەر
کو وەقتا حەبیبێ شەهێ (لا ینام) — دکەت نێڤ خەبەردان و بەحث و کەلام
موسلمان و کافر ددیتن هەمی — شوعاعێ د نوورین ژ ئەنوەر فەمی
وەکی شوعلەئێ خۆر لەهەب ساز بوو — عەجائب د نەشمی و پڕ ناز بوو[1]
هەچی ناظران لێ ددیتن عەیان — کو تیرێژێ نوورێ ژ نێڤا دران
تەلەئلوء دکر وەقتێ بەدئێ کەلام — د تاریک و ڕەوشەنی صوبح و شام
ئەوی لحیە تازە مودەووەر هەبوو — کەثیف و سیاه و مونەووەر هەبوو[2]
ڕەش و پڕ شەعەر نەرم و تازە دەلال — مودەووەر موساوی ژ نوورا جەلال
ئەوی لحیەئێ نوورێ دارێ حەبیب — ژ گەردەن نەبۆری بزان ئەی ئەدیب
چکو لحیە ئەطوەل بتن بێ مثل — دەلالەت دکت ئەو ل نەقصا عەقل
مونەززەه کر ئەو ذاتێ ڕەببێ کەریم — ژ نەقص و عویووبان ژ تشتێ ذەمیم
وەرە ئەی قەلەم وەصفێ گەردەن بکن — ژ نوورا ل گەردەن دل ئەنوەر بکن
ژ راوی وەها هاتە گۆشم خەبەر — کەلامێ ب ئسناد و پڕ (أز) ئەثەر
نە قالن نە باریکە عونقێ ڕەسوول — نهایەت ب ئشراق و حوسن و قەبوول[3]
قەوی موعتەدل موستەوی گەردەنەش — ب هەیئەت عەجەب گەردەنێ ئەحسەنەش
ژ راوی وەها بوو روایەت ڕەواج — کو عونقێ شەریفەش ب تەشبیهی عاج
نەکو حاشە تەشبیهێ صوورەت ببت — وەلێکن موشەببەه ب هەیئەت دبت

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ وێ حەدیسێ یا ترمذی ژ ئبن عەبباسی ڤەدگوهێزت د (الشمائل النبوية) دا ل بن ژمارا (١٥) وتێدا هاتییە: **﴿كان رسول الله أفلج الثنيتين، إذا تكلم رئي كالنور يخرج من بين ثناياه﴾** وبەیهەقی وطەبەرانی ژی ڤێ حەدیسێ ڤەدگێرن، وئەو -وەکی زانا دبێژن- حەدیسەکا (صەحیحە). و (فەلەج) د ددانان دا ئەوە ددان دژێک فڕ بن.

(٢) بەیهەقی ڤێ چەندێ ب سەنەدەکا دورست ژ ئیمام عەلی ڤەدگێرت.

(٣) ڤێ حەدیسێ ترمذی وبەیهەقی وطەبەرانی ژ هندێ کوڕێ ئەبوو هالەی ڤەدگوهێزن.

سپید و موصەففا وەکی سیمێ پاک ژ نوورا خودا بوو نە (أز) ئاب و خاک
سپی شوبهی سیمێ کو خالص بتن نە مەغشووش و کەم وەزن و ناقص بتن
(عریض الصدر) وەصفێ پاکێ نەبی وەسیع و فرەهـ صەدرێ پاکێ نەبی
عەجەب رەوشەن و نەرمە مثلێ حەریر وەلێکن چ فەرقە ژ وی تا حەریر
هەچی صەدرێ وسعەت ئرائەت بکەت دەلالەت ل جوود و شەجاعەت دکەت
چکو خالی (أز) غشش و وەسواس بوو ئەوی وەصف لێ (أشجع الناس) بوو
بەطن موستەوی بوو د گەل صەدری ئەو (سواء البطن) بوو د گەل صەدری ئەو
نەسینە بلندتر ژ بەطنێ شەریف نە زک زێدەتر بوو ژ سینگێ لەطیف
ئەعالیێ صەدری ب موو بوو تەمام وەلێ (عاري[1] الثدي) هاتە نظام
ژ سینە هەتا ناڤێ بەریەک نەمەط مووەصصەل ب موویێ مونەووەر چو خەط
ل بەطنێ موبارەک ئەبەد موو نەبوو ب جوز خەططێ مەوصووف موو لێ نەبوو
درێژ بوو ملێ طاهرە پڕ دورەست طەویلەک شێرین بوو هەتا هەردو دەست
خوصووصا کو زەندێ حەبیبێ عەزیز درێژ و ب موو بوو وی زەندێ تەمیز
چکو رەنگێ صاف و سپی بوو ذراع مووەششەح موزەییەن ب موو بوو ذراع
درێژی دەلالەت دکیتن ل جوود هەمی جوودێ عالەم ژ وی دەر ووجوود
ژ دیباجێ نەرمتر کەفێ دەستێ وی عەجەب لین و نەرم و فرەهـ دەستێ وی
مولەححەم کەفێ دەستێ فەخرێ روسول سپید و دەلال و لەطیف و چو گول
فرەهـ موستەوی کەففێ شاهێ هودا کەفێ واسعە خاصصەئێ وی سەخا
ئەصابع درێژ و مولەححەم لەیین زراڤبوونە ئەنگوشتێ شاهێ ئەمین
ئەنەس ئبنی مالک صەحابێ کوبار روایەت وها کر علمدار[2]

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: (عادی) هاتییە.

(٢) بوخاری (٦٠٣٨) وموسلم (٢٣٣٠) وترمذی (٢٠١٥) ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزن، دبێژت: ﴿ولا مسست خزا ولا حريرا ولا شيئا كان ألين من كف رسول الله صلى الله عليه وسلم﴾ وشاعری ئەڤ گۆتنا خۆ ژ ڤێ حەدیسێ وەرگرتییە.

کو مـن مـەس نـەکریـە چـو خـەز و حـەریـر نــەرمتــر ژ دەســتێ رەســوولێ کــەبیــر
هـەچـی حوسـنێ بـاری دەرانـی ژ غـەیـب هەمی دا حەبیبێ خوە بێ نەقص و عەیب
ژ ئــەنگوشــتێ مــوعجز نومــایێ کــەریــم ل نیڤا فەلەک قورصێ مـەهـ بـوو دو نـیم
ئیشارەت ب ئەنگوشتێ دا قورصێ ماهـ ئـەوی شـاهێ پـڕ نـوورێ نـوورین کولاهـ
دو شـەق بـوو ل نێـڤ ئاسمان بـەدرێ تـام ل جـەرگـێ کوفـاران هـەزار جرەح و زام[1]
ئـەوان هـەردو پـارە ڤـەگـەریـان عـەیـان کـەتـن بـن لباسـێ شـەهنـشاهێ جـان
یەک (أز) دەستێ ڕاست ویەک (أز) دەستێ چەپ ب دەرکـەتنـە دەرڤـە ب عـزز و ئـەدەب
بلنـدبوو ل سـەر فـەرقـێ شـاهێ روسـول ئەوی قورصێ مەهـ موتتەصل بوو چو گول
ب تـەوحیـدێ بـاری ب تـەصـدیقێ شاهـ عەجەب کر تەکەللوم ئەوی قورصێ ماهـ
وەکـی دیـسە ڕابـوو ل چـەرخـێ فـەلـەک ژ موعجز تەحەییور هـەم ئـنس و مـەلـەک
روایــەت وهــا تێتــە خاصــصییەتــێ ب نــەقـلا تــەواتـر کـەتـە صـححەتـێ
د غەزوێ کو عەسکەر هەمـی تـەشنە بـوو ژ بـەر تـەشـنەکـی راهـ و چـارە نـەبـوو
ڤـەوەسطـان ل دۆر فـەخرێ عالـەم دەخیـل کـو دەعـوەت بخـوازی ژ رەببـێ جـەلیـل
موبــارەک یــەدێ خــوە درێژکــر کوبــار ژ نێـڤ پـەنجـە دەربـوون جوهـ و جۆیبـار
ئـەوی لـەشـکەرێ زۆرێ زەحفـێ تـەمـام ڤەخوارن هەمـی جوملـەشـان خـاص و عـام
وضـوء و طـەهـارەت کـرن پـێ دورسـت نەبوو نەبعێ ئابێ ژ ئەنگوشتێ سوست[2]
هـەچـی ناقـەء[3] و دابـەئـێ لـەشـکەران هــەمــی تێــر ڤــەخــوارن ژ ئــابێ رەوان
وســان هــەر دچــوو ئــابێ نــوورین زەلال ئـەڤـە مـوعجزێ حـەق نـە خـەون و خـەیال

---

(١) دو نیم: دو کەر، دو پرت، وئەڤە ئیشارەتە بۆ موعجزەیا کەرکرنا هەیڤێ ئەوا ئەڤ ئایـەتـە ئیشارەتێ ددەتێ: ﴿ٱقۡتَرَبَتِ ٱلسَّاعَةُ وَٱنشَقَّ ٱلۡقَمَرُ ۝١ وَإِن يَرَوۡاْ ءَايَةٗ يُعۡرِضُواْ وَيَقُولُواْ سِحۡرٞ مُّسۡتَمِرّٞ ۝٢﴾ (القمر: ١-٢).

(٢) دەرکەفتنا ئاڤێ ژ ناڤبەرا تبلێن وی -سلاڤ لێ بن- ئێک ژ موعجزەیێن وی بوون، وئەو پتر ژ جارەکێ چێ بووبوو، جارەک ژ وان ل ڕۆژا حودەیبییێ بوو، وەکی ژ ئەنەسی دئێتە ڤەگوهاستن، وبەرێ خۆ بدە کتێبا (فتح الباری) یا (ابن حجر)ی ٣٣٧/٥.

(٣) د دانەیا (قۆغی): فاقەء، هاتییە.

وەرە ئەی قەلەم سەوقێ (ما نحن فیهْ) کو ئنشا بکن بەیت و شعران (بدیهْ)

دەهەش خوردە بن ئەم[1] ب جاما شەراب بنالن ئەز و تو ب مثلێ رباب

بکێشم ژ عشقێ حەرارییەتێ بدم بۆ تە ئاثارێ گەرمییەتێ

سوار بم ل ئەسپێ ئەنامل ب لەز ژ تەئثیرێ قەلبێ مە بی چەرخ و بەز

هەزار بەرقێ عشقێ بدم تە ب خوەش ژ جەرگێ تە بێتن ئەڤی خوونێ ڕەش

هەزار نەغمە بێژی وەکی مۆسقار ژ حوکمێ ئەڤی عشقێ زۆرێ غەدار

خوصووصا کو فورصەت بکم وەصلێ یار ببارم ژ بۆ تە چو ئەبرێ بوهار

د قەلبێ م دە شعر و ئەبیات و بەند ژ عشقێ هەنە زێدە (أز) چەند و چەند

ئەگەر ئەمر کم سەر تە هەمیان ب زۆر موحەققەق دبی پارە یەک نارێ سۆر

د دەستێ م دە دێ ببی نار و دوو ئەگەر ئەز ببێژم هەمی ڕوو ب ڕوو

وەلێ ئەم نەدن تە ئەذییەت چونان مودارا ب تە ئەم بکن یەک زەمان

ب تە نەظم کن چەند بەیتێ د پاک دترسم کو دیسان ببی شوعلەناک

صەقن مەگرە ئاگر ژ عشقا فەقیر کو بژمێری چەند وەصفێ شاهێ کەبیر

بەدء کم ب مەنکب پەس (أز) قیل و قال موحەققەق بکم کەونێ سحرا حەلال

ژ راوی روایەت مە زانی وسان کو دا ئەم ژی بێژن ژ بۆ هەر کەسان

بەعید بوو میانێ دو مەنکب یەقین[2] ژ ناڤ مل مەزن ئەو حەبیبێ ئەمین

ل وی وەصف بوو (أشعر المنکبین) ژ موویێ د ڕەش بوو تژی (منکبین)

ب موویێ د ڕەش ناڤ ملێ طاهرە مووەششەح موزەییەن دبوو فاخرە

دەلالەت دکت مەنکبێ واسعە ل جورئەت د گەل قووەتێ رافعە

---

(١) د دانەیا (قۆغی): دەهەش خور دبم ئەز.

(٢) بوخاری (٣٥٥١) وموسلم (٢٣٣٧) ژ بەررائێ کوڕێ عازبی ڤەدگوهێزن کو د وەصفا پێغەمبەری دا -سلاڤ لێ بن- دبێژت: ناڤبەرا هەردو ملێن وی یا بەرفرەهـ بوو، و د شەرحا ڤێ گۆتنێ دا هندەک زانا دبێژن: مەخسەد ئەو فرەهییە یا ئەم دزانین کو دبتە نیشانا قەدر بلندییا خودانی، وهندەک دبێژن: مەخسەد پێ سنگ فرەهییە کو نیشانا صەبر وتەحەممولێیە.

هەچی ناڤ ملێ کو فرەهـ بت مەزن — شەجیعە قەوییە بزانە ژ من
جەمیعێ ووجوودا رەسوولێ خودا — موجەررەد بوو بێ موو ژ ڤان ماعەدا
هەچی کو ژ پێش من موعەییەن کری — ب موویێ مونەووەر موزەییەن کری
ژ غەیری جهێ من ژ پێش کو بەیان — ووجوودا موطەههەر موجەررەد بزان
هەچی کو موجەررەد مونەووەر ببین — وەکی پارەیەک بەدرێ ئەنوەر یەقین
سپی نازک و نەرم و پاک و دەلال — جەمیعێ ووجوودا شەهێ پڕ کەمال
نە خورت و قەلەو پڕ نە قوّر و نەحیف — سەمینەک وەسەط بوو ووجوودا شەریف(١)
جەمیعێ د ئەعضائێ پاکێ رەسوول — هەمی موعتەدل بوون شرین و قەبوول
تەماسوک دکر جوملە ئەعضا ب هەڤ — تەرەجروج ئەبەد نەدکرن وان ژ هەڤ
تەراخی نەبوو دەر ووجوودا ب تاب(٢) — هەتا سننێ شەیبێ چو لاوێ شەباب
سەرێ مۆڤک و مەفصەلێ وی هەمان — مەزن بوون ب قووەت بزانە عەیان
قەوی هەیبەتەک پڕ ل سەر بوو تەمام — موعەظظەم ل نک جوملەئێ خاص و عام
هەچی کو بدیتا رەسوولێ ب نوور — دکەت قەلبێ وی خەوف وهەیبەت ژ دوور
چ مومکن حەبیبێ خودایێ مەزن — کو ژێ خەوف و روعبێ نەکن ئنس و جن
ئەگەر یەک عەنیدێ مونافق نیەت — بکیتن، نەکت عززەت و مەکرەمەت
خودایێ کەریمێ عەزیزێ مەنیع — دکر مەنعێ کافر ژ قەصدا شەنیع
نکاری چ کەس ئاشکار و نهان — ئهانە بکن شاهێ ئاخر زەمان
تەحاشا ژ ذاتێ رەسوولێ کەریم — کو کەس بینە سەر وەصف وخەلقێ ذەمیم
مە قەصد کر کو بەندێ ل ڤر کم ختام — درێژ ئەز نەکم شعر و بەیت و کەلام
نە طەبعە ژ بوّ عاشق و شاعران — کو عەجز و مەلالێ بدن ناظران

(١) ڤێ چەندێ ترمذی د شەمائلێ دا (٨) وبەیهەقی د دەلائلێ دا (٢١٤/١) ژ هندێ کورێ ئەبوو هالەی ڤەدگوهێزن.

(٢) د دانەیا (قوّغی) دا: تەباب.

وەلێکن قەلەم گۆتە بۆ من[1] ب حال ... عەجەب نوطقەکی پاکێ شێرین دەلال

چ سەودایە تو پێ کەتی ئەی فلان ... دبێژی مەلالەت ببیتن ژ ڤان

چسان دێ مەلالەت بکن ئەهلێ طەبع ... ژ ڤی نوطقێ شێرین ب ئەوزان وسەجع[2]

تە شێرین بەیان کر ب نەظمێ قەبوول ... کتابەت ب من شەکلێ خەلقێ رەسوول

بکەش بارێ غیرەت ببە کوللەباز ... وەرە جلوەگەر بە ب فەخر و ب ناز

بەیان کە هنک وەصفێ (خیر الأنام) ... کو دا پێ ببت مەقصەدا مە تەمام

ژ هەیئاتێ سولطانێ عالەم هنک ... بەیان کە ب ئاثارێ موحکەم هنەک

مە دی گۆتنا خامەئی راست بوو ... وەلێ دل ژ هجرێ کەم و کاست بوو

مە ئانی قەلەم کر سەرێ خامەئی ... کو جونبش بدم ڤی سیەهـ جامەئی

بزانە ژ من ئەی حەبیبێ جگەر ... وها بوو ژ راوی روایەت ئەثەر[3]

وەکی مەشی بکرا شەهێ نامدار ... ب شوبهی ژ جیکێ بلند بێتە خوار

تەقەللوع دکر[4] ئەو ب قووەت دچوو ... نە با نازی و فەخر و نەخوەت دچوو

ب رێڤە دچوو خوطوە خوطوە وەسیع ... دکێشا ئەوی شاهێ پاکێ رەفیع

صەحابێ د کوبارێ صاحب نەظەر ... ژ وان بوو روایەت ب نەقلێ خەبەر[5]

ب طەبعێ خوە سولطانێ صاحب جەمال ... ب رێڤە دچوو هەون و نەرم و دەلال

مە تەجهیدێ نەفسێ دکر ئەم دچوون ... ب شاهێ روسول هیچ لاحق نەبوون

---

(١) د بنیات دا ب ڤی رەنگییە، وبەلکی یا دورست: (گۆتبوو من) بت. و ب حال یەعنی: ب زمان حالی.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: سەمع.

(٣) ڤێ حەدیسێ ترمذی د شەمائلێ دا (٥) وسونەنێ دا (٣٦٣٧) وئبن حبان (٦٣١١) و حاکم (٦٠٥/٢ و ٦٠٦) ژ عەلیێ کورێ ئەبوو طالبی ڤەدگوهێزن.

(٤) د دانەیا (قۆغی) دا: دکت.

(٥) ڤێ حەدیسێ ترمذی د شەمائلێ دا (١٢١) وسونەنێ دا (٣٦٤٨) ژ ئەبوو هورەیرەی ب سەنەدەکا (ضەعیف) ڤەدگوهێزت، وتێدا هاتییە: ﴿ما رأیت أحدا أسرع في مشيته من رسول الله -صلى الله عليه وسلم- كأنما الأرض تطوى له، إنا لنجهد أنفسنا وإنه لغير مكترث﴾.

ب طەبع ئەو دچوو ئەم ب پیا و ب سەر … دبوو طەبیێ ئەرضێ ب خوطوە ل بەر
ب ڤێ جەهد و سەعیێ دچوون ئەم ل راهـ … چ مومکن کو لاحق ببینە ل شاهـ
ئەگەر کو ب مەشیا ب ئەصحابێ چەند … شەهنشەهـ[1] ژ هەموان خویا بوو بلەند
ژ پاشڤە کو بکرا ئەوی ئلتفات … دکر ئلتفاتەک ب طەرز و صفات
نە کو سەر ب تەنها دگێرا حەبیب … جەمیعێ جەسەد وا دگێرا حەبیب
ب عونق و ب سەر ئلتفات خففەتە … رەسوولێ خودێ ژی خودان عففەتە
وەلێ ئلتفاتا ووجوودا تەمام … مەهابەت دکن ژێ هەمی خاص و عام
حەبیبێ خودا (خافض الطرف) بوو … د صونعێ خودا جوملە وی صەرف بوو
ل ئەرضێ دکر وی نەظەر هەر زەمان … نەظەر پڕ نەکر وی سووێ ئاسمان
(حیاءً من اللە) ل چەرخێ فەلەک … بەصەر صەرف نەدکر حەبیبی گەلەک
(یمیناً یساراً) تەماشا نەبوو … چکو خەوف و خەشیەت ژ خالق هەبوو
وەلێ گەر ل شەیئەک بدانا نەظەر … دکر قەلبێ نوورینێ وی پێ ئەثەر
نە کو حاشە بۆ لەهو و لەعبێ دکر … تەفەککور ل صونعێ خودا پێ دکر
ژ وی جسمێ پاکیزەئێ تابناک … نەکەت سایە ئەصلا ل سەر روویێ خاک[2]
ووجوودا ژ نوورێ خودا چێکری … هەزار سەرفرازی خودا لێ کری
چسان سایە ژێ چێ بتن ئەی هەڤال … مەحالە مەحالە مەحالە مەحال
وەلێ دا نەبت خارقێ عادەتی … یەکی پارە عەورێ سپی ژ قودرەتی
د صەیف و رەبیع و خەریف و شتا … ل تەخما سەرێ پاکێ شاهێ هودا
موسەخخەر ئەوی عەورێ تازە مودام … ل سەکن و ل مەشی و قوعوود و قیام
ل سەر سنگێ خارا کو بکرا مروور … د چوون تێدە پایێ حەبیبێ ب نوور

(١) دانانا پەیڤا (شەهنشەهـ) بۆ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- تشتەکێ د جهێ خۆ دا نینە؛ چونکی شەهنشاهـ خودێ ب تنێیە.

(٢) چو حەدیسێن دورست د ڤێ مەسەلێ دا ب بەر چاڤێن من نەکەفتینە، و ب هزرا من ئەڤە ژ موبالەغاتێن نڤیسەرێن شەمائیلانە!

دبوو نەرمێ ئەو بەر ب شوبهێ خەمیر ژ بەر هەیبەتا شاهێ نەکهەت عەبیر

جولووس وی دکر چوون ل بن دارێ هشک دبوو شین وتازە وەکی بید مشک

جەمەل کر شکایەت ل نک ذاتێ پاک د گەل کر تەکەللوم سەرۆ روو ب خاک

کو شەکوا خوە بر نک رەسوولێ مەلیح صەلات و سەلام دا ب لەفظێ فەصیح

هەمی حاضران جوملە عبرەت کرن ژ ڤی موعجزێ پاک حیرەت کرن

سەلامێ حەجەر گۆتنێ ظەبیەتێ ب نەقلا صەحیحە مەکەڤ شوبهەتێ[1]

ئەگەر شوبهە کی ڤی کەلامی ژ من سەرێ تە بدم ناڤ دو فەرشێ مەزن!

صەڤن کەس د وەصفێ شەهێ نامبەر مەبن دودل و شوبهەگیر (الحذر)

حەبیبێ کو مەولا بزانینێ خوە ووجوود کر ژ بۆ ذاتێ بێچوونێ خوە

چسان شوبهە چێ بت ژ ئاثارێ وی بزان حەققە حەق جوملە کردارێ وی

دوشەنبە (ربیع الأول) دوانزدە شەب مورووورکر ووجوود بوویە فەخرێ عەرەب[2]

---

(١) سلاڤا تشتێن بێ رح (جەماد) ل پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-، وئاخفتنا هندەک جانەوەران (حەیوانان) د گەل وی، ئێک ژ موعجزە ونیشانێن پێغەمبەرینییا وی بوو، وئەو ب رێکێن دورست ژێ هاتینە روایەتکرن، بۆ نموونە: سلاڤا بەری ل وی ترمذی وحاکم ژ ئیمام عەلی ڤەدگوهێزن، وئاخفتنا خفشە خەزالێ د گەل وی بەیهەقی د دەلائلێ دا (٢٢٨٣) ژ ئەبوو سەعیدی ڤەدگوهێزت، وخەریببوونا قورمێ دارقەسپێ ژ وی پشتی مینبەر بۆ هاتییە چێکرن، بوخاری ژ جابری ڤەگوهاستییە.

(٢) نە جهێ ئتتفاقا زانایە کو پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ل دوازدەی هەیڤا (ربیع الأول)ێ هاتبتە سەر دنیایێ، بەلکی زانایێ ناڤدار (ئبن کەثیر) چەند گۆتنان د ڤێ دەربارەیێ دا ڤەدگێڕت، ئەڤ ژی ئەڤەنە: **یا ئێکێ:** بوونا وی ل دویی رەبیعولئەووەلێ بوو، وئبن عەبدلبەر ڤێ گۆتنێ د کتێبا خۆ (الاستیعاب) دا ڤەدگوهێزت. **ویا دویێ:** ئەو ل شەڤا هەشتێ رەبیعولئەووەلێ ل سەر نەهێ بوو، وئەڤە ژ گەلەک زانایان دئێتە ڤەگوهاستن، وەکی ئیمامێ زوهری وشەعبی.. وزانایێن حەدیسێ دبێژن: ئەڤ بۆچوونە دورستترە، وئەڤ دیرۆکە دکەفتە بەرانبەر (٢٠)ی هەیڤا نیسانێ ژ سالا (٥٧١ ز). **ویا سێیێ:** دوازدەی رەبیعولئەووەلێ، وئەڤێ گۆتنێ (ئبن ئیسحاق) د سیرەتێ دا ڤەدگوهێزت، وئەڤ گۆتنە ژ هەمیان ناڤدارترە. وژبلی ڤان هەر سێ بۆچوونان سێ بۆچوونێن دی ژی هەنە، بەلێ دبێ هێزن، ئێک ژ وان ئەوە کو ئەو ل هەیڤا رەمەزانێ هاتیە سەر دنیایێ.. وجهێ ئتتفاقێ ئەوە کو بوونا وی ل رۆژا دوشەنبێ بوو، ل سالا (٥٣) بەری مشەختبوونێ بەرانبەر سالا (٥٧١ زایینی).

هەتا وەقتێ چل سالی بۆری ل وی   رسالەت نوبووەت خەلات بوو ل وی

د وی بیست وسێ سالی مائی عەمیم   ژ بۆ هاتە عەردان کەلامێ قەدیم

هەمی حوکم و ئەحکامێ شەرعا موبین   نزوول بوو ژ بۆ وی حەبیبێ ئەمین

ل وی شێست وسێ سال بوو عومرێ پاک   ژ یومنا وی عالەم هەمی تابناک

د لحیە د رەئسێ موبارەک بزان   نەبوو بیست طائێ سپیدە عەیان[1]

ژ تەقریرا راوی روایەت بوویی   د لحیە هەچی طائێ ئەبیەض بوویی

ب هژمارێ دەهـ بوون نە زێدە نە کەم   هەچی مایە ڕەش بوونە بێ کەیف و کەم

د رەئسێ موبارەک بزان تسعە بوون   ژ ڤان نۆزدە طا شەیب زێدە نەبوون

ئەمان ئەی رەسوولێ خودایێ کەریم   مە مەحرووم نەگێڕی ژ لوطفا عەمیم

مە چەند حلیە ئانی ژ بۆ تە وەزن   عەفوو کی قوصوور ئەی حەبیبێ مەزن

تو زانی د ناڤ قەلبێ من دا برین   ژ هجرێ هەنە زێدە ئاهـ و ئەنین

عەفوو کی قوصوورێ مە ئەی پادشاهـ   ب هەر بەیتێ کێشایە من سێ سەد ئاهـ

موشەووەش ژ هجرانێ یارم ئەمان   نەشم نەظم کم ئەز کەلام و بەیان

سەلاسەت نەبت گەر د شعرێ مە دا   خەطا گەر ظوهوور بت د فکرێ مە دا

ل من نەگری ئەی شاهێ ئاخر زەمان   گونەهکار و بێچارەمە ئەلئەمان

بەسە ئەی قەلەم بەس درێژ کە کەلام   تە چەند بەیت ئانی سەواد و نظام

وەلێکن چ حەددە کو ئەوصافێ شاهـ   تو عەد کی ب ڤی فکرێ پیسێ تەباهـ

ختام کە کەلامی ل ڤر هانێ هان   جەسارەت ل مەیدان مەکە ئەلئەمان

ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

---

(١) ئبن ماجە ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزت (٣٦٢٩) دبێژت: د سەر وڕیهێن پێغەمبەری دا -سلاڤ لێ بن- من چاردە مویێن سپی ب تنێ دیتبوون. و د ریوایەتەکا دی دا (٣٦٣٠) ئەو ژ عەبدللاهێ کوڕێ عومەری ڤەدگوهێزت کو نێزیکی بیست مویێن سپی کەفتبوونە سەر وڕیهێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-. وڤان هەردو حەدیسان ترمذی ژی د شەمائلێ دا ڤەدگوهێزت (٣٨ و ٤٠).

بند ثامن
در بیان خاتم نبوت
که بر کتف رسول خدا بود

روایــەت مــە زانــی ژ راوی صــەحــیح ئیمــام ترمــذی (ذی کـلام)یَ فــەصــیح

موعــەنعــەن ب رواتــێ پــاکێ ســەدیــد بهایــەت (إلــی الــسائب ابــن یزیــد)[1]

کو ئەز چوومە پوشت شاهێ ئاخر زەمان تــەماشــە مــە کــر مــوهرێ ناڤــا مــلان

مــە دی شـوبهەتـی زەررێ حجلـە یـەقـین ژ وی نـوور دریـْژ یـا چـو دجلـە یـەقـین[2]

د مـــەعنـــا وهـــا تێتـــە گـــۆتن کـــەلام چـو تـوخمێ کـەبووتـەر ئـەوی مـوهرێ تـام

ئـەوی خاتـەمــێ نــوورێ دارێ حـەبیـب ل سەر بەعضی ئەقـوالێ شـەیخێ ئـەدیب

یـەکـی غـوددەئـێ سـۆرێ نـوورین شـوعاع وەلــێ مورتــەفــع بــوو هنــک ئرتفــاع[3]

مەزن گاهـ و گەهـ خورد بـوو مـوهرێ پـاک گـەهـ ئـەسوەد گـەهی ئـەخضەر و تابنـاک

وەلـــێ گاهـــ بـــێ ئنتظـــار و رەصـــەد دکـەت خاتــەمــێ پـاک ڕەنگـێ جـەســەد

دەمـا کـو صـەغیـر بـوو وەکـی بنـدەقـەک ل سـەر وی هـەبـوو زینـەت و ڕەونـەقـەک

مـەزن چۆن دبـوو مثلێ دەستەک تـەمـام ئــەوی خاتــەمــێ نــوورێ نــوورین ختــام

ب ئــەمــرێ خــودا خاتــەمــێ پــڕ عــەزیــز دکەت لەون و ئەوضـاع و شـەکلێ تـەمیـز

---

(١) ئەڤ حەدیسە یا دورستە بوخاری (٣٥٤١) وموسلم (٢٣٤٥) و ترمذی (٣٦٤٣) ژ سائبی ڤەدگوهێزن.

(٢) مەخسەد ب (زر الحجلة) خانیکەکێ وەکی گونبەدێیە، وهندەک دبێژن: مەخسەد پێ هێکا کەوییە، یەعنی: نیشانەکا هندی هێکا کەوی ب ناڤ ملێن وی ڤە هەبوو، ومەسەلا کو ڕۆناهییەکا بۆش یا وەکی ڕوبارێ دجلە ژ وێ نیشانێ دچوو، ئەڤە د حەدیسا سائبی دا نەهاتییە، بەلکی ئەو ژ زێدەهیێن شاعرینە!

(٣) ترمذی د شەمائلێ دا (٢٢) ژ ئەبوو سەعیدێ خودری ڤەدگوهێزت کو نیشانا پێغەمبەرینییێ ئەوا ل ناڤ ملێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- هەی زێدە گۆشتەکێ بلند بوو، و د روایەتەکا دی دا یا هەر ترمذی (٢٠) ژ عەمرێ کوڕێ ئەخطەبی ڤەدگوهێزت هاتییە کو وی ئەو نیشان دیت هندەک موی پێڤە هەبوون.

ل وی ئختلاف چێ دبوو هەر زەمان ئەڤێ ئختلافێ تو موعجز بزان[1]
نە عەینی ل نێڤ کەتفێ بوو موهرێ نوور وەلێکن ل کەتفێ چەپێ بوو ظوهوور
هەچی[2] ئنبیاء و روسول بوون بەری یەکێ شامەئێ طاهرێ ئەنوەری
ل سەر دەستێ ڕاستێ هەمی بوون بزان ژ غەیری شەهنشاهێ ئاخر زەمان
عەلامەت ئەوی بوو ل سەر کەتفێ چەپ بەیان کم ژ بۆ تە ب طەرز و ئەدەب[3]
ئەڤی حکمەتێ بێ عەدیلێ لەطیف موحاذی بوو خاتەم ب قەلبێ شەریف
ل ئەطرافێ وی خالێ ئەسوەد شەکل هەبوون ڕەش وەکی مسک و بێن خوەش چو گول
موزەیيەن ب یەک دائرە موویێ ڕەش دباری ژ وی دائما بهنێ خوەش
روایەت وها هاتە گۆشم یەقین ژ تەقریرا راوی ب لەفظێ موبین
ب ئسناد و ئثبات و لەفظێ دوروست نەبوو قەط ژ رووواتێ ئسنادێ سوست
ژ ئەصحابێ کوببار تەحقیق بوو وەلێکن ژ وان زێدە تەدقیق بوو
ل سەر خاتەمێ طاهرێ بێ بەدەل نڤیساندبوو ئەو ب خەططێ ئەزەل[4]

---

(١) د هندەک روایەتان دا ژ جابرێ کوڕێ سەمورەی دئێتە ڤەگوهاستن کو ڕەنگێ نیشانا پێغەمبەرینییێ وەکی ڕەنگێ لەشێ پێغەمبەری بوو -سلاڤ لێ بن- ب سەر سۆری ڤە دچوو، ومەسەلا گوهۆڕینا ڕەنگ وحەجمێ وێ نیشانێ دەم بۆ دەمی د چوو حەدیسێن دورست دا ب بەر چاڤێن من نەکەفتییە، وخیلاف ژ هندێ هاتییە هژمارەکا صەحابییان ئەو نیشان دیتبوو، وهەر ئێکی ئەو ب ئسلووبێ خۆ (تەشبیه و وەصف) کربوو وچونکی ئختلاف د ناڤبەرا ئسلووبێ وان دا هەبوو، هندەک هزر دکەن ئەو دهاتە گوهاڕتن.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: هەمی.

(٣) شاعری ئەڤ چەندە ژ وێ حەدیسێ وەرگرتییە یا (حاکم) ژ (وەهەبێ کوڕێ مونەببەهی) ڤەدگوهێزت (٤١٠٥)، وتێدا هاتییە: ((لم يبعث الله نبيا إلا وقد كانت عليه شامة النبوة في يده اليمنى إلا أن تكون نبينا محمد صلى الله عليه وسلم فإن شامة النبوة كانت بين كتفيه)).

(٤) ئەگەر مەخسەدا شاعری ب خاتەمێ ئەو بت کو ل سەر وێ مۆرا ل ناڤ ملێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- (محمد رسول الله) یا نڤیسی بوو، ل دویڤ دیتن وزانینا مە ئەڤ چەندە ب ڕێکێن دورست نەهاتییە روایەتکرن، وئەگەر مەخسەدا وی پێ گوستیرک بت، ئەڤە د روایەتەکا دورست دا هاتییە یا بوخاری (٥٨٧٨) وموسلم (٢٠٩٢) ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزن.

ب مەعنا موحەممەد رەسوولێ خودا | موعەللەم بووی پادشاهێ هودا
بدیتا هەچی کو ژ نێزیک و دوور | دچوو چەرخێ مینا ژ وی بەرقێ نوور
تەلەئلوء دکر هەر وەکی ئافتاب | ژ موهرێ نوبووەت هەزار بەرق و تاب
ژ بەعضێ رواتێ دگەر هاتە گۆش | ئەوان راویانێ عەجەب تیزێ هۆش
کو ئەو خەط ئەگەر چ هەمی نوور بوو | وەلێ سر (فإنک منصور) بوو
ژ من گۆش کە ڤی کەلامێ سەلیس | برێژم ژ بۆ تە چ دوررێ نەفیس
موطابق بکم ئەز ب طەرزەک عەجەب | ئەڤێ ئختلافێ ب عزز و ئەدەب
بزانە ژ رووحی کەلامێ شێرین | موطابق بکم ئختلافێ یەقین
ژ دەریایێ فکرا مە یا هەولناک | دەرانی ژ قەعرێ مە ئەڤ دوررێ پاک
وها هاتە قەلبێ مە ئەڤ ئختلاج | وەلێ ئختلاجەک دبیتن رەواج
ل موهرێ نوبووەت ئەوی خەططێ هوور | نوشتە ب تەقدیرێ سادە ژ نوور
ل دوور وی هەبوو (لا إلــهْ إلا اللــهْ) | د گەل وی موحەممەد رەسوولێ ئیلاهـ
ل نێڤ دائرا ڤی کەلامێ جەلیل | نوشتە هنک لەفظێ شێرین جەمیل
(تبخبخ فأنک میسور) ئەو | ل دوو (سر فإنک منصور) ئەو
موطابق مە کر بۆ تە ئەڤ ئختلاف | تەکەللوف نەکێشا و بێ ئعتساف
قەلەم بەس درێژ کە بەسە بێ ئەدەب | د قەلبێ مە دا نینە کەیف و طەرەب
چسان کەیف بێ قەلبێ مەکسوورێ من | ژ من دوور کەت یارێ پڕ نوورێ من
د نێڤ ئاتەشێ هجرێ یارێ کەریم | دسۆزم ب شێڤ و ب ڕۆژان موقیم
د قەلبێ مە تەئثیرێ نیرانێ گەش | دده تە ژ تە تێ ئەڤی خوونێ ڕەش
دزانم نە خالی ژ هجرانی تو | مودامی ب شەوقا نەیستانی تو
ئەز و تو کو ئەم هەردو مەهجوور بوون | ژ یار و نگارێ خوە ئەم دوور بوون
مە ئانی بڕی ئەڤ کەلامێ دەلال | دوعا کر ژ رەببێ خوەئێ (لا یزال)
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار | کەڕ ولال و گێژە تو نینە مەدار

بند تاسع
در خضاب و کحل و دهن رسول خدا

ژ راوی مــه ســهحکــر روایــهت وهــا — ب ئــسناد و نــهقــل و درایــهت وهــا
موعــهنعــهن ژ روواتــێ صــاحب کــهرهم — ب ئثبـات و صـحههت نـه زێـده نـه کـهم
ل نـک بـوو هـورهیـره د مـهجلس وسـان — سـوئال بـوو ژ تـهخـضیبێ شـاهێ جهـان
کـو یـهعنـی حـهبیبـێ ب فـهضـل و هونـهر — موغـهییـهر دکـر لحیـه و مـوویێ سـهر؟
جـهواب دا صـهحـابێ ب عـزز و عـهلـهم — ژ بـۆ سـائلی وی ب لـهفظـێ: (نعـم)[(١)]
ب کـهتـم و ب حننـا حـهبیبـێ عـهظـیم — موصـهببـهغ دکـر مـوویێ پـاکێ کـهریـم
هـهچـی ڕهش ب صـبغێ مـوزهییـهن دبـوو — هـهچـی کـو سـپی بـوو مولـهووهن دبـوو
وهــا بـــوو روایـــهت ژ ئبنـــی وههـــب — موقـهررهر ب ئثبات و فـهخر و ئـهدهب[(٢)]
کو ئهز چوومه نک بهعضێ ئهزواجێ پاک — ب عـــصمهت ژ نـــوورا خـــودا تابنـــاک
دهرانـــی هنـــک مـــوویێ شـــاهێ هـــودا — مـه دی ئـهو موصـهببـهغ ب کـهتم و حنـا
وه هـهم ئـهمـر کـر ذاتـێ پـاکێ نـهبـی — ب تـهغییـرێ شـهیبـا بـهیاضـێ سـپی[(٣)]
وهلـێ نـههـی کـر (أز) سـهوادێ چونـان — کـو فعلـهک حـهرامـه بزانـه عـهیـان

---

(١) ئهڤ حهدیسه ترمذی د شهمائلێ دا (٤٦) ژ ئهبوو هورهیرهی ڤهدگوهێزت.

(٢) ئـهڤ روایـهتـه ب بـهر چاڤێن من نهکهفت د ژێدهرێن بهر دهست دا، بهلێ روایهتـهکا وهکی وێ ترمـذی د شهمائلێ دا (٤٨) ژ موحهممهدێ کوڕێ عهقیلی ڤهدگوهێزت، دبێژت: مـن مـویێ پێغـهمبـهری -سلاڤ لـێ بن- ل نک ئهنهسێ کوڕێ مالکی دیت یێ صبغکری بوو.

(٣) ئهڤ حهدیسه طـهبهرانی د (المعجم الکبیر) دا (٣١٦) ب سهنـهدهکا (حهسـهن) ژ عوتبـهیێ کوڕێ عـهبدی ڤهدگوهێزت. و د گـهلهک روایـهتێـن دورست دا هاتییه کو دهمێ بابێ ئهبوو بـهکری ئینایه نـک پێغـهمبـهری -سلاڤ لێ بن- ووی پیراتییا وی دیتی، فهرمان دا ڕهنگێ سهرێ وی بگوهـۆڕن وخۆ ژ ڕهشی بدهنـه پاش.. ژ بهر ڤێ چهندێ هندهک زانا دبێژن: ڕهشکرنا سهری یا دورست نینه

ژ بەعضێ رواتان روایەت ب جی   مە زانی د خەضبا نەبییێ ئومی
ب نەقلا صەحیحەینێ کەت صححەتێ   بنێرە ل فەحوا بگر عبرەتێ
حەبیبێ کو باری کری ئختیار   ب ڕەنگێ زەری صبغ کر چەند جار
هەچی ڕەش ب زەردی مونەووەر دبوو   هەچی کو سپی بوو ب وی زەر دبوو(١)
مودەهەن دگێڕا مویێ سەر گەلەک   موکەححەل دکر هەردو چاڤێ بەلەک
ب زەیتێ نەقی فەخرێ هەردو جهان   مودەهەن دگێڕا مویێ سەر چونان
کو تەدهین دکر لحیە و موویێ فەرق   ژ ناڤ موویێ ئەسوەد سپی نەدبوو فەرق
چکو جوملە بەرراق و ئەنوەر دبوو   سیاهـ و سپی تێکدە هەمبەر دبوو
حەبیبێ خودا ڕاست بوو موئمنین   ئەمر کر ب لەفظێ فەصیحێ شێرین
کو تەدهین بکن موویێ خوە جوملەتان   وەلێکن مواظب نەبن هەر زەمان
تەواظوب ل تەدهینێ پڕ زینەتە   بتوون تەرکدان قەشفی و دەنسەتە
وەلێ سوننەتێ شاهێ ئاخر زەمان   مودەهەن بکی بەعضێ بەعضێ چونان
ئەوی راوییێ کو روایەت لباس   وها گۆتی نەقلەک ژ ئبنی عەباس(٢)
د تەحقیقێ کوحلێ رەسوولێ خودا   هەبوو مکحەلەک پادشاهێ هودا
هەمی شەب د هنگامێ نەومێ رەسوول   دکێشا د چەشمێ خوە کوحلێ قەبوول
ب طەرز و ئوصوول و ب ناز و ئەدەب   سێ کلچیڤێ ڕاستێ سێ کلچیڤێ چەپ(٣)
ب طەرفێ یەمین وی دکر ئبتدا   ل چەشمێ یەساری دکر ئنتها
د جوملە مەصالح قەلیل و کەثیر   تەیەممون دکر وی حەبیبێ کەبیر
بەیان کر شەهنشاهێ کەون و مەکان   کو (خیر الکحول) ئثمدێ ئەصفەهان
ئەوی وجهێ خەیرییەتێ ئاشکار   کو چاڤان دکت رەوشەن و نووردار

(١) ئەڤێ روایەتێ ئەبوو داوود (٤٠٦٤) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عومەری ڤەدگوهێزت ب سەنەدەکا دورست.
(٢) ڤێ حەدیسێ ترمذی (١٧٥٧) وئبن ماجە (٣٤٩٧) ڤەدگوهێزن.
(٣) د دانەیا (قۆغی) دا (قلچک) ل شوینا (کلچیڤ) هاتییە.

ئـەوە چـەشـمی روهنـی و نـوورین دكـت د ئـەجفـانێ چاڤـان مـوژە شـین دكـت[1]

ژ راوی روایـــەت موحـــەققـــەق بـــزان كـو یـەک صـندقەک شـاهێ ئـاخر زەمـان

هـەبـوو تێـدە مقـراض و مـسواک و شـە د گـەل مـەكحـەلـە ئایینـە ئـین هـەمـە

قەلـەم سست بـوو قـەطعـەكر ئـەڤ كـەلام م ژی بانـــگ كـــر خـــالقێ (لا ینـــام)

ئیلاهـی تـو رووحـی نـەكـی شـەرمـسار كـــەرِ و لال و گێـــژە تـــو نینـــە مـــەدار

(١) د گەلەک روایـەتـان دا هاتییـە كـو پێغـەمبـەری -سلاڤ لـێ بـن- شیرەت ب (ئثمدی) كرییـە، وهندەک زانا دبێژن: ئثمد كلێ ئەصفهانێیە.. بەلێ من نەدیتییە كو د چو روایـەتـان دا هـات بـت پێغـەمبـەری -سلاڤ لـێ بن- ب ناڤ بەحسێ كلێ ئەصفەهانێ كر بت.

بند عاشر
در بیان لباس رسول خدا

ژ تـەقریـرێ راوی ب نـوطقێ سـەلـیس　　نـەظـم بـوو د سلکێ چـو دوررێ نـەفـیس
د بــەحثــا لباســێ رەســوولێ مــەلــیح　　موعـەنعـەن ب رووایتـێ قـەنجـێ فـەصیح
ئـەحـەبیـێ لباسـان ل نـک ذاتـێ وی　　ژ هـەمیـان قـەمیـصەک[1] دەلالـێ سپی
قەمیص چوون د پۆشی نـەبییێ چو گول　　هەتا کووعێ دەستان دهات هەردو مـل[2]
هـەتـا کـەعبـێ پـایی دهـات ذەیلـێ وی　　نـەبـوو سـەر لباسـێ درێـژ مـەیلـێ وی
د لبـسێ درێـژ کبـر و خـەیـلا هـەیـە　　د کبــرێ دە عــصیانێ مــەولا هــەیــە
د طـەبعـێ حـەبیبـی تـەکـەببـور نـەبـوو　　ل نک ذاتێ وی هەر تـەکەسسور هەبوو
حــەدیثــا رەســوولی ب ئظهـــارە ئـــەو　　کو (أسفل من الكعب في النار)ە ئـەو[3]
ئــەنــەس راوییــێ راســتگۆیێ ثقــە　　روایــەت وهــا کــر ب وەجــد و مقــە
مـە دی هاتـە دەر شـاهێ جبریلێ صـەید　　وەلـێ موتتـەکی بـوو ل سـەر ئبنـی زەیـد
یەکی ثـەوبێ قـوطری ل سـەر وی هـەبوو　　موخەططـەط ب سورخی خەشن تێ هەبوو[4]
وەلـێ بـوو جوحـەیفـە وهـا کـر خـەبـەر　　ل بـەطحـا مـە دی شاهێ صاحب ئـەثـەر
ل وی حوللـەیـەک سۆر تـا نـصفێ ساق　　هـەبـوو پـاک و نـشمی ب طـەرز و لیـاق

---

(١) ئەبوو داوود (٤٠٢٥) وترمذی (١٧٦٢) ونەسائی (٦٩٦٨) ژ (أم سلمه) ڤەدگوهێزن کو ژ هەمی جلکان پتر پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- حەز ژ (قەمیصی) دکر، وقەمیص جلکەکێ نێزیکی وی جلکییە یێ نوکە دبێژنێ: دشداشە.

(٢) ڤێ حەدیسێ ئەبوو داوود (٤٠١٢) وترمذی (١٧٦٥) ژ ئەسمائا کچا یەزیدی ڤەدگوهێزن.

(٣) بوخاری (٥٧٨٧) حەدیسەکا نێزیکی ڤێ ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت.

(٤) ڤێ حەدیسێ ترمذی د شەمائلێ دا (١٣٣) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزت، و (ئبن زەید) ئوسامەیێ کورێ زەیدی بوو.

شـێرینتر ژ وی پادشـاهێ ب نـوور ‌ ‌ ‌ نـەدی مـن د لـبس و د حوللێ د سۆر[(١)]
رفاعـه وهـا گـۆ ب ئـەصـل و ب جـی ‌ ‌ ‌ دو بوردێ د ئەخضەر ل سەر وی م دی[(٢)]
ثیـابێ د خلقـه حـەبیبـێ جهـان ‌ ‌ ‌ دپۆشـی ل سـەر خـوە د بـەعـضێ زەمـان
وەلـێ ئـەغلـەبی شـاهێ گـەردەن فـراز ‌ ‌ ‌ تـەلـەبیـوس دکـر لبـسێ پـاکێ بـەیـاز
ئـەمـر هـەم دکـر بـۆ صـەحـابێ کـرام ‌ ‌ ‌ ثیـابێ سـپی وەرگـرن صـوبح و شـام
چکـو ئـەحسەنـێ ثـەوبـە ثـەوبـێ سـپی ‌ ‌ ‌ موحـەققـەق ژ قـەولـێ نـەبییـێ ئـومی[(٣)]
عـەمامـە حـەبیبـی ل سـەر دادنـا ‌ ‌ ‌ نە ئەو چەند مەزن بوو نە ئەصغەر وسا
د ئـەکثـەر سـپی بـوو عـەمامـا حـەبیـب ‌ ‌ ‌ هەچی شەیئێ ئەبیەض ب حوسنە نەجیب
وەلـێکن موحـەققـەق بوویـە ئـەڤ یـەقـین ‌ ‌ ‌ د فەتحێ مەکەهـ شاهێ بەطحا زەمین
ئـەوی شاشـەکی ڕەش ل سـەر لـەف کـری ‌ ‌ ‌ ژ غـەرزان ل ناڤـا مـەلا ڕەف کـری[(٤)]
مـە سـەح کـر ژ راویـێ شـێرین کـەلام ‌ ‌ ‌ د یـەومـێ مـەکـەهـ دونـزدە عـەذبـە تـەمـام
درێژکـر ژ وێ شاشـکێ ڕەنـگ سیاهـ ‌ ‌ ‌ ب تـەشبیهێ هالـە ل ئـەطرافـێ ماهـ[(٥)]

---

(١) ئەڤێ حەدیسێ ترمذی (١٩٧) ڤەدگوهێزت، وئەبوو جوحەیفە ناڤێ وی وەهەبێ کورێ عەبدللاهێ سوائیییە، وئەو ئێک ژ صەحابییان بوو.
(٢) ئەڤ حەدیسە ئەبوو داوود (٤٠٦٥) وترمذی (٢٨١٢) ونەسائی (٥٣١٩) ژ ئەبوو رەمثەی ڤەدگوهێزن، وهندەک دبێژن: ناڤێ ئەبوو رەمثەی رفاعەیێ کورێ یەثربی بوو.
(٣) ئەبوو داوود (٤٠٦١) وترمذی (٢٨١٠) وئبن ماجە (٣٥٦٦) ژ عەبدللاهێ کورێ عەبباسی ڤەدگوهێزن، کو پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- دبێژت: ﴿ **علیکم بالبیاض من الثیاب لیلبسها أحیاؤکم، وکفنوا فیها موتاکم، فإنها من خیر ثیابکم** ﴾.
(٤) حەدیسەکا ب ڤی ڕەنگی بەیهەقی د (شعب الإیمان) دا (٦٢٥٢) ژ عەبدللاهێ کورێ عەبباسی ڤەدگوهێزت.
(٥) موسلم (١٣٥٨) وئەبوو داوود (٤٠٧٦) وترمذی (١٧٣٥) وئبن ماجە (٣٥٨٥) ونەسائی (٢٨٦٩) ڤێ حەدیسێ ژ جابری ڤەدگوهێزن.

وە هـەم چـەنـد جـاران کـو خوطبـە دکـر
عەمامێ سیەهـ وی ل سەر لەف دکر[1]

عـــەمامـــە چ وەقتـــا گرێـــدا چونـــان
سـەرێ شاشـکێ بـەر ددا نـاڤ مـلان[2]

دکێــشا ژ وی عــەذبــە شــاهێ کــەبیــر
وەلێ گەهـ طـەویـل و دگـەر گـەهـ قـەصیر

دکـــر ئـــستعاذە نـــەبییـــێ ئـــومی
ژ وێ شاشـێ بـێ عـەذبـە و غـەرزە بـی

بـزان طـوولێ دەسـتارێ[3] (خیـر الأنـام)
د ئـەکثـەر ئـەوی هـەفت گـەز بـوو تـەمام

وەلێ بـەعـضێ شـەش گـەز ل سەر دانییە
ژ تـــەقریـــرێ راوی مـــە ئـــەڤ زانییـــە

وەلـــێکن تـــو جـــاران حـــەبیبـــێ ئـــەمـــین
نـەکـر زێـدە ئـەصـلا ژ دوانـزدە هـەریـن

زەمـانێ مـە بـەعـضێ عـەوامـێ نـەکـەس
موکـەببـەر دکـن سـەر ب شاشـێ مـەلـەس

د زەعمـــا بـــەطـــالێ ئـــەوان جـــاهلان
تـەئـەسـسی دکـن ئـەو ب شـاهێ جهـان

هـەمـی کـذبێ مـەحـضە بزانـە تـەمـام
دکـن دامـێ صـەیدێ ژ بـۆ خـاص و عـام

هەچی سەر مەزن کت ب تەعب و ب ڕەنج
ئـەو ئـسرافە ئـسرافە ئـسرافە قـەنـج

ئیلاهـی تـو رووحـی نـەکـی شـەرمـسار
کـەڕ ولال و گێـژە تـو نینـە مـەدار

(١) موسلم (١٣٥٩) وئـەبوو داوود (٤٠٧٧) وترمذی د شـەمـائلێ دا (١١٤) وئبن ماجـە (١١٠٤) ڤێ حەدیسێ ژ عەمرێ کوڕێ حورەیثی ڤەدگوهێزن.

(٢) ڤێ حەدیسێ ترمذی (١٧٣٦) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عومەری ڤەدگوهێزن.

(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: دەستا وی.. ودەستار ب فارسی شاشکە.

بند حادی عشر
در بیان خف و نعل رسول خدا

موحەققەق بوویە ئەڤ کەلامێ سەلیس ... ژ راوی د ئثباتێ لەفظێ حەدیث
(مغیرە بن شعبە) روایەت یەقین ... دکر وی ژ بۆ مەجلسێ حاضرین
کو خوففێ رەسوولێ خودایێ کەریم ... سیەهـ بوون قەوی شوبهێ لەیلێ دەهیم
(دحیە بن کلبی) ژ بۆ ذاتێ وی ... دو خوففێ د ڕەش وی هەدییە کری
نەبی لبس کر هەردو خەففێ تەمیز ... هەتا پارە بوون ئەو د پایێ عەزیز[1]
دو نەعلێ کەریمە د پایێ رەسوول ... هەبوون نووردار و مەصوون و قەبوول
درێژی ل وان شبرێ[2] کو دو تلی ... ب دققەت صەحابان مەساحە کری
وەلێ عەرضێ وی نەعلێ شاهێ ئەمین ... جهێ پاشنە هەفت ئەصبەع یەقین
ژ پێش ڤە ئەوی شەش ئەصابع تەمام ... د بەطنێ قەدەم پێنج تلی (والسلام)
ل سەر پۆزێ نەعلێ هەبوو دو زمام ... سەرێ وی درێژ و زراڤ بوو تەمام[3]
عەجەب سختیانەک ژ موویان نەقی ... موصەننەع ژ وی نەعلێ پاکێ سپی
ژ جلدێ بەقەر نەعلێ مەصنووع بوو ... وەلێ بێ مووی و سادە مەدبووغ بوو[4]

(١) ئەڤە دو حەدیسن شاعری تێکەل کرین، هەردو ترمذی (١٧٦٩) ڤەگوهاستینە، و د چو ژ وان دا نەهاتییە کو ڕەنگێ وان خوففان یێ ڕەش بوو. بەلێ د روایەتەکا دی دا یا ئەبوو داوود (١٥٥) وترمذی (٢٨٢٠) وئبن ماجە (٣٦٢٠) ژ بورەیدەی ڤەدگوهێزن هاتییە کو نەجاشی دو خوففێن ڕەش وحلی ونە یێن نەخشاندی ب دیاری بۆ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- هنارتبوون.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: شوبهێ.

(٣) بوخاری (٥٨٥٧) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزت کو نەعالا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- دو (قبال) پێڤە هەبوون، ومەخسەد پێ (تبلکە) ئەو داڤا د ناڤ تبلێن پێی ڕا دچت.

(٤) ئەو نەعالێن ژ چەرمێ چێلێ دهاتنە چێکرن دگۆتنێ (السبتیة) و د روایەتەکێ دا یا بوخاری (٥٨٥١) وموسلم (١١٨٧) ژ ئبن عومەری ڤەدگوهێزن هاتییە کو نەعالا پێغەمبەری یا ب وی ڕەنگی بوو.

خودایا هەزار شوکر بۆ تە مودام   نەصیب کر ژ بۆ من ب سەد ئحترام
د گەل جوملە ئخوان و یار و برا   جەمیعێ ئەحبیا تەڤی هۆگرا
ب چاڤ دیتنا نەعلێ پاکێ ب ناز   ب تەقبیلێ وی ئەم کرن سەرفراز
مە تەقبیل کر نەعلێ پێغەمبەری   چ ئحسان تە دا رووحییێ کەمتەری[1]
هەزار شوکر و حەمد و ثەنائێ عەمیم   ژ بۆ تە خودایێ غەفوورێ کەریم
تە دا من فەقیری (عیاناً عیان)   تەبەرروک ب نەعلا حەبیبێ جهان
مە مالی د چەشم و د رووی ئەو نعال   مونەووەر مە پێ بوو دل و رووح و بال
مە هێڤی هەیە رۆژێ حەشر و جەزا   خودا من بدە خاطرێ نەعلێ پا
وە گەر نە قەوی رووسیاهم فەقیر   أیا شاهێ (لولاکَ)[2] دەستم بگیر
وەرە ئەی قەلەم بەس درێژ کە سوخەن   نکارم نەظمکم کەلامی عەلەن
چکو پڕ مەلوولم ژ هجرانێ یار   ل من مەگرن ئەی مەجلسێ گووشدار
مە ئەڤ موختەصەر بەندێ شێرین کەلام   د ئەوصافێ خوفف و نەعل کر نظام
مە دانی ژ دەستێ خوە خامە کتاب   مە با کر خودا دەر جگەر ئلتهاب
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

---

(١) ب ڕاستی مە نەزانییە کانێ مەخسەدا شاعری چییە دەمێ دبێژت: من ب چاڤ نەعالێن پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ب چاڤ دیتن ومن ئەو ماچی کرن! وبەلکی مەخسەدا وی دوعا بت، یەعنی: یا رەببی تو وێ چەندێ ب رزقێ من بکە..

(٢) ئەڤە ئیشارەتە بۆ وێ گۆتنا بێ بناخە، ئەوا هندەک ب حەدیس دزانن، ئەوا تێدا هاتی کو خودێ دبێژتە پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-: ((لولاک لولاک ما خلقت الأفلاک)) یەعنی: ئەگەر تو نەبای من گەردوون نەدئافراند، وزانایێن حەدیسێ دبێژن: ئەڤ حەدیسە یا (مەوضووعە).

بند ثانی عشر
در بیان أنگشتر رسول خدا

ژ وی راوییێ پاکێ شێرین نەفەس — درێژ بوو روایەت هەتا سەر ئەنەس
روایەت دکر ئبنی مالک وها — د تەعریفێ ئەنگوشتەرێ موصطەفا
حەبیبێ کو مەولا کری ئختیار — هەبوو خاتەمەک سیم خالص عیار
موعەییەن ئەوی فەصێ خاتەم عەقیق — وەلێکن عەقیقێ حەبەش بوو حەقیق[1]
ئەوی قاشەکی صاف و بێ نەقص بوو — (محمد رسول الله) لێ نەقش بوو[2]
سەبەب صەوغێ خاتەم هەمی راویان — ب ڤی طەرزی گۆتن ب نوطق و بەیان[3]
ئرادە کو کر صەدرێ عالی همەم — بشینت کتابان د مولکێ عەجەم
د ئەملاکێ رۆم و د فورس و حەبەش — نیەت کر ڤەرێ کت کتابێ د خوەش
ژ بۆ وان مولووکێ عونوق مولتەوی — چو نەجاشی و قەیصەر و خوسرەوی
بەطال دا ببت حوکم و ئەحکامێ وان — کو دەعوەت بکت دینێ ئیسلامێ وان
وەلێ هاتە گۆتن ژ بۆ موصطەفا — کە ئەی تاجێ عالەم شەهێ با وەفا
موحەققەق بە نک ذاتێ پاکێ نەبی — قەبوول نابە مەکتووبێ بێ موهر نەبی
ئەمر کر کو یەک خاتەمێ چێ بکن — کو مەکتووبێ شاهان خەتمێ پێ بکن
چکو طەبعە نک پادشاهان قەدیم — تەداول دکن موهر و خاتەم موقیم
ئەگەر موهرێ تێدا نەبیتن کتاب — ژ وی تێ دلێ وان شەک و ئرتیاب

---

(١) ڤێ حەدیسێ بوخاری (٥٨٧٠) وموسلم (٢٠٩٤) وترمذی (١٧٣٩) ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزن.

(٢) بوخاری (٥٨٧٨) وموسلم (٢٠٩٢) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزن کو نەخشێ گوستیرا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- رێزەکێ (محمد) ل سەر یا نڤیسی بوو ورێزەکێ (رسول) ورێزەکێ (الله).

(٣) ڤێ حەدیسێ بوخاری (٥٨٧٢) وموسلم (٢٠٩٢) ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزن.

ئەمر کر ل صەوواغی شاهێ مەزن   کو چێ کت ژ بۆ هونگولیسەک هەسن
کو چێبوو ژ ئاهن ئەو ئەنگوشتەری   لبس کر د ئەنگوشتێ پێغەمبەری
نیەت کر ئەوی سەروەرێ سەروەران   کو پێ خەتم کت نامە و دەفتەران
وەلێ جبرەئیل گۆتە وی وێ دەمێ   ژ دەستێ خوە باڤێژە ڤی خاتەمی
نە لائیقە بۆ سەروەرێ نامدار   هەسن چونکە لبسە ژ بۆ ئەهلێ نار[1]
ژ دەستێ خوە ئاڤێتێ وی بێ هەراس   وەلێ ئەمر کر خاتەمەک (أز) نوحاس
چونان جبرەئیل هات و گۆتێ عەیان   ژ دەستێ خوە باڤێ ئەڤان جوملەکان
نە طەرزە ژ بۆ شاهێ صاحب کەرەم   نوحاس چونکە ژێ تێت بهنا صەنەم
طەرح کر ژ دەستێ خوە شاهێ کەریم   ئەمر کر ل صەوواغی خاتەم ژ سیم
یەکی زیڤێ خالص وەکی نەجمێ گەش   نگین لێ دوروست کر عەقیقێ حەبەش
ل سەر قەولێ بەعضێ شویووخێ کرام   ئەوی فەصص و حەلقە ژ سیم بوو تەمام
دەما لبس کر شاهێ روویێ زەمین   رضا دابوو وی جبرەئیلێ ئەمین
ئەوی ذاتێ پاکێ حەبیبێ خودا   د خونصر ژ دەستێ یەمین ئەغلەبا[2]

---

(١) نەسائی (٥٢١٨) ژ عەبدللاهێ کورێ عومەری ڤەدگوهێزت، کو پشتی ئەو گوستیر بۆ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- هاتییە چێکرن، رۆژەکێ وی ئەو کرە تبلا خۆ، پاشی ئێخست، یەعنی: کاغەزێن خۆ پێ خەتم دکرن بەلێ نەدکرە تبلا خۆ.. و د وێ روایەتێ دا نەهاتییە کو ئەو ژ ئاسنی بوو، بەلکی تێدا هاتییە کو ئەو ژ زیڤی بوو، و د روایەتەکا دی دا ل نک ئەبوو داوود (٤٢٢٤) هاتییە کو ئەو ژ ئاسنی بوو وزیڤ تێ هاتبوو ئالاندن. ومەسەلا کو جبریل هاتە نک وئەڤ گۆتنە گۆتێ یا شاعر ڤەدگوهێزت، د چو روایەتان دا ب بەر چاڤێن من نەکەفتییە، وتشتێ ئاشکەرایە کو ل بەرخۆکرنا گوستیرا خورێ ژ ئاسنی هاتبتە چێکرن حەرامە، بنێرە (موسوعة المناهي الشرعية) یا (سليم الهلالي) ٢٣٣/٣. و د هندەک روایەتێن دورست دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- پشتی هنگی ئەو گوستیر دکرێ، وپشتی وی ئەبوو بەکری وعومەری ژی ئەو گوستیر دکرێ، پاشی ئیمامێ عوثمان هەر ئەو گوستیر دکرێ حەتا جارەکێ ژ دەستێ وی کەفتییە د بیرا (ئەریس) دا، وەکی بوخاری (٥٨٧٣) وموسلم (٢٠٩١).

(٢) د گەلەک روایەتان دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گوستیرا خۆ دکرە تبلا ب رەخ یا قلیچێ ڤە ژ دەستێ ڕاستێ، وەکی وێ یا ئەبوو داوود (٤٢٢٦) ونەسائی (٥٢٠٣) ژ عەلی ڤەدگوهێزن.

دکر لبسێ خاتەم ئەمر پێ دکر　　تەیەممون د هەر تشتی حەز ژێ دکر[1]
ژ بۆ روخصەتێ ذاتێ پێغەمبەری　　د چەپ لەبس کر بەعضێ ئەنگوشتەی
ئەوی خاتەما کو ب تەوفیق بوو　　ژ وی پاش ڤە دەر دەستێ صددیق بوو
ژ شەیخان[2] وها بوو روایەت ئەڤەر　　ژ صددیقێ ئەکبەر گها نک عومەر
عومەر چوون رەوان جان ب جان بەخش دا　　گها دەستێ عوثمانێ صاحب حەیا
وەلێ حەیف ئەو خاتەما پڕ نەفیس　　ژ عوثمان سوقووط بوو د بیرا ئەریس[3]
ئەوی ذاتێ عوثمان چەند طەلبە کر　　د ناڤ بیرێ خاتەم ڤە پەیدا نەکر
ئیشارەت هەیە تێدە ئەی جانێ جان　　خیلافەت ب وێ خاتەمێ بوو عەیان
نە مەخفی ل نک هەر کەسێ دووربین　　کو ئەسرارێ موهرا سولەیمان یەقین
د وێ خاتەمێ دە هەبوو بێ گومان　　تو واقع نەبی شەکک و رەیبێ، ئەمان
ژ فەقدا وێ پێڤە فتەن بوو ظوهوور　　مەزن بوو هەتا قەتلێ ذاتێ ب نوور
خیلافەت بەدەل بوو ب قەتل و ب خوون　　درێژ بوو هەتا ئاخرێ دەورێ دوون
ژ وی پێڤە بوو پادشاهێ تەباه　　وە گەر نە ب خاتەم دبوون پادشاه
بەسە ئەی قەلەم ئەڤ گەلامێ گران　　دبت کەرب و حەسرەت ل نک حاضران
د فەقدا ئەوێ خاتەمێ خام بوون　　عەجائب موصیبەت ل ئیسلام بوون
بەسە بەس درێژ کە کەلامێ ب کول　　یەدێ خوە درێژ کە ببێژە ژ دل
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار　　کەڕ ولال و گێژە تو نینە مەدار

(١) بوخاری (٥٨٥٤) وموسلم (٢٦٨) ژ عائشایێ ڤەدگوهێزن کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- حەز ژ ڕاستێ دکر، هندی د شیان دا با.
(٢) مەخسەد ب هەر دو شێخان بوخاری وموسلمە، و د بەر پەڕێ بۆری دا ئیشارەت مە دابوو ڤێ روایەتێ.
(٣) بیرا ئەریس د کەفتە ناڤ بیستانەکی ل قوبائێ.

بند ثالث عشر
در صفت سيف رسول خدا

ژ راوی چ ئەلفاظێ شێرین شێرین ... گها ذەوقێ من شوبهەتی ئەنگەبین
کو ئوستاد ئیمام ترمذی بێ گومان ... ژ نەقلا ئەنەس ئبنی مالک عەیان
ئەوی ئبنی مالک روایەت وها ... دکر وەصفێ سەیفێ حەبیبێ خودا
کو سەیفەک عەجەب قەنج و پاک وحەدید ... ژ بۆ قەتلێ قەومێ کەفوورێ عەنید[1]
مودامێ ل نک بوو شەهێ تاجدار ... ل وی ئسم دانی ئەوی (ذو الفقار)[2]
ب مەعنا ببێژم ژ بۆ تە ژ دل ... قەبوول کە تو تەقریرێ شێرین ب دل
د مەعنا وها گۆتن ئەهلێ لوغەت ... سەبەب ئسمێ وی شیرێ صاحب هیمەت
کو تێدە هەبوون چەندی حوفرە یەقین ... ب تەشبیهێ سووراخێ زەنبوورێ بین
ئەوی شیرێ من تێدە گۆتی کەلام ... ب تیرێژ و بەرراق و وەک بەدرێ تام
ل سەر گەردەنێ نا دورستێ کوفار ... چو سککینێ ئەعلا ل تازە خیار
ژ وی حەز دکر بێ قیاس ئەی عەجەب ... د نێڤ جەرگێ گەبران ب مثلێ لەهەب
روایەت دکم ئەز ژ شەیخان یەقین ... نە کو حاشە مەوضووع بیتن هەمین
هەچی دەرج کم ئەز د ڤێ نامەئێ ... تەحەرروک بکم پێ سەرێ خامەئێ
بزانە کو نەقلن هەمی بێ قوصوور ... ژ شەیخان و رووواتێ صاحب وەقوور

---

(١) حەدیسا ترمذی (١٦٩١) ژ ئەنەسی روایەت کری دەقا وێ دبێژت: دەستکێ شیرێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ژ زیڤی بوو. وڤێ حەدیسێ ئەبوو داوود (٢٥٨٣) ونەسائی (٥٣٧٤) ژی ڤەدگوهێزن.

(٢) بەیهەقی د کتێبا خۆ (السنن الکبری) دا ژ عەبدللاهێ کورێ عەبباسی ڤەدگوهێزت، کو شیرێ (ذو الفقار) ژ دەسکەفتیێن رۆژا بەدرێ بوو، وئەو گەهشتبوو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-، ودئێتە ڤەگوهاستن کو ئەو شیرێ عاصێ کورێ مونەببهێ سەهمی بوو، وپێغەمبەری سلاڤ لێ بن بەری مرنا خۆ ئەو دابوو عەلییێ کورێ ئەبوو طالبی.

تەوەججوهـ بکە لێ ب وەجهەک صەفەق — قەبوول کە ب قەلب و ب دل بێژە حەق
وەگەر شوبهەکی جوزئەکی (العیاذ) — د نێڤ نارێ دووری دبی جانگوداز
تەماشا بکە بێمە سەر سەوقێ پیش — بکم تەجروبە طەبع و هەم ذەوقێ خویش
ژ من گووش کە نەظمێ پاکێ حەسەن — ژ راوی م ژی زانییە ئەڤ سوخەن
جهێ دەستێ دانا شەهێ نامدار — ژ وی سەیفێ مەحبووب ناڤ (ذو الفقار)
قەوی زیڤەکی صاف و بەیضا بزان — ژ تەقریرێ راوی هەوەیدا بزان
د گەل بالچق و کابکان فضضە بوو — ل سەر کێلێ وی هندە زیڤ لێ هەبوو
وەلێ زیڤێ وی سەیفێ با فەتح و خێر — بزانە ژ یولدوز موحەللا ب زێر
بزان روخصەتە رەیب و شەک تێ نەکی — دورستە کو شیرێ خوە قاپلمە کی[1]
وەلێ فورجە تێدا هەبت ئەو قەدەر — کو ئطلاق نەبت پارەیەک زیڤ ل سەر
ئەقەللی ئەقەللی دو ئەصبەع هەبت — ژ وی پێڤە با جوملە قاپلمە بت
وەگەر ئابزەر[2] کی ب زێرێ نەفیس — ضەرەر ناکە ئەو ژی ب نەقلا حەدیس
وەلێ ئابدانەک وسا زینهار — کو مال چێ[3] نەبت ژێ ب عەرضا ل نار
هەچی ئەسلوحێ حەربێ پەیدا بکی — دورستە کو وان جوملە قاپلمەکی
ژ بۆ زینەت و شوهرەتێ وەقتێ جەنگ — کو هەیبەت بکن قەومێ پیسێ ب زەنگ
کو پێ گەردەنێ کافران بکنە شەق — دەلالەت بکت قووەتێ دینێ حەق
ئەڤی سەیفێ تەعریفێ کر من هەمان — د ئەغلەب ل نک شاهێ ئاخر زەمان
د غەز و قتالان ل نک بوو یەقین — وەلێ بەعضێ ئەوقاتێ شاهێ ئەمین
تەقەللود دکر بەعضێ شمشیرێ دی — بنێرە ل ئەحکام و تەئثیرێ وی

(١) د روایەتەکێ دا یا ترمذی (١٦٩٠) ژ سەعدی ڤەدگوهێزت هاتییە کو پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- رۆژا هاتییە د مەکەهێ دا شیرێ وی ب زێڕ و زیڤی یێ نەخشاندی بوو. بەلێ ئەڤ حەدیسە وەکی زانا دبێژن یا ضەعیفە، لەو پێتڤی ناکەت ڤێ هێجەتێ بۆ مەسەلێ بگرین یا شاعر دبێژت.
(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: ئابزێڕ.
(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: جهـ.

حەبیبێ خودا چەندێ سەیفێ حەدید   موهەییا کری وی ل قەومێ عەتید
ب عەددێ صەحابان ژ سەیفان عەشەر   موهەییا کری جوملە (خیر البشر)
موسەمما هەمی بوون ب ئسمەک جودا   ل وان ئسمێ دانی حەبیبێ خودا
یەکی شیرێ وی قەنج و پڕ نوور بوو   ئەوی ناڤێ شێرین (مەئثوور) بوو[1]
یەکی دی هەبوو ذاتێ پاکێ حەبیب   موسەمما کری ئەو ب ئسمێ (قەضیب)
سیەم ئسمێ (قەلعی) چهارەم (بەتار)   بەشنجی ئەوی ئسمێ لێ (ذو الفقار)
شەشەم بوو موسەمما ب ئسمێ (حەتەف)   حەتەف ژێ[2] دباری ل قەومێ تەلەف
یەکی دی موسەمما ب (مخذەم) بزان   ژ مخذەم نەبوو بۆ کوفاران ئەمان
ئەوێ دی موسەمما ب ئسمێ (رەسووب)   ژ بەر خەوفێ وی مورتەعب بوون قولووب
نەهەم ئسمێ (صەمصامە) لێ بوو یەقین   مەهاب بوو مەخاف بوو ل قەومێ لەعین
دەهەم ئسمێ شێرین ل وی بوو (لوحەیف)   ژ وی دۆر دچوو گەبرێ دوون سەد خورەیف
ئەڤان دەهـ سویووفێ موبارەک نژاد   ل نک شاهی بوون ئابدار و حداد
ژ بۆ قەتلێ قەومێ شەقییێ لەعین   کەسێ بکرا ئنکارێ دینێ موبین
سەرێ وان عەنیدان دکر پێ فەصل   دەمار[3] ژێ دکێشا ب عرق و ئەصل
ئەوی شاهێ (لولاکَ) عالی جەناب   د دەستەک دە سەیف و د دەستەک کتاب

(١) د کتێبا (عیون الأثر فی فنون المغازی والشمائل والسیر) دا یا (ابن سید الناس) (٤٤٧/٣) هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- دەهـ شیر هەبوون، وناڤێن وان ئەڤە بوون: (**مأثور**) وئەڤە شیرێ بابێ وی بوو گەهشتبوو وی، وئەو مابوو حەتا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- مشەختبوویە مەدینێ ژی، و (**العضبب**) وئەڤە سەعدێ کوڕێ عوبادەی دابوویێ دەمێ ئەو چوویە بدەرێ، و (**ذو الفقار**) وبەی نوکە مە بەحسێ وی کرییە، و (**الصمصامة**) وئەڤە شیرێ (عەمرێ کوڕێ مەعدیکەرب بوو گەهشتییێ، و (**قلعي**) و (**بتار**) و (**حتف**) وئەڤ هەر سێیە ژ شیرێن (قەینوقاعییێن جوهی) بوو گەهشتینە وی، و (**رسوب**) و (**مخذم**) وئەڤە ب صەنەمێ ئویجاخا (طەی) ڤە بوون، و (**القضیف**) ئەڤ هەر دەهـ شیرە وی هەبوون، بەلێ یێ ژ هەمییان پتر وی حەز ژێ دکر (ذو الفقار) بوو.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: لێ.

(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: دەما.

کتابا مونەززەه ژ خەلقییەتێ ... ژ بۆ دین و ئەحکامێ ڤێ ئوممەتێ
وەلێکن ئەڤان سەیفێ تیژێ گران ... ژ بۆ رەئسێ بێ دەولەتێ کافران
حەبیبێ خودا وەقتێ جەنگ و قتال ... لبس وی دکر زرهـ و مغفەر دەلال[1]
ئەوی هەفت درعێ موبارەک هەبوون ... ژ بۆ جەنگێ کوففاری ئامادە بوون[2]
زوبەیر ئبنی عەووامی گۆ ئەڤ سوخەن ... د غەزوێ ئوحود شاهێ جەددێ حەسەن[3]
دو درعێ گران وی ل سەر بوو نەبی ... د گەل ئالەت و ئەسلحێ حەربێ وی
کو شەیطانێ پیسێ شەقییێ لەعین ... صەلا دا ل نێڤ ئەهلێ ئیسلام و دین
د حەققێ وەفاتا رەسوولێ خودا ... ل نێڤ ئەهلێ ئیسلامێ دا (الصلا)
ب تەشویش بوو ئەهلێ مەیدان گەلەک ... ژ وان الە و ئاهـ چوو تا فەلەک
ئەوان دل هلانین ژ جەنگ و نەبەرد ... ل غەزوا عەنیدان دمان دەست سەرد
دەما گووش کر شاهێ (ختم الرسل) ... ژ ڤی واقعی تەنگ بوو قەلب و دل
طەلەب کر یەکی صەخرە ذاتێ نەبی ... نیەت کر ل سەر صەخرە بت موستەوی
ژ بۆ مورتەفع بت جهێ پادشاهـ ... کو ئعلام بکت ئەهلێ ئیمان و راهـ
کو دا بن[4] ل سەر وی هەمی راجعوون ... بزانن کو کەذذابە مەلعوونێ دوون
خولاصە ژ لبسێ دو درعێ گران ... ژ بەر جەرحێ لێ شاهێ ئاخر زەمان
نکاری بچت سەر حەجەر وەی ل من! ... چ زەحمەت دییە وی حەبیبێ مەزن

---

(١) د بنیات دا (زرهـ) هاتییە، وبەلکی (زرد) بتژ بەر کو زرد وئەو خەلکێن ئاسنینە یێن (مغفەر) ژێ دورست دبت، ومغفەر کولاڤەکێ ئاسنییە شەرکەڕان د بن (خووذەی) ڤە دکرە بەر خۆ. وبوخاری (٣٠٤٤) وموسلم (١٣٥٧) ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزت کو ڕۆژا پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- هاتییە مەکەهی (دەمێ ڤەکرنا وێ) مغفەر د سەری بوو.

(٢) ئەو هەر حەفت درع وەکی د کتێبا (عیون الأثر) دا هاتی ئەڤە بوون: (**ذات الفضول**) وئەڤ سەعدێ کوڕێ عوبادەی دابوویێ دەمێ چوویە بەدرێ، و (**السغدية**) و (**فضتی**) وئەڤە هەردو ژ قەینوقاعییان ستاندبوون، و(**ذات الوشاح، ذات الحواشي، البتراء، الخرتق**).

(٣) ڤێ حەدیسێ ترمذی (١٦٩٢) ژ زوبەیری ڤەدگوهێزت.

(٤) د دانەیا (قۆغی) دا: بێن.

ژ بۆ دینێ ئیسلامێ کێشا جەفا   ب دوازده برین جرح بوو موصطەفا
وەلێکن سەرێ جوملە دەردێ مەزن   کو ئەفغان و نالە بکن ئنس و جن
ببێژم ژ دەریا وەکی قەطرەیەک   بکێشم ژ نێڤ هندی دل نالەیەک
دبت جوملە عالەم مونەققەش ب خوون   زەمین و سەما دێ ببن واژگوون
صوفووفێ مەلائک ل چەرخا فەلەک   بکن نالە و ئاهـ و ئەفغان گەلەک
هەمی حوورێ فردەوسێ هەفتەم طەبەق   ل جەننەت گەریبان بکن جوملە شەق
بزانە کو غلمانێ باغێ بهشت   ژ حەسرەت ببن ڕەسپی کۆز پشت
ئەوان رەوضەئێ خولدێ جایێ طەرەب   موحەووەل دبت دووزەخەک پڕ لەهەب
هەمی مورغێ جەووێ سەما و زەمین   ژ تەقریرێ ڤی سەوقێ ئەندووهگین
دسووزن ب یەک بار وان بال و پەڕ   ژ مەئتەم هەمی دێ ببن لال و کەڕ
د گەل حووت و حەیوانێ دەریایێ کوور   دبن جوملە ئاتەش د قەعرێ بوحوور
دبن جوملە عەورێ بهار و نیسان   ژ ڤێ گۆتنێ تێکدە ئاتەش فشان
کەواکب د گەل ماهـ و خورشیدێ خوەش   ژ حەسرەت دبن پارەیەک سەنگێ ڕەش
ل ڤێ گۆتنێ بووم کو ئەز موتتەفق   د نەفسا خوە دە دێ ببم موحتەرق
د دەستێ مە دە خامەئێ ڕووسیاهـ   دبت پارە ئاگر ژ ئەفغان و ئاهـ
دەواتێ مە دێ ژێ ببت سەرنگوون   مورەککەب دبی تێدە یەک قەطرە خوون
ژ تەئثیرێ ئاهێ دلێ دەرددار   د دەستێ مە موسوەددە بت شوعلەدار
مە نییەت نەبوو ئەم ببێژن کەلام   وەلێکن ژ من خوەست بەساطا مەقام[1]
چکو دەردەکی پڕ کەبیرە کەبیر   شەهیدبوونا سننێ بەشیرێ نەذیر
د غەزوێ ئوحود راوییێ با ئەثەر   وها گۆتبوو ئەهلێ سوننەت خەبەر
کو سەر دەستبوون جوزئەکی گەبرێ دوون   جەمع بوون هەمی عەسکەرێ موسلموون
خوە دان شعبێ کۆهێ ب ئەمرێ رەسوول   ئەمر کر ئەوی صەدرێ صاحب قەبوول

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: نظام.

وەلێ چەند گەبرێ شەقییێ لەعین   جەمع بوون ل دۆر شاهێ بەطحا زەمین
ئەوی کافرێ لەعنەتییێ سەخیف   شەهید کر درانێ موبارەک شەریف
خودا ئەمر کر جبرەئیلێ ئەمین   خوە بگهینە خوونا حەبیبێ ئەمین
وقووع دا نەبت سەر زەمینێ توراب   چکو ئەرض و ئەسمان دبیتن کەباب
نە یەک قەطرە باران ژ عەورێ گران   دبارت هەتا دەورێ ئاخر زەمان
نە طایێ گیایی ژ ئەرضێ هشین   دبیتن کو خوونێ نەبییێ ئەمین
وقووع[1] بت ل سەر رِوویێ ڤی جسمێ خاک   بگیژێ ئەیا حاملێ وەحیێ پاک
د وێ ساعەتێ مورغێ سدرە مەکان   ب تەعجیل گها فەخرێ ئنسان و جان
ئەوی خوونێ پاکێ حەبیبێ عەزیز   سەبوک بر گهاندە بهەشتێ تەمیز
هلانی د نێڤ شووشەئێ خوونێ پاک   ژ ڤێ واقعێ تێک جهان دەردناک[2]
هەواره هەواره وەرن حکمەتێ   چ زەحمەت کشایە ژ بۆ ئوممەتێ
ب رِۆژ و ب شەڤ هەر د وەقت و د حین   ئەذییەت دییە پادشاهێ ئەمین
ژ بۆ خاطرێ ئوممەتا پڕ گوناه   وەلێ ئەم ژ وی دائما رِووسیاه
ژ بۆ مە کرن چەند غەوغاء و جەنگ   ل کوففارێ دونیا دکر تەلخ و تەنگ
نە هێژانە ئەم ئێین چونین ئەی رەسوول   ژ بۆ مە ببی ئەڤ قەدەر تو مەلوول
وەلێ تو شەهنشاه و لوطفا تە عام   ئەم و دەست و دامانێ تە (والسلام)
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەرِ و لال و گێژە تو نینە مەدار

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: وعبت.

(٢) چو سەنەدێن دورست بۆ ڤێ روایەتێ یا شاعر ڤەدگوهێزت مە نەدیتینە، وتشتێ بەلاڤ د کتێبێن حەدیسێ وسیرەتێ دا ئەوە کو دەمێ ددانێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- هاتییە شکاندن، ولێڤا وی هاتییە بریندارکرن وی خوین ژ رِوییێ خۆ ڤەدمالی ودگۆت: چاوا ئەو ماللەت دێ ئیفلەحێ بینن یێ خوین د رِوییێ پێغەمبەرێ خۆ ئینای وئەو یێ بەرێ وان ددەتە خودێ.

بند رابع عشر
در صفت نان او چیزی که بنان می خورد[1]

ژ راوی وهـا هاتـه گـۆتن یـەقـین
ژ تـەقریـریٚ لـەفظـیٚ (أم المـؤمنین)
دیـا موشـفقه عائیـشا ئـەنـوەری
ژ ئفکـیٚ ب ئایـەت خـودیٚ کـر بـەری
بزانـه وهـا گـۆت بـۆ راوییـان
ژ ئـەحـوالیٚ پێغـەمبـەریٚ ئـنس و جـان
نـەبـوو تێـر[2] ئـالیٚ رەسـوولیٚ کـەبیـر
دو رۆژا ل سەر هەڤ ژ خوبزیٚ شەعیـر[3]
بـزان پـرِ شـەڤـان رادزان ئـالیٚ وی
نـە شـیڤ و نـە نانـەک ببـین حـالیٚ وی
دکـر صـەبـر بـەر فـەقـریٚ پرِ موصـطـەفا
دکـر ئختیـاریٚ فـەقـر سـەر غنـا
چـو بکـرا طـەلـەب جوملـه کـۆهیٚ جهـان
دبـوون زێـرِیٚ خـالص ژ بـۆ شـاهیٚ جـان
وەلـێکن ل سـەر حـالیٚ شـددەت فـوزوون
دکـر صـەبـریٚ کـوللی ژ دونیـاییٚ دوون
ژ سـەهلیٚ بنی سـەعـدیٚ موبـارەک ئـەثـەر
سـوئال کـر ئـەبـوو حـازمیٚ بـا خـەبـەر[4]
کـو ئایـا ئـەکـل کـر نـەبییـیٚ ئـومی
ژ کاپـەک موصـەففـا دەقیقـیٚ نـەقـی
دەقیقـیٚ نـەقـی کیژکـه بێـژه عـەیـان
دبێژنگـیٚ وەردائـی ئـاردەک چونـان
جـەواب دایـه سـەهلـی خـەبـەر کـو ل وی
کـو ئـاردیٚ نـەقـی وی ب چاڤـان نـەدی

---

(۱) ئەڤ بەندە د دەر حەقا ئاشکەراکرنا وەصفا وی نانی دایە ییٚ پێغەمبەری -سلاڤ لیٚ بن- دخوار، کانیٚ ییٚ چاوا بوویە.

(۲) د دانەیا (فەهمی، ئامەدی) دا: سیر. و (سیر) د زمانیٚ فارسی دا هەر ب مەعنا (تێر) یا کوردی دئێت.

(۳) ڤیٚ حەدیسیٚ موسلم (۲۹۷۰) وترمذی (۲۳۵۷) ڤیٚ حەدیسیٚ ژ عائیشاییٚ ڤەدگوهێزن.

(٤) ڤیٚ حەدیسیٚ بوخاری (٥٤١٣) وترمذی (۲۳٦٤) ڤیٚ حەدیسیٚ ڤەدگوهێزن، و د دەقیٚ حەدیسیٚ دا هاتییە ئەبوو حازم دبێژت: پسیار ژ سەهلیٚ کوریٚ سەعدی هاتەکرن.. یەعنی: پسیارکەر ئەبوو حازم نەبوو، وەکی شاعر دبێژت.

نە بێژنگ و منخەل د وەقتا حەبیب   نە تەنخیل و تەصفی بزان ئەی لەبیب
صەحابان دەقیقێ جەوی جوملەشان   نەفخ لێ دکر وان ب دەڤ ئەی فلان
هەچی کاپەکێ زەحفێ نەفخێ دبر   هەچی کو بما پاشی تەعجین دکر
چڕا چونکە ئەفکارێ وان دائما   ل تەحصیلێ طاعەت رضایێ خودا
نە شەهواتێ نەفسانی و لەذذەتان   تەقەووت ژ بۆ وان بەهانە بزان
ژ بۆ قووەتێ طاعەتێ ئەکلێ قووت   دکر وان وەلێ قووتەکی (لا یموت)
تە چەندان دخوارن ژ وان هیچ کەسی   نەما دەر بەدەن وان طەریقێ نەفەس
حەبیبێ خودایێ ب فەخر و ئەدەب   دەما وی بدیتا ژ جووعێ تەعەب
حەجەر دێ بخستا ل بەر بەطنێ خوە   وەلێکن نهانی دکر شەئنێ خوە
د ڕۆژەک ئیمام مورتەضایێ عەلی   سوارێ ل دولدول عەلییێ وەلی
ل مەسجد گها نک نەبییێ ئومی   حەبیب دیت ئاثارێ جووعێ ل وی
ژ بۆ موطمەئن بیت قەلبێ ئیمام   ڕەسوولێ کەریمێ کەبیرێ هومام
ژ بەر بەطنی ئانی ئەوی سێ حەجەر   بزانە ژ جووعێ هەبوو لێ ئەثەر[(١)]
نەبوو طەبع بوو موصطەفایێ کەریم   کو بکرا ژ مەطعووم شەیئەک ذەمیم
ب پاش ڕەد نەکر وی طەعامەک تو جار   هەچی کو بهاتا ل بەر ئەو دخوار[(٢)]
وەلێکن ژ شیر و ژ قەرع و عەسەل   دکر حەز حەبیبێ شەهێ (لم یزل)
چسان ئەم دبن نک خودائێ عەزیز   چو فکرا مە دائم ل لوقما لەذیذ
نەخۆری مە چاشتی د حەیرا عەشا   عەشا چوون ببت کەتنە فکرا غەدا
ئەیا نەفسێ پیسێ خەبیثێ خەبیث   تو گوهـ دە روایات و لەفظێ حەدیث[(٣)]

---

(١) ئەڤ حەدیسە ب بەر چاڤێن من نەکەفتییە، بەلێ حەدیسەکا نێزیکی وێ ترمذی (٢٣٧١) ب سەنەدەکا ضەعیف ژ ئەبوو طەلحەی ڤەدگوهێزت کو پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- دو بەر ب زکێ خۆ ڤە گرێدابوون. وڤێ حەدیسێ ئیمامێ بەغەوی ژی د (شرح السنة) دا (٤٠٧٩) ڤەدگوهێزت.

(٢) ڤێ حەدیسێ بوخاری (٣٥٦٣) وترمذی (٢٠٣١) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزن.

(٣) د دانەیا (ڤۆغی) دا: تو گوهدێرە ئایات و لەفظێ حەدیث.

مەکە فکرێ بەیهوودە چاشت و عەشا   چو (نحن قسمنا)[1] ئەمر کر خودا

نە پێشە ژ رزقێ خوە کەمتەر دخوت   نە عەنقا ژ حەققێ خوە زێدە دبت

ئەگەر کو ب حوکمی فرەیدوون بی   وەگەر کو ب مالێ خوە قاروون بی

چو ئەسکەندەری سەرتەسەر عالەمێ   بکی قەبضەئێ مولکێ خوە تو هەمی

فلاطوون صفەت گەر سەما و زەمین   مەساحە بکی جوملە بێ دووربین

چو ئاخر تو بمری قەوی صفرێ یەد   ژ غەیرێ دو قاتێ کەفەن سەر جەسەد

نهایەت کو ئەڤ بت ل بەر جوملەمان   مەکە فکرێ دونیا ل سەر خوە گران

بکە تەوبە جارەک ژ فعلێ حەرام   تەوەککول بدە رازقی (والسلام)

ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەرِ و لال و گێژە تو نینە مەدار

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ ئایەتا: ﴿ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُم مَّعِيشَتَهُمْ فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ﴾ (الزخرف: ٣٢).

بند خامس عشر
در صفت فراش که بران می خوابید[1]

یەقین کە روایەت وها هاتە گووش   ژ وی راوییێ ڕاستگۆ تیژ هووش
سوئال کر بژان (عروه ابن الزبیر)   ژ سەرداری ئەزواجێ با فەضل و خەیر
ژ شەکلێ فراشا حەبیبێ خودا   وەلێ ئەو فراشا ل سەر ڕادزا
جەواب دا دییا مە ب فەضل و هونەر   ژ بۆ سائلی نوطقەکی پڕ ئەثەر
فراشێ شەهنشاهێ ئاخر زەمان   یەکی سختیانەک قەوی بوو بژان
ئەوی هەردو ڕوو سختیان بوو تەمام   ژ حەشوێ تژی بەلگێ خورما مودام[2]
وەلێ حەفصەتە زەوجێ پاکێ نەبی   وها گۆتی جارەک ژ بۆ صەحبێ وی[3]
فراشێ ئەوی شاهێ نوورین لباس   موهەییا د حجرا مە دا یەک پەلاس
پەلاسێ موبارەک مە دو طەو دکر   حەبیبێ خودا وی ل سەر خەو دکر
شەڤەک هاتە قەلبێ مە ئەڤ ڕەنگ خەیال   ل نک من خەیالەک ظەریف و دەلال
کو چار طەو بکم ڤی پەلاسێ تەمیز   نەرمتر دبت بۆ رەسوولێ عەزیز
مە ئانی ب چار طەو ل هەڤ وەرگەڕاند   شەهنشاهێ ئەکرەم ل سەر دانهاند
دەما بوو سبە گۆتە من لائحە   وە بۆ من چ فەرش کر شەبێ بارحە
مە گۆتی ئەیا روهنییا هەردو چاڤ   فدائێ تە بیتن ئەز و دا و باڤ
فراشا بەرێ بوو موحەققەق بژان   وەلێ زێدە من چار طەو کر چونان

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا ئاشکەراکرنا وەصفا وی جهی دایە یێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ل سەر دنڤست، کانێ یێ چاوا بوویە.
(٢) موسلم (٢٠٨٢) وئەبوو داوود (٤١٤٦) وترمذی (١٧٦١) ڤێ حەدیسێ روایەت دکەت.
(٣) ترمذی د شەمائلێ دا (٣٣٦) ڤێ حەدیسێ روایەت دکەت.

مه گۆ نەرمتر بت ژ بۆ ذاتێ ته / تەنەعوم بکت بەلکه پێ ذاتێ ته
جەواب دا ژ بۆ من ڕە پێغەمبەری / کو ڕەد که فراشێ ل حالێ بەری
ژ بەر نەرمیێ ڤی فراشێ ب ناز / ل من چوونه ئمشەب صەلات و نەماز
صەلاتێ تەهەججود ل من فەوت بوو / گەلەک فەرح و شاهی ل من فەوت بوو
بنێرن گەلی یار و ئەحبابێ من / هەمی ئختیار و هەمی شابێ من
ژ چار طەو پەلاس شاهێ عالی جەناب / تەنەعوم حساب کر کری ئجتناب
سەبەب کو شەهنشاهێ گەردەن فراز / ل وی فەوت بوو چەند رکعەت نەماز
ژ ئێڤار ده سەر دۆشەک و یاستغان / ب ناز و ب نعمەت ب فەخرەک چونان
دکم خوابێ ناڤ ڤان جهێ نازدار / هەتا فەجرێ صادق ب شوبهی مرار
نه ذکر و عیبادەت نه ئاه و نیاز / نه دەستێ دوعا نه دو رکعەت نماز
د گەل ڤان گوناهێ ل من بێ قیاس / ژ دەستێ عەذابێ چسان بم خەلاص
ئەیا فەخرێ عالەم دەخیلم دەخیل / تو مەحرووم نەکی ڤی فەقیرێ ذەلیل
قەوی بێ کەسم من نه دا و نەباب / وەلێ فەخرێ من شاهێ عالی جەناب
ئەگەر تو نەبی ئەی ڕەسوولێ کەریم / قەوی موستەحەققێ عەذابم ئەلیم[1]
مه دەستێ خوه ئاڤێته داوا حەبیب / ب زاری مه گۆتی ژ قەلبێ کەبیب
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار / کەڕ و لال و گێژە تو نینه مەدار

(١) ئەڤ ڕەنگه دوعایه دڤێت ژ خودێ ب تنێ بێنەکرن، نه ژ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-؛ چونکی دوعا عیبادەته وعیبادەت بۆ خودێ ب تنێیه.

بند سادس عشر
در صفت کلام و سخن گفتن رسول خدا[1]

ژ راوی مە زانی کو (جد الحسن) | (طویل السکوت) بوو (کثیر الحزن)[2]
کو بکرا تەکەللوم ژ بۆ حاجەتێ | دکر وی نە حاشا ژ بۆ دونیەتێ
کەلامێ د زێدە ئەبەد وی نەبوو | ل صونعێ خودا فکرێ دائم هەبوو
ژ بەر غائلا دینێ ئیسلامێ جەهد | نەکەت قەلبێ پاکێ وی راحەت ئەبەد
دکر ئفتتاحێ کەلامێ خوە وی | ب ئسمێ خودا ئختتام هەم ب وی
بزانە کو ذاتێ کەریمێ رەسوول | کەلام وی فەصل بوون نە حاشا فوضوول
فەصل کیژکە بێژم ژ بۆ تە ب حال | فەصل بوو د مابەینێ حەقق و بەطال
کەلام وی دکر لەفظێ کەم مەعنە پڕ | وەلێ لەفظێ شێرین و ئەنفەس ژ دوڕ
هەبوو وی چ ئەخلاق و طەبعێ لەیین | نە فەظظ و غەلیظ و نە جافێ موهین
هەچی خەلقێ مەجلس بکێشا ل جەم | موعەظظەم دکر وی شەهێ پڕ کەرەم
ژ ئەشیائێ دونیا وی عالی جەناب | کەلام وی نەگۆتن نە قەنج و خەراب
نە ذەمم و نە مەدحەک ل شەیئێ جهان | ئەبەد وی نەکر شاهێ ئاخر زەمان
چڕا چونکە ئەفکارێ وی ذاتێ نوور | ل صونعێ خودا جوملە تەهتن[3] ظوهوور
ژ دونیائێ دوون قەط نەکر غائلە | جهان چونکە بۆ دل دبت حائلە
ژ بۆ تشتێ دونیا تو جاران غەضەب | نەکر وی حەبیبێ ب عزز و ئەدەب
تەکەللوم کو بکرا ل نێڤ مەجلسان | ب وەجهێ طەلق بەرددا جوملەشان

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا ئاشکەراکرنا وەصفا گۆتن وئاخفتنا پێغەمبەرێ خودێیە -سلاڤ لێ بن-.
(٢) ئەڤێ حەدیسێ ترمذی د شەمائلێ دا (٢٣٥) ژ هندێ کورێ ئەبوو هالەی ڤەدگوهێزت.
(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: تێتن.

موکەررەر دکر وی کەلامێ سەلیس	کو قەنج سەح بکن سامعینێ حەدیث[1]
بزان موبطلێ دینێ لات و هوبەل	ب دەڤ وی نەگۆ قەط کەلامێ هەزەل
د صوحبەت دکر وی تەبەسسوم گەلەک	ژ وی نوورێ خەندە دچوو تا فەلەک[2]
وەلێ بەعضێ ئەوقاتێ ضەحکێ ب نوور	دکر وی ژ بەر کەیف و فەرح و سروور
بزان نادری ضەحکێ واقع بوویە	یەقین بەعضێ ئەصحابێ سامع بوویە
چرا پر کەنین قەلبێ دمرینتن	ژ ئەذکارێ مەولا قە نائینتن
مەکەن پر خەبەر پر مەدە ئەی فلان	تەئەسسی بکە شاهێ ئاخر زەمان
برا نەمرتن قەلبێ تە ئەی جگەر	ژ گردابێ[3] غەفلەت وەرە بەر کنەر
فەقیر و گونەهکارم ئەز بێ ئەدەب	مودام لەقلەقە و غەیبە من رووز و شەب
د بەحرا گونەهـ مامە زار و گران	ل دەرگاهێ تە من درێژ کر فغان
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار	کەر و لال و گێژە تو نینە مەدار

(١) بوخاری (٩٥) وترمذی (٣٦٤٠) ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزن، دبێژت: پێغەمبەرێ خودێ -سلاڤ لێ بن- گۆتنا خۆ سێ جاران دگۆت دا یێ بەرانبەر تێ بگەهت.
(٢) ئەڤێ حەدیسێ ترمذی (٣٦٤٥) ژ جابرێ کورێ سەمورەی ڤەدگوهێزت.
(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: ژ بەر دەئبێ. و (کنەر) کورتییا (کنار)ە.

بند سابع عشر
در صفت خواب كردن رسول كبريا[1]

بـــزان هاتـــه گـــۆتن ژ راوی چـــونین
د تـــەعريفـــێ خـــوابێ رەســـوولێ ئـــەمـــين

ژ نـــەقـــلا بـــەرائـــێ بنـــی عـــازب وهـــا
بـــەيـــان بـــوو حـــەديثـــێ قـــەوييـــێ هـــودا

چـــو بكـــرا ئيـــرادا خـــەوێ شـــاهێ ديـــن
دكـر ئـضطجاع سـەر طـەنـشنتا يـەمـين

ددا دەســتێ ڕاســتێ ل بـن خـەددێ ڕاسـت
ئەڤە وەصفێ نەوما وی بێ كێم و كاست

دگـۆ: رەببـێ مـن حفـظ كـی (أز) عـەذاب
د ڕۆژێ جەمع كی كەسان سەر حساب[2]

(أمـــوت و أحيـــا بإســـمک) هـــەم
دگـــۆ پادشـــاهێ ب فـــەضـــل و كـــەرەم[3]

جـەمـع وی دكـر هـەردو دەســتێ شـەريـف
كو پێ مـەسح كت وێ وجـوودا نـەظيـف

قرائـــەت دكـــر (قـــل هـــوَ اللـــهْ أحـــدْ)
ئـــەوی پادشـــاهێ ب مـــوهر و ســـەنـــەد

د گـــەل (قـــل أعـــوذ بـــرب الفلـــقْ)
د گـەل (سـورة النـاس) شـاهێ ب حـەق

ژ پـاش پـف دكـر هـەردو دەسـتان ئـەوی
دمـــالی ب دەســـتان وجـــوودا خـــوە وی

ژ ئـــەووەل دكـــر ئبتـــدا وی ب ســـەر
ژ (من بعد)ی وەجهێ موبارەک ئـەثـەر[4]

ژ پـەس هـەر چ پێشتر بـوا (أز) وجـوود
دمـالی ژ بـۆ دەفعـێ شـەررێ حـەسـوود

وەلـێ هـەر چ مـودبر بـوا (أز) جـەسـەد
دكر مەسحێ عوضوێ كو يـەد پێ رەسـەد

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا ئاشكەراكرنا وەصفا خەوا پێغەمبەرێ خودێیە -سلاڤ لێ بن-.

(٢) ڤێ حەديسێ ترمذی (٣٣٩٩) ژێ روايەت دكەت.

(٣) ڤێ چەندێ بوخاری (٦٣١٢) وئەبوو داوود (٥٠٤٩) وترمذی (٣٤١٧) ژ حوذەيفەی ڤەدگوهێزن.

(٤) بوخـاری (٦٣١٩) وئـەبـوو داوود (٥٠٥٦) وترمـذی (٣٤٠٢) وئـبن ماجـه (٣٨٨٠) ژ عائيـشايێ ڤەدگوهێزن.

چـو هـشيار بـوو ئـەو ژ خـوابێ شـێرين
دكـر حـەمـد بـۆ خـالقێ عالـەمـين[1]
بـزان خاصـەئـێ وی نـەبييـێ ظـەريـف
ئـەبـەد خـەو نـەكر قـەلبێ پاكێ شـەريف
ئـەگـەر چـەنـد چـاڤێ موبـارەک نـژاد
د خـەو دە دچـوو پـێش عوبـوونێ عبـاد
وەلـێكن ئـەوی سـەروەرێ ئـەنبيـا
ئـەوی تـاجێ فـەخـرێ سـەرێ ئـەصـفيا
ب قـەلبێ خـوە دائـم تـەفـەككـور دكـر
ژ غـەرقـێ مـەنـامێ تـەنـەففـور دكـر
بزانـە كـو ئـەو شـاهێ عـالى سـمات
ژ خـەو رادبـوو وی دبـەسـتى صـەلات
ئـەوی شاهێ لـەولاكێ بـا رەنـگ و روو
ب نـەومـێ نـەبـوو ئنتقاضـێ وضـوو[2]
چكـو ثقلـەتـێ نـەومـێ سـەر وی نـەبـوو
مـودام فكـرێ مـەولا ل نـک وی هـەبـوو
نـە وەک مـە دبـوو غـەرقـێ خـوابێ گـران
ئـەوی ذاتـێ پێغـەمبـەرێ ئـنس و جـان
م نينـە عـەمـەلكـی كـو پـێ بـم خـەلاص
گونەهـ سەر م بوون بێ حەد و بێ قياس
ئـەگـەر چ كـو مـن زێـدە لێنـە گوناهـ
وەلـێ دەسـت بلنـدم ل دەرگـاهێ شاهـ
ئيلاهـی تـو رووحـی نـەكـی شـەرمـسار
كـەر و لال و گێـژە تـو نينـە مـەدار

(١) ئەڤە ژی پشكەكە ژ حەديسا حوذەيفەى يا بۆری.

(٢) د حەديسەكێ دا يا بوخاری (١١٤٧) وموسلم (٧٣٨) ژ عائيشايێ ڤەدگوهێزن هاتييە، عائيشا دبێژت: من گۆتە پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-: پشتی تو دنڤی تو رادبی وترێ دكەی؟ وی گۆت: ئەی عائيشا، چاڤێن من دنڤن، بەلێ دلێ من نانڤت.

بند ثامن عشر
در صفت عبادەت رسول خدا

ژ راوی بزانـــه حـــەدیـــسا شـــەوات
چ شیّرین سیاقەک خەبەر بۆ مە هات

موعـەنعـەن بوویـە ئـەڤ حـەدیـسا قـەوی
(مغیـره بـن شـعبه) نهایـەت ل وی[1]

د تـەوصیفێ طاعـاتێ فـەخرێ عـەرەب
بەیان کم ژ بۆ تە ب کەیف و طـەرەب

چسان بـوو عیبـادەت حـەبیبـێ ب نـوور
ژ ڤـێ سـەوقـێ بـەنـدێ دبیـتن ظـوهـوور

د شێڤان ل سەر یەک قـەدەم تـا سەحەر
عیبـادەت دکـر وی ب فـەضـل و هونـەر

خـودا وەحـی کـر بـۆ حـەبیبـێ مـەزن
کـە ئـەی شاهـ و سـولطانێ ئـنس و جـن

مـە قورئـان نـەدا تـە رەسـوولێ ئـەمـین
کـو تـەعبێ بکی دەر عیبادەت چونین[2]

وەلـی دا تـەخـەللـوق بکـی خـولقێ مـن
ژ تـە مونتـەفـع بـن هـەمـی ئـنس و جـن

کـو ئـەڤ وەحی هات بـۆ حـەبیبێ خـودا
ئـــەوی پادشـــاهێ طـــەریقـــێ هـــودا

ل سـەر یـەک قـەدەم وی عیبـادەت نـەکر
وەلـــێکن ئیطاعـــەت ئـــەوی زێـــدە کـــر

عیبـادەت دکـر وی شـەهـێ پـڕ کـەرەم
هـەتـا هـەردو پـا لـێ دبـوون پـڕ وەرەم

ئـــەوی پادشـــاهی عیبـــادەت دکـــر
وەلێ چەند ب خەوف و ب هەیبەت دکر

ب تـــرس و بوکـــاء و ب ئاهـــ و گـــری
عیبـــادەت شـــەهـــێ ئـــەووەل و ئـــاخری

دەمـا سـەجـدە بکـرا رەسـوولێ خـودا
د سـەجـدە دکـر چـەنـد ئاهـ و بوکـا

بـزان جـارەکـێ بـەعـضێ ئـەصحابێ وی
سـوئال کـر ژ ڤێ خەوف و طـاعـاتێ وی

چڕا چـەنـد طاعـەت دکـی ئـەی حـەبیب
ژ ڤێ ئـەذیـەتێ جـەرگێ مـن بـۆ کـەبیب

---

(١) ڤـێ حـەدیـسێ بوخـاری (١١٣٠) وموسـلم (٢٨١٩) وترمـذی (٤١٢) ونـەسـائی (١٦٤٤) وئـبن ماجـە (١٤١٩) ژ موغیرەیێ کوڕێ شوعبەی ڤەدگوهێزن.

(٢) ئەڤە ئیشارەتە بۆ گۆتنا خودێ: ﴿ طه ۝١ مَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡكَ ٱلۡقُرۡءَانَ لِتَشۡقَىٰٓ ۝٢ إِلَّا تَذۡكِرَةٗ لِّمَن يَخۡشَىٰ ۝٣ ﴾ (طه: ١-٣).

گوناهـ و خەطا نینە سەر تە ئەبەد / چرا چەندی تەعبیٚ ددی بۆ جەسەد
وەگەر ذەللەیەک[1] حاشە واقع ببت / یەقین عەفویٚ (اللە) جامع دبت
خودا ئەمر کر دەر کەلامیٚ نەقی / (لیغفرْ لک اللە)[2] بۆ تە وەحی
ل مە لازمە ئەم عیبادەت بکن / کو پیٚ ذەنب و عصیان طەهارەت بکن
ل سەر مە حسابە گوناهـ و خەطا / ل مە فەرضە طاعەت بکن ئەم ئەدا
جەواب دا ژ بۆ وی رەسوولیٚ ب نوور / چرا ئەز نەبم عەبدیٚ قەنجیٚ شەکوور[3]
ئەگەر چەندی غەفراندی رەببیٚ[4] کەبیر / گوناهیٚ د من جوملە کەڤن و ئەخیر
وەلیٚکن ل من حەققە دائم مودام / بکم طاعەتیٚ حەق ب خەوفەک تەمام
ئەمان ئەی خودایٚ کەریمیٚ عەفوو / رژاند من ل دەرگاهیٚ تە ئابیٚ ڕوو
نە من طاعەت و نە زەبانیٚ عوذر / ل من نەفس و شەیطان کرن پڕ غەدر
عەفوو کی گوناهیٚ منیٚ بیٚ عەدەد / م نینە عەمەل هیچ هیچ ئەلمەدەد
بکە دەستەگیری ژ بەحرا خەطا / رەوان کە ل سەر من بحاریٚ عەطا
بکیٚشە قەلەم سەر گوناهیٚ د من / بدە خاطریٚ موصطەفاییٚ مەزن
ل من بوونە ئاحادیٚ عصیان ئولووف / ژ ئەنواعیٚ قوبحیٚ[5] هەزاران صونووف
ل سەر من گونەهـ بیٚ عەدەد بیٚ حساب / نزانم ل نک تە بدم ئەز جەواب
وەلیٚ ئەز دبیٚژم ب زاریٚ موقیم / کو بم مەظهەریٚ عەفویٚ رەببیٚ کەریم
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار / کەڕ و لال و گیٚژە تو نینە مەدار

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: زەررەیەک.

(٢) ئەڤە ئیشارەتە بۆ ویٚ ئایەتیٚ یا تیٚدا هاتی: ﴿ لِّيَغْفِرَ لَكَ ٱللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنۢبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢﴾ ﴾ (الفتح: ٢).

(٣) ئەڤە ژی پشکەکە ژ ویٚ حەدیسیٚ یا موغیرە ڤەدگێڕت، وبەری نوکە مە ئیشارەت دایە تەخریجا ویٚ.

(٤) د دانەیا (قۆغی) دا: شاهیٚ.

(٥) د دانەیا (فەهمی، ئامەدی) دا: قەنجیٚ.

بند تاسع عشر
در بيان أخلاق رسول خدا

وهــا گــۆت راوی ئیمــام ترمــذی
هـەتـا خارجـە ئبنـی زەیـدێ نـەقـی[1]
ئـەوی خارجـە گـۆتی لـەفظـێ عـەیـان
کو جومعەک موسلمان جەمع بوون بزان
ل نک زەیدێ ثابت هەمی بوون جولـووس
ل مەجلس کـرن زێدە عـەرضێ خولـووص
وەلـێ وان سـوئال کـر ژ زەیـدێ کـەریـم
وەپـف دە ژ بـۆ مـە ژ خـولقێ عـەظـیم
ژ ئــەخلاقــێ ذاتــێ حــەبیبــێ مــەزن
ببێــژە ژ بــۆ مــە کــەلامــێ حــەســەن
بـەیـان کـە تـو ئـەخلاقـێ شـێرین بـەیـان
کـو پـێ مونتـەفـع بـین ل هـەردو جهـان
جـەواب دایــە زەیـدێ موبـارەک نهـاد
بــدن گوهــ حــەدیثــا کرامــی نــەژاد
بـزانن کـو جیرانـێ وی بـووم گـەلـەک
بـویرە رەفیـق و هـەڤـال بـووم گـەلـەک
کتابـەت دکـر مـن هـەمـی وحیـێ وی
د ئەغلەب ب من مەشوەرە و رەئیێ وی
د لینـێ طـەبیعـەت وەکـی وی نـەبـوو
چ ئـەلفـاظـێ نـەرم و شـێرین وی هـەبـوو
دەمـا ئـەو بهاتـا د نێـڤ مـەسـجدێ
دکــر ئبتــدا وی ب ئــسمێ خــودێ
ئــەگــەر مــە ژ دونیـا بـدانا خـەبـەر
د گــەل مــە ژ دونیـا دگـۆ پـڕ هونـەر
وەگـەر مـە ژ ئـاخرەت بگۆتـا وسـان
ژ ئـاخرەت دگـۆتی د نێـڤ مـەجلـسان
کـو بـەحثـا طـەعـامی مـە بکـرا ل جـەم
دکـر بـەحثـێ خـوارن شـەهێ پـڕ کـەرەم
مـە بکـرا چ بـەحثـا موبـاح و حـەلال
د گـەل مـە دکـر شـاهێ صـاحب جـەمـال
د حـەددێ نهایـەت ژ خـولقێ عـەظـیم
بزانـە حـەبیبـێ کـو ئحـسان عـەمـیم
ئـەنـەس ئبنـی مالـک وهـا گـۆ کـەلام
د ئـەخلاقـێ وی شـاهێ (فخـر الأنـام)[2]

---

(١) ڤی حەدیسێ ترمذی د شەمائلێ دا (٣٥٠) وطـەبەرانی د (المعجم الكبير) دا (٤٨٨٢) ڤەدگوهێزن.
(٢) ڤی حەدیسێ بوخاری (٦٠٣٨) وموسلم (٢٣٣٠) ڤەدگوهێزن.

تەمام دەهـ سەنە خذمەتا وی مە کر   د وی موددەئی ڕوو ل من ترش نەکر
بزانە ئەوی ذاتێ پاکێ عەزیز   ژ بۆ من نەگۆ وی کەلامەک غەلیظ
چ تشت مە بکرا نەگۆ وی تو جار   تە کر بۆ چ ئەڤ ئیشێ بێ ئستشار
وە گەر تەرک بکرا مە شەیئەک چونان   ب ناڤێ خنەگۆ قەط ژ بۆ چ تو ناکی بزان
ژ بۆ نەفسێ پاکێ خوە دەر یەک نەفەس   غەضەب وی نەکر قەط ل سەر هیچ کەس
وەلێ گەر ژ مونکەر بهاتا ظوهوور   غەضەب پڕ دکر وی حەبیبێ ب نوور[1]
هەتا غایەتێ کەس نەوێرا بچت   ل وەجهێ موبارەک تەماشا بکت
ل سەر ئەمرێ مەعرووف و نەهیێ نەکیر   غەضەبکەش دبوو ئەو حەبیبێ کەبیر
ب جوز ئەمر و نەهیانێ هەرچی هەبوو   ل سەر تشتێ دونیا غەضەب وی نەبوو
د صەبر و د حلم و د ئەخلاقێ وی   نەبوو هیچ کەس هیچ هەمطاقێ وی
خودایا ب حەققێ ڕەسوولێ خوە کی   د ڕۆژێ قیامەت مە شەرمی نەکی
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

---

(١) ئەڤ گۆتنە ژ حەدیسەکێ هاتییە وەرگرتن بوخاری (٣٥٦٠) وموسلم (٢٣٢٧) ژ عائیشایێ ڤەدگوهێزن.

بند عشرين
در بيان حياء رسول خدا

مه تهحقيق كر ئهڤ موئهثر كهلام   ژ راوی ئيمام نرمذييێ هومام[1]
وها گۆت راوی ژ نهقلا ئهبی   سهعيد كو مهنسووبێ بال خودره بی
د بهحثا حهيائێ رهسوولێ خودا   وهلێكن نه شهرمێ ژ شهرع بی جودا
دگۆتی ئهوی بوو سهعيدێ دهلال   ژ بۆ موستهفيدانێ ئههلێ كهمال
كو فهخرێ روسل زێده پر شهرم بوو   نه شهرمێ كو پێ قاعده خهرم[2] بوو
(أشدُ حياءً) ژ وێ عهذرهئێ   كو مهستووره بت ئهو د پاش پهردهئێ
ژ قيزا د پاش پهرده بيتن تهنێ   شهرمتر دكر پادشاهێ ههنێ
چ كهس عهورهتێ وی نهدی ظاهره   يهقين كه ههتا زهوجهئێ طاهره
موحهققهق بزانه ژ ئهزواجێ وی   كو گۆتن مه قهط عهورهتێ وی نهدی[3]
نه حاشا وهكی مه ب تهركا حهيا   دبوو پهيرهوێ مهزح و كهيف و ههوا
ب ڤی تهركێ شهرمێ هلاكم يهقين   مهدهد سهد مهدهد ئهی حهبيبێ ئهمين
شهفاعهت بكی رووحيێ پڕ خهطهر   ژ گردابێ عصيان بگر بينه دهر
ل ڤر قهطع كه رووحييا بهندێ خوه   ژ فهرطا گونهه به تو شهرمهندێ خوه

---

(١) ڤی حهديسێ بوخاری (٣٥٦٢) وموسلم (٢٣٢٠) وترمذی د شهمائلێ دا (٣٦٥) ڤهدگوهێزن.

(٢) د دانهيا (ئامهدی) دا: حهزم.

(٣) ڤی حهديسێ ئبن ماجه (٦٦٢ و ١٩٢٢) ژ عائيشايێ ڤهدگوهێزت، بهلێ سهنهدا وێ وهكی زانا دبێژن يا ضهعيفه.

مــه چێکــر کــه‌لامــه‌ک د گــه‌ل ئحتــشام   شــه‌مائیــل خــه‌تــم بــوو ل ڤــر (والــسلام)
ئیلاهــی تــو رووحــی نــه‌کــی شــه‌رمــسار   کــه‌ڕ و لال و گێــژه تــو نینــه مــه‌دار

بند احدی و عشرین
در بیان نسب رسول خدا

مـە سـەح کـر ژ رروواتـیٚ نـەقـلا حـەدیـس — قـەوی مونتـەظـم گـۆتنیٚ پـڕ نـەفـیس

ژ ضـوویباطـیٚ ئـەنـسابیٚ تـاریخ دان[1] — ئەساتیذیٚ بیٚ رەیب و شەک جوملەشان[2]

بـەیـانیٚ نـەسـەب بـۆ رەسـوولیٚ عـەزیـز — ب ڤـی طـەرزی وان دا نظـامیٚ تـەمیـز

کـو ئـەو پادشـاهیٚ ب عـزز و عـولا — رەسـوولیٚ موعـەظـظـەم نـەبییـیٚ هـودا

(**محمـد**) ئـەوی ئـسمیٚ پـاکیٚ قـەبـوول — وە هـەم ئـەحمـەد و حامـد و هـەم رەسـوول

پـودەر بـوو ئـەوی (**عبـد اللـه**)یٚ دەلال — بـزان ئـوممیٚ پـاک (**آمنـة**) پـڕ جـەمـال

ئـەوی حـەضـرەتـیٚ (**آمنـة**) بـا نـەسـەب — ب عـززەت بـزان دوختـیٚ پـاکیٚ (**وهـب**)

وەلـیٚ بـابیٚ (**عبـد اللـه**)یٚ نـازدار — کـو (**عبـد المطلـب**) ئـەوی ئختیـار

وە هـەم بـابیٚ وی (**هاشـم**)ە بـیٚ خـلاف — ئـەوی ئبنـیٚ یـەکتـاییٚ (**عبـد المنـاف**)

ئـەوە ئبنـیٚ پـاکیٚ (**قـصی**)یـیٚ شـەریـف — (**کلاب**)ە ئـەبیٚ پـاکیٚ وی ئـەی ظـەریـف

وە هـەم ئبنـی (**مـرة**) کلابـیٚ کـەریـم — موبـارەک بـە بـۆ وان تهـشت و نـەعـیم

ئـەبیٚ موررە (**کعـب**)ە (**لـؤی**) باڤیٚ وی — ب تـەحقیقـیٚ مـن زانییـە نـاڤیٚ وی

بـزان بـابیٚ وی (**غالـب**)ە (لا جـرم) — ئـەڤـن جوملـە ساداتیٚ بـەیـت و حـەرەم

ئـبن (**فهـر**)ە ئـەو غـالبیٚ پـڕ تـەمیـز — ئـبن (**مالـک**)ە بـیٚ گومـان ئـەی عـەزیـز

---

(١) د دانەیا (ئامەدی) دا: وان.

(٢) نەسەبا پێغـەمبـەری -سلاڤ لـیٚ بـن- حـەتا کـو دگـەهتـە (عـەدنـان)ی ب روایـەتـێن دورست گـەهشـتییە مـە، وئیمامیٚ بوخاری د (صەحیحا) خۆ دا د بابەتـیٚ (مبعث النبی صلی اللـه علیـه وسلم) دا (٤٥/٥) سلسلا ناڤێن باب وباپیرێن وی دئینت حـەتا دگـەهینتـە (عـەدنانی) ب وی ڕەنگی ییٚ شاعر ڤـەدگوهێزت. و (ئبن سەعد) ژ عەبدللاهیٚ کوڕیٚ عەبباسی ڤەدگوهێزت، دبێژت: دەمیٚ پێغەمبەری سلاڤ لیٚ بن نەسەبا خۆ دگۆت ژ عەدنانی دەرباس نەدبوو.

(**نضر**) بابێ مالک بزانە یەقین   (**کنانة**) ئەبێ وی کەریمێ ئەمین
(**خزیمة**) ئەبێ وی یەقین بێ شەکە   پودەر بۆ خوزەیمە بزان (**مدرکە**)
وە هەم مودرکە ئبنو (**إلیاس**)ە ئەو   ئەبێ وی (**مضر**) چێترێ ناسە ئەو
بزان بابێ وی هەم (**نزار**)ە یەقین   ئەوی ئبنێ پاکێ (**معد**)ە چونین
مەعەد ژی یەقین ئبنی (**عدنان**) بزان   جهێ ڤان د جەنناتێ عەدنان بزان
ژ عەدنان هەتا عەبدوللاهـ بێ گەزاف   هەمی بیست و یەک بابە بێ ئختلاف
د ڤان بیست و یەک بابێ دە یەک نوقەط   نەبوو ئختلافەک ژ رووانێ قەط
هەمی موتتەفق جوملەئێ راویان   د گەل جوملە ئەصحاب و توبباعێ وان
کو ناڤێ ئەڤان بیست و یەک بابێ ڕاست   موحەققەق ئەڤن یەک نە کێم و نە کاست
هەمی بێ حساب و عەذابێ ئەلیم   یەقین دێ بچن نێڤ بهشت و نەعیم
چڕا؟ چونکە دەر صولبێ وان طاهران   قەرار گرتی نوورا شەهێ ئنس و جان
ب یومنا وی سولطانێ عالی جەناب   بچن جەننەتێ بێ حساب و عەذاب
وەلێکن ژ عەدنان هەتا ئادەمی   هەیە تێدە پڕ ئختلافەک هەمی
چکو ضەبط نابن هەمی ناڤێ وان   ب ڤی طەرزی ئەبناء و هەم باڤێ وان
روایاتێ پڕ تێدەیە ئتتفاق[1]   نەهن تا ب ئادەم ب طەرز و لیاق
وەلێ ئەز ببێژم هەمووچکان ل سەر   ئەصەححێ روایەت ب نەقلا خەبەر
کو مەحرووم نەمینن ژ ئەنفاسێ وان   تەبەرروک ببن ئەم ب ئەنفاسێ وان
نەظم کم هەچی من بهیستی عەیان   ژ راوی د ئەنسابێ فەخرێ جهان
بزانە کو عەدنانە ئبنی (**أدد**)   ئەدەد ژی بنی (**أليسع**)ێ پڕ مەدەد

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: روایەت پڕە تێدە بێ ئتتفاق. وئاشکەرایە کو (ئتتفاق) د وان روایەتان دا نینە یێن نەسەبا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- پشتی عەدنانی ڤەدگوهێزن، یەعنی: د ناڤبەرا عەدنانی وئیسماعیلێ کوڕێ ئیبراهیمی دا -سلاڤ لێ بن- خیلافەکا مەزن هەیە، هەر چەندە هەمی ل وێ باوەڕێنە کو عەدنان بێ گومان ژ دووندەها ئیسماعیلییە. وئەڤ سلسلا شاعر ڤەدگوهێزت ژ پشتی عەدنانی وحەتا ئادەمی نە جهێ ئتتفاقێیە، وپتر هزر بۆ هندێ دچت کو یا دورست ژی نینە!

هەم یەسەع ئەبێ وی موحەققەق بزان ... ئبن (**یعرب**)ێ پاکە ئەو بێ گومان

ئبن (**یشجر**)ە ئبنی (**قیدار**)ە هەم ... ئبن (**إسماعیل**)ە ئەوی موحتەرەم

ذەبیحێ کو مەولا فدا کر کەریم ... ئەوە ئبنێ پاکێ خەلیل (**إبراهیم**)

ئەوی ئیبراهیمێ ب جاهـ و جەمال ... بزان ئبنو (**تاروخ**)ێ صاحب کەمال

وە هەم ئبنی (**تاحور**)ە تارووخێ پاک ... یەقین ئبنی (**ساروغ**)ە ئەو عطرناک

ئبن (**أرغوا**) ئبنی (**فالغ**) بزان ... ئبن (**عابر**)ە ئبنو (**شالخ**) هەمان

ئبن (**أرفخشد**) شالخێ نیک نام ... موحەققەق بزانە ئەوی ئبنی (**سام**)

ئەوی سامێ پاکێ ژ عەیبان بەری ... بزانە ئەوی ئبنی (**نوح**)ێ نەبی

موصەححەح بوویە ئەڤ روایەت گەلەک ... کو نووحێ نەبی ئبنی پاکێ (**لمک**)

(**متوشلخ**)ە بابێ لەمەک بێ گومان ... بن (**إدریس**)ێ ذاتێ کو چوو ئاسمان

وە هەم بابێ ئدریسێ صاحب کەرەم ... بزان (**برد**)ە بن (**مهلئیل**) لا جەرەم

ئەوە ئبنی (**قینان**)ە ئبنی (**أنوش**) ... قەبوول کە ب قەلب و تو بشنەو ب گۆش

ئەنۆش ئبنو (**شیث**)ە ب فەضل و هونەر ... ئبن (**آدم**)ە بابێ جوملە بەشەر

ئەڤن جوملە ئەجدادێ پاکێ نەبی ... ژ وان ڕا فدا بیت ئوممی ئەبی

صەقن شەک نەکی وەک جوهالێ زەمان ... د حەققێ ئەڤان جەددێ صاحب نشان

بکە ئعتقادەک ب قەلب و قەبوول ... د حەققێ ئەڤان جەددێ پاکێ رەسوول

نکاحا ئەوان جوملەشان بێ گومان ... ب شوبهی نکاحێ د ئیسلام بزان[1]

موبەررایە ذاتێ حەبیبێ ب نوور ... ژ سەفح و زنا حاشە بیتن ظوهوور

یەقین جوملەئێ ڤان کو من عەد کرن ... ل سەر ئعتقادێ صەحیحە مرن

تەحاشا ژ ئەنسابێ فەخرێ عباد ... کو تەلویث بت ئەو ب کوفر و عناد

---

(1) ئەڤ چەندە د حەدیسەکا دورست دا هاتییە یا طەبەرانی (الأوسط ٤٧٢٨) ژ ئیمام عەلی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەرێ خودێ -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ **خرجت من نکاح، ولم أخرج عن سفاح، من لدن آدم إلى أن ولدنى أبى وأمى، ولم یصبنى من سفاح الجاهلیة شیء** ﴾.

تـەرەضـضى ل ڤـان جوملـەشـان لازمـە — يـەقينـە ل نـک هـەرچـى پـێ عالمـە

نـە وەک جـاهلان بێـژى بـابێ حـەبيـب — د نێـڤ نـارێ دووزەخ دبيـتن کـەبيـب[(1)]

وهـا رەنگـە جـەدداتـێ وى (لا جـرم) — هـەتـا ذاتـێ حـەووائـێ صـاحب کـەرەم

هـەمـى دێ بچـن جـەننـەتـێ بـێ گومـان — حـساب و عـەذابـەک تـو نينـە ل وان

خودايـا ب حـەققـێ رەسـوول و پـودەر — ب حـەققـێ ئـەڤـى سلـسلێ شـوبهى زەر

ب بـاب و ب دائـێ رەسـوولێ کـەريـم — ب ئـەنسابێ سـولطانێ ئحسان عـەمـيم

ب غـەفرينـى مـن بـێ کـەسێ پـڕ گوناهـ — ئـەڤـى رووحييـێ مـوجرمێ رووسياهـ

بکێـشە قـەلـەم سـەر گونـاهێ د مـن — سـەتـر کـە ل مـن ڤـان خـەطـائێ مـەزن

موسەتتەر کە رووحى ب سەترێ جەميـل — مـەکـە (عبـد الـرحمن) مـەلـوول و ذەليـل

د عـصيان و ذەنبـان گـەلـەک فـائقم — موعـەذذەب مـەکـە گـەر چ ئـەز لائقـم

ل دەرگـاهێ عـەفـوێ تـە ئـەى بـێ نيـاز — بلنـد کرمـە ئـەفغـان ژ جـەرگـێ نـەسـاز

ئيلاهـى تـو رووحـى نـەکـى شـەرمـسار — کـەڕ و لال و گێـژە تـو نينـە مـەدار

---

(١) مەسەلا کو دەيک وبابێن پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- حەتا ئادەمى دبەرينە ژ کوفرێ، وبەحەشتينە، خيلاف تێدا چێبوويە، هندەک زانا وەکى ئيمامێ سيووطى، وشاعر ژى ژ وانە، ل سەر ڤێ باوەرێنە، وگەلەک زانايێن دى ل سەر ڤێ باوەرێ نينن، ودبێژن: شەرت نينە سلسلا نەسەبا پێغەمبەران هەمى خودان باوەر بن، بەلکى کافر د ناڤ دا هەنە، وکافربيا وان چويێ ژ بهايێ پێغەمبەران نائينتە خوارێ.. وئەڤ بۆچوونە دورستترە، هەر چەندە شاعر خودانێن ڤێ بۆچوونێ ب (جاهل) ونەزان دزانت ژى!! ئيمامێ موسلم (٢٠٣) حەديسەکێ ژ ئەنەسى ڤەدگوهێزت کو زەلامەکى پسيار ژ پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- کر: ئەرێ بابێ من ل کيڤەيە؟ وى گۆتێ: ﴿ **إن أبى وأباک فى النار** ﴾ يەعنى: بابێ من وبابێ تە د ئاگرى دانە. وهەر ديسا موسلم (٩٧٦) ژ ئەبوو هورەيرەى ڤەدگوهێزت دبێژت: پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- سەرا قەبرێ دەيکا خۆ دا، وکرە گرى، وگۆت: من دەستويرى ژ خودايێ خۆ خواست کو سەرا قەبرێ دەيکا خۆ بدەم، وى دەستويرى دا من، ومن دەستويرى ژێ خواست کو دوعايێن غەفراندنێ بۆ وێ بکەم وى دەستويرى نەدا من.. ئيمامێ نەوەوى دبێژت: ئەڤە دەليلە کو چێ نابت مرۆڤ دوعايان بۆ مشرکان بکەت. وتشتەکێ د جهێ خۆ دا نينە مرۆڤ حوکمى ب جەهلێ ونەزانينى ل سەر هەر کەسەکى بدەت يێ بۆچوونا جودا ژ يا مرۆڤى هەبت.

بند ثانی و عشرین
در ابتداء معراج رسول خدا

ب نامێ تە یا رەب مە نامە ڤەکر
هەزار جار هەزار شوکر و حەمدێ تە کر

صەلاتێ موقارن ب عزز و عظەم
د گەل وان سەلامێ تە ئێ موحتەرەم

مە هەدیە ژ بۆ موصطەفایێ تە کر
د گەل ئال و صەحبان مە پێ هەدیە کر

(وبعد) وەرە ئەی قەلەم گوهـ بدێر
د ئەمرێ مە قائم ببە شوبهی شێر

خوە پێک بینە قەنج مونتەظر بە ل من
نەقل کە چ ئەلفاظێ شێرین ژ من

مە تشتەک مەزن دایە بەر خوە یەقین
مە قەصدە کو معراجێ شاهێ ئەمین

نەظم کم وەزن کم ب ئاثارێ قەنج
بکێشم د وەزنێ چ تەعب و چ ڕەنج

ئەذییەت بکێشم بدم تە تەعەب
جهان پڕ بکم کەیف و فەرح و طەرەب

کو جووش بم ژ ئاثارێ عشقێ گەلەک
بدم بۆ تە ئەنواعێ شەوقێ گەلەک

کەمر بەستە بە قائمێ ئەمر بە
ب طەبع و ب حددەت وەکی نەمر بە

نە کو جانگران بی د ڤێ دەفتەرێ
ژ دەستم دخۆی ضەربەتێ خەنجەرێ

(فو اللە واللە واللهْ) قەسەم
چ وەقتا کو سەرکۆر بی ئەی قەلەم

ببڕرم سەرێ تە ب کێرێ وسان
بچی دەنگێ زارینێ تە مەجلسان

دوشەق کەم سەرێ تە هەتا سینەئێ
تەئەددوب بکە نەقش کە نامەئێ

د نێڤ بەحرێ فکرێ کو غەوواص بم
ببینە ل مەیدان چ ڕەققاص بم

دەرینم ژ بەحرا فکر جەوهەران
وەلێ جەوهەرێ زێدە قیمەت گران

ئەلا ئەی سوارێ ئەنامل فەرەس
بنالە ژ دەستێ مە شوبهی جەرەس

د گەل من موقابل بە ئەی شەهسوار
ئەز و تو بکن ئاهـ و ئەفغان هەزار

ل مەیدان ل هەڤ دن هنک صەدمەتان
ژ دەستێ مە بگری تو چەند ضەربەتان

بکە جەنگەکی پەهلەوانە گەلەک
تەحەییور بمینن هەم ئنس و مەلەک

تەهەمتەن صفەت بێمە مەیدانێ جەنگ
ل مەیدان چو سندان بمینم گەلەک

بکم بەرقێ سەیفان ل سەر فەرقێ تە
د عەردێ بچت ئەصلێ تە عرقێ تە

بتەماشا بکن جوملەئێ ئنس و جان
بکن ئافەرین شەهسوارێ زەمان

پەیاپەی ل تە ضەربەتان رەبط کم
کو مەیدانێ شعر و غەزەل ضەبط کم

ژ نەظمێ بخم عالەمێ زەمزەمە
نەبێژت ل بەر من چ کەس: ئەز هەمە!

ل نێڤ هندی مەیدان کو بێم جلوە کم
هەچی شاعران جوملە یەخترمە کم

بگورزم وەکی عەورێ فەصلێ بوهار
ب سەر دەستەئێ من هەمی دن قەرار

زەمین و سەما پڕ بکم غولغولە
هەمی وەجهێ عالەم ببت مەشعەلە

شەڤ و ڕۆژێ دونیا وەکی هەڤ ببت
ژ هنگی ژ من بەرق و پەرتۆ بچت

ژ عشقێ چڤا ئەز حەرارەت بکم
ل تە زێدە زۆر و ئەذییەت بکم

ب قوربانێ جانێ تە بم ئەی قەلەم
نەکی جانگرانی تو ئەی موحتەرەم

مە شەرمی نەکی نێڤ هەڤالێ د من
نەبن لافێ مەحض ئەڤ کەمالێ د من

وەرە ئەی قەلەم تیزروو بە چونان
بکم ئفتخار ئەز ل ئەهلێ زەمان

هەزار جار ب قوربانێ تە خامە بم
تو غیرەت بکی بەلکە شەرمی نەبم

خوە بشدینە ئەی خامە زوود و ب لەز
د ئەمرێ مە دە سەر سەرێ خوە ببەز

هەچی هاتە قەلبێ مە (أز) عشقێ یار
مە هێژا نەگۆتی نەقش کە ب غار

هلین گورز و تیر و کەمانێ د خوە
ل رەخشی سوار بە ل مەیدانێ خوە

بکە چەرخ و بازێ ل مەیدانێ فاش
گەڕ و فەتلە کە شوبهی دۆلابێ ئاش

موهەییا بە بۆ ضەربەتێ پڕ ئەلەم
نەبێژی کو بێ بەختییە ئەی قەلەم

بدم دەستی گورزێ گران وەزنییە
نەظم کم ژ بۆ شاهێ معراجییە

بکێشم ژ نێڤ هندی دل چەندی ئاه
وەزن کم کەلامی د معراجێ شاه

بزانە ژ روواتێ هات بێ حساب
د معراجێ سولطانێ عالی جەناب

یەقین کە تەواتور بوویە ئەڤ کەلام   چ لازم روایەت نەقل کم تەمام
موحەققەق ژ ئەصحابێ نوورین جەمال   هەزار تەن زیادە بزان ئەی هەڤال
دوشەنبە شەبێ بیست و هەفتێ رەجەب[1]   چ شیڤەک تژی شاهی و پڕ طەرەب
حەبیبێ خودا شاهێ ئەفلاکێ طوور   ل دەولەت سەرای (أم هانی)[2] ب نوور
د وەقتێ خەوێ کر دو رەکعەت نەماز   ئەوی کر بوو عادەت حەبیبێ ب ناز
ژ پاش ذکرێ پڕ شاهێ نوورین شوعاع   ل سەر جایێ خوە وی کری ئضطجاع
ئەوی خەرمەنێ گول نها نێڤ جییان   مونەووەر ب نوورا وی هەردو جهان
موبارەک سەرێ وی ل بالینێ پاک   ژ گیسۆیێ چین چین جهان عەطرناک
ڕوی و جەبهەتەش مەظهەرێ (والضحی)   چو (واللیل)ە ئەو گیسۆیێ موشکسا
شەب و رووز تێک موتتەصل یەک زەمان   ژ زولف و بناگۆشێ شاهێ جهان
نەقیضەین جەمع بوون د یەک ساعەتێ   بەطال بوون ئەصوولێ خودان حکمەتێ
خونک ئەو فراشێ عەزیزێ قەبوول   ل سەر خواب کت موصطەفایێ رەسوول
ئەڤی کوررەئێ خاکێ مەهدا زەمین   گەلەک فەخر کر وی ل عەرشێ بەرین
چڕا چونکە سولطانێ صاحب عەلەم   ل ڕوویێ زەمین دادنا وی قەدەم

---

(١) د دەر حەقا دەمێ موعجزەیا (ئسراء ومعراجێ) دا پتر ژ گۆتنەکێ هاتیینە روایەتکرن، ئێک ژ وان ئەوە یا شاعر دبێژت، وئێکا دی ئەوە ل دوشەنبێ دوازدەی هەیڤا (ربیع الأول)ێ بوو، وهندەک دبێژن: ل هەیڤا رەمەزانێ بوو، وهندەک دبێژن: ئەو ل موحەررەمێ بوو، وبۆچوونەکا دی ژی هەیە کو ئەو ل رەمەزانێ بوو.. و ل دۆر دەسنیشانکرنا سالێ گۆتن د ناڤبەرا سالێن (١٠) حەتا (١٣)ێ دانە پشتی هنارتنا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن-.

(٢) (أم هانی) کچا (أبو طالب)ی بوو، دۆتماما پێغەمبەری -سلاڤ لی بن- و د هندەک روایەتان دا هاتییە کو ئەو ل مالا خۆ بوو ل مەکەهێ، و د روایەتەکا دی دا هاتییە کو ئەو ل بەیتێ ل نک حجرا ئسماعیلی هاتبوو بلندکرن، وزانایێ ناڤدار (ابن حجر العسقلانی) دبێژت: جەمع د ناڤبەرا ڤان روایەتان دا ئەڤەیە: ئەو ل مالا (أم هانی)یێ بوو ل نهالا ئەبوو طالبی، ووی گۆت: مالا من، چونکی ئەو هەر د ما ل وێرێ ڤێجا ئەو وەکی مالا وی بوو، وپشتی ملیاکەتی ئەو ژ وێرێ ڕاکری برە بەیتێ و ژ وێرێ بلند کرە عەسمانی. برێنە (فتح الباری ١٦٠/٧).

شەهنشاهێ ئنسان و جنن و مەلەک   ب ذکرێ خودا ئشتغال کر گەلەک
ژ خاوەر هەتا باختەر سەرتەسەر   مونەووەر ب وی ذاتێ (فخر البشر)
فراغەت دەما کر ژ ذکرێ خودا   ئەوی پێشەوایێ طەریقێ هودا
دو چاڤ دانە هەڤ وی ب قەصدێ مەنام   وەلێ قەلبێ ذاکر ئەبەد (لا ینام)
ب دل ذکرێ مەولا و فکرەت دکر   وەلێ چاڤێ ڕەش خوابێ راحەت دکر
د مابەینی نەومێ و یەقظە بزان   نەبییێ عەلەمدارێ ئاخر زەمان
کو ناگاهە بوو غولغول و شاهنات   ل سەر فەخرێ عالەم هەزاران صەلات
صەفیرا جەناحێ مەلائک عەیان   جهان بوو لەبالەب گران تا گران
عەجایب ژ وان تێت ئەصوات و دەنگ   لوغاتێ موخالف کەلامێ ب ڕەنگ
وەلێ شەهپەرێ مورغێ سدره مەکان   ژ ناڤ شەهپەرێ جوملەشان بوو عەیان
صەفیرا جەناحێ ئەوی جبرەئیل   عەیان بوو ژ ناڤ وان ب حوکم و دەلیل
ژ ئەووەل ڤە جبریل و جوملە مەلەک   گهان بەر پییێ ئەحمەدێ چاڤ بەلەک
د گەل هەر یەکی سەد هەزاران عەلەم   ژ بۆ شاهیا فەخرێ عالی هممەم
د گەل خلعەت وهەدیەئێ گردگار   کو کر ئەرموغان بۆ حەبیبێ کوبار
ب تەسبیح و غولغول صوفووفێ مەلەک   ل دۆر فەخرێ عالەم ڤەبەستن هەلەک
ب ناز و دەلالی ب طەرز و ئەدەب   ڤەوەستان فرشتە ل فەخرێ عەرەب
ب تەنها ژ نێڤ صەففێ وان جوملەشان   بدەرکەفت جبریلێ صاحب نشان
ب ئاهستە چوو بەر سەرێ موصطەفا   ڕەسوولێ ب حەق شاهێ صاحب وەفا
ژ نوورا روخێ شاهێ تابەندە بوو   چو بولبول ل گول چەند خوانەندە بوو
پەڕ و بالێ خوە تازە مالی دەلال   ل وی وەجهێ نوورانییێ پڕ جەمال
هلانی شەهنشاهێ بەطحا زەمین   سەرێ خوە ژ وی خوابێ نازێ شرین
چو غونچە ژ خوابێ سەحەر بەر شکوفت   ژ جەمعا ئەوان قودسییان ما شکفت
تەماشا دەما کر حەبیبێ جهان   مەلائک ڤەوەستان گران تا گران

سوئال کر چ حالە تە ئەی پەیکێ پاک   د ئەڤ نیم شەب هاتی سەر ڕوویێ خاک
جەواب دا ئەوی جبرەئیلێ ئەمین   ب تەشریفێ طاها شەریفێ یەقین
تەماشا کە ئەی پادشاهێ کەریم   چ ئحسان ل تە کر خودایێ عەظیم
هەمی بابێ ئەسمان و عەرشێ خودا   ڤەبوون بۆ تە ئەو شاهێ راهێ هودا
صفووفێ مەلائک ل چەرخا فەلەک   دکن ئنتظارا قودوومێ گەلەک
تەبەرروک ببن ئەو ب پایێ حەبیب   بمالن ب ڕوو خاکپایێ حەبیب
ب شەوقا رەسوولی تەحەرروک ببن   ب پابۆسێ تە دا تەبەرروک ببن
ژ بۆ تە جهان پڕ بوویە (أز) کەرەم   شەهێ تاجدارێ تو ئەی موحتەرەم
قەدەم دەینە سەر قورصێ خورشید و ماه   موشەررەف ببن ئەو ب پابۆسێ شاه
حەبیبێ کەریمی تو ئەی شەهریار   ل تە کریە ئحسان خودا بێ شومار
مورووڕێ ب فردەوسێ ئەطهەر بکە   ب نوورا خوە جەننەت مونەووەر بکە
ژ هجرا تە ئەو حووریێ نازدار   ل وان بوویە جەننەت ب تەشبیهی نار
دەمەک وان ژ هجرانێ ئازاد کە   ب دیدارێ خوە قەلبی وان شاد کە
چ حەیفە کو حووری ژ هجرا حەبیب   دنێڤ نار دووری[1] ببن دل کەبیب
خودا ئەمر کریە کو ئمشەب عەلەم   فرازی ل سەر سەطحێ چەرخێ نەهەم
ژ ئەکوانێ عالەم ببۆری دەلال   بچی خەلوەتا خالقێ (ذی الجلال)
ئیرادەت خودا[2] کر کو ئمشەب تەمام   نەهی پایێ عززەت ل سەر خاص و عام
تەدەثشور مەکە ناڤ کلیمێ ب نوور   تو خوەستی حوضوورێ خودایێ غەفوور
کەرەم کە تو ڕابە هەرە حەضرەتێ   شەفاعەت بکی دا ژ بۆ ئوممەتێ
جهێ کەس ب چاڤان نەدیتی ئەبەد   تەماشا کە ئمشەب ب ئەمرێ ئەحەد
موهەییا بە بۆ حەضرەتێ کبریا   ئەیا ذاتێ شاهنشەهێ بێ ریا

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: نارێ دووزەخ.
(٢) د دانەیا (ئامەدی) دا: ئەوی.

تو رابە تەماشا کە قوددوسییان   ژ بۆ تە لەبالەب جەمیعێ جهان
تویی لائقی (قاب قوسین) بەس   ئەنایێ تە (طە) و (یس) بەس
موحەممەد کو سەح کر کەلامێ مەلەک   ل وی زێدە بوو کەیف و شاهی گەلەک
وضووء و طەهارەت سەبوک بەست تام   رەسوولێ موعەظظەم (علیە السلام)
ژ پەس جبرەئیلێ ب فەضل و هونەر   ژ قودرەت دەرانی یەکی تشتێ زەر
ئەمر کر ژ بۆ یەک فرشتە دەلال   لەبالەب کە طەشتێ ژ ئابێ زەلال
تژیکە ژ وی زەمزەمێ با صەفا   ژ بۆ غەسلێ قەلب و دلێ موصطەفا
ژ بۆ ئەمرێ جبریلی وی پەیکێ پاک   ژ زەمزەم تژی کر ئەوی طەشتێ چاک
سەبوک جبرەئیلی ڤەمالی دو دەست   د خذمەت گوذاری میانێ خوە بەست
دو شەق کر ئەوی سینەئەش تا ب ناڤ   ئەوی صەدرێ بێ کینێ پاکێ شەفاف[1]
نە تەعب و نە ئالەت ب ئسمێ خودا   دو شەق کر ئەوی صەدرێ شاهێ هودا
دەما شەق کر ئەو صەدرێ عالی همەم   نەکێشا ژ وی ذەررە تەعب و ئەلەم
دەرانی ژ نێڤ سینە قەلب و جەگەر   ئەوی جبرەئیلێ قەوی موعتەبەر
دو شەق کر ل وی قەلبێ زیبایێ پاک   ژ نوورا وی عالەم هەمی تابناک
سەراسەر مونەووەر بوو عالەم تەمام   ژ نوورا دلێ ئەحمەدێ نیک نام
یەکی نوقطەئێ خوونێ رەش ئەو زەمان   دەرانی ژ ناڤ قەلبێ شاهێ جهان
ژ وی گرت و ئاڤێت خوونێ سیاه   ب ئەمرێ خودایێ کەریمێ ئیلاه
سوئال کر ژ جبریلی بێ غلل و غەش   چ خوونە ئەڤی نوقطەئێ خوونێ رەش

(١) ڤەکرنا سنگێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ژ لایێ جبریلی ڤە، ب رێکێن دورست هاتییە ڤەگوهاستن، وئەو ئێک ژ وان کارێن پەردەرە یێن د گەل پێغەمبەران دئێنەکرن، ودڤێت باوەری پێ بێتە ئینان بێی چاوانییا وان بێتە تەفسیرکرن، ورویدانا ڤەکرنا سنگی پتر ژ جارەکێ چێبوویە، جارەکێ دەمێ ئەو زارۆک، وجارەکێ دەمێ ژ نوی بوویە پێغەمبەر، وجارەکێ بەری بۆ معراجێ بێتە برن.. وهەژییە بێژین کو د ڤەگێرینا ڤێ سەرهاتییێ وسەرهاتییێن بێن ژی یێن معراجێ شاعر هندەک جاران موبالەغێ دکەت، وهندەک جاران هند هویرومااران دبێژت یێن کو د روایەتێن دورست دا نەهاتین، وئەڤە ژ خەیالا شاعرانە!

جەواب دا ب ڤی نوطقێ قەنجێ سەلیس کو ئەڤ جایێ شەیطانێ پیسێ خەبیس
جهێ وەسوەسا وی شەقییێ لەعین ژ قەلبێ تە دەرکەت ئەیا شاهێ دین
یەقین کە تو ئەی سەروەرێ ئەصفیا ل نک تە جهێ وەسوەسا وی نەما
ژ ئەو پاش بووی زەمزەمێ پڕ تەمیز غەسل کر دلێ موصطەفایێ عەزیز
ئەوی قەلبێ مەولا موطەههەر کری ژ ئەووەل ب قودرەت مونەووەر کری
چ حاجەت بشۆیی ب ڤێ زەمزەمێ وەیا کەوثەرێ لێ برێژی هەمێ
وەلێکن ژ بۆ جوملە عالەم یەقین بزانن کو ئەڤ زەمزەما پڕ شێرین
ژ هەر ئابێ دونیا و ئوخرا تەمام عەزیزتر ل نک خالقێ (لا ینام)
ژ بۆ غەسلێ قەلبێ شەهێ نامدار ژ زەمزەم خودایێ مە کر ئختیار
بزان ئەفضەلییەت هەیە (بالدلیل) ژ زەمزەم ڕە سەر کەوثەر و سەلسەبیل[1]
غەسل کر دلێ وی ب طەرز و ئەدەب ژ ئیمان و حکمەت تژی کر ب لەب
تژی کر هەچی علم و حکمەت تەمام د قەلبێ موحەممەد (علیه السلام)
یەکی موهرێ مازن دەرانی دەلال ژ نوورا ئەوی خالقێ (ذی الجلال)
خەتم کر ب وی موهرێ زیبایێ پاک ئەوی قەلبێ نوورانییێ عەطرناک
ب عززەت وەضع کر د جایێ قەدیم دلێ نووردارێ حەبیبێ کەریم
ب (بسم الله) جبریل مالی جەناح ل سەر صەدرێ سولطانێ صاحب فەلاح
وەکی دیسە ئەو صەدرێ عالی مەقام ژ بۆ خەرقێ عادەت بوویە ئلتئام[2]
روایەت بوویە (أز) صەحابێ د وی وەکی جایێ خەیطەک مە ئەو شەق ددی

(١) زەمزەم ناڤێ دەنگێ ئاڤێیە دەمێ دزێت، وئەو ناڤێ وێ بیرا ئاڤێیە ئەوا دکەفتە ڕۆژهەلاتا بەرێ ڕەش وباشوورێ مەقامێ ئیبراهیمی، ل مزگەفتا حەرام ل مەکەهێ، وئاڤا وێ چێترین ئاڤە ل سەر ڕوییێ عەردی، وەکی د وێ حەدیسا دورست دا هاتی یا طەبەرانی (المعجم الكبير ١١١٦٨) ژ عەبدللاهێ کوڕێ عەبباسی ڤەدگوهێزت، وتێدا هاتییە: ﴿ **خير ماء على وجه الأرض ماء زمزم** ﴾، وشویشتا سنگێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل شەڤا معراجێ بوخاری (١٥٥٥) ژ ئەبوو ذەرری ڤەدگوهێزت.
(٢) ڤێ چەندێ ئەحمەد (١٢٢٢١) وحاکم (٣٩٤٩) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزن.

ژ پەس ئەو شەهنشاهێ گەردەن فراز
ژ شوکرانە رە کر دو رکعەت نەماز

ژ ئەو پاشی یەک تاجەکی موعتەبەر
ب ئەمرێ خودا هات و دانی ل سەر[1]

ل فەرقێ خوە چوون تاج دانی هەما
موشەعشەع ژ وی هەفت ئەرض و سەما

لباسێ کو مەولا کری ئختیار
هناری ژ بۆ ئەحمەدێ نامدار

لبس کر ئەوی لبسێ عززەت ب ناز
رەسوولێ ب حەق شاهێ گەردەن فراز

هەزار جار موبارەک بە ئەو حوللەئەت
کو مەولا ل نک خوە گەراند هەدیەئەت

ژ بۆ قەدد و قامێ تە ئانجەق ب حەق
گەلەک لائقن ئەو نە بۆ هیچ خەلق

چو پۆشیدە ئەو پۆششێ ئەنوەری
ئەوی تاجێ عززەت نها سەرسەری

سەراپا موزەییەن ب نوور بوو وجوود
شەهنشاهێ ئەربابێ قوربێ وەدوود

کو تەزیین تەمام بوو ل وی ئەکرەمی
ئەوی تاجێ فەخرێ سەرێ عالەمی

د گەل جبرەئیل و د گەل میکەئیل
ل دۆر وی فرشتە د گەل ئسرەفیل

ب جەمعەک مەزن دەرکەتن بەر دەری
ل بەر وان موحەممەد شەهێ ئەنوەری

فغان دان فرشتان ب صەوت و ب دەنگ
ژ ئەنواعێ تەسبیح و ذکرێ ب رەنگ

صەدا کەفتە ئەرض و سەمائان تەمام
ب دەرکەت موحەممەد (علیه السلام)

فرشتە تژی بوون گران تا گران
د ڤێ عەرصەئێ تەنگێ روویێ جهان

هەمووچکان سەلاملغ کشان با ئەدەب
ژ بۆ ئحترامێ رەسوولێ عەرەب

ل وی دابەتەک بوو موهەییا عەجیب
هەزاران هەزاران مەلەک دەر رەکیب[2]

خودا کرییە حاضر ل وی یەک بوراق
سەراپا مووەششەح ب طەرز و لیاق

---

(١) د چو روایەتێن دورست دا نەهاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل شەڤا معراجێ نڤێژ ل جهەکی کر بت ژ بلی مزگەفتا ئەقصایێ ل قودسێ، وچو روایەتێن دورست دەربارەی دانانا تاجەکێ ژی ل سەر سەرێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ب بەر چاڤێن من نەکەفتینە.

(٢) حەدیسا بوراقێ ئیمامێ ئەحمەد (١٢٦٩٤) ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزت. ووەصفا بوراقێ ب ڤی رەنگێ بەرفرەهـ د حەدیسێن دورست دا ب بەر چاڤێن مە نەکەفتییە، ب تنێ د وێ معراجێ دا هاتییە ئەوا ب ناڤێ (معراجا ئبن عەبباسی) هاتییە نیاسین وبەلاڤبووی، وچو بناخەیێن دورست بۆ وێ نینن.

بوراقێ موبارەک سەبوک سەیر بوو
سەبوکتر ژ طەیرانێ هەر طەیر بوو

ئەڤی دابەئێ پاکێ طاهر نەفەس
مویەسسەر نەبوویە ژ بۆ هیچ کەس

ژ بەغلە بچووکتر ژ خەر مەستره
قوبابێ ژ نووری ل سەر ظاهره

ئەوی وەجهێ وی شوبهی ئنسان بزان
وەلێ پا وەکی پایێ ناقە بزان

یەقین گۆشێ وی شوبهەتی گۆشێ فیل
ب ڤی طەرزی چێکر خودایێ جەلیل

هەمان دووڤێ وی مثلی دووڤێ حمار
تەمام پۆڕێ پۆڕێ ئەسپان[1] کوبار

ژ ئەلماس و یاقووت و زومروت و دوڕ
ژ لەعل و زوبەرجەد ژ ئەنواعێ پوڕ

مورەککەب د[2] خەلقییەتێ ئەو بوراق
جەمیعێ خەلائق دکن ئشتیاق

موسەررەج ب یەک سەرجەکی موعتەبەر
موکەللەل ب ئەنواعێ دوڕ و گوهەر

لجام و سەرئەفسارێ جەوهەر هەمە
رکاب جوملە یا قووتێ ئەحمەر هەمە

لجامێ بوراقێ د دەست جبرەئیل
رکابێ مورەصصەع د دەست ئسرەفیل

ب ڤی صوورەت و زینەتێ بێ شومار
موحەممەد مەشی دا ببیتن سوار

کو لنگ دا رەکێبێ رەسوولێ تەقی
بوراقێ نەهێلا ببت موستەوی

جومووح کر بوراقێ دەلال ئەو زەمان
نەهێلا سوار بت حەبیبێ جهان

ل وی نەعرە دا جبرەئیلی وها
کە ئەی بێ ئەدەب دابەئێ بێ حەیا

نزانی موحەممەد رەسوولێ خودا
شەهێ ئصطفا پێشەوایێ هودا

ل تە دێ سوار بت ئەیا بێ ئەدەب
چڕا پێ ددی هندە جەور و تەعەب

وها گۆت راوی ژ بۆ من چونین
ژ شەرمێ بوراقێ عەرەق دا جەبین

کو قطرینە قطرە ژ خویدانێ وی
ژ خویدان هشین بوویە وەردا سپی

جەواب دا بوراقێ کە ئەی جبرەئیل
مەلال و عتابێ مەکە تو عەجیل

بزانە کو سەر هشکییێ من نەبوو
وەلێکن موورادەک د دل من هەبوو

---

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: ئنسان.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: ژ.

جومووحەت نەکر مەن ژ بۆ ذاتێ وی
کو (إلا) رجایەک هەیە مەن ژ وی

ب داغە دلێ مەن ژ عشقا حەبیب
جگەر نازدارم ژ شەوقا حەبیب

رجا مەن ژ وی هەر ئەڤە بێ گومان
کو وەعدێ بدت بۆ مە شاهێ جهان

سوار بت ل مەن ڕۆژێ حەشر و جەزا
شەفاعەت بکت ئوممەتێ پڕ خەطا

چو دەر باغێ جەننەت هەزاران هەزار
بوراقێ موکەللەل هەنە بێ شومار

نەکت ئختیار ئەو ژ مەن پێڤە هیچ
وەگەر نە دلێ مەن دبت پیچ پیچ

رەسوول دانە وی عەهد و پەیمان گەلەک
ل سەر عەقدێ وان بوونە شاهد مەلەک

کو ڕۆژێ قیامەت ب جوز ئەڤ بوراق
سوار نابتن شاهێ پڕ ئتتفاق

بوراقێ کو سەح کر کەلامێ رەسوول
ب ظاهر ب باطن کری وی قەبوول

سەرێ خوە نها بەر پییێ موصطەفا
کو بووم ئەز ژ داغێ فراقێ جودا

موطیع هات بەر پادشاهێ کوبار
ب سەد ئحترام موصطەفا بوو سوار

سەرافیلی داگرت[١] زەنگی ژ بۆ
صوفووفێ فرشتە ب های و ب هۆ

ب دۆر وی کەتن صەففێ قوددووسیان
ژ غولغول تژی ئەرض و هەفت ئاسمان

ژ بەر صەوتێ تەسبیحێ وان قاصدا
تەزەلزول کەتە (سدرة المنتهی)

مە سەح کر ژ وی راوییێ موعتەبەر
بوراقێ دکر خوطوە (مد البصر)

بوراق بەرقێ ئەو ل دەشت و ل کووهـ
مەلائک ل دۆر جەمع با سەد شوکووهـ

وها گۆتە مەن راوییێ بێ گەزەند
کو بەهتا ل ناڤ ڕە مەکانەک بلەند

دبوو دەستێ کووتاهـ و لنگێ دراز
ژ بۆ راحەتێ شاهێ گەردەن فراز

نشیب گەر بهاتا ل نیڤ هندی راهـ
درێژ دەست و پا کن ب ئەمرێ ئیلاهـ

ب ڤی طەرزی ڕاست و فراز و نشیب
وەکی هەڤ دچوو ذاتێ پاکێ حەبیب

تو شاهنشەهی ئەز گەدایێ فەقیر
دچی حەضرەتێ کبریا بێ نەظیر

د خەلوەت ببینی خودایێ صەمەد
ئەیا پادشاهێ ب موهر و سەنەد

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: ڕاگرت.

فەرامووش نەکی رووحییێ پڕ خەطەر	شەفاعەت کە من موذنبێ بێ مەفەر
ئەڤی موستەحەققێ عەذابێ جەحیم	شەفاعەت کە جارەک ب لوطفا عەمیم
رجا کە د وی حەضرەتێ بێ نیاز	ئەڤی رووحییێ موجرمێ جانگوداز
د گردابێ عصیان غەریقم غەریق	د نارێ گونەهـ بووم سەراپا حەریق
ڤەکوژ نارێ ذەنبم ب یەک رەحمەتێ	دەرینە ژ دەریا بکە هممەتێ
نە باب و نە دا من نە قەوم و نە کەس	توبی مەلجەئێ من گونەهکاری بەس
ب دەریووزە هاتم دەرێ موصطەفا	کو بێژی تو دەر حەضرەتێ کبریا
بدە خاطرێ من ئەیا کردگار	گونەهکارێ بەد رووحییێ ذەنبدار
وەگەر نە دزانم ل نک خوە یەقین	قەوی موستەحەققم عەذابێ موهین
ل سەر من گونەهـ شوبهی ئەرض و سەما	شەفاعەت بکە ئەی حەبیبێ خودا
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار	کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

بند ثالث و عشرین

در بیان أشیاء که در راه بدید از عالم برزخ تمثیل او آمد[1]

وها گۆت راوی ب نەقلا خەبەر   د ئەوصافێ راهێ شەهێ نامەوەر
چوو پێشدە هنەک چوو ئەوی موصطەفا   ژنەک هاتە پێش وی د جەووێ سەما
موزەییەن ب ئەنواعێ زیوەر گەلەک   ب زێڕ و ب زیڤ و ب گەوهەر گەلەک
ب خەزز و ب دیباج و ئەطلەس تەمام   سەراپا ب جانفەس مولەببەس تەمام
ب خلخال و گەردەنلغ و گۆشوار   بروو سینە ڕەنگین چو باغێ بوهار
ندا دا ژ بۆ شاهێ (فخر الرسل)   نەظەر کە ل ڕوویێ منێ شوبهی گول
گەلەک خەلقێ موشتاقێ دیدارێ من   جگەر دانە شیشێ ل گوفتارێ من
وەلێ قەلبێ من مەیلێ قەط کەس نییە   ژ شەوقا هەمی کەس دلم خالییە
کەرەم کە وەرە من بکە تو قەبوول   کو مام ئەز ژ بۆ ئنتظارێ رەسوول
وەرە جارەکێ من دەراغووش کە   هەمی فکرێ عالەم فەراموش کە
نەکر ئلتفاتەک حەبیبێ مەزن   ب ئلهامێ مەولا ل ئەو پیرەژن
چقا بانگ کر ئەو ژنێ پڕ مەکر   حەبیبی ئەبەد ئلتفات پێ نەکر
ژ بۆ وی ڕە گۆ جبرەئیلێ ئەمین   کە (أحسنت) ئەی شاهێ بەطحا زەمین
ب ظاهر جوانەک ب تەدبیرە ئەو   وەلێکن حەقیقەت گەلەک پیرە ئەو

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا ئاشکەراکرنا وان تشتان دایە یێن پێغەمبەرێ خودێ -سلاڤ لێ بن- ب ڕێڤە دیتین ژ وان تشتێن بۆ وی هاتینە بەرچاڤکرن (تەمثیلکرن) ژ جیهانا بەرزەخێ. و هەژییە بێژین: ئەڤ سەرهاتیێن شاعر د ڤێ بەندێ دا ڤەدگێڕت هەمی وی ژ وێ کتێبێ وەرگرتینە ئەوا ب ناڤێ (ئسراء و معراجا ئبن عەبباسی) بەلاڤبووی، و ئەو ب خۆ ب ڕێکێن دورست ژ ئبن عەبباسی نەهاتییە ڤەگوهاستن، و چو بناخە بۆ پتریا وان سەرهاتییان نینە یێن تێدا هاتین.

تـه قـەنـج كـر نـەكـر ئلتفاتـەک حـەقیـق   ل ڤــێ پیــرێ نــا مهربــان و شــەفیــق
بزانــە كــو دونیایــە ئــەڤ پیــرێ پــیس   خـوە كێـشایە ڤـی لبسێ هـانێ خـەبـیس
كــو بكــرا تــە لــێ ئلتفاتــەک دورســت   دبوو ئوممەت (أز) پاش تە دونیاپـەرست
شـوكر كـر گـەلـەک موصـطـەفـا بـۆ خـودا   كـو یـا رەب تـە دا مـن طـەریقـێ هـودا
چوو پێشتر ڤە چوو بەعضەكی ئەو ل راهـ   عـەیـان جبـرەئیـل گۆتبـوو ذاتـێ شاهـ
پـەیـا بـە ل ڤـر كـە دو رەكعـەت نـەمـاز   ل دەرگـاهێ حـەق پـێ ببـی سـەرفـراز
دو رەكعەت نەمـازكر ل وی ئـەرضـێ پـاک   ئەوی ذاتێ سولطان ل سەر ڕوویێ خاک
سـوار بـوو ل سـەر وێ بـوراقێ ب نـوور   نیـەت كـر بچـت ئـەو ل وێ راهـێ دوور
سـوئال كــر ژ وی جبــرەئیلــێ ب نــاز   تـو زانـی كوجا بـوو دو رەكعـەت نـەمـاز؟
جـەواب دا ژ بـۆ وی: نـزانم یـەقـین   (فقـل لـی) ئـەیـا جبـرەئیلـێ ئـەمـین
ژ بــۆ وی ڕە گــۆ جبــرەئیلــی چونــان   كو ئەڤ هەردو رەكعەت ل مەدیەن بزان[1]
چوو پێشتر هنەک چوو ل راهـ ئەو حەبیب   ژ پـاش و ژ چـەپ هـات دەنگێ عـەجیب
كـە (قــف یــا محمــد) بكــە ئلتفــات   ل مـن ئـەی شـەهنـشاهێ عـالی سـمات
سـوئالەک هـەیـە مـن ژ ذاتـێ كـەریـم   بـدە مـن جـەواب ئـەی حـەبیبێ عـەظـیم
نـە سـەكنی ل دەنـگ و ئـەبـەد نـە حـەبانـد   بـوراقێ چـو بـەرقـێ ركـاب لـێ شـداند
ژ جبریلــی پرســی حــەبیبــێ مــەزن   ل ڤـر چـەنـد دەنگێ عـەجـەب هاتـە مـن
ببێـژە ژ بـۆ مـن چ دەنـگ بـوو هـەمـان   ژ وی جوزئێ خەوفەک ل مـن بـوو عـەیـان
ژ بــۆ وی ڕە گــۆ جبــرەئیلــێ ئــەمــین   كو یەک صەوتێ قـەومـێ نـەصارا یـەقـین
دكـر داعییـێ پیـسێ ئـان قـەومـێ بـوود   كـو مـەشـهوور بوونـە ب ئـسمێ یـەهـوود

---

(١) كرنا دوركاعەتان ل باژێڕێ مەدینێ، و دو ل باژێڕێ مەدین، و دو ل باژێڕێ (بێت لـەحمێ) د وێ حـەدیـسێ دا هاتینە یا (بەززار و طـەبەرانی) ژ (شەددادێ كوڕێ ئەوسی) ڤـەدگوهێزن، و سـەنـەدا وێ یا دورست نینـە، بڕێنە كتێبا: (الاسراء والمعراج و ذكر أحاديثهما وتخريجها وبيان صحيحها من سقيمها) یا سـەیدا (محمد ناصر الـدين الألبـاني)، پ ٦٥-٦٩، و (شیخ الإسلام ابـن تیمیـه) دبێـژت: ژ بلـی مزگـەفتا ئـەقصایێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ل شەڤا معراجێ ل جهەكێ دی ڕانەوەستایە و نڤێژ لێ نەكرییە.

(أصبت أصبت) دو جار گۆت وی   نەدا تە جەوابەک ژ بۆ صەوت وی
ئەگەر تە جەواب دا ژ بۆ وان بەدان   دکەت ناڤ ئوممەت مللەتێ مورتەدان
یەهوود و نەصارا دبوون پاشێ تە   بزان بەعضەکی ئوممەتێ پاکێ تە
گەلەک حەمد کر بۆ خودایێ عەظیم   حەبیبێ موعەظظەم رەسوولێ کەریم
ئیلاهی تە کر حفظێ ئوممەت ل من   کو مورتەد نەبن هیچشان پشتی من
کو پێشتر دە چوو پادشەهـ چەند کام   ژ بۆ وی رە کو جبرەئیلێ هومام
نوزوول کە ل ڤر ئەی (کریم الصفات)   عەقد کە دەرینجا دو رەکعەت صەلات
سەبوک هاتە خوار ئەوحەبیبێ ب ناز   عەقد کر ب دققەت دو رەکعەت نەماز
سوار بوو دەما سەر بوراقێ دەلال   ژ بۆ عەرض کر پەیکێ صاحب کەمال
کو ئەڤ هەردو رەکعەت ل (بیت اللحم)   تە کر ئەی شەهنشاهێ عالی هەمەم
ل (بیت اللحم) ئەو دورەکعەت بووی   جهێ کومەسیح لێ ولادەت بووی
ژ ئەو پاش موروور کر ب قەبرێ کەلیم   کەلیمێ خودا بوو د مەرقەد موقیم
سەلام کر ل مووسا (علیه السلام)   جەواب دا سەلامەک ب سەد ئحترام
هنک پێشتر دە کو بۆری ل راهـ   یەکی شەخصێ کامل گها پێش شاهـ
د دەستێ خوە ئانینە وی چار لباس   وەلێکن لباسێ موکەممەل ئەساس
ڤەگرتن ل بەر فەخرێ عالەم بەدید   صفەت کەسک و زەرد و سیاهـ و سفید
وها گۆت بۆ ئەحمەدێ نووردار   بکە دولباسان ژ ڤان ئختیار
حەبیبێ خودا ئختیار کر چونین   ئەوی جامەئێ کەسک و ئەبیەض یەقین
هەمان تەرک کر وی رەسوولێ ئیلاهـ   ب کوللی ئەوان لبسێ زەرد و سیاهـ
ژ بۆ وی رە گۆ جبرەئیلی چونان   کو ئیلهامێ تە حەققە ئەی نوورێ جان
سپیدی بزان راهێ شەرعا رەسوول   دەلیلە کو ئوممەت بکن وی قەبوول
وەلێ جامەئێ کەسکێ نوورین ئەساس   ژ بۆ ئەهلێ جەننەت بزانە لباس
تەفائول دکن ئەم ب ئەخضەر وسان   د جەننەت بپۆشن ئوممەت جوملەشان

وەلێکن ئەڤێ زەرد و ئەسوەد هەمان
بزان لبسێ گەبران و تەرسايیان

ئەگەر زەرد و ئەسوەد تە بکرا قەبوول
دبوو ئوممەتا تە ژ پاش تە مەلوول

دکەت قەلبێ وان فکرێ باطل هەزار
دکر دینێ تەرسا و گەبر ئختیار

هەزاران هەزار حەمد و شوکرێ ئیلاهـ
ب قەلب و زەبان کر ئەوی ذاتێ شاهـ

مەصوون کر تە ئوممەت (أيا ذا المنن)
نەکەفتن ژ سەر راهێ شەرعێ حەسەن

کو پێشتر دە چوو شاهێ با سەد شەرەف
کەسەک هاتە پێش و دو کاسە د کەف

یەکی شیر تێدا یەکی ئەنگەبین
وها گۆت بۆ صەدرێ سولطانێ دین

ژ ڤان هەردووان یەک بکە ئختیار
وەلێکن یەکی بەر کەفێ من گوذار

نەبوو موستەمع شاهێ عالی مەقام
هلانینە هەردو ڤەخوارن تەمام

ژ بۆ وی رە گۆ پەس ئەخێ جبرەئیل
کە ئەی صەدرێ مەحبووبێ شاهێ جەلیل

بزانە عەسەل چەند شێرینییە
حەلاوەت خودا هندە تێ دانییە

تە نووشی ئەوی جامێ نوورین تەمام
دبت دینێ تە هندە شێرین مودام

ڤەخوار تە ئەوی شیرێ صافێ زەلال
یەقین کە ئەیا صەدرێ صاحب جەمال

دبت قەلبێ ئوممەت وها رەنگە صاف
مونەققا و پاک و دەلال و شەفاف

کو بۆری ژ وان دیت قەومەک جەمع
ژ وان بەرقێ نوورین دچوو چوون شەمع

حەصادێ دکن زەرعەکی قەنج پاک
دکن جەمعێ زەرعێ ژ سەر روویێ خاک

دەما بوو تەمام ئەو حەصاد و دروون
ڤەگەریا (کما کان) شین بوو کونوون

دکن پالەئی دائما صوبح و شام
ژ وی ئەرضی ئەو زەرع نابت تەمام

سوئال کر ژ جبریلی صەدرێ جهان
چ حالە دبینم ل پێشبەر عەیان

جەواب دا ژ بۆ وی رە جبریل (این)
کە ئەی فەخرێ عالەم بزانە هەمین

هەچی کو جیهادێ بکت بێ ریا
ژ بۆ وانرە ئحسان دکیتن خودا

یەکی خەیرەکی وان ب هەفسەد ثەواب
خەلاصن ژ ئەهوال و خەوف و عەذاب

ب تەشبیهێ ڤی زەرعێ هاتی ووجوود
موسەلسەل ددت کردگارێ وەدوود

ژ وی موصطەفا بۆری (غیر بعید)　　ل نێڤ راهێ شەخصەک عەیان بوو بەدید
جەمع کریە ئەو شەخصی حەزمەک حەطەب　　دکت قەصدێ دا هلگرت بێ تەعەب
نکاری ژ جی ڕاکتن هیزەمان　　ل سەر وان زیادە دکت هەر زەمان
تەعەججوب ژ وی کر رەسوولێ جەلیل　　سوئال کر چ حالە ئەیا جبرەئیل
وها گۆت جبریلی بۆ ذاتێ شاهـ　　موشەخخەص بوویە حالێ صاحب گوناهـ
کو یەعنی هەچی پڕ گوناهـ و خەطا　　چو عصیان دکن ئەو ب ڕۆژ و شەڤا
د ژێر بارێ عصیان دبن بێ مەفەر　　علاوە دکن بارێ عصیان ل سەر
چوو بۆری ژ وان دیت قەومێ دیگەر　　یەکی گۆشتێ تازە د قدرێ چو زەر
هنک لەحمێ دی پیسێ مرداروەش[1]　　مولەووەث د ناڤ چەند قدرێ نەخوەش
ژ وی گۆشتێ تازە نەخوارن ئەبەد　　ژ بۆ لەحمێ قەشمەر دکێشان جەهەد
عەجەب ماندە پرسی ژ پەیکێ خودا　　ئیمامێ روسول سەییدێ رەهنوما
ئەخێ جبرەئیل گۆت بۆ موصطەفا　　بزانە ئەڤە حالێ ئەهلێ زنا
نسائێ خودا کر حەلال (بالتمام)　　دهێلن دکن قەصدا فعلا حەرام
کو پێشدە هنک چوو حەبیبێ جەلیل　　ب چاڤ دی هنک قەومێ پیسێ ثەقیل
قەوی طازی و ڕووت و عوریان هەمە　　ل ناڤ هەڤ دچێرن چو حەیوان هەمە
یەکی خەرقەئێ پیسێ بەر عەورەتی　　ل پێش و ل پاش و ژ بۆ حورمەتی
ئەکل وان ژ خارێ موغەیلان تەمام　　دکن بەلعێ سەنگێ جەهەننەم مودام
سوئال کر ژ جبریلێ با سەد کەمال　　بەیان کە ئەڤی حالێ حکمەت مەئال
چ قەومن د ڤی حالێ وەک حالێ صا　　ئەڤان سەنگ و شەوکان دخون هەر وسا
وها گۆت جبریلێ عالی سمات　　هەچی مەنع کت ئەو حوقووقێ زەکات
ئەڤە حالێ وی دەر عەذابێ جەحیم　　خودا بۆ تە تەشخیص کر ئەی کەریم
ژ ئەو پاشدە دی قەومەکی بێ زەبان　　چ بهنەک نەخوەش تێ ژ وان هەر زەمان

---

(١) د دانەیا (قۆغی) دا: مردارێ ڕەش.

ب ئەذیەت ب تەعبەک مەزن جلدێ سەر　　موسەللەخ دبت وان کەسان سەرتەسەر
کو بوو سەلخێ رەئسێ خەبیثان تەمام　　دبوو عەوده چەرمێ سەری دەر مەقام
ئەڤە حالێ وان دائما رووز و شەب　　دکێشن ئەڤی حالەتێ پڕ تەعەب
سوئال کر چ حالە ئەیا جبرەئیل　　دکێشن ئەڤی قەومێ پیسێ ذەلیل
جەواب دا وها جبرەئیلێ دەلال　　کە ئەی صەدرێ سولطانێ صاحب جەمال
ئەڤی قەومێ دەر حالەتێ پڕ جەزا　　تەثاقول دکن ئەو ژ فەرضا خودا
تەثاقول چییە ئەی شەهێ پڕ صفات　　دبۆرین ل وان فەرضێ پاکێ صەلات
موشەخخەص بوویە حالێ وان دەر جهان　　کو تەنذیر کی ئوممەتێ جوملەشان
کو بۆری ژ وان شاهێ عالی عەلەم　　ل نێڤ راهێ دی دارەکی پڕ کەلەم
هەچی کو موروورێ بکت لێ ژ ناس　　دکت پارە پارە ل سەر وان لباس
ژ بۆ موصطەفا گۆتی پەس جبرەئیل　　بناسە ئەڤی دارێ پیسێ رەزیل
ب تەشبیهی قاطع طەریقن یەقین　　کو تەعب و مەشەققەت ددن موسلمین
ژ دارێ کو بۆری شەهنشاهێ جان　　ل بەر چەشمی نەهرەک ژ خوون بوو عەیان
د ناڤ دە دچن تێن هنک قەومێ پیس　　ژ وان تێ چ بهنەک مرارێ خەبیس
دکن لوقمە هەر لەحظە سەنگ و کەڤر　　ژ تەلقیمێ ئەحجاری ناکن صەبر
ژ جبریلی پورسید فەخرێ عەرەب　　چنە ئەڤ دڤی حالەتی ئەی عەجەب؟
جەواب دا ژ بۆ وی ب عزز و شەرەف　　ئەڤە حالێ ئەهلێ ربا و سەلەف[1]
عەیان کر ژ بۆ تە شەهێ لا یەنام　　بکی نەهیێ ئوممەت ژ فعلا حەرام

---

(١) بوخاری (٢٠٨٥) ژ سەمورەیێ کورێ جوندوبی ڤەدگوهێزت کو جارەکێ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: شڤێدی من د خەونێ دا دیت دو زەلام دهاتن ئەز دبرم.. و پێدا دچت، و بەحسێ حالەتێ هندەک گونەهکاران دکەت، و ئێک ژ وان ئەو بوو یێ ربایێ دخوت، کو د ڕویبارەکێ خوینێ دا بوو، و زەلامەک ل هنداڤی ڕویباری بوو هندەک بەر ل نک بوون، و هەر جارەکا ئەوێ د ڕویباری دا ڤیابا دەرکەڤت، وی زەلامی بەر تێ وەردکرن.. هەر وەسا بەحسێ حالێ هندەک گونەهکارێن دی ژی دکەت، مەعنا: ئەڤ چەندە وی د خەونێ دا دیتبوو، نە کو ل شەڤا معراجێ.

چوو بۆری ژ وان ژی ل نێڤا طەریق   عەیان دی ب چاڤێ خوە شاهێ شەفیق
کو قەومەک جەمع بوونە سەرهەڤ گەلەک   د ناڤ دەستێ وان دە مەقەص یەک ب یەک
دبڕڕن ب وان ئەو زەبان و لەبان   ئەڤە کارێ وان هەر ب ڕۆژ و شەبان
وەکی خوە دبن دیسە ئەزمان و لەب   خودا دایە وان ئەڤ سەبیلێ تەعەب
تەعەججوب گەلەک کر حەبیبێ جەلیل   سوئال کر ژ ذاتێ ئەخێ جبرەئیل
ژ بۆ وی ڕە ناموسێ ئەکبەر دەلال   جەواب دا و گۆت ئەی شەهێ پڕ کەمال
ئەڤە حالێ واعظ دبێژت وەعظ   ب وەعظا خوە ئەونابتن موتتەعظ
خودا دێ د ڕۆژا ثەواب و عقاب   ژ بۆ وان بدت ئەڤ مەشەققەت عەذاب[1]
ژ رووحی تو سەحکە کەسێ دەر حوضوور   کو چەند شعر بوون دەر دلێ من خوطوور
بەیان کم هنک حالەتێ واعظان   وەلێکن هەچی واعظێ ئەڤ زەمان
هنک موددەعی ڤی زەمانی هەنە   ب تەلبیس و حیلە چ ئامادەنە
سەرێ وان مەزن پڕ ب شاشێ سپی   ب طاعاتێ ظاهر شەدید و قەوی
سەراپا دپێچن ب ئەخضەر ووجوود   ب شەکلەک غەریب و عەجەب تێن شوهوود
موسەررەح دکن لحیەئێ پڕ مەزن   دکن حەففێ شارب هەتا کووکێ بن
دپۆشن گەلەک طەیلەسان و ردا   ژ بۆ بەعضێ جاهل دبن موقتەدا
ل سەر کورسییێ وەعظێ دائم مودام   دکن وەعظ و شیرەت ژ بۆ خاص و عام
حەدیثێ موطەووەل موفەسسەر دکن   ژ وان هەر چی نادانە باوەر دکن
وەلێکن ل وەعظا خوە نابن خودی   ژ چەندا مە ئەڤ ڕەنگ و بوویاغ دی
خوە قورمیش دکن سەر کەراسییێ علم   وەلێکن عەمەل ناکن ئەو قەط ب علم
ژ بۆ حیلەکاری خوە تەزیین ددن   ب ڤی طەرزی خوە ڕەنگ و ئایین ددن

(١) ئەڤ جزایێ کو دێ بۆ وان وەعزکەران ئێتە دان یێن باشییێ بۆ خەلکی دبێژن، و ئەو ب خۆ کاری پێ ناکەن، د وێ حەدیسێ دا هاتییە یا ئبن حبان ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزت.. بەلێ ئەڤ چەندە پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانی دیتبوون (د جەهنەمێ دا)، نە کو ل عەردی بەری ئەو بگەهتە قودسێ.

ب جەرراری و حیلەسازی گەلەک فەقیران دکن ڕووت و طازی گەلەک
نە بۆ ذاتێ باری دبێژن وەعظ ژ بۆ جەمعێ مالی دبێژن وەعظ
عبادا دخاپینن ئەو رووز و شەب دکن فعل و ئەفعالێ تەرکێ ئەدەب
حەریصن ل جەمعا دەراهم چونین ب شوبهی ذوبابێ ل سەر ئەنگەبین
تەحەرروک دکن سەر ب وەعظێ خوە ڕە تەکەللوف دکێشن ب لەفظێ خوە ڕە
موزەخرەف دبێژن خەبەر بێ حساب کو ئەو جەمع کن سیم و زەر بێ حساب
ئیلاهی مە زاری ل بابێ تە کر طەریقا رەجائێ مە پوویەندە کر
مە ڕوومالی کر خاکێ بەر ئاستان تو رووحی نەکی دەر ژ ناڤ دۆستان
نەکێشی ل نک خوە کتابا موبین ژ زومرا ئەڤان واعظا (شمس الدین)
نەوەعظێ ددم بۆ کەسێ مونتەظر نە شەرمەندە بم ئەز د ڕۆژێ حەشر
بسووزە دلێ من ب عشقا گران ژ عشقێ حەیاتەک بدە جاودان
بدە جامێ عشقێ بنووشم تەمام ل ڤر خەتم کم بەندرەهـ (والسلام)
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار کەڕ و لال و گێژە تونینە مەدار

بند رابع و عشرين
در دخول رسول الله صلى الله عليه و سلم بمسجد أقصى[1]

بده ساقیا بادەئێ دلفرووز / ب عشرەت شەڤا مە بکە شوبهێ رووز
لەبالەب کە ساغەر ژ ئابێ رەحیق / چو یاقووتێ سەییالە و چون عەقیق
ژ دوردێ مونەققا بکە جامێ من / تو سەحکە چ شێرین کەلامێ د من
کو سەرگەرم بم ئەز ب ڤێ بادەئێ / ببێژم قصا مەسجد ولئەقصەئێ
وها گۆت راوی ژ نەقلا صەحاب / کو ئەو شاهێ سەرداری نوورین نقاب
قەدەم چوون نها وی دە ئقلیمێ شام / ژ خورشیدێ عالەم مونەووەر تەمام
کو چوو مولکێ شام شاهێ ئاخر زەمان / ژ صوبحێ سەعادەت ب نوور بوو هەمان
یەقینکە ل شامێ هەزار ڕۆژ هەلات / پەیاپەی تەجەللی ژ ذات و صفات
نزانی چ کەس ڕۆژە یان شێڤە ئەو / ز بەس[2] بەرق وئەنوار و تیرێژ و ضەو
سوا بەلدەئێ قودسێ چوون بۆ رەوان / موضی بوو جهان (أز) کران تا کران
دەما هاتە بەر بابێ (قدس الخلیل) / رەسوولێ خودا با ئەخێ جبرەئیل
عەیان دی مەلائک چ جەمعەک غەفیر / حساب ناکە (إلا) خودایێ کەبیر
چەپ وڕاست بۆ شاهێ عالی جەناب / سەلاملغ کشانە مەلەک بێ حساب
هەمی دەستێ خدمەت کەمەر بەستنە / ژ بۆ خدمەتێ شاهی ئامادەنە
(یمینا یسارا) کشانە صوفووف / عەدەد خارج (أز) حەددێ ئەلف وئولووف
هەمی دەنگ دانە صەلات و سەلام / تەزەلزول کەتە ئاخ و ئقلیمێ شام[3]

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا چوونا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ مزگەفتا ئەقصایێ.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: ژ پەس.

(٣) ئەڤ چەندە د چو حەدیسێن دورست دا ب بەر چاڤێن من نەکەفتییە.

ژ بابێ یەمانی دوخوول کر حەبیب[1]   هەتا کو ب مەسجد ووصوول کر حەبیب

دوخوول کر شەهێ سەروەرێ نامبەر   ژ وی بابێ لێ شەکلێ شەمس و قەمەر

کەرم کە ب لەزئەی رەسوولێ کوبار   صەفێ ئەنبیا جوملە دەر ئنتظار

هەمی مونتەظر بۆ[2] قودوومێ حەبیب   ژ فورقەت هەمی جەرگشان بوو کەبیب

بمەش مەسجدێ دا هەمی جەمع بن   ل دۆر تە چو پەروانەئێ شەمع بن[3]

کەرەم کە تو ئەی شاهێ بەیت و حەرەم   موشەررەف بکە وان ب خاکێ قەدەم

بکە سەرفراز ئەی شەهێ هەمچو گول   ب تەشریفێ خوە ئەنبیاء و روسول

هەمی ئارەزۆمەندێ دیدارێ تە   هەمی جەرگ سووزن ل ئەنوارێ تە

وها گۆت راوی ژ نەقلا رەسوول   ب (بيت المقدس) دەما بوو ووصوول

نوزوول کر حەبیبێ خودا ئەز بوراق   ل بەر بابێ مەسجد ب طەرز و لیاق

کەڤرکی مەزن بوو د روکنێ جدار   ژ بۆ رەبطێ مەرکووبێ شاهێ کوبار

ب دەستێ خوە جبریلی قولکر کەڤر   سەرئەفسار دەر ثوقبە دەرباس کر[4]

گرێدا بوراق جبرەئیلێ ئەمین   عەلامەت بیت دا ژ بۆ مونکرین

بزان جبرەئیلی خوە ئامادە کر   ب ئسمێ خودا بابێ مەسجد ڤەکر

---

(١) ئەڤ چەندە د حەدیسا شەددادێ کورێ ئەوسی دا هاتییە ئەوا بەززار و طەبەرانی ژێ ڤەدگوهێزن، و بەری نوکە مە ئاشکەرا کربوو کو سەنەدا وێ یا دورست نینە.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: بوون.

(٣) یا دورست ئەوە پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل چوونێ چو پێغەمبەر ل مزگەفتا ئەقصایێ نەدیتبوون، بەلکی وی ئەو ل عەسمانان دیتبوون، و ل ڤەگەڕیانێ وی ئەو ل مزگەفتێ دیتبوون و نڤێژ ل بەرا وان کربوو، ڤێ چەندێ (ئبن کەثیر) د تەفسیرا خۆ دا ئاشکەرا دکەت، دەمێ سوورەتا (الإسراء) تەفسیر دکەت.

(٤) گرێدانا بوراقێ ب وێ خەلەکێ ڤە یا پێغەمبەران دەوارێن خۆ پێڤە گرێددان، ل بەر دەرێ مزگەفتا ئەقصایێ، د وێ حەدیسێ دا هاتییە یا موسلم ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزت، و ئەڤە هندێ دگەهینت کو خەلەک بەری هنگی هەبوویە، نە کو جبریلی کەڤر ب دەستێ خۆ کون کر دا سەرێ هەڤساری تێ بدانت، وەکی شاعر دبێژت، و ئەوا شاعر دبێژت، ترمذی ژ بورەیدەیێ ئەسلەمی ڤەدگوهێزت ل بن ژمارە (٣١٣٢) بەلێ زانایێن حەدیسێ حوکم ب لاوازییێ ل سەر دایە.

دەما بوو دەرێ مەسجدێ فەتح و باز   دوخوول بوو موحەممەد ب سەد عزز و ناز
ژ ئەووەل هەزاران صەفێ ئەنبیا   گهان خاکپایێ شەهێ ئەصفیا
کرن هەدیە بوو وی صەلات و سەلام   کو عەد ناکە (إلا) شەهێ (لا ینام)
هەمی ئەنبیا صەف ب صەف چار طەرەف   ل دۆر فەخرێ عالەم گرێدانە صەف
چو مەرکەز د نێڤ گەردشێ دائرە   چو شەمس ل کەوکەب ببنظاهرە
ژ شەوقێ هەمی دەهش و بێ صەحو بوون   هەمی ئەنبیا نوورێ وان مەحو بوون
(أولوا العزم) وەسطانە خدمەتگوذار   روسول بوون هەمی چاکرێ بەندەوار
موشەررەف هەمی ئەنبیا (لا جرم)   ب ڕوو مالئی خاکێ پاکێ قەدەم
چڕا؟ چونکی مەقصوودێ (بالذات)ە ئەو   ژ بۆ نوورێ ذات صافی مرئاتە ئەو
هەمی ئەنبیاء و جەمیعێ روسول   وەکی غونچە و فەخرێ عالەم چو گول
جەمیعێ روسول پێشڤە دەست بەستە بوون   ژ ناڤ نارێ هجرانێ وارەستە بوون
ژ بۆ وی ڕە گۆ ئادەمێ با صەفا   کە ئەی نوورێ دیدە شەهێ با وەفا[1]
ژ پشتا منی لێکی چێتر ژ من   نوبووەت خودا دا تە بۆ ئنس و جن
ب ئسمێ تە بووم مەظهەرێ عەفوێ حەق   ژ بۆ تە ڤەخوەندم خودێ یێ ب حەق
طوفەیلێ سەرا پەردەئێ خدمەتم   قەوی ئارەزوومەندێ بۆ هممەتم
نەبی نووحی گۆت: ئەی (کریم الصفات)   ژ طووفان ب یومنا تەئەز بووم نەجات
کو نەبوا ژ بۆ مە تو فەریادرەس   ژ طووفان خەلاصی نەبوو بۆ چو کەس
وها گۆتی یوونس کە ئەی قوررەتم   ژ ناڤ بەطنێ حووتی ب تە دەرکەتم
خەلیل گۆتی: ئەی روهنیا چەشمێ من   کو بۆ نارێ نەمروودی جەننەت ل من
ژ بۆ تە خودا دا مە ئەڤ پڕ کەرەم   ب تە سەر بلندن هەمی (لا جرم)
چو یەعقووب هات نک حەبیبێ ئەمین   ژ بۆ عەرض کر ئەڤ کەلامێ مەتین

(١) ئەڤ گۆتنێن پێغەمبەر دبێژنە پێغەمبەرێ مە، یێن شاعر ژ دەڤێن وان ڤەدگوهێزت، هندەک (خەیالاتێن شعرینە!) و ئەو د چو روایەتێن دورست دا نەهاتینە روایەتکرن.

ب یومنا تە ئەی شاهێ پڕ ئتتفاق   خەلاصی خودا دا ژ نارێ فراق
چو یووسف گها نک حەبیبێ خودا   شەهێ ئەنبیا پێشەوایێ هودا
عەرضکر کەلامەک ب دققەت گەلەک   ژ ئحسان ل من بوونە نعمەت گەلەک
ب تە بووم ژ بەر کەیدێ ئخوان خەلاص   ب فەضلا تە (أز) چاهێ کەنعان خەلاص
ب تە بوومە فارغ ژ کەیدا نسا   ژ زندان خەلاصی ب تە دا خودا
ل نک من موحەققەق هەیە ئەڤ فکر   ب یومنا تە ئەز بووم عەزیزێ مصر
کو بووم موجتەمع ئەز د گەل بابێ خوە   ڤەوەسطام ل نێڤ یار و ئەحبابێ خوە
خەجیل هاتنە نک مە جوملە برا   کو ئەڤ چەند لوطف و کەرەم دا خودا
دزانم هەمی بوو ژ فەضلا حەبیب   ل سەر من موسەببەل ژ لوطفا حەبیب
ژ بۆ وی ڕە مووسا بنی عمران تەمام   ڤەوەسطا و کر عەرضێ خدمەت کەلام
کە ئەی شاهێ (لەولاکێ) فەخرێ ب نوور   تەجەللی ل من بوو ل سەر کووهێ طوور
د گەل تسع ئایاتێ مەولا کەرەم   ل منکر ژ ئحسانێ تە (لا جرم)
ب یومنا تە بوومە نەجات (أز) قصاص   ب رەحما تە (أز) مەوجێ دەریا خەلاص
ب فەضلا تە بوو بەحر دوانزدە طەریق   نەجات بووم و فرعەون تێ بوو غەریق
ژ پاش وی مەسیح هاتە پێشی رەسوول   کە ئەی صەدرێ دین شاهێ صاحب قەبوول
ئەگەر چ کو ئحیائێ مەوتا مە کر   وەلێ من ژ ئاثارێ لەطفا تە کر
کرن تەهنئە جوملەئێ ئەنبیا   ل وی قابێ قەوسەین و قوربێ خودا
ژ پاش صوحبەتێ پڕ ب وان ڕە کو کر   خەلیل هات و سولطان ب محرابێ بر
کە ئەی فەخرێ عالەم شەهێ ئەصفیا   کەرەم کە ئیمامەت ژ بۆ ئەنبیا
چومەولا کری شاهێ ئنسان و جان   ئیمامەت بکە تو ژ بۆ جوملەمان
ژ بۆ مە تو ئمشەب ببە موقتەدا   کو ڕۆژێ حەشر بن د ژێری لوا
موحەممەد کو سەحکر ژ وی ئەڤ رجا   موقەددەم ب محرابێ چوو موصطەفا
عەقد کر ل بەر زومرەئێ سەرفراز   رەسوولێ خودا وی دو رەکعەت نەماز

دەمـا کوسـەلام دا شـەهـێ بـا جـەمـال   ب تـەسـبیحێ مـەولا کـری ئـشتغال

ژ پـاش ذکـرێ بـاری شـەهـێ پـڕ شـوعاع   ژ جەمعێ روسـول تێکـده خوەستی وەداع

ب دوورکـەتنـە تێـک ئـەنبیـاء و روسـول   ڤـەنـا کـو ل وی هـەمچـو بولبـول ل گـول

هـەمـی دەسـت و پـا بووسـەدان ئـەنبیـا   ب پاش دە ڤەگەڕیان ژ دوو موصطـەفا[1]

خودایـا ب حـەققـێ ئـەڤـان سـەروەران   ب ئەحمەد د گەل جوملەئێ پێغـەمبـەران

نـەکـی ڕووسـیەهـ مـن د ڕۆژێ قیـام   د زومـرا موحـەمـمـەد (علیـه الـسلام)

حـەشـر کـی منـێ پـڕ گونـەهـ (الأمـان)   بـده خـاطرێ شـاهێ ئـاخر زەمـان

موحـەمـمـەد بـشینە تـو فـەریـادرەس   کـو روح بێتـە سـینە د ئـاخر نـەفـەس

دەمـا تـێ کـەڤـم حالـەتـێ سـەکـرەتـێ   ل مـن پـڕ خـەطـائی بکـە رەحمـەتـێ

قـەوی ڕووڕەشـم صـفر یـەد بـێ عـەمـەل   گونـەهکـار و موذنـب د طـوولێ ئـەمـەل

ل من نەفس و شەیطان موسەللەط گەلەک   گوناهـ و خـەطـائێ مـە چوون تـا فـەلـەک

بغـەفرینـە مـن ڕووڕەشـی زوو ب زوو   کـەریمـی رەحیمـی غـەفـووری عـەفـوو

ئیلاهـی تـو رووحـی نـەکـی شـەرمـزار   کـەڕ و لال و گێـژە تـو نینـە مـەدار

---

(١) بەری نوکە مە دیار کربوو کو بەری پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- بچتە عەسمانان وی چو پێغەمبەر ل مزگەفتا ئەقصایێ نەدیتبوون، و ل دەمێ ڤەگەڕیانێ وی نڤێژ ل بەرا وان کربوو، و د چو روایەتێن دورست دا نەهاتییە کو پشتی نڤێژێ وان دەست وپیێن پێغەمبەری ماچی کربن!

بند خامس و عشرين

در عروج رسول خدا صلى الله عليه و سلم بآسمان[1]

وەرە ئـەى قـەلـەم قـەنـج هـشيار بـە ‌ ‌ ‌ ‌ ل ئـەمـر و ل نـەهيـێ مـە گوهـدار بـە
كـو ئيلقـا بكـم سـەر تـە ئـەمـرێ شـەيـد ‌ ‌ ‌ ‌ د ئـەمرێ مـە قـائم بـە شـوبهێ عـەبيـد
مـە قـەصدە كـو حالێ عورووجا رەسوول ‌ ‌ ‌ ‌ بـەيـانكم ب ئـەبيـات و شـعرێ قـەبـوول
وەلـــێكن ژ هجـــرێ جگـــەر پـــارە پـــار ‌ ‌ ‌ ‌ ژ پێتـــێ فـــوراقێ جگـــەر پـــڕ ژ نـــار
بزان ئـەى قـەلـەم كـەتمە حالـەک خـەراب ‌ ‌ ‌ ‌ ژ هجـرا حـەبيبـێ جگـەر بـوو كـەبـاب
ئـەگـەر جـوزئـێ سـستى ببينـى ژ مـن ‌ ‌ ‌ ‌ مـە هێڤـى رجايـە كـو نـەگـرى ل مـن
ژ نێڤ بابێ مەسجد كو دەركەت حەبيب ‌ ‌ ‌ ‌ ب ئەرض و سەما كەت فغانەک عـەجيب
ژ بـەر دەنگـێ تـەسـبيحێ قوددووسـييان ‌ ‌ ‌ ‌ ب زەلزەل كەتـن ئـەرض و هـەفت ئاسمان
حـەبيبـێ خـودا ديتـى جوزئـەک ژ دوور ‌ ‌ ‌ ‌ يەكى صەخرە تێكدە مـوزەييـەن ژ[2] نـوور
كـو معراجێ نـوو (أز) سـەمـا هاتـە خـوار ‌ ‌ ‌ ‌ سـەرێ وى ل سـەر صـەخـرە گرتـى قـرار
بزانــە كـــو معـــراج بـــۆ موصـــطـەفـــا ‌ ‌ ‌ ‌ يـەكـى نـەردەوان بـوو[3] ژ نـوورا خـودا
هـەمـى سـيم و زەر بـوو ئـەوى نـەردوان ‌ ‌ ‌ ‌ مـورەصـەع ب يـاقووت وجـەوهـەر چونـان[4]
ل ڕاست و ل چەپ سەد هەزاران صوفووف ‌ ‌ ‌ ‌ مـەلائـک ب تـەسبيحێ مـەولا ووقـووف

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا بلندبوونا پێغەمبەرێ خودێ دايە -سلاڤ لێ بن- بەر ب عەسمانى ڤە.

(٢) د دانەيا (قۆغى) دا: ب.

(٣) د دانەيا (قۆغى) دا: نەردەوانەک ژ.

(٤) ئبن حەجەر د كتێبا خۆ (فتح البارى) دا (١٦٣/٧-١٦٤) ئاشكەرا دكەت كو زانايان د مەسەلا معراجێ دا كانێ ب چ بوو دو بۆچوون هەنە: هندەک دبێژن: ئەو ژى وەكى ئيسرائێ هەر ب (بوراقێ) بوو، و هندەک دبێژن: ئەو ب (معراجێ) بوو كو پێپەليسكە.. و روايەتەكێ ڤەدگوهێزت كو ئەو ژ زێڕ و زيڤييە، ب لوئلوئى يا تامدايە، و ل ڕاست و چەپێ وى ملياكەتن.

ژ بـۆ وی رە گـۆ جبـرەئیلـێ ئـەمـین | کـە (اصـعد علیـە) ئـەیـا صـەدرێ دیـن
دەمـا پـێ نهـا وی ل سـەر صـەخـرەئـێ | ژ بەر شەوقێ وی صەخرە کەت جەذبەئێ
ژ بـەر هـەیبـەتـا موصـطـەفـایێ کـەبیـر | نـەرمبـوو کـەڤـر بـوو ب شـوبهی خـەمیـر
کو بـوو موسـتەوی فـەخرێ عالـەم عـەیان | قـەدەم تێـدە چـوو خـوار لـێ بـوو نـشان
قـەدەم چـوون هلانـی ژ سـەر موصـطـەفـا | تـەڤـی لنگـێ وی صـەخـرە رابـوو هـەوا
نکـاری صـەبـر کـت ژ ذاتـێ حـەبیـب | نیـەت کـر کـو پێـرا ببـت هـەمـرەکیـب
دەمـا دیـت سـولطانێ صاحب خـەبـەر | ئـەمـر کـر ژ بـۆ وی کـە (قـف یـا حجـر)
حەجەر ما موعـەللـەق د جەووێ سـەما | ژ بـــۆ مـــوعجزە تـــا ب رووزێ جـــەزا
ژ عـەردێ ئـەوی صـەخرەئـی بـێ گـەزەنـد | ل پیڤـانێ یـەک قـامێ ئنسان بـەلـەند[1]
ژ سـەر صـەخـرە پـێ دانـی سـەر نـەردەوان | تـــەزەلـــزول کـــەتـــە نـــەردەوانـــێ گـــران
عـورووج کـر هـەتـا بـابێ ئاسـمان بـەدیـد | وەلـــێ دیـــت دەرگـــاهێ ئـــەســـمان کلیـــد
نـــدا دا ژ بـــۆ دەرگـــەڤـــان جبـــرەئیـــل | کـە (افـتح لنـا البـاب یـا إسـمعیل)[2]
سـوئال کـر ژ وی دەرگـەڤـان بـا ئـەدەب | د گەل تە چ شەخصە د ئەڤ نیم شەب دا
جـــەواب دا ل وی جبـــرەئیلـــێ چونـــان | موحـــەممـــەد رەســـوولێ خودایـــە بـــزان
خـودا خـوەسـتییە دێ بچـت حـەضـرەتـێ | شـەفاعـەت بکـت ئـەو ژ بـۆ ئوممـەتـێ
کو سەح کر ئەڤـی مـوژدەئێ رووح و جان | ب تـــەعجیـــل قـــاپی ڤـــەکـــر دەرگـــەڤـــان
قـــەدەم دا ل ســـەر ئاســـمانێ ئـــەول | موشـــەررەف گـــەرانـــد ئاســـمانێ ئـــەول
دەمـا کـر حـەبیبـی ل ئـەسـمان ووقـووف | ژ نوورا وی بەدرێ فەلـەک بـوو خوسـووف

---

(١) ئەڤ چەند د چو حەدیسێن دورست دا ب بەر چاڤێن مە نەکەفتییە، و زانایێ ناڤدار (أبو الثناء الآلوسی) دەمێ سوورەتا (الإسراء) تەفسیر دکەت، د کتێبا خۆ (روح المعانی) دا، بەحسێ ڤێ مەسەلێ دکەت و دبێژت: ئەو ژ درەوێن بەلاڤە!

(٢) ڤێ چەندێ ئیمامێ بەیهەقی د کتێبا خۆ (دلائل النبوة) دا ژ ئەبوو سەعیدێ خودری (٦٧٧) ڤەدگوهێزت.. و تێدا هاتییە کو مەزنێ ملیاکەتێن عەسمانێ ئێکێ ناڤێ وی (ئیسماعیلە)، و حەفتێ هزار ملیاکەت ل بن دەستێ وینە، بەلێ ئەڤ حەدیسە یا دورست نینە.

وسا مایە ڕەش طاری و بێ جەمال ... گها نەعلێ سولطانێ صاحب کەمال

ژ پابووسێ وی کەسبێ نوور کر گەلەک ... جەمال دایە عەردا ژ سەطحێ فەلەک

هەزار ئەهل و پانسەد هەزار مەرحەبا ... سماعیلی گۆ بۆ حەبیبێ خودا

خوە ئاڤێتە دەست و پییێ پادشاهـ ... نەظەر کە ل من ئەی حەبیبێ ئیلاهـ

ژ وەقت کو مەولا ئەز ئانیم ووجوود ... ل سەر لەوحی ئسمێ تە کر من شوهوود

ڤەمام والهـ و عاشقێ ئسمێ تە ... ل ڤر مونتەظر بوو لقا جسمێ تە

صوفووفێ مەلەک بێ عەدەد بێ حساب ... قەدەم بووسەدان شاهێ عالی جەناب

هەمی صەففێ قوددووسییانێ فەلەک ... کەتن بەر پییێ موصطەفائی گەلەک

مەلائک هەمی (أز) کران تا کران ... ب ڕوو مالی نەعلێ حەبیبێ جهان

چو پێغەمبەر (أز) وان هنک پێشتر ... قەدەم ڕەنجە بوو بەعضێ رەهـ بێشتر

یەکی شەخصێ کامل نهادێ موهاب ... ل نێڤ راهێ دی شاهێ عالی جەناب

ل نێڤ راهێ بوو لێکی یەک پارە دوور ... سەراپا بوویە غەرقێ نووری غەفوور

سوئال کر ژ جبریلی بێ خەوف و باک ... چ ذاتە ئەڤی شەخصێ نووری‌نێ پاک

جەواب دا کو ئەڤ رووحێ ئادەم[1] بزان ... ل ڤر دائما جالسە هەر زەمان[2]

ب نک وی ڤە چوو شاهێ (بیت الحرام) ... ب طەرز و ئەدەب ژێرە گۆ (السلام)

---

(١) زانا ل وێ باوەرێنە کو ئەوێن پێغەمبەرێ مە -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانان دیتین رحێن پێغەمبەران بوون، بۆ وی هاتینە (تەمثیلکرن)، عیسا تێ نەبت، و ئەوێن وی ل مزگەفتا ئەقصایێ ژی دیتن هەر وەسا، بنێرە: (فتح الباری) ١٦٤/٧ و ١٦٦.

(٢) د یتنا پێغەمبەری بۆ ئادەمی -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانێ ئێکێ د حەدیسێن دورست دا هاتییە، بوخاری و موسلم ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزن کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ئەو دیت، ڕەشاتییەک ل لایێ وی یێ ڕاستێ بوو، و ڕەشاتییەک ل لایێ چەپێ، دەمێ وی بەرێ خۆ ددا لایێ ڕاستێ دکرە کەنی، و دەمێ بەرێ خۆ ددا لایێ چەپێ دکرە گری، و گۆتێ: ب خێر بێی پێغەمبەرێ چاک، و کوڕێ چاک، و گاڤا وی پسیارا جبریلی ژێ کری وی گۆت: ئەڤە ئادەمە، و ئەو ڕەشاتییا ل لایێ وی یێ ڕاستێ رحێن بەحەشتییانە ژ دووندەها وی، و ئەوا ل چەپێ رحێن جەهنەمییانە ژ وان. و ئەڤ هەمی گۆتنا دی یا ئادەمی، ئەوا شاعر ژێ ڤەدگوهێزت، ب ڕێکێن دورست نەهاتییە روایەتکرن.

(علیـک) جـەواب دا ل وی ئـادەمـی
شـەریفتـر ژ نـەسـلێ بـەنـی ئـادەمـی

سـەمـا ء و زەمـین کردگـاری وەدوود
ژ بـۆ ذاتـێ پـاکێ تـە ئـانی ووجـوود

ژ بـۆ تـە فـەرش کریـە فـەرشێ مـەهیـد
ژ نـوورا تـە خـەلقانـدی عـەرشێ مـەجیـد

ئـەگـەر چ ب ظـاهر ژ پـشتا منـی
وەلـێکن حـەقیقـەت تـو پـشتا منـی[۱]

خـودا دایـە تـە قـوربێ حـەضـرەت وهـا
نـەدایـە ژ بـۆ هـیچ کـەس ئـەنبیـا

دەمـا بچیـە پـێش خـالقێ کردگـار
فـەرامـووش نـەکـی ئوممـەتـێ زینهـار

ئـەڤـێ دەولـەتـێ تـو گـهـشتی مـەزن
نە ئەز وەصل بوومە نە کەس غـەیری مـن

(نعـم) گـۆت سـولطانێ صاحب جـەمـال
وەلـێکن ژ ئـادەم کـری یـەک سـوئال

(دریـن جـا چـو همـواره بنشـستەء)ێ
دبیـنم کـو یـەک پـارەئـێ خـەستەئـێ[۲]

ژ بـۆ وی ڕە گـۆ ئـادەمـێ نـووردار
کە ئەی مەرهەمێ قەلبێ مـەجرووحێ زار

ل ڤـر جالـسم هـەر دەم و سـاعەتـێ
تـەماشـا دکـم رووحـێ ذوررییـەتـێ

هـەچـی کـو سـەعیـدە مونـەووەر دبـم
هـەچـی کوشـەقـی بـت موکـەددەر دبـم

نـە بیمـار وڕەنجـوورم ئـەی رووحـێ جـان
موکـەددەر دبـم (أز) گونـاهێ د وان

ژ بـۆ ئوممـەتـێ بێـژە ئـەی دووربـین
ب طـاعـاتێ وان شـاد و خـوررەم بـبم

عبـادەت بکـن ئاشـکار و نهـین
نـە (أز) ذەنبـێ وان زێـدە پـڕ غـەم ببم

ژ ئـەو پاشـی ذاتـێ کـەریمـێ نـەبـی
وەداعـێ پـودەر کـرد و بـۆری ژ وی

ژ وێ چوو ب راهێ سەما بـەعضێ دوور
قوطـارێ جـەمـەل دیـت جوملـە ژ نـوور

دو صندووقێ دەر بـارێ هـەر یـەک بـەعیر
موقـەددەر وهـا کریـە شـاهێ کـەبیـر

ژ مەشرق ڤـە تێن سوویێ مـەغرب دچن
پـەیاپـەی مـودام رووز و هـەر شـەب دچن

(۱) چو ڕاستی بۆ ڤێ گۆتنێ نینە کو خودێ عەرشێ خۆ و هەمی مەخلووقات ژ نوورا پێغەمبەری ئافراندییە، و ئەڤ هزرە یا کو د ناڤ هندەک دەستەکێن صووفییان دا بەلاڤ، وان ژ شیعەیێن ئیسماعیلی وەرگرتییە، و وان ژی ژ فەلسەفا ئەفلووتینی وەرگرتییە پشتی هندەک گوهۆڕین ب سەر دا ئینایین، بنێرە کتێبا (الحقیقة المحمدیة أم الفلسفة الأفلوطینیة) یا سەیدا (عایض بن سعد الدوسری).

(۲) یەعنی: ئەڤە چیە ئەز دبینم تو ل ڤی جهی هەردەم یێ تو یێ نەخۆش و خەمگینی؟

ژ هەڤ ناقەتن ئەو دەڤە رووز و شەب   دچن هەر ب ذەوق و ب کەیف و طەرەب
ل دوو هەڤ دچن ئەو جەمەل موتتەصل   نەبوو راهێ (إلا) د ناڤا ئیبل
ڤەوەسطا رەسوولێ شەهێ (لا ینام)   هەتا کو مورووڕێ بکن ئەو تەمام
کو قەطعێ قەطیعە نەکت ئەو ل ڕێ   ژ پاش کو ببۆرن بچت ئۆغورێ
ژ بۆ وی ڕە گۆ جبرەئیلێ مەزن[1]   کە ئەی نوورێ دل قووەتا جانێ من
کەرەم کە ل ئۆغور بکە تو عوبوور   تەمامێ بەعیران قەوی دوورە دوور
کەرەم کە ببۆرە د نێڤا قوطار   نهایەت ل ئاخر مەکە ئنتظار
ژ وەقتا ژ قودرەت کو حەبیبێ جەلیل   ژ کەتمێ عەدەم خەلق کر جبرەئیل
دبینم ژ ئەووەل ڤە تا ئەڤ زەمان   دەڤە هەر دچن بێ عەدەد بێ گومان
قەطع نابن ئەڤ ئوشتورێ بێ عەدەد   نە ئەووەل نە ئاخر مە نەدیە ئەبەد
ژ جبریلی پرسی چنە ئەڤ دەڤە   چ صندووقن ئەو بارێ هەر یەک دەڤە
ژ کوو تێن دچن کی دەرێ ئەی ئەخی   بەیانکە ژ بۆ من ڤی سررێ خەفی
عەرض کە ژ بۆ خاکپایێ حەبیب   ببێژم ژ بۆ تە کەلامەک عەجیب
بزان ئەڤ جەمەل کو ل ناڤا رەهن   هەمی بارێ مەعنایێ (بسم الله)ن
ژ جەم لەوحێ مەحفووظ تێن هەر زەمان   دکێشن ئەڤان حمل و بارێ گران
ژ وێ بار دکن بار هەر یەک ب یەک   دچن خزنەیا غەیبێ بێ رەیب و شەک[2]
موروور کر ژ وان ژی رەسوولێ ب ناز   بچت ئەو ل راهێ خوە بەر تەر فراز[3]
ل وێ دیت سولطانێ عالی عەلەم   کو جەریان دکن ئابێ پاکێ دو چەم
عەجەب نازک و تازە ئابێ زەلال   ژ قودرەت ووجوود کر شەهێ (لا یزال)
ژ جبریلی پرسی حەبیبێ جهان   چ نەهرن وها تێن پەیاپەی رەوان؟

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: ئەمین.
(٢) ئەڤ سەرهاتییە د چو ژێدەرێن بەردەست دا ب بەرچاڤێن من نەکەفتییە.
(٣) د دانەیا (قۆغی) دا: پڕ سەرفراز.

جەواب دا کە ئەی شاهێ عالی سمات ئەڤن هەردو چەم ئابێ نیل و فورات[1]
ژ نێڤ سدرە تێن ئابێ پاکێ زەلال مورووڕێ دکن دەر بهەشتێ دەلال
د جەننەت ب کەوثەر موروورێ دکن ب جوملە سەمائان عوبوورێ دکن
هەتا کو ژ ڤی ئاسمانێ ئەول نوزوول کت ب عەردان ببت موتتەصل
ب قووەت نوزوولێ دکت ئابێ پاک رەوان دێ ببت ئەو ل سەر روویێ خاک
ل هەر جا کو ئەڤ ئابێ بت موجتەمع دبن ئەهلێ دونیا ب وی مونتەفع
دبێژت گونەهکار رووحییێ دوون ئەڤی شاعرێ ساحرێ پڕ فوسوون
کو بەعضەک ژ رووایتێ ڤێ قصصەئێ دکن زێدە جەیحوون و هەم دجلەئێ
کو یەعنی حەبیبێ خودا چار چەم ب چاڤ دی ل سەطحێ سەمائێ یەکەم
فورات و د گەل نیلێ پڕ ئحتشام وە هەم دجلە جەیحوونە هەر چار تەمام
صەحیحتر ل نک من ئەڤە بێ گومان کو هەر چار چەمن تێن ژ سەر ئاسمان[2]
وە هەم ئەغلەبێ راویان بێ حەنەک قەویتر دکن ئەڤ روایەت گەلەک
ژ راوی مە سەح کر کەلامەک عەجەب تو ژی گوهـ بدێ دا ببی پڕ ئەدەب[3]
زەمانەک ئەول ئابێ نیل بوو کەثیر د ناڤ هات هنارەک ب مثلێ بەعیر

---

(١) دیتنا نیل و فوراتی ل عەسمانێ ئێکێ د هندەک روایەتێن دورست دا هاتییە، و د هندەک روایەتێن دی دا هاتییە کو ئەو ل عەسمانێ شەشێ ل نک (سدرة المنتهى) هاتنە دیتن، و ئبن حەجەری گۆتنەکا گرنگ ل دۆر ڤێ مەسەلێ هەیە، برێنە: فتح الباری ١٦٩/٧-١٧٠.

(٢) موسلم (٧٣٤٠) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: **﴿سیحان وجیحان والفرات والنیل کل من أنهار الجنة﴾** و بەحسێ دجلەیی تێدا نینە، و ئەڤ حەدیسە گۆتنەکا گشتییە، نە کو ل شەڤا معراجێ هاتییە گۆتن.. و بوخاری (٣٢٠٧) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزت کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل نک (سدرة المنتهى) چار ڕووبار دیتن: دو د ڤەشارتی و دو د ئاشکەرا بوون، و دەمێ وی پسیارا وان کری، جبریلی گۆتێ: ئەوێن ڤەشارتی ڕووبارێن بەحەشتێنە (و د هندەک روایەتان دا هاتییە کو ناڤێن وان: کەوثەر و سەلسەبیلە) و ئەوێن ئاشکەرا نیل و فوراتن.

(٣) د کتێبا (السیرة الحلبیة) دا (٧١/٢) ئەڤ گۆتنە دئێتە ڤەگێڕان، و دبێژت: هندەک دبێژن.. یەعنی: ئەو نە حەدیسە.

قەرار دان هەچی عالمان (این چنین) — کو ئەڤ عەینێ روممانێ جەننەت یەقین
ب ئەمرێ خودا ئەو ژ بۆ حکمەتێ — د ئاڤێ دە دەرکەت ژ ناڤ جەننەتێ
بدە ساقیبا ساغرەک موحتەشەم — ل مەقصەد بگێرم قەلەم بیش و کەم
بکم عەودە سەر مەقصەدا خوە هەما — بەیانکم هنک حالێ ثانی سەما
چوو بۆری ژ سەر ئاسمانێ یەکەم — ڤەوەسطا ل بابێ سەمائێ دووەم
ندا کەرد جبریلی بێ غشش و غەل — کو قاپی ڤەکە دەرگەڤان (العجل)
سوئال کر د گەل تەکییە دەرگەڤان — کو تەعجیلێ هندە دکی ئەڤ زەمان؟
ژ بۆ وی رە گۆ جبرەئیلی چونان — د گەل من رەسوولێ خودایە بزان
کو ئسمێ رەسوولێ خودا گووش کر — هەمی فکرێ عالەم فەرامووش کر
ب لەز دەرگەهێ ئاسمان باز کر — ب پابووسێ سولطان خوە پڕ ناز کر
چوو داخل بوو ئەوشاهێ عالی عەلەم — ب نەعلێ شەریف بۆ سەمائێ دووەم
گەلەک فەخر کر وی د ژێری نەعال — ب پابووسێ پێغەمبەرێ پڕ کەمال
عەطارد ژ تەدبیرێ خوە ما ذەلیل — خوە ئاڤێتە بەر لنگێ سولطان دەخیل
دەبیری نەکر لێ نەما خەططێ دەست — ل پێش وی دەوات و قەلەم کر شکەست
خوە ئاڤێتە بەر پایێ ئەحمەد گەلەک — هەتا دیسە بوو ئەو خەططاطێ فەلەک
ب موژگانهلانی تورابێ نەعال — ژ موجبەت رژاندن ل سەر ئەشکێ ئال
سیاهی مورەککەب بەدەل کر ب ئال — عەطارد ب سورخی نڤیسی دەلال
ل ئەسمانێ ثانی چقاس بوون مەلەک — کرن بووسە نەعلێ نەبی یەک ب یەک
دەخیل بوونە بەر پایێ شاهێ هودا — قیامەت مە بگرە د ژێری لوا
ثەناء و شوکور بۆ قەریبێ موجیب — کو پابووسێ تە بۆ مە کریە نەصیب
ل وێ دیت یەک کورسییێ سادە زەر — موکەللەل ب یاقووت و دوڕ و گوهەر
مرۆڤەک مونەووەر ل سەر قاعدە — کو شەمسێ فەلەک (أز) جەمال کاسدە
سوئال کر ژ جبریلی ئەڤ مەرد کیست؟ — جەواب دا کو ئەو یووسفێ پاک زیست

ب نەزدیک یووسف خەرامان کو چوو
ژ بەر نووریٚ شەهـ حوسنیٚ وی مەحو بوو

سەلام کر ل یووسف ب طەرزەک تەمام
قیام کر ژ بەر گۆ: (علیک السلام)

ل سەر چاڤیٚ من هاتی ئەی نووریٚ جان
ژ بۆ تە هەمی ئەرض و تو ئاسمان

تە تەشریف دا من ب خاکیٚ قەدەم
هەمی خەیل و تو شاهیٚ صاحب عەلەم

خودا عززەتەک دایە تە ئەی ئەمین
نەدایە ژ بۆ ئەووەلین ئاخرین

تو ئمشەب دچی قابیٚ قەوسەینیٚ حەق
تە بر (أز) جەمیعیٚ رەسوولان سەبەق

بزانە تو مەولاییٚ ئوممەت یەقین
ژ تە پێڤە کەس نینە وان ئەی ئەمین

بخوازە ل دیوانیٚ حەق زینهار
شەفاعەت ژ بۆ ئوممەتیٚ ذەنبدار

وەداع کر ژ صددیقیٚ یووسف حەبیب
ل هجرانیٚ وی کر تەئەسسوف حەبیب[1]

ب ریٚ کەت ژ سەر ئاسمانیٚ دویەم
خەرامان سوییٚ ئاسمانیٚ سیەم

ژ بۆ بەووابیٚ ئەسمانیٚ ثالث چونان
طەلەب کر کو دەرگەهـ ڤەکە ئەڤ زەمان

ژ جبریلی کر دەرگەڤان ئەڤ سوئال
د گەل تە دبینم یەکی پڕ جەمال

چ شەخصە ب ڤیٚ حسن و هەیئەت مەزن
مەکە خەف ل من ئەشکەرا بێژە من

ژ بۆ وی ڕە گۆ حامليٚ وەحییٚ حەق
موحەممەد ئەڤە شاهیٚ هەفتم طەبەق

دچت بۆ حەظیرا قودوس ئەو یەقین
خودا خوەستیە ئەڤ حەبیبیٚ ئەمین

ب لەز کەت گەلەک دەرگەڤان ئەو زەمان
ڤەکر ئەو نەفەس قاپییٚ ئاسمان

قەدەم دا ل سەر ئاسمانیٚ سیم
موشەررەف کر ئەسمان ب خاکیٚ قەدەم

ژ ئەووەل ڤە بەووابیٚ ثالث سەما
خوە ئاڤێتە دەست و پییٚ پادشا

سەر و چەشم مالی د ژێری نەعال
ب خاکیٚ قەدەم کر گەلەک ئکتحال

---

(١) د هەمی ریوایەتێن معراجیٚ دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لیٚ بن- یووسف ل عەسمانیٚ سێییٚ دیتبوو، و یەحیا و عیسا ل عەسمانیٚ دوویٚ دیتبوون، ریوایەتا ئەبوو سەعیدیٚ خودری تیٚ نەبت، و هەر چەند ریوایەتێن دی ددورستترن ژی، بەلیٚ شاعر ل دویڤ ریوایەتا ئەبوو سەعیدی چوویە. و د ریوایەتا موسلمی دا هاتییە کو دەمیٚ پێغەمبەری یووسف دیتی، یووسفی دوعایا خێریٚ بۆ وی کر، و ئەڤ گۆتنێن دی یێن شاعر دبێژت، مە د چو ریوایەتێن دورست دا نەدیتینە.

ب رەقص و طەرەب زوهرەئێ با صەفا ڤەوەسطایە دەست بەستە پێش موصطەفا
ژ دەستێ خوە ئاڤێت چەنگ و رەباب کو پابووس کت شاهێ عالی جەناب
نەکر موطربێ زوهرەئێ دەنگبێژ ل حوسنێ رەسوول ما کەر و لال و گێژ
گەلەک زوهرەئێ دا سوروود و غنا ل وی حوسنێ بێ مثلێ شاهێ هودا
مەلائک ل ئەسمانێ ثالث هەمە ب تەسبیح و تەهلیلێ پڕ زەمزەمە
قەدەم بووسە دان لێ هەزاران هەزار فرشتان ب پابووس کر ئفتحار(١)
ژ وان ژی کو بۆری حەبیبێ ئەمین قەدەم دا سویێ طارومێ چارەمین
ل بەر بابێ ئەسمانێ رابع چونان صەدا دایە جبریلی بۆ(٢) دەرگەڤان
ڤەکە بابێ ئەسمان د ڤێ ساعەتێ ب تەعجیل فەتحێ بکە هممەتێ
کیە هەمرەهێ تە؟ سوئال کر ژ وی جەواب دا د گەل من نەبییێ ئومی
سڤک دەرگەهێ ئاسمان دەرگەڤان ب تەعجیل ڤەکر وی د وەقت و زەمان
ژ فەرح و سوروورا حەبیبێ خودا سەرێ دەرگەڤانی بلند بوو هەوا
د گەل ئەوبلندی سەرێ خوە دەلال نها بەر پییێ شاهێ صاحب جەمال
تەضەرروع گەلەک کر ل بەر موصطەفا مە بگرە لوا ئەی شەهێ با وەفا
ل من چوونە ئەڤ سال و مەه چەند هەزار ل ڤر بۆ قەدەمبووسێ مام ئنتظار
ژ نوورا شەهێ ئنس و جنن و مەلەک ظوهوور بوو سیاهی ل شەمسا فەلەک
ژ حوسنا حەبیبێ خودایێ صەمەد شەمس موختەفی بوو د فەحمێ ئەسەد
ژ بەس بەرق و ئەنوارێ بازی بوو فەر نەبوو فەرقێ شەمسێ ژ حەجمێ حەجەر
ب شوبهێ حەجەر ما سیاه و کەسیف ژ بەر هەیبەتا پادشاهێ شەریف
گها ژێری نەعلێ شەهنشەه دەلال کو دا کەسب بکت بەعضێ نوورێ نەعال

---

(١) د ریوایەتا موسلمی دا ژ ئەنەسی هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانێ سێیێ یووسف پێغەمبەری دیتبوو.. وەکی بەری نوکە ژی مە ئاشکەرا کری.
(٢) د دانەیێن (قۆغی، ئامەدی) دا: جبریل ژ بۆ.

ژ نوورا نەعالێ كو تەنوير بوو   خودان بەرق و تيرێژ و تەئثير بوو

فرشتە ژ سەر چەرخێ چارەم فەلەک   ب ئەفغانى تەسبيحێ مەولا گەلەک

ب جوملە ژ سەر طارومێ چارەمين   قەدەم بووسە دان لێ هەزاران يەقين

تورابا د ژێرى نەعالا رەسوول   ب چەشم و ب ڕوو جوملەشان كر قەبوول

تەضەرروع چونان كرنە ظاهر چونان   فەلەک بوو لەبالەب ژ ئەشكێ د وان

كرن عەرضێ خدمەت ژ بۆ خاكپا   كە ئەى سەروەرێ جەمع و شاهێ هودا

هەمى ئەم ب ڕوومالێ خاكێ دەرن   ژ ڤى ئەم خودان مەرتەب و رەهبەرن

ل سەر چەرخێ چارەم شەهێ با خەبەر   كەسەكدى موشەككەل ل سەر تەختێ زەر

تەلەئلوء دكر نوورێ ژێ (اين چنين)   ئەشععە دچوو طارومێ پەنجەمين

ژ جبريلێ پرسى كييە ئەى برا   ل سەر كورسييێ زەر جولووسە لها ؟

ژ بۆ وى ڕە ناموسێ ئەكبەر چونان   جەواب دا كە ئەى صەدرێ عالى مەكان

بزانە كو عيسا بنو مەريەم يەقين   لهايە ب ئەمرێ خودا جانشين[1]

دەما رەفعە بوو ئەو ب ئەمرێ عەزيز   ئەمر كر فرشتان بنێرن تەميز

ئەگەر كو ژ دونيا د گەل وى نييە   رەفعكم مەقامەک قەوى عالييە

كو تەفتێش كرن قودسيان يەک ب يەک   د نێڤ خەرقەئێ وى دە بوو دەرزيەک

ندا هاتە گوشى مەلائک چونان   بهێلن ل سەر چارەمين ئاسمان

چو نەبوا بەرابەر ژ دونيايێ وى   حەظيرا قودوس من دكر جايێ وى

وەلێ دا بمينت ل وێ دەر گەلەک   كو عبرەت بكن ژێ هەم ئنس ومەلەک[2]

ب ڕاستى دبێژم نە هەزل و حەنەک   حجابێ رەهەش بوو ژ حەق سووزەنەک

ديگەر مالێ دونيا مەتاعێ د وى   حساب كە قياس كە هەمووچكان ل وى

---

(١) د ريوايەتا بوخارى و موسلمى دا هاتييە كو پێغەمبەرى -سلاڤ لێ بن- يەحيا و عيسا هەردو ل عەسمانێ دووێ ديتبوون، و د ريوايەتا ئەبوو سەعيدى دا هاتييە كو وى ئەو ل عەسمانێ سێيێ ديتبوون، و ريوايەتا ئێكێ ب هێزترە.

(٢) ئەڤ مەسەلە د چو ريوايەتێن دورست دا ب بەرچاڤێن مە نەكەفتييە، ومن نە باوەرە ئەو يا دورست ژى بت!

ئیلاهــی ب ئــەحمــەد شــەهــێ نامــدار نەخی قـەلبێ مـن حـوببێ دونیـا تـو جـار
ب حەققێ خوە کـی ئـەی خـودایێ مـەجید نــەکێـشی ب رووحــی عــەذابــێ شــەدیـد
ئیلاهــی تــو رووحــی نــەکـی شــەرمـسار کــەڕ و لال و گێــژە تـــو نینـــە مـــەدار

بند سادس و عشرين
در دیدن رسول خدا صلی الله علیه و سلم عزرائیل را[1]

ژ راوی نـەقـل بـوو ب ئـەلفـاظێ پـاک   کــو بــۆری ژ وی ســەروەرێ تابنــاک
ل رەهـ دیت سولطـانێ دین یـەک مـەلـەک   ل سـەر تـەختـێ زەر جادێ چارەم فـەلـەک
قەوی هەیکـەل و سـەهمگـین و مـەخـووف   ژ قــەهــرا خــوە چێکــر خــودایێ رەئــووف
ب شـەکلـێ خـوە غایـەت مـەهابـەت فـزا   یـەقـین پـەیـدە بوویـە ژ خـەشـمێ خـودا
ســوئال کــر ژ جبریلــی شــاهێ نــەجیــب   کییــە ئــەڤ فرشــتە کــو هنــدە موهیــب
جەواب دا کە ئەی صەدرێ صاحب قـەران   ئــەڤــی شــەخــصێ هــە عــزرەئیلــە بــزان
ژ بــەر وی خــەلاص نــابتن هــیچ کــەس   دکـت قـەبضێ ئـەرواحێ صاحب نـەفـەس
ل ڤــر جالــسە بــۆ خطــاب و ئــەمــر   ژ بـۆ قـەبـضێ رووحـان ئـەوە مونتـەظـر
دەمــا خـەلــق کریــە خــودایێ صــەمــەد   مـە نـەدیـە ژ بـەر کـەس قیـام کـر ئـەبـەد
یـەکـی لـەوحـێ مـازن قـەوی ئـەخـضەری   زومــەررەد ســەراســەر خــودا چێکــری
ل بـەر بـوو تـەماشـا دکـر لـێ چونـان   ژ وی نـەدبـوو غافـل ئـەبـەد یـەک زەمـان
ئـەڤـی لـەوحـێ هـانێ چیـە کـر سـوئال   ژ جبریلــێ ســولطـانێ صــاحب کــەمــال
ئەڤە لـەوحێ مـەحفوظـە، وی دا جـەواب   تــەر و هــشک تێــدە عقــاب و ثــەواب
نڤیــساندییە تێــدە عــومر و ئــەجــەل   شــەهــێ (لــم یــزل) وی ژ ڕۆژا ئــەزەل

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا دیتنا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ عزرائیلی.. و هەژییە بێژین: د چو حەدیسێن دورست دا نەهاتییە کو ناڤێ وی ملیاکەتێ رحان هل دکێشت عزرائیلە، بەلکی ئەو بۆ وی دئێتە گۆتن: (ملک الموت) ملیاکەتێ مرنێ، و ئەڤ سەرهاتییا شاعر ڤەدگوهێزت، د ئەصل دا د وێ (ئیسراء و معراجێ) دا هاتییە ئەوا ژ درەو بۆ (ئبن عەبباسی) دئێتە پالدان، و مە چو بناخە بۆ وێ د ریوایەتێن دورست دا نە دیتییە.

مودام جالسه لێره با ئەمرێ حەق　　چ ساعەت بتن قەبضێ ئەرواحێ خەلق

قەبض دێ بکت ئەو د وێ ساعەتێ　　ئەبەد لەحظەیەک نادەتێ موهلەتێ

ئەڤە کارێ وی (أز) ئەوەل تا کونوون　　هەتا کو نهایەت بە دونیایێ دوون

ئەمر کر رەسوولێ کەبیرێ جەلبل　　ژ بۆ هەمرەهێ خوە ئەخێ جبرەئیل

بچن تا ل نک وی ب سەد ئحترام　　بکن ئستفادە ژ وی چەند کەلام

(نەعەم) گۆت جبریلێ پاکێ دەلال　　هەچی ئەمری کە لازمە ئمتثال

رەسوولی ژ وی عەزمێ عزریل کر　　بشارەت ژ بۆ وی رە جبریلی بر

ل تەمۆژدە بیتن ئەیا عزرەئیل　　ئەوی هاتە نک تە رەسوولێ جەلیل

موشەررەف ببی دێ ب خاکێ قەدەم　　وەکی زەمزەم و حجرە بیتولحەرەم

کو ناڤێ رەسوولی ب گوهـ وی ڤە چوو　　ژ جایێ خوە رابوو ب پێش وی ڤە چوو

د گەل جوملە ئەعوانێ خوە بێ حساب　　مەشین پێشییا فەخرێ عالی جەناب

ڤەوەسطان ل جایێ سەلامێ مەلەک　　صەلات و سەلام دەنگێ وان چوو فەلەک

ژ ئەووەل ڤە عزریلێ با سەد صەفا　　خوە کێشا ئەتەک بووسییێ موصطەفا

مەلائک هەمی جوملە با سەد شوکوهـ　　خوە ئاڤێتنە بەر قەدەم شوبهی گووهـ

خەرامان خەرامان د بەر جەمعێ وان　　فرشتان دچوو فەخرێ هەردو جهان

هەتا کو گهشتە جهێ تەختێ وی　　شوکوفت ئەو زەمان غونچەئێ بەختێ وی

جولووس کر ئەوی شاهێ گەردەن فراز　　ل سەر جایێ عزریلێ با عزز و ناز

کەمەربەستەبوون جبرەئیل عزرەئیل　　د گەل قودسییان پێشی شاهێ جەلیل

ثەنا گۆتی عزریلی بۆ وی چونین　　کە ئەی صەدرێ سولطانێ دونیا و دین

توسولطانی و ئەم گەدا موشتێ خەیل　　توسەرداری و ئەم ژ بۆ تە طوفەیل

تو شایەستەئێ قابە قەوسەین تەنێ　　تو را وەصفێ (لولاک) و (یاسین) تەنێ

ژ پاش وی شەهێ موسنەدێ ئصطفا　　ژ بۆ قابضێ رووحێ کو با صەفا

چو ئایەد کەسی را ئەجەل دەر کەمین　　چ دانی تو ئەز ئاسمان دەر زەمین

کو بێت وەقتێ مردن ژ بۆ نەفسەکی چرا تێدە ناکی تو ڕەیب و شەکی؟
وها عزرەیائیلی گۆ دەر عەجەل ب شەک ناکەڤم ئەز د وەقتا ئەجەل
ئەڤی لەوحێ هانێ خودا دانییە ل وی ئسمێ هەر کەس نڤیساندییە
د گەل بابێ وی دایێ وی ئەصلێ وی د گەل بەلدە و مەسکەن و فەصلێ وی
دناسم هەموچکان ب دا و ب باب خەطا نابە فکرا مە (إلا) صەواب
چ وەقتا ئەجەل بێ ژ بۆ نەفسەکێ ل ئسمەش درێژن یەکی نوقطەکێ
دزانم خەتم بوویە ئەییامێ وی کو قطرە نوقوطیە ل سەر نامێ وی
ئەگەر قطرەئێ وی سپی بت ل نام ب ڕەحمەت ددم ئەز ل صاحب سەلام
دزانم کو قەنجە خودان خەیرە پاک مە ناڤێ ببت ئەو مەرڤ دەردناک
ئەز ئەعوانێ ڕەحمەت دشینم ل نک قەبضکن ژ وی جان ب نرەم و سڤک
ئەذییەت ئەبەد ناگهیتێ ژ مە ب جوز ڕاحەتێ ناگهیتێ ژ مە
وەگەر قطرە وەک بەختێ وی ڕەش بتن سیەهـ بەختە دێ پڕ موشەووەش بتن
دزانم خودان فعلێ ناپاکە پیس گونەهکار و مەولا نەناسە خەبیس
پەس ئەعوانێ قەهرێ بشینم ب تاب بکێشن ژ وی جان ب تەعب و عەذاب
بدن رووحێ وی زەحمەتێ بێ شومار موعەذذەب بکن تا ب ڕۆژێ شومار
نەبی گۆتێ ئەی عزرەئیلێ مەزن سەعید و شەقی دەر جهان بێژە من
کو حال بت ئەجەل بۆ کەسێ دەر جهان سەعید بە چسانە شەقیبە چسان
ئەوی عزرەئیلێ ب طەرز و ئەدەب جەواب دا ژ بۆ شاهێ عالی نەسەب
سەعیدان عەلامەت سێنە یەقین ژ ئەووەل ڤە جاری بوویە (این چنین)
یەکی وەجهێ زەردێ گوشادە بزان دووەم چاڤێ وی ئابێ دادە بزان
سیەم لاشێ وی نەرم و شیرین دبت د هنگامێ نەزعێ نەفەس خوەش دچت
کەسێ کوشەقی بت ئەوی پڕ جەزا عەلامەت سێنە بزانە وها
یەکی ڕەنگێ وی پڕ موغەییەر بتن سیەهـ وەجهـ و پیس و موکەددەر بتن

دووەم خیرە خیرێ دکیتن گەلەک　　دچت صەتێ وی تا ب چەرخا فەلەک

سیەم لاشێ وی سەرت و هشک و قەبیح　　نەفەس هشک تێ ئەی رەسوولێ مەلیح

درەختەک مەزن سەبز و خوررەم هەبوو　　جهێ عەزرەئیلی د بن وی دە بوو

چ دارە سوئال کر حەبیبێ مەزن؟　　جەواب دا کە ئەی روهنییا چاڤێ من

ب بەلگێ شەجەر ژی دزانم هەمان　　کەسێ ژێرە بێتن دەمێ قەبضێ جان

ل دونیا کو پەیدا بتن یەک بەشەر　　ب دارێ ڤە تێ یەک وەرەق تازەتەر

نڤیساندییە سەر وەرەق نامێ وی　　دمینت هەتا دەور بێ نامێ وی

کو بیمارێ موردەن بتن مەردومەک　　دبن زەردێ ئەوراقێ وی یەک ب یەک

دزانم کو یەک دمرتن ئەڤ زەمان　　وەلێکن نزانم کییە با نشان

هەتا قەطع بت یەک وەرەق (أز) شەجەر　　دچت حالەتێ نەزعێ جان ئەو بەشەر

دەما بێتە خوارێ ژ تاکێ غوصوون　　دچت وێ دەمێ ئەو ژ دونیایێ دوون

ئەمر کر ئەوی صەدرێ صاحب سەبەق　　کە تەفسیر (این آیتست این ورق)

(وما تسقط)[1] ئەمر کریە کەریم　　ب ئاجالێ مەخلووقە مەولا عەلیم

ئیلاهی دەخیلێ رەسوولم دەخیل　　ب حەققێ حەبیب و ب حەققێ خەلیل

تو نیشان نەکی (عبد الرحمن)ی ئاهـ　　د لەوحێ مەزن دە ب نوقطا سیاهـ

دەما بێتە وەقتێ ئەجەل (شمس الدین)　　بشینی مەدەد (خاتم المرسلین)

ب ئەعوانێ رەحمەت بکی نعمەتێ　　تەحەممول نەشم شددەتا سەکرەتێ

ئەگەر چ غەریقێ گوناهم گەلەک　　ب سەطوەت نەشینی ل سەر من مەلەک

ئەگەر چ جەسوورم ل بێ ئەمرییا　　وەلێکن موقررم دکەم زارییا

عەفوو کی سەتر کی منێ پڕ ئەلەم　　کە سەتتار و غەففاری تو (لا جرم)

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ ئایەتا (٥٩) ژ سوورەتا (الأنعام) ئەوا تێدا هاتی: ﴿وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ۝٥٩﴾ و ڤێ ئایەتێ -وەکی زانایێن تەفسیرێ دبێژن- چو پەیوەندی مرنا مرۆڤان و عزرائیلی ڤە نینە، بەلکی ئەو بەحسێ علمێ خودێ یێ بێ توخویب دکەت.

د نیرانـــێ عـــشقێ موعـــەذذەب بکـــە		ب نـارێ مـەحـەبیـەت موئـەددەب بکـە
چ حاجـەت ژ بـۆ عاشـقان نـار و پـل		جـەحیمـە ل سـەر مـە ئـەڤـی نـارێ دل
لـەهەب ساز کـە نـارێ دل پـەی ب پـەی		ب سـووزە ب وی مـا سـوا ذاتـێ حـەی
ئیلاهـی تـو رووحـی نـەکـی شـەرمـسار		کـەڕ و لال و گێـژە تـو نینـە مـەدار

بند سابع و عشرين

در دیدن رسول خدا صلی الله علیه و سلم مالکێ دووزەخ را[(١)]

ژ راوی چـــونین یـــاددارم ســـوخەن | کە سولطانێ دین هەمچو دوررێ عـەدەن
(چـو بگذشـت زو دیـد شـخص عجیـب) | قـەوی هـەیکـەل و خـەشـمدار و موهیـب
تورش ڕوو فروهەشـتە[(٢)] لـەب دەر بـەغـەل | عەجەب سەهمگـین و عـەبـووس و مـەلـەل
(بترســد ز رویــش همــه انــس و جــن | ز خــشم آفریــدش) خــودایێ مــەزن[(٣)]
ژ جبریلـــی پرســـی د وێ ســـاعەتـــێ | چ شـەخـصە ل ڤـر ئـەو ب ڤـێ هـەیبـەتـێ
چـڕا هنـدە بـێ مـەعـدەیـە خـەشـمەگـین | ژ کـــێ رەنجـــە کێـــشایە (ایـــن چنـــین)
چـو جبریلـی سـەحکـر کـەلامـێ نـەبـی | جـەواب دا کـە رووحـم فـدایێ تـە بـی
ئـەڤـە مـالکێ دووزەخـێ پـڕ لـەهـەب | ژ قـەهـرا خـودا خـەلـق بوویـە عـەجـەب

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا دیتنا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ مالکی خازنێ جەهنەمێ.

(٢) د دانەیا (فەهمی) دا: فرشتە، و مەعنایا ڤێ مالکێ ئەڤەیە: ڕوویـێ وی یـێ ترش بـوو، و یـێ تبعـەت زڤـر بوو، لێڤا وی ل سەر سنگی بوو، و یێ ب سەهم و ناڤچاڤ گرێ بوو..

(٣) وەسا ژ گۆتنا شاعری دئێتە زانین کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- مالـک ل عـەسـمانێ چارێ دیتییـە، و چـو حەدیسێن دورست د ڤێ چەندێ دا ب بەر چاڤێن مـە نـەکـەفتییـە، بـەلـکـی د هنـدەک ریوایـەتانـدا هاتییـە کـو پشتی پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- بۆ (سدرة المنتهی) هاتییە بلندکرن، پشتی عەسمانێ حـەفتـێ، وی مالـک دیتبوو، و د هندەک ریوایەتان دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆتـە جبریلـی: هـەر ئێکـێ مـن دیتـی ژ خـەلکـێ عـەسـمانی کـەیفـا خـۆ ب مـن ئینـا، ئێـک تـێ نـەبـت.. جبریلـی گـۆتێ: ئـەو مالـک بـوو خـازنێ جەهنەمێ، ئەڤە خودێ ئەو دای وی نەکرییە کەنی، و ئەگەر وی کـەیـفا خۆ ب ئێکی ئینابا و کربـا کـەنـی، دا د ڕوویێ تە دا کەتە کەنی. و د وێ حەدیسێ ژی دا بەحسێ خـەونـا پێغـەمبـەری -سلاڤ لـێ بـن- دکـەت، یـا بوخاری و موسلم ڤەدگوهێزن، دەمێ دو کەسان ئەو بری و هندەک تشت نیشا داین -د خـەونـێ دا- وی خـازنێ ئاگری دیت، و وەصفا وی کر کو ئەو گەلەک یێ کرێت بوو.

ژ کەس رەنجە نەبووە ل وی عادەتە   هەمی طەور و ئەطوارێ وی هەیبەتە

ژ وەقتا ووجوود بوو ژ کەتما عەدەم   گوشایش نەکت وەجهێ وی یەک درەم

ژ هنگی کو من دیتییە ئەڤ مەلەک   ب ڤی طەرزییە ئەو ل سەطحێ فەلەک

ب کەس رە کەنین وی نەکریە تو جار   سەراپا ووجوود بوو ژ قەهرێ قەهار

ل نارێ جەهەننەم دکت هایە ها   جەهەننەم دبیتن چ هەیبەت فزا

سەقەر ئەو قەدەر ژێ دکت خەوف و بیم   ژ دەنگێ وی ئاتەش دبیتن ئەلیم

نەبی گۆ: بچن دا دەمەک ئالێ وی   بزانن ژ وی بەعضێ ئەحوالێ وی

جەهەننەم چەوایە بپرسن دەمێ   عەیانکن هنک حالەتێ جەهنەمێ

ب فەرمانێ سولطانێ صاحب خەبەر   مەشی حاملێ وەحیێ مەولا ل بەر

ژ بۆ مالکی بر پەیاما حەبیب   ژ شەوقا موحەممەد هەلەستا عەجیب

طەرەبدار بوو مالکێ سەهمگین   گوشایش کەتە قەلبێ وی (این چنین)

عەجەب ضەحکەکی تازە کر بێ حساب   ژ فەرحا شەهنشاهێ نوورین نقاب[1]

ب وەجهێ طەلق گۆ: (سلام علیک)   تویی ئانکە (روحي و قلبي لدیک)

ژ ئەووەل ڤە موشتاقێ دیدارم ئەز   ژ هجرانێ تە پڕ برینەدارم ئەز

ئەمر کر حەبیبی ژ بۆ مالکی   ژ بۆ من تو دەرگەهێ ئاتەش ڤەکی

طەبەقها هلینە ژ سەر ڕوویێ وی   تەماشا بکم نارێ وی دوویێ وی

هلینە ژ بەر من نقاب و حجاب   ببینم د نێڤ ئاتەش ئەهلێ عەذاب

ب فەرمانێ سولطانێ بەیت و حەطیم   هلانی طەبەقها ژ نارێ جەحیم

د (تحت الثری) دی جەهەننەم سیاه   ئەڤەر دایە تا ساقێ عەرشێ ئیلاه

لەهیبێ جەهەننەم وەسا ڕادبن   وەکی مەوجێ بەحران د هەڤ وەردبن

ژ عەدد و حسابێ زیادە عەذاب   موهەییا ژ بۆ ئەهلێ کوفر و عقاب

حەیات و عەقارب کەلالیبێ نار   تژی سەممێ قاتل ژ بۆ قەومێ زار

---

(١) ئەڤە دژی وێ ریوایەتێیە یا مە د هامشێ بۆری دا ڤەگێڕای.

جبال و وهادێ کو تێدە عەجەب — ژ ئاتەش هەمی پڕ جەزاء و تەعەب
صەنادیقێ زنجیر و ئەغلالێ پڕ — موهەییا ژ بۆ ئەهلێ ذەنب وکوفر
ژ خەوفا خودا شاهێ نالەندە بوو — ژ بەر هەیبەتا نارێ گریەندە بوو
ژ ئەحوالێ ئوممەت سوئال کر رەسوول — ژ جبریلی کای پەیکێ وەحیێ قەبوول
ببێژە ژ ئوممەت گونەهکارێ وان — چسان دێ ببت حالێ دەر نارێ وان
وها گۆت جبریلێ با سەد نیاز — ژ بۆ پادشەهـ کای شەهێ سەرفراز
بزان هەفت طەبەق نارێ دووزەخ خودا — ووجوودکر ئەیا پادشاهێ هودا
هەچی مەنزلا بەرترین بت یەقین — سەهلتر دبت ئەو ژ یا ئەسفەلین
سەرێ هەفت طەبەق جایێ ئوممەت بزان — ژ بۆ وان ڕە (فی الجملە) راحەت بزان
حەبیب گۆتی دیسان ژ بۆ جبرەئیل — کە ئەی حاملێ وحیێ پاکێ جەلیل
ئەڤی نارێ ها بۆ چ هندە سیاهـ — ژ وی نوورێ کێشایە ذاتێ ئیلاهـ
وها گۆ کو مەعبوودێ پاکێ وەدوود — سێ جاران هەزار سال کرییە وەقوود
هەتا سورخ بوو ئاتەشێ لەهەبدار — د پێ وی وەقوود دایە وی سێ هەزار
سپی بوو ئەوی ئاگرێ پڕ ئەڤەر — ووقوود کر فرشتان سێ ئەلفێ دیگەر
وها بوو سیەهـ مایە تاری و ڕەش — ئیلاهی ژ وی سەلب کر نوورێ گەش
عەجەب بهنەکی پیسی دا دووزەخێ — کو ئەهلێ عەذابێ بکن ئاوەخێ
ل دووزەخ تەماشا کو کر موصطەفا — ب دیدە عەیان دیت ئەهلێ جەزا
یەکی دی لەبێ وی ب مقراضێ نار — دبڕڕن زەبانی هەزاران هەزار[1]
ژ فەرقێ سەری تا ب ڕوویێ قەدەم — دکێشن هەمی جلدێ وی (لا جرم)
کییە ئەڤ؟ سوئال کر حەبیبێ خودا — جەواب دا: سوخەن چینێ ناپارسا

---

(١) ئبن حبان (٥٢) د حەدیسەکێ دا ڤەدگوهێزت کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- هندەک زەلام دیتن دڤێن وان ب هندەک مەقەسێن ئاگری دهاتنە برین، و دەمێ وی پسیار ژ جبریلی کری: ئەڤە کینە؟ وی گۆت: ئەڤە خوتبە خوینێن ئوممەتا تەنە، فەرمانێ ب باشییێ ل خەلکی دکەن، و خۆ ژ بیر دکەن..

کەسێ کو نەمامی بکت بێ حەیا   ئەڤە حالەتێ وی د ڕۆژا جەزا
یەکی دی دەڤێ وی تژی خوون بوو   زەبان (أز) قەفا هندە بیروون بوو
سوئال کر کییە ئەڤ خەبیثێ یەئووس   جەواب دا: خودانێ یەمینێ غەمووس
یەکی دی کو ئاگر دخۆت هەر زەمان   زکێ وی ددڕڕت ب ئاگر چونان
سوئال کر کییە ئەڤ خەبیثێ مەهین   جەواب دا ربا خوارێ ناپاکێ دین
ربا کی بخۆت حالێ وی ئەڤ بتن   ئەگەر ڕۆژ بیتن وەگەر شەڤ بتن[1]
یەکی دی دەڤێ وی تژی نارێ گەش   ژ وی تێت وەک جیفە بهنا نەخوەش
سوئال کر کییە ئەڤ د نارێ جەحیم   جەواب دا کە خووردەست مالێ یەتیم
یەکی دی سەراژێر ئاویختە   گەلەک زفت و قەطران ل سەر ریختە
سوئال کر کییە ئەڤ د حالێ نە پاک   جەواب دا گونەهکارێ بێ خەوف و باک
یەکی دی تژی عەقرەب ئەعضایێ وی   دخوون تێکدە عەقرەب سەراپایێ وی
سوئال کر کییە جیفەوارێ خەبیس   جەواب دا ئەڤە شاربێ خەمرێ پیس
یەکی دی کو پۆشیدە زاتش لباس   شکەم پڕ ژ عەقرەب مەزن وەک پەلاس
سوئال کر: چ شەخصە ئەڤێ بێ نەوا؟   جەواب دا کو تارک زەکات و صەلا
ژنک دیت سولطانێ صاحب عەقل   هەمی ئاگرن گیسووێ ناڤ مل
سەر و ڕووی و پەهلوو تژینە ژ نار   کونار لێ دچت شوبهی پووشێ بەیار
سوئال کر گوناهێ ئەوێ قەحپەئێ   موعەذذەب دبت هندە دەر دووژەئێ
جەواب دایە مالک ژ بۆ شاهێ جان   نەپۆشی ئەوێ ڕوو ژ نا مەحرەمان
ژنک دی د ناڤ ئاگرێ بێ ئەمان   کو دیوانە بوو لەب وەکی دۆهەبان

---

(١) د وێ حەدیسێ دا یا بوخاری و موسلم ژ سەمورەی ڤەدگوهێزن، ئەوا ل دۆر وێ خەونێ دزڤڕت یا پێغەمبەری دیتی هاتییە کو وی د خەونێ دا -نە ل شەڤا معراجێ- زەلامەک دیت د ڕووبارەکێ خوینێ دا بوو، و ل سەر لێڤا ڕووباری زەلامەک هەبوو تژی بەر ل نک بوون، هەر جارەکا وی زەلامێ د ڕووباری دا خۆ نێزیک دکر دا دەرکەڤت، ئەوێ دی بەرەک تێ وەردکر و دزڤڕاندە جهێ وی.. و گاڤا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- پسیار کری کانێ ئەو کییە؟ گۆتنێ: ئەو ئەوە یێ ربایێ دخۆت.

سوئال کر کییە ئەڤ ژنا بێ مەفەر؟
مەحاسن دکر عەد ژ بۆ موردەیان
ببین حالێ وێ قەحپەکێ هەر ئەڤە
ژنک دی د ناڤ ئاتەشێ تیززار[1]
سوئال کر: چڕا ئەڤ ژنا بێ ئومێد
جەواب دا ژ بۆ طفلێ خەلقێ غەریب
ژ پاش دیت پێغەمبەرێ نووردار
د هەر صەندقەک موردومەک دانییە
دەما لەهبەئێ ئاتەشین تێتە وان
ئەذییەت ژ بۆ وان تو نینە د نار
ژ مالک سوئال کر حەبیبێ مەزن
چ شەخصن چڕا هندە دەر نعمەتن
جەواب دا کە ئەی فەخرێ هەردو جهان
ل سەر هندە عالەم ریاسەت دکر
خودا رەحم لێ کر نەسووزی ب نار
رەفیقێ دیگەر حاتەمێ طائییە
ژ فەرطا سەخا وی خودا رەحم کر
ب کوفرا خوە چەندان کو مەغروور بوون
کەتن نارێ دووزەخ چ کو کافرن
چو زەحمەت ژ بۆ وان تونە دەر جەحیم
موسلمان کو عەدل و سەخا کار کت

جەواب دا: ل سەر مەیتی بوو نەوحەگەر
د گەل نەوحەئێ ڕەش دپۆشی چونان
تژی نارێ دووزەخ د بەطن و دەڤە
ل سەر سینە و بەر تژی نار و مار
دکێشت عەذابێ د نارێ شەدید؟
رضاع دایە بێ ئذنێ زەوجێ حەبیب
دو صندووقێ مازن موزەییەن د نار
ل بەر هەر یەکی چەند مەلەک دانییە
دکن دەفعێ ئاگر مەلائک ژ وان
عەذاب ذەررەیەک ناگهێ وان تو جار
تو حالێ ئەڤان هەردوکان بێژە من
د ناڤ پێتئێ نارێ بێ زەحمەتن
ژ ڤان یەک بزانە تو نووشێرەوان
د حوکمێ خوە دە وی عەدالەت دکر
چڕا دەر جهان عەدلێ فەرموودگار
کو ئاساسێ جوود و سەخا دانییە
ب نارێ جەهەننەم موعەذذەب نەکر
ب عەدل و سەخا هەردو مەشهوور بوون
وەلێ چونکە قەنجی ل دونیا کرن[2]
ژ نارێ جەهەننەم سەلیمن سەلیم
خودا دێ ل وی رەحم سەد بار کت

(١) د دانەیا (قۆغی) دا هاتییە کو د هندەک دانەیان دا (تیزدار) هەیە.
(٢) چو ریوایەتێن دورست د دەر حەقا ڤان ڕەنگێن عەزابێ یێن شاعر ڤەدگوهێزت ب بەر چاڤێن مە نەکەفتینە.

تەنەععوم بدت وی د فردووسێ پاک
د نێڤ حوورێ غلمان ببت فەرحناک

ئیلاهی نە سولطانم ئەز عەدل کم
نە مالدارم ئەز سیم و زەر بەذل کم

نە غیرەت د من دە بکم طاعەتێ
نە قەلبەک ضەعیفە بکم خەشیەتێ

توهی دەست و زار و ذەلیل و لەئیم
ئومێدم نەهن غەیری رەحما رەحیم

د گەل من ب رەحما خوە کی ئەی خودا
بدە بەر مە ئیرۆ طەریقا هودا

بدە خاطرێ (سید الأصفیا)
موعەذذەب مەکە من د ڕۆژا جەزا

بکە (عبد الرحمن)ی هێسیرێ زار
موشەررەف ب وەصلا نگارا کوبار

ب جوز راهێ عشقێ مەدە بەر فەقیر
گران کە ل رووحی تو عشقا کەبیر

وەرە رووحیا بێمە سەر قصصەئێ
ل ئاوازێ خامە بکم نعمەئێ

ژ پاش دیتنا وی عەذابێ سەقەر
ڤەگێڕاند مالک طەبەقها ل سەر

ژ بەر شاهێ عالەم ڤەشاردن عەذاب
زەبانی و زنجیر و غلل و عقاب

حەبیبێ خودا چوو د گەل حەسرەتێ
چسان بت د نار حالێ ڤێ ئوممەتێ

هنک چوو ژ وێ موصطەفایێ کەریم
ڤەگەڕیا کو دیسان ببینت جەحیم

ڤەکر جبرەئیل شەهپەڕێ خوە ل بەر
نەهێلا کو دیسان ببینت سەقەر

ژ بۆ وی ڕە گۆ شاهێ عالی جەناب
چڕا تە نەهێلا ببینم عەذاب

ب زاری کرە عەرض خدمەت کەلام
کە ئەی سەروەرێ مەفخەرێ خاص و عام

ئەگەر جارە دی تو ببینی جەحیم
موبەددەل دبت ئەو ب باغێ نەعیم

ژ بەر شوعلەیا نوورێ وەجهێ حەبیب
جەهەننەم دبیتن بهشتەک عەجیب

دەما بەرقێ نوورا تە دا ئاگری
ژ ئاگر ئەوی نێڤ گەرمی بری

ئەگەر ئەڤ سەفەر ژی ببینی یەقین
دبت عەینێ باغەک ژ خولدێ بەرین[1]

ئیلاهی ب نوورا روخێ موصطەفا
ب رووحی نەکێشی عەذاب و جەفا

---

(١) چو ڕاستی بۆ ڤێ گۆتنێ مە د ریوایەتێن دورست دا نەدیتییە، و چو مەعنا بۆ هندێ نینە جارا دووێ ژ نوی ئەڤە ب سەر ئاگری دا بێت!!

ژ ئـــەووەل دەمـــا ڕابـــتن (أز) قوبـــوور   بهـــشتێ بـــدە بـــەر ژ وی راهـــێ دوور
ئیلاهـی تـو رووحـی نـەکـی شـەرمـسار   کـــەڕ و لال و گێـــژە تـــو نینـــە مـــەدار

بند ثامن و عشرين

در رفتن رسول خدا صلى الله عليه و سلم ببيت المعمور[1]

بده ساقیا ئابێ ئاتەش مثال
کو یەک جورعە نادم ب سەد ملک و مال

بده دەستێ من ژێ هنک طاس و جام
کو سەرگەرم ببم ئەز برێژم کەلام

هەتا عاقلم ئەز نەشم ساز کم
چو مەدهوش بم دەست ب ئاواز کم

بده شەربەتەک دل ژ من حەی بکت
هەمی فکرا عالەم ل من طەی بکت

بدم دەستێ خوە خامەئێ سەر تەراش
بکم چەرخ و بازی چو دۆلابێ ئاش

قەلەم ئەی قەلەم ئەی قەلەم ئەی قەلەم
بزانە د دل دە م زەحفن ئەلەم

جودا مامە (أز) دلبەرێ نازدار
دکێشم د هەردەم هەزار ئاه و زار

مە دلبەر بوویە عەینێ سیمەرغێ قاف
ووقووف گرت وەصلەت ل سەر علمێ کاف

فەرەح چوون نەبیتن د قەلبێ حەزین
چسان نەظم کم بەیت و شعرێ شیرین

ژ یەک جانبی کەشمەکەش (أز) فراق
ژ یەک جانب ئلحاحێ (ما لا يطاق)

چ کم ئەز ل من بوویە چار و نەچار
نەظم کم هنک بەیتێ بێ ئختیار

ژ راوی بزان من روایەت چونین
هلانی ب ئسناد و لەفظێ موبین

رەسوولێ خودا چوون هنک دوور چوو
سووێ مەسجدێ بەیتێ مەعموور[2] چوو

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا چوونا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ (البيت المعمور).

(٢) بەیتا مەعموور ئاڤاهییەکێ مەزن و پیرۆزە، ڕووگەها خەلکێ عەسمانێ حەفتێیە، کا چاوا کەعبە ڕووگەها خەلکێ عەردییە، ژ حەدیسەکێ یا بوخاری (٣٢٠٧) و موسلم (١٦٤) ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزن دئێتە زانین کو ئەو یا ل عەسمانێ حەفتێ، و هەر ڕۆژ حەفتێ هزار ملیاکەت بۆ طەوافێ و عیبادەتێ دچنێ، و حەتا قیامەتێ ئەو نازڤرنێ ڤە، و پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ئیبراهیم ل وێرێ دیت بوو، پشتا خۆ دابوو ڤێ بەیتێ.

کەلامێ فەصیح مـن بهیستی ب گووش
ژ وی راویــێ نوکتــەدان تیــز هــووش

کـو عـصیان دەمـا بـوو ژ ئـادەم ظوهـوور
ژ نـاڤ بـاغێ جـەنـنـەت خـودا کـرد دوور

ل ڕوویـێ زەمـین مـا حـەزیـن و مـەلـوول
دوعـا کـر ژ مـەولا ب حـەققـێ ڕەسـوول

عــەفــوو بــۆ هنــاری خــودایێ ڕەحــیم
ژ بـۆ حورمـەتـا وی نـەبییـێ کـەریـم[1]

د ڕوویــێ زەمــین مایــە ئــادەم وەحیـد
ژ بـەر وەحشەتـێ کـەفتـە حـالێ شـەدیـد

ژ مــەولا دوعــا کــر ب پانــسەد نیــاز
دەرینــە ژ ڤــێ وەحــشەتــێ جــانگوداز

دوعـا وی قـەبـوول بـوو د وێ سـاعەتـێ
ژ یـەک دانـە یـاقووتێ (أز) جـەننـەتـێ

دەرانــی خــودا بــەیتــەکــی نــازدار
مــورەببــەع ژ یــاقووتێ ســورخێ کوبـار

ئـەمـر کـر نـوزوول بـوو ل سـەر عالـەمـی
تــەســەللــی ب وی دا دلــێ ئــادەمــی

طـەواف پـێ دکـر ئـادەمـی هـەر زەمـان
د گەل صەفەف و ئەفواجێ قوددووسییان

ل وی حالــەتــێ خانــەئــێ پــڕ فوتــووح
دەوام کـر هـەتـا وەقتـێ طـووفـانێ نـووح

دەمــا هاتــە ڕوویــێ زەمــین ئـابێ پــڕ
خــودا ئــەو هلانــی ب ئــەســمانی بــر

د چــارم ســەمــا جــی ددا خانــەئــێ
موحاذی ل سەطحێ ئەڤێ کەعبەئێ[2]

وەکی (كعبة الله) ل سەر ڕوویێ ئەرض
مەساحە بچووک و مەزن طوول و عەرض

ژ جبریلــی پرســی شــەهــێ ئــەنــوەری
ل ڤر (بەیتێ مەعموور) پڕە یان تەهی؟

جەواب دا کە ئەی شاهێ ئەرض و فەلەک
طـەوافـێ دکـن پـێ جـەمیعـێ مـەلـەک

وەلــێ ڕۆژێ جومعــە هــەزاران هــەزار
فرشــتە دبــن تێــدە جومعــە گــوذار

موئــەذذن ســەرافیــل ئیمــام جبرائیــل
وەلـێکن خـەطیبـێ مـەلـەک میکـەئیـل

---

(١) ئەڤ چەندە د حەدیسەکێ دا هاتییە حاکم (٤٢٢٨) و بەیهەقی (دلائل النبوة ٢٢٤٣) ژ عومەرێ کوڕێ خەططابی ڤەدگوهێزن، و سەنەدا وێ یا دورست نینە وەکی بەیهەقی دبێژت، بەلکی ئەو یا (مەوضووعە) وەکی ئیمامێ ذەهەبی دبێژت.

(٢) د هندەک ریوایەتان دا هاتییە کو (بەیتا مەعموور) دکەفتە هنداڤی (بەیتا حەرام)، بەلێ بۆری د گەل مە کو د ریوایەتێن دورست دا هاتییە کو بەیتا مەعموور دکەفتە عەسمانێ حەفتێ، نە یێ چارێ وەکی شاعر دبێژت. و ئەو مەسەلا شاعر ڤەدگوهێزت ل دۆر تووفانا نووحی، مە د چو ریوایەتێن دورست دا نەدیتییە.

صەلات و سەلامان ل سەر موصطەفا — دخوازن هەمی (أز) جەنابێ خودا
ئەڤە کارێ وان هەر دەم و ساعەتێ — دبەخشن ثەوابێ ژ بۆ ئوممەتێ
دوخوول کر حەبیبێ خودا دەر دەروون — هەزار صەففێ قوددووسییان حاضروون
هەمی مونتەظر بوو شەهێ ئەنبییا — کو دا بت ئیمام ئەوژ بۆ قودسییا
دو رەکعەت نەوافل د بەر وان حەبیب — عەقد کر ب ئەرکان و شەرطێ عەجیب
ل قودسێ ئیمام بوو ژ بۆ ئەنبییا — ل ئەسمان ژ بۆ صەففێ قوددووسییا
ظوهوور بوویە فەضلا رەسوولێ خودا — تەماما ل سەر ئەهلێ ئەرض و سەما
ژ بۆ ئەهلێ ئەرض و سەما شاهە ئەو — د دونیا و عوقبا شەهنشاهە ئەو
چڕا رووحییا دێ بکێشی ئەلەم — چو فەخرا مەیە شاهێ عالی عەلەم
ژ مەوجا گوناهان مەترسە چونان — چو ئەحمەد موحەممەد هەیە کەشتبان
ل ڤر خەتم کم بەندێ بەیتا سەما — بکم بۆ خوە بەیتەک نیاز و دوعا
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار — کەڕ و لال و گێژە تونینە مەدار
خودایا ب حەققێ نەبییێ ئومی — عەفوو کی تو لەطفی ژ ذەنبان هەمی[1]

(١) ئەڤ مالکە د دانەیا (فەهمی) ب تنێ دا هەیە.

بند تاسع و عشرين
در نشستن رسول خدا صلى الله عليه و سلم بر شهپر جبريل
و رفتن ببهشت برين و هر چه مشاهده كر(١)

بده ساقييا بادەئێ كەوثەرى
د ناڤ ساغەرێ كو مزاج عەنبەرى

كو فارغ ببم ئەز ژ عەقلێ گران
بكم جلوه سەر سەطحێ هەفت ئاسمان

يەكا يەک قوصوورى د ناڤ جەننەتێ
عەيانا ببينم بكم قصصەتێ

ئەگەر من هەبوو يا ژ وەصلەت ئوميد
مە بكرا ل سەر خامە ئەمرەک شەديد

گەلەک بەيت و شعرێ نەفيسێ نەفيس
مە بينانە وەزنێ ب نوطقێ سەليس

تەحەييور بمانا عەرەب با عەجەم
دلێ شاعران تێک بگرتا ئەلەم

وەلێكن ژ هجرانێ يارا شەپال
نەما من نە فكرەک نە نوطقەک دەلال

ئەگەر دەستگيرى نەكى ساقييا
بزانە كو كەفتم ژ قام و پييا

مەدەد كارێ من بە ب يەک جامێ مەى
دلێ پڕ ئەلەم پێ ببت داغ و كەى

روايەت بكم ئەز ژ چەند راوييان
نەظم كم هنک شعرێ شيرين بەيان

دەما بوو ژ بەيتا سەما ئەو جودا
وها گۆت جبريل ب ئەمرێ خودا

ل سەر شەهپەڕێ من سوار بە تەميز
تە دەوران بكم دەر بهشتێ عەزيز

سوار بوو ل سەر شەهپەڕێ جبرەئيل
شەهێ زەمزەم و قبلەگاها جەليل

ب پەرواز هات جبرەئيلێ ئەمين
ب شەهپەڕ سويێ ئان بهشتێ بەرين

تە ئمشەب ببم ناڤ بهشتى و حوور
كو جەننەت ژ روويەت ببت پڕ ل نوور

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا سوياربوونا پێغەمبەرێ خودێ دايە -سلاڤ لێ بن- ل سەر شەهپەڕێ جبريلى، و چوونا وى بۆ بەهەشتا بەرين و هەر تشتەكێ وى ل وێرێ ديتى.

صەفێ حوور و غلمان هەمی ئنتظار ... قەدەم بووسە کن ئەحمەدێ شەهریار
ژ نوورا تە ئەو دیدە ڕەوشەن بکن ... ژ عەکسا جەمالێ خوە گولشەن بکن
ز بەس ئشتیاقا حەبیبێ کەریم ... ل وان بوویە جەننەت چو نارێ جەحیم
وەکی شەمسێ خاوەر طولووع بە ل وان ... ب دیدارێ ئحیا کە وان یەک زەمان
هەمی حوورێ جەننەت بریندارێ تە ... سەراسەر ب مشتاقێ دیدارێ تە
نە موشتاقی حوورێ دەلالی یەقین ... ژ دیدارێ وان فارغی (ایـن چنـین)
وەلێ بێ شەکیبن ژ حوسنا حەبیب ... ل دەردێ دلێ وان طەبیبی طەبیب
ژ نوورا جەمالا تە ئەو سەرتەسەر ... مونەووەر بکن قەلب و ڕەوشەن بەصەر
تو نەبوا د عالەم ئەیا پادشاهـ ... نە دووزەخ دبوو نە بهەشتێ ئیلاهـ
دەما بابێ (أحببت)[1] مەولا ڤەکر ... یەکی کوررە عالەم ئەوی خەلقە کر
ژ عەرشان حەتا فەرشێ شاهێ وەدوود ... ژ بۆ تە هەمی وی کرن دەر ووجوود
ژ بۆ جوملە تو عللەتێ غائییە[2] ... ژ بۆ تە خودا ئنس و جن دانییە
تو مەقصوودی (أز) کاف و نوونا تەنێ ... تو مەوصووفێ (لولاک) و (طاها) تەنێ
مەلائک هەمی بۆ تە حەلقە ب گووش ... د گەل صەففێ کەرروبییان و سورووش
تو سولطانێ خەیلێ روسول سەرتەسەر ... موحەققەق تویی ذاتێ (خیـر البشر)
(پس انگاه جبریل در جلوه شد ... سوی آن بهشت پـر أز میوه شد)[3]
ژ راوی مە زانی ب نەقلا صەحیح ... ژ سولطانێ عالەم ب نەصصا صەریح[4]

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ وێ حەدیسا بێ بناخە: ﴿ **كنت كنزاً مخفياً لا أعرف، فأحببت أن أعرف فخلقت خلقاً فعرفتهم، فبي عرفوني** ﴾.

(٢) عللەتا غائی (العلة الغائية): ئەو تشتە یێ تشتەکێ دی ژ بەر وی چێ دبت، یەعنی: ئارمانجا تشتێ چێبوویە، دبێژت: ژ بەر تە -ئەی پێغەمبەر- هەر تشتەکێ هەی یێ چێبووی، و وی ئەڤە هزرە ژ وێ حەدیسا بێ بناخە وەرگرتییەئەوا دبێژت: ((لولاك لما خلقت الأفلاك)).

(٣) یەعنی: پشتی هنگی جبریل ئاشکەرا بوو، و ب نک بەحەشتا تژی فێقی ڤە چوو.

(٤) بوخاری (٣٣٤٢) و موسلم (٢٦٣) ڤێ چەندێ ژ ئەنەسێ کوڕێ مالکی ڤەدگوهێزن.

ل سەر هەفت طەبەق ئاسمانە بهشت   ئەوی جەننەتێ پاک زیبا سرشت
وەلێ هەفت طەبەق ئاسمان و فەلەک   د گەل هەفت طەبەق ئەرض وبەحرێ گەلەک
تو (بالفرض) باڤێژی دووزەخ تەمام   وەکی طەیرەکی سەر جەبەل کت قیام
د گەل دووزەخێ جوملە مەذکوورێ مە   کو بۆری نها ئەو د مەسطوورێ مە
هەمی فەرض کی جی ببت دەر جنان   چو یەک حەببە گەندوم تو بێخی دەهان
چکو چێبوو (أز) رەحمێ مەولا چونان   ژ قەهر و غەضەب دووزەخە هەمچونان
عەیانە کو رەحما خودایێ جەلیل   ژ قەهرێ گەلەک پرترە (بالدیل)[1]
مەترسەئەیا رووحییێ پڕ وەبال   د عصیان تەلەف کر تە ئەڤ چەند سال
کو غەففارێ ذەنبە خودایێ مەزن   رەحیمە ل سەر جوملەئێ ئنس و جن
ئەڤێ رەحمەتێ بێ قیاس و حساب   ل نک خالقێ ئەرحەم (أز) دا و باب
لەبالەب هەمی خزنەیا کاف و نوون   موهەییا ژ بۆ ذەنبدارێ زەبوون
د خزنێ دە ناهێلتن کردگار   درێژت ل سەر موجرمێ ذەنبدار
چو رووحی ژ عوصصاتێ ئەڤ ئوممەتە   ژ مەولایێ خوە سائلێ رەحمەتە
خودا دێ بدت رەحمەتەک بێ حساب   عەفووە غەففوورە قەریبە موجیب
ئەگەر چ ذونووبێ تەنە رووحییا   ب مثلێ بحار و رمال و چییا
ژ بۆ جوملە ذەنبان موحیطە عەفوو   کەلامێ قەدیمە کە (لا تقنطوا)
وەرە ئەی قەلەم بکە خدمەتێ   کو دیسا بچینە ل سەر قصصەتێ
(مع القصة) شاهنشەهێ ئختیار   ل سەر شەهپەرێ جبرەئیل بوو سوار[2]
ب پەرواز چوو قاصدێ سەرفراز   هەتا دەرگەهێ ئەو بهشتا ب ناز

---

(١) بوخاری (٧٤٢٢) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزت، دبێژت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿ **إنَّ اللهَ لما قضى الخلقَ كتبَ عندهُ فوْقَ عرْشه إنَّ رحمتي سبقتْ غضبي** ﴾ و ئەڤ حەدیسە د مەعنایا خۆ دا نێزیکی ڤێ گۆتنێیە یا شاعر دبێژت.

(٢) مەسەلا چوونا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- بۆ بەحەشتێ، ب ڤێ بەرفرەهییا شاعر دبێژت، مە د چو ریوایەتێن دورست دا نەدیتییە.

ندا دایە جبریلی وێ ساعەتێ ل رضوان ڤەکە دەرگەهێ جەننەتێ
رەسوولێ کو (طاها) ژ بۆ خلعەتە ئەوی هاتە ئمشەب ب مهمانێ تە
دەما گووش کر خازنێ هەشت طەبەق ئەوی نامێ پاکێ رەسوولێ ب حەق
ب تەعجیل رابوو د گەل قودسیان ڤەکر ئەو نەفەس دەرگەهێ بەر جنان
دەما دیت رضوانی شاهێ هودا خوە ئاڤێتە بەر پایێ وی چوون گەدا
هەزار جار مالین د خاکێ قەدەم روخێ خوە فرشتان و رضوانی هەم
مەلەک (أز) کران تا کران جەمع بوون ب جان جوملە پەروانەئێ شەمع بوون
هەمی هاتن و لێ قەدەم بووسە دان موشەررەف ب نەعلەش هەمی بێ گومان
ب غولغول کەتن قسمێ رووحانییان تەزەلزول کەتە صەففێ کەرروبییان
د ڕاست و د چەپ دە مەلەک بێ حساب سەلاملغ کشانە هەمی دەر رکاب
بشارەت گها حوور و غلمان هەمە د جەننەت دە بوو شاهی و زەمزەمە
هەمی حوورییان خەملێ تازە لباس ڤەپووشین هەمی بەرگێ نوورین ئەساس
ژ ئەستەبرەق و سوندوسن وان دبەر مورەصصەع هەمی تەخت و تاج و کەمەر
هەمی حووری زولفێ خوە دانین د راهـ ل سەر دا بچت ئەو حەبیبێ ئیلاهـ
بهشتێ خوە تەزیینێ دا (این چنین) کە (أزلفت الجنة للمقتین)
ژ پێشڤە مەشین جوملەئێ حوورییان ژ ئەووەل ڤە کەفتن د نەعل و پییان
موزەییەن ئەوی جوملەئێ جەننەتێ کو شاهێ جهان ئلتفاتێ دەتێ
ژ عەددا حساب و کتابان بروون مەلەک حوور و غلمان هەمی حاضروون
ژ دەنگێ صەلات و سەلامێ مەلەک تەزەلزول کەتە جسمێ هەر نەهـ فەلەک
ب جان و ب دل ئەو دکن خدمەتێ ب تەسبیح و تەهلیلێ چوون جەننەتێ
مە ئوممێدە (أز) کردگارێ مەجید د وی رووژێ دلدووزێ حەشرێ شەدید
د ژێری لوائێ حەبیبێ مەزن تەبائی هەتا ناڤ بهشتێ بچن
دەما چوو دخوول کر بهشتێ ب ناز ئەوی پادشاهێ خودان سرر و راز

تەماشا ل جەننەت کو کر موصطەفا | نەظەر کر هەمی حوور و غلمان وسا
قوصوورێ د عالی ژ یاقووت و دورٍ | وها ڕەنگە ئەلماس و لوئلوئێ پورٍ
ئەڤی موسنەد و باغ و قەصر و قوصوور | زەرێ سورخێ خالص بەری (أز) قوصوور
مونەووەر ب نوورا شەهێ (لا یزال) | عەجەب نەشمی و پڕ ظەریف و دەلال
درەختانێ دلگەش هەمی لەعل و دورٍ | ژ ئەنواعێ شیرینی و میوە پورٍ
مووەششەح موزەییەن ژ نوورا خودا | ژ بۆ سەرفرازانێ راهێ هودا
ژ حووران و غلمان کران تا کران | ڤەوەسطانە موشتاقێ طاعەتکەران
د وێ جەننەتێ شاد و خوررەم گەلەک | تەماشاکرن باغ و حوور و مەلەک
عەجائب غەرائب هەمی دەر بهشت | گەلەک دیت سولطانێ نیکو سرشت
ئەگەر ئەز بەیان کم د گەل ئنتخاب | گەرەک نەظم کم ئەز هەزاران کتاب
وەلێ من بەیان کر گەلەک موختەصەر | ژ بەر خەوفێ تەطویلێ تەعجیز ئەثەر
درێژ دا نەبت چێ نەبت ژێ مەلال | مە تەنظیمێ وان موختەصەر کر دەلال
گەلەک قەصر و باغ و مەلائک بەدید | هەتا کو ببن دارێ طووبا رەسید
یەکی دارێ طووبا دباغێ بهشت | هەمی ئەصل و فەرعەش ژ عەنبەر سرشت
هەچی خانەیە شاخەکی ئەو درەخت | هەیە لێ هەمی غورفە و قەصر و تەخت
نهایەت هەچی مەنزلە دەر جنان | ژ طووبا هەیە تیدە فەرعەک چونان
هەچی موشتەهایێ خودا چێکری | د شاخەک ژ طووبا موهەییا کری
ل هەر شاخەکی سەد هەزاران وەرەق | ل سەر خەلقی کریە خودایێ ب حەق
دەما بێت نەسیمێ بهشتێ ب ناز | عەجەب ئەو وەرەق دێ ببن دلنەواز
ژ وان تێت ئاوازێ چەنگ و رەباب | د گەل عوود و طەنبوور و نەی بێ حساب
ل سەر هەر وەرەق سەد هەزار موطربان | طەرەبسازە گۆیان ژ بۆ سامعان
زەمین زەرر و سیمەستێ خالص عیار | ب هەر چار طەرەف جوویێ کەوثەر گوذار
حەصاتێ د نەهران ژ دورر و گوهەر | رەوان جوویێ تەسنیمێ هەردەم ل سەر

گول و لاله تێده هەزاران هەزار ... طویوورن ل سەر شاخێ نەغمە گوذار

ژ هەر مورغەکی تێت سەد صەوت و دەنگ ... ل هەر شاخەکی مەیوەها ڕەنگ ڕەنگ

گیاهێ کو لێ شین دبت زەعفەران ... د ئەطرافێ وان جوویێ کەوثەر رەوان

تژی حووریێ نازداریێ پاکێ شیرین ... ب قوربانێ یەک سەد هەزاران شیرین

د نێڤ جەننەتێ سەییدێ موشک بۆ ... رەوان دی دبۆرن تەمام چار جۆ

یەکی شیر و یەک ئاب و یەک ئەنگەبین ... یەکی خەمریێ پاکێ طەهووریێ شیرین

د ناڤ هەڤ دە جاری دبن رووز و شەب ... وەلێ تێکلی هەڤ نەبوون ئەی عەجەب

بنێ وان هەمی دوڕ و یاقووت و ماس ... ژ جنسێ گوهەر تێدەیە بێ قیاس

د مەجمووعێ جەننەت دبۆرن هەمە ... ب ئەذکار و تەسبیحێ پڕ زەمزەمە

سوئال کر حەبیبی ژ (روح الأمین) ... چ نەهرن ئەڤان نەهرێ صافی شیرین

ژ کۆ تێن دچن کۆ ئەڤان نەهرێ پاک ... قەوی طەعمدارن عەجەب عطرناک

ژ بۆ من بەیان کە چ حالە ئەڤان ... کو تێن دائما ب جەری و رەوان

جەواب دایە (روح الأمین) بۆ رەسوول ... کە ئەی شاهێ (لولاک)ێ صاحب قەبوول

دچن حەوضێ کەوثەر[1] ب ئەمرێ خودا ... وەلیکن نزانم ژ کۆ تێن ئەبەد

چو ئینام ووجووودێ شەهێ (لا ینام) ... مە دینە ئەڤان نەهرێ جاری مودام

ژ سەرچەشمەئێ وان خەبەر من نییە ... ژ مەولا سوئال کە کو پێ زانییە

رەسوولی سوئال کر کە یا رەب ئەمان ... نیشان دە ب من مەنبەعێ ئابێ ڤان

ندا هات بۆ جبرەئیلێ ئەمین ... ب شەهپەڕ هلینە حەبیبێ ئەمین

ژ پاش جبرەئیلی ب ئەمرێ خەفی ... ل شەهپەڕ سوار کر شەهێ ئەبطەحی

ب پەرواز چوو چەندەکی راهێ دوور ... هەتا چوون گهان مورغزارەک ب نوور

---

(١) د روایەتەکێ دا یا ئەحمەد (١٢٠٢٧) و بوخاری (٧٥١٧) ژ ئەنەسی ڤەدگوهێزت هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ڕوبیارەک د بەحەشتێ دا دیت ل بەر هەردو لێڤێن وی خیڤەتێن لوئلوئی هەبوون، و وی دەستێ کرە د ئاڤا وێدا دیت مسکە، گۆتە جبریلی: ئەڤە چییە؟ وی گۆت: ئەڤە ئەو کەوثەرە یا خودێ دایە تە.. و ئەو مەسەلا دی یا دویر و درێژ یا شاعر دبێژت، مە چو بناخە بۆ نەدیتینە!

هەمی مشک و عەنبەر زەمین سەرتەسەر
وەکی ریک ڕێژانە دوڕڕ و گوهەر

تژی (أز) درەختانێ پاکێ سەهی
ژ ئەنواعێ مورغێ موزەییەن تژی

ژ یەک دانە دوڕا سپی وەک جەمەد
یەکی قوببە پاک و رەفیع وبەلەند

خودا دایە نێڤ هندی وێ رەوضەئێ
چو دەر لاجوەردی طەبەق بەیضەئێ

ژ یاقووتێ ئەحمەر دەرێ قوببە بوو
موغەللەق ب یەک قفلەکی سەبزە بوو

ژ ئەرکانێ قوببە ئەڤان چار جۆ
رەوان تێنە دەرڤە ب های و ب هۆ

نەبی گۆت: ئەی جبرەئیلێ ئەخی
بەیانکە ل سەر من ڤی سررێ خەفی

بکە بابێ ڤێ قوببەئێ فەتح و باز
بزانم ئەڤی رەمزێ دوور و دراز

وها گۆت جبریلێ نازک نهاد
کە رووحم فدایێ شەهنشاهێ باد

ب دەستێ مە نینە ڤێ سررێ نهان
نەشم فەتح کم قاپیێ پڕ گران

ئەمر کر ل وی شاهێ ڤێ ئوممەتێ
تو ڕابە سڤک قەصد کە حەضرەتێ

ئذن دا بدت کردگار مەجید
ل بەر من ڤەبت دەرگەهێ بێ کلید

دەمەک جبرەئیلی سڤک بوو نهان
ڤەگەڕیا ل نک شاهێ ئاخر زەمان

وها گۆت بۆ ئەحمەدێ نووردار
سەلامێ خۆ دانە ل تە بێ شومار

کلیدێ ئەڤی قوببەئێ تابناک
بزانە کو (بسم اللە)ە پاکێ پاک

فەرەح هاتە قالبێ رەسوولێ کەریم
گها بابێ ئەڤ قوببەئێ پڕ عەظیم

یەدێ خوە درێژکر ب سەد ئحترام
کە (بسم اللە) ئامەد کلیدەش تەمام

ڤەبوو دەرگەهێ قوببەئێ ئەو زەمان
دەما گۆتی (بسم اللە)شاهێ جهان

کو چوو داخلی قوببە شاهێ عەزیز
نڤیساندە دی چار سەطرێ تەمیز

ل یەکروکنی (بسم)ی نوشتە یەقین
ل یەک لەفظێ (اللە) کتابەت چونین

ل یەکلەفظێ (رحمن) و ئێدی (رحیم)
نوشتە ب ئەمرێ خودایێ کەریم

ئەڤان چار جۆ تێن ژ هەر چار سەطر
خودایێ مە ئەڤ ڕەنگ پێ ئەمر کر

یەک (أز) میم (بسم)ی دەرایەد رەوان
یەک (أز) هایێ (اللە)ی ئایەد چونان

یەک (أز) میمێ (رحمن) و یەک (أز، رحیم) ئەڤان چار نەهران ژ ڤان تێن موقیم
ندا هاتە گووشێ رەسوولێ خودا کە ئەی سەروەرێ پاکێ راهێ هودا
کەسێ من ذکر کت ب ڤان چار نام ژ ڤان چار نەهران بدم وی تەمام
شوکر کر حەبیبی ژ بۆ ذاتێ پاک ڤەگەریا ژ وێ شادمان فەرحناک
ب ناڤ جەننەتێ ڤە کو چوو یەک قەدەر ل رەهـ دی دو قەصرێ مەزن سادە زەر
وەلێکن ژ نێڤ هندی وان قەصرێ پاک عەجەب تێت یەک گریەئێ سووزناک
فغان و گرینە ب شوبهی حەشر موقیم تێ ژ نێڤ هندی هەردو قەصر
سوئال کر چرا هندە تێتن گرین ژ ڤان قەصرێ پاکێ ظەریفێ شیرین؟
هەمان جبرەئیلی گرین کر گەلەک جەواب دا کە ئەی شاهێ ئەرض و فەلەک
حوسەین و حەسەن دێ د رۆژێ حەشر ب ئەمرێ خودا بێنە هەردو قەصر
ئەوان هەردو شەهزادەئێ پاک دید ژ پاش تە موحەققەق دبن ئەو شەهید
یەکی سەممێ قاتل یەکی تیغێ تیز شەهید بن ب وان شاهزادێ عەزیز(١)

(١) نە د ریوایەتێن دورست دا، و نە د یێن (ضەعیف) دا یێن معراجێ چو بەحسێ حەسەن و حوسەینی نەهاتییە، و دەمێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- چوویە معراجێ هێشتا فاطمایێ شوی ب عەلی نەکربوو، ونیشانێن چێکرن و (وەضعێ) ل سەر ڤێ سوحبەتێ دئاشکەرانە یا شاعر ڤەدگێڕت، و تشتەکێ بەرعەقل نینە بەحەشتێ گری و زێمار تێدا هەبت.. و دویر نینە ئەڤ چیرۆکە ژ چێکرنا هندەک رافضییان بت!

بند أجنبی
در مەرثیەء شهزادگان حسن و حسین

بـــدە ســـاقییا بـــادەئـــێ پـــڕ ئـــەلـــەم
د دل دا مـــە هلبـــوو هـــەزار نـــارێ غـــەم

کـو غـەمگین ببم ئـەز ب ڤـێ جورعـەئـێ
قەطـع کـم ب حددەت[1] سـەرێ خامـەئـێ

وەکـی نـەی بنـالم ژ قـەلبـێ حـەزیـن
بکێـشم هـەزار دەفعـە ئاهـ و ئـەنـین

قـەلـەم گـەرم بیـتن د نـەظمـێ گـەلـەک
بنـالن ل سـەر چـەرخـێ عـالی مـەلـەک

نـەظـم کـم هنـک مـەئتـەمـێ مـەئتـەمـی
کـو گریـەنـدە کـم ئـنس و جانـان هـەمـی

ئـەگـەر چ نـە مـەقـصوود بـوو ئـەڤ کـەلام
وەلـێکن ژ مـن خـوەسـت بـەسطـا مـەقـام

ژ بــۆ حــوببێ شــەهــزادەگــانێ نــەبــی
نـەظـم کـم ل ڤـر بـەنـدەکـی ئـەجنـەبـی

ژ دەورانــێ چــەرخــێ کــو گــازن بکــم
د عالـــەم دە مـــەرثییـــە مـــازن بکـــم

چ تـــەدبیـــرەکـــی ناســـەزا کـــر فـــەلـــەک
شـەهیـد ئـەو شـەهێ کـەربـەلا کـر فـەلـەک

د صەحرایێ کەرب و بەلا شـەهـ حوسـەین
دهەن خوشک ولەب تەشنەبوو شەهـ حوسـەین

نــە بــاب و نــە دا و نــە قــەوم و بــرا
د غوربـەت شـەهیـد بـوو شـەهـێ کـەربـەلا

ل صــەدرێ وی شــەهــزادەئــێ پــڕ عــەزیــز
طـەعن کریە مـەلعـوون یـەکی رمحـێ تیـز

حوسـەیـن غونجـەئـێ بـاغـێ ئـالێ عـەبـا
شـەهیـد کـر ئـەوی لـەعنـەتـی ڕووسـیا

ئـەوی قـوررەتـێ عـەینـێ شـاهێ زەمـان
ب فـەضـلا شـەهـادەت موشـەررەف چونـان

د نێڤ کەربەلا چون حوسەین بـوو شـەهیـد
ب ئەرض و سەما کەت فغانەک شەدید[2]

---

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: ب جددەت.

(٢) چو مەعنا بۆ ڤێ هەمی (موبالـەغێ) نینە، و بابێ حوسەینی ئیمامێ عـەلـی ب خـۆ دەمـێ شـەهید بـووی، و بێ گومان ئەو ژ حوسەینی چێتر بوو، ئەڤ تشتە چێ نەبووبوون، ڤێجا مەعنا وێ چییە ئـەو دێ بـۆ حوسـەینی چێ بن؟ بەلێ ئەڤە ژ درەوێن رافضییانە!!

هەچی سەنگەکی بوو ل ڕوویێ زەمین / د بن دە تژی خوونێ سورخ (این چنین)
ژ بۆ مەئتەمێ شاهێ دەشتێ عیراق / کەت ئاسمان و ئەرضان عەجەب ئحتیراق
قەوی حەققە گەر چەرخێ گەردوونێ دوون / ل ئەرضان بڕێژت سرشکێ د خوون
فەلەک سورخ بوو (أز) ئوفوق تا ئوفوق / عەلامەت هەیە شەکلێ خوونین شەفەق
حوسەین ئانگە ڕەیحانەئێ جەننەتێ / شەهید بوو ژ ناڤ لەشکەرێ ئوممەتێ
نە ئەفغان و گازی نە داد و هەوار / نە فریادرەسبوو شەهیدێ کوبار
هەوارە وەرن مەئتەمێ (بالتمام) / ژ بۆ مەرثییا شەهـ بکن ئحترام
ب مەئتەم هەمی حوورییێ جەننەتێ / حوسەینم شەهید بوو د ناڤ غوربەتێ
موحەررەم دەما تازە بیتن هەلال / (جدیداً) بکن مەئتەمێ پڕ دەلال
چو عاشوورە بیتن د ماهێ حەزین / دکن هەفت طەبەق ئەرض و ئەسمان ئەنین
کو ئەجسامێ جامد[1] بکن گریەئێ / ل مە حەققترە قەصدێ مەرثییەئێ
حوسەینا حوسەینا شەهێ کەربەلا / ب عەشقا تە غایەت ئەزم موبتەلا
دلێ من کەبابە ژ بەر فورقەتێ / کو تێ فکرێ من شددەتا ضەربەتێ
لەعینێ سیەهـ بەختێ مورداریێ پیس / شەقییێ جەهەننەم مەکانێ خەبیس
دەما طەعنە دا نیزەئێ زەهرەدار / شەهید بوو حوسەینم هەوارە هەوار
دەریغا حوسەینم دەریغا حوسەین / ژ بۆ موصطەفا قوررەتێ هەردو عەین
ئەگەر مورتەضا شاهێ مەردان عەلی / ل مەیدان بکێشا فغانەک جەلی
وە یا بەعضێ ئەصحابێ نوورین جەمال / بهاتا د فەریادێ شاهێ دەلال
چ حەد بوو ژ بۆ وی لەعینێ شەدید / حوسەینێ ئیمام ئەو بکیتن شەهید
وەلێکن د غوربەت ئیمامێ شەباب / شەهید بوو جگەر تەشنە بۆ قەطرە ئاب

---

(١) نزا چاوا هاتییە زانین کو عەرد و عەسمان و لەشێن جامد ل عاشووراێ ل سەر حوسەینی دکەنە گری، و ئەڤ تشتە ئەگەر ب ڕێکا وەحییێ نەبت کەس نزانت، وپشتی پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- وەحی یا هاتییە برین؟!

حوسەینا حوسەینا حوسەینا حوسەین   (کجا مرتضی فاطمه أین أین؟)

ئەیا فاطمە روهنییا هەردو چاڤ   حوسەینم شەهید بوویە بێ دا و باڤ

هەواره ل جەمعا صەحابان تەمام   هەمی وەرنە ئیمدادێ شاهێ ئیمام

ئیمامێ بنی کەربەلائێ غەریب   شەهید کریە ظالم ب حالەک عەجیب

وەلێکن سەرێ جوملەئێ دەردێ حەزەن   ب سەممێ شەهید بوویە ئیمام حەسەن

چ ئاگر کەتە جەرگێ من پڕ شەدید   حوسەین و حەسەن هەردو بوونە شەهید

عەجەب قاتلێ هەردو شیرین برا   دبێژن: ئەمن ئوممەتا موصطەفا

کەسێ کو حوسەینی شەهید کت حەزین   د گەل شەهـ حەسەن سەم بدت (این چنین)

چسان دێ شەفاعەت ببینت عەجەب   ژ جەددێ ئەوان شاهێ فەخرێ عەرەب

نەراضیمە ئەز ئەی رەبێ کردگار   ب قەتلا ئەڤان شاهزادێ کوبار

د مەرثییەئێ وان عەزیزان گەلەک   ژ من ئاهـ و ئەفغان دچن تا فەلەک

ژ دەستێ مە نایێ بکم خدمەتێ   وەلێ سەر یەزیدی دکم لەعنەتێ

هەزار لەعنەت ل سەر رووحێ یەزید   ببارن شوبهی بارانێ شەدید[1]

تەحەممول نەکر قەلبێ من ئەڤ خەبەر   مە مەئتەم بڕی بەندەکی موختەصەر

خودایا ب حەققێ بەنی فاطمە   کە بەر قەولێ ئیمان کونەم خاتمە

ئیلاهی تورووحی نەکی شەرمسار   کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

هەزاران هەزار لەعنەتێ پڕ شەدید   ببارن مودامی ل رووحێ یەزید[2]

---

(١) ئەڤێ مالکێ هندەک لەنگی تێدا هەیە، و ئەو د دانەیا (فەهمی) ب تنێ دا هاتییە. و هەژییە بێژین کو دەسنیشانکرنا کەسەکی،ئەگەر خۆ وەکی یەزیدی ژی بت، بۆ لێ باراندنا لەعنەتان، نە ژ مەنهەجێ دورستێ (ئەهلێ سوننەتێ)یە.

(٢) ئەڤ مالکە ژی د دانەیا (فەهمی) ب تنێ دا هاتییە.

بازگشتن بقصهء پیشین[١]

وەرە ئەی قەلەم بێنە سەر قصصەتێ — ببێژن هەچی مایە دەر جەننەتێ
نەظم کم هەچی تشتێ دیتی عەیان — د نێڤ جەننەتێ شاهێ ئاخر زەمان
خوە پێک بینە ئەی خامەئێ ڕووسیاهـ — د ناڤ شاعران دە ببم شوبهی شاهـ
وەلێکن ژ هجرانێ یارێ شیرین — حەزینم حەزینم حەزینم حەزین
د نارێ فراقا حەبیبا کەریم — ل من بەرزە بوو فکر و طەبعێ سەلیم
کو ساقی بکت دەستەگیری ب جام — د گەل موطربێ پاکێ شیرین کەلام
ژ بەر قووەتا ساز و جامێ شەراب — بکت قەلبێ من جوزئەکی ئضطراب
دبیتن کو چەند شعرێ شیرین بەیان — نەظم کم ژ ئحسانێ پیرێ موغان
ژ راوی وها هاتە گووشم کەلام — کو سولطان موروور کر ژ وێ چەند گام
ل یەک ڕێز دی هەفت قەصرێ سپی — ژ وان هەفت قەصران تەلەئلوء دچی
ژ جبریلی پرسی ژ بۆ کێنە ئەڤ — مونەووەر د یەک شەکلەکی مثلێ هەڤ؟
ژ بۆ فەخرێ عالەم وها دا جەواب — کە ئەی شاهێ سەردارێ عالی جەناب
ژ بۆ ئەو کەسن ئەڤ قوصوورێ کەبیر — کو ئەعمایەکی بێ مەجالێ فەقیر
ل ڕێ هەفت گاڤان ببت بێ گەزەند — د چەننەت دە هندە دبیتن بەلەند
کو بۆری ژ وان دی قوصوورێ گەلەک — ل دۆر صەف کشانە صوفووفێ مەلەک
ژ وان دەنگێ تەکبیرێ تێتن چونان — کو ژێ پڕ بوویە جوملە باغێ جنان
چ قەصرن چ تەکبیرە؟ وی کر سوئال — جەواب دا جهێ غازییانێ دەلال
چکو دەر غەزا خەیرێ جوویەندە بوون — د ناڤ صەف دە تەکبیرێ گوویەندە بوون

(١) زڤڕین ل چیرۆکا پێشین.

نشانن د جەننەت قوصوورێ د وان
ژ وان دەنگێ تەکبیرێ تێتن عەیان

ژ وان ژی موروور کر حەبیبێ ئیلاهـ
د جەننەت دە مەشیایە چەندەک ل راهـ

هنک قەصرێ دی پڕ سپی سادە دوڕ
ژ ئاوازێ (لبیک لبیک) پڕ

مونەووەر ب نوورا شەهێ (لا یزال)
تەلەئلوء دکن ژێ شوعاعێ جەمال

ژ جبریلی پرسی چنە ئەڤ قوصوور
کو هندە ژ وان تێنە تیرێژێ نوور

جەواب دا: قوصوورن ژ بۆ حاجییان
کو قەطعێ دکن مەرحەل و بادییان

خودا دێ دڕۆژا حەشر دە ئەڤان
قوصووران بدت وان د ناڤا جنان

قوصوورێ گەلەک باغ و بوستان هەمە
ب ئاوازە و ساز و پڕ دەمدەمە

پڕ (أز) حوور و غلمان هەمی سەرتەسەر
دچوو بەرقێ ئەنوارێ مەولا ژ سەر

دچوو عەرشێ ئەعلا ژ وان بەرقێ نوور
سەراسەر ژ تیرێژێ بوو غەرقێ نوور

ژ ئەنواعێ بوستان هەزاران هەزار
د ئەشجارێ ئەنواعێ مورغ و هەزار

چەپ و ڕاستێ ئەنهارێ ناڤ ڕەوضەئێ
وەکی حەللێ سیمابێ سەر صەفحەئێ

موخالف دبۆرن د ناڤ هەڤ دە چەم
کو تەوصیفێ ناکت زەبانێ قەلەم

درەخت و قوصوور و غورەف بێ حساب
تژی حوور و ولدان وەکی دوڕڕێ ناب

موحەققەق ب صەففێ سورووش و مەلەک
سەراسەر پڕ (أز) حووریێ چاڤ بەلەک

هەمی زولف و طورره ب شوبهی حەریر
چو شەمسێ موضیء و چو بەدرێ مونیر

قەوی ناز و چاڤ ڕەشن وەک غەزال
سیەهـ زولف و گەردەن بەیاز و دەلال

سەهی قامەتن شوبهی سەروێ چەمەن
دران دوڕ و لەب لەعل و شیرین ذەقەن

خەط و خالێ وان مثلی موشکێ خەطا
ل بەرگێ سیمەن بێتە نووسین وها

دهەن غونچە گیسۆیێ شەب ڕەنگێ تار
د هەر تا مەقەڕێ دلان سەد هەزار

خەرامان دەما مەش دکن ناڤ بهشت
ئەوان نازەنینانێ زیبا سرشت

دبن بەندەئێ وان هەزار جان و دل
عەجەب نۆشدار و نە بۆ جەرحێ کول

ژ نوورا یەک ئەنگوشتێ وان بێ گوزاف
خوسووف تێتە خورشید و مەهـ بێ خلاف

نەشم وەصفێ وان نازکا کم بەیان بەسە ئەڤ قەدەر وەصفێ وان حوورییان
خودا چێکرن ئەو ژ بۆ دۆستان وەکی غونچەئێ سورخێ نێڤ بۆستان
(مع القصه) پرسی حەبیبێ ب نوور ژ بۆ کێنە ئەڤ حووری و ئەڤ قوصوور
کو هندە موزەییەن ب نوورێ شوعاع چ صەففەن ب ڤان ئەو بکن ئنتفاع
ژ بۆ ئەو کەسن، جبرەئیل دا جەواب کو پنهان دکن قەصدا خەیر و ثەواب
ژ ئوممەت هەچی بگرە راهێ هودا ب مەخفی بدت وەجهێ دل بۆ خودا
بکت ئجتنابا گوناهێ ذەمیم بترست ژ نار و عەذابێ جەحیم
خودا دێ ل ئەو کەس بکت نعمەتێ بدت هندە ئەملاکێ (أز) جەننەتێ
قەوی سەربلندن د ڕۆژێ حەشر چکو سەر عبادەت کشانە صەبر
مەقامێ هەمی ئەنبیاء و روسول تەماشا کری وی شەهێ هەمچو گول
ژ ئەنواعێ ئەنوارێ پڕ لەون و ڕەنگ ژ تەسبیح و تەهلیلێ پڕ صەوت و دەنگ
تەحەییور ژ صونعێ خودا ما گەلەک کو هندە تژی بوون ژ حوور و مەلەک
ژ پاش ئەڤ تەماشایێ دەر جەننەتێ ژ جبریلی پرسی شەهێ ئوممەتێ
فەقیرێ د جەننەت کو ئەفقەر بتن ژ بۆ وی ڕە ئحسان چ مقدەر بتن
ژ ئەنواعێ باغ و قوصوورێ عەظیم چ ئنعام بکیتن خودایێ کەریم
وها گۆت جبریلێ با عەقل و هووش (کە أی بندە ات هم ملک هم سروش)
ژ مەشرق هەتا غەربێ یەکسەر جهان وەلێکن بزان هەفت پارە چونان
د گەل حوور و غلمان و قەصر و غولام ب ئەنهار و ئەشجار و باغێ عظام
خودا دێ بدت کەمترێ جەننەتێ ژ ئەنعامێ خوە ئەڤ قەدەر نعمەتێ
ز پەس ئەو عەجائب غەرائب تەمام د جەننەت کو دیتن شەهێ نیک نام
ل شەهپەڕ سوار بوو حەبیبێ ئەمین پەڕەندە هەتا طارمێ پەنجەمین[1]

(١) د ریوایەتا دورست یا معراجێ دا ئەوا بوخاری ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزت هاتییەکو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانێ چارێ ئدریس پێغەمبەر دیتبوو، و شاعری ئەڤ چەندە نەگۆت.

قەدەم باز دا پەنجەمین ئاسمان[1] طەرەب هاتە جسمێ سەمائێ گران
ژ بەوواب رە گۆت وی جبرەئیل ڤەکە بابێ ئاسمان (عجیلاً عجیل)
مەهابەت قەوی کەت دلێ دەرکەڤان ژ جبریلی پرسی د وەقت و زەمان
د گەل تەکییە بێژە ئەی پەیکێ پاک کو ئەسمان ل من رەوشەن و عطرناک
جەواب دایە جبریلێ پاکێ دەلال د گەل من موحەممەد شەهێ پڕ کەمال
دکت قەصدێ بۆ حەضرەتێ کردگار خەلاص کت گونەهکارێ ئوممەت ژ نار
دەما گووش کر نامێ (فخر الرسل) ژ فەرح و سورووڕێ ڤەبوو هەمچو گول
ڤەکر دەرگەهێ ئاسمان زوو گەلەک سەلاملغ کشاندن صوفووفێ مەلەک
قەدەم وەقتێ دانی ل پەنجەم سەما تەزەلزول کەتە جسمێ ئاسمان هەما
مەلائک ڤەوەسطانە بێ حەد گەلەک کو پابووس کن وی حەبیبێ صەمەد
دەما ئستوا بوو ل سەر ئاسمان فرشتە ب یەکسەر د گەل دەرگەڤان
ووقووع بوون د خاکێ قەدەم با کەمال موشەررەف هەمی بوون ب ژێری نەعال
ل بەر موصطەفا هندە ئەو بوون ذەلیل کە ئەی پادشەهـ ئەم دەخیلن دەخیل
د رۆژێ قیامەت نەکی مە ژ بیر مە بگرە د ژێری لوائێ کەبیر
هەمی ئەم گەدانە ل بەر بابێ تە هەمی تەشنە بۆ قەطرەئێ ئابێ تە
ب رووماڵێ خاکێ قەدەم بوون هەمە صەلات و سەلام دا سەما زەمزەمە
ژ یومنا شەهنشاهێ ئاخر زەمان مەریخێ سەما سەعد بوو بێ گومان
ئەگەر چەندنەحسی هەبوو دەر ووجوود وەلێ نەحسیەش سەعد بوو زوود زوود
حوکم کر طلسمێ مەحەببەت مەریخ کری تەرکێ بوغض و عەداوەت مەریخ
شوکور سەعد بوو ئەو مەریخا نەحیس تەرکدان هەمی حوکم و تەئثیرێ پیس
خەلاص بوو ژ وی هەرچی موجبەت هەبوو چرا؟ چونکە طەبعەش عەداوەت هەبوو

(١) ژ ڤێ ئاشکەرا دبت کو ل دویڤ هزرا شاعری بەحەشت دکەفتە عەسمانێ چارێ، بەلێ ژ حەدیسێن دورست دئێتە زانین کو بەحەشت د سەر عەسمانێ حەفتێییێ رایە.

ل وێ دی فرشته حەبیبێ کوبار
یەکی نیم بەرف و دیگەر نینە نار

مورەککەب ژ ئاتەش ژ بەرفێ چونان
مەلائک خودا چێکرن بێ گومان

ب تەسبیحێ مەولانە هەردەم موقیم
موقەددەس دکن پادشاهێ کەریم

دبێژن ب غەیر (أز) خودایێ غەفار
کییه مەزج کت ناڤ دو ضد بەرف و نار؟

نە ئاتەش ژ بەرفێ دبت مونطەفی
نه بەرف (أز) حەرارەت موذاب و خەفی[1]

شوکور بۆ خودایێ عەزیزێ قەدیر
عەقیدە کو دا (شمس الدین)ێ فەقیر

ب ڤی حوکمێ وی باوەری من هەیە
ژ ڤی زێدەتر حوکمێ مازن هەیە

ژ ڤان مەستره خەلقێ ئەسمان و ئەرض
کەثیف و لەطیفن ب طوول و ب عەرض

سەما ڕاکری بێ دیرەک بێ سوتوون
ئەڤی گونبەدێ پڕ هەوا واژگوون

تژی کەوکەبن ساکن و سائرە
زەمین موطمەئن ئاسمان دائرە

دکت خەلقێ ئنسان ژ مائێ مەهین
نەقش لێ دکت شەکلێ زیبا چونین

مووەششەح ب ئەزمان و نوطق و کەلام
موزەییەن ب چەشمێ سیەهـ قەدد و قام

موسەلسەل دکت زولف و پەرچەم ل ڕوو
ڤەبەستی هەزار دل د یەک تارێ موو

کییە غەیرێ مەولایێ پاکێ بەری
ژ ئەڤ خەلق کت ئنس و جنن و پەری

کییه خەلق کت خەلقێ بێ دا و باڤ؟
کییه نەقش و سوورەت بکێشت ل ئاڤ؟

ئەوە خالقێ عالەمێ پڕ کەمال
یەکە هەر یەکە هەر یەکە بێ زەوال

عەقیدە ئەڤە رووحییێ دل ب دەرد
خودا بێ شەریکە یەکە فەردە فەرد

تەماشا کە ئەی دل کو دیسا قەلەم
بگێرم ل سەر قصصەتێ بیش و کەم

ژ ساغر کو چەند جورعەیان نووش کم
هنک نەغمە و سازەها گووش کم

ببێژم ژ قەلبێ شەواتێ حەزین
هنک بەیت و ئەشعار و لەفظێ شیرین

---

(١) د وێ دانەیا معراجێ دا ئەوا ب ناڤێ (ئبن عەبباسی) بەلاڤبووی هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانێ ئێکێ ملیاکەتەک دیت نیڤەکا وی ئاگر بوو و نیڤەکا وی بەفر.. بەلێ چو ریوایەتێن دورست د ڤێ دەربارەیێ من ب بەرچاڤێن مە نەکەفتینە.

ڤەبیر بینم ئەز وەقتێ وەصلێ حەبیب ‏ ‏ نەظم کم کەلامێ فەصیحێ عەجیب
ژ سەر پەنجەمین ئاسمان هەمچونان[1] ‏ ‏ ڤەوەسطا ل بابێ شەشەم ئاسمان
د وێ ساعەتێ جبرەئیلێ ئەمین ‏ ‏ ندا دا ژ بۆ دەرگەڤان کای گوزین
ڤەکە دەرگەهێ ئاسمان بێ دەرەنگ ‏ ‏ کو ئەسمان بیت پڕ ژ تەسبیح و دەنگ
ژ جبریلی پرسی: چرا ئەی کوبار ‏ ‏ ژ بۆ فەتحێ قاپی دکی ئنتظار
د گەل تە کییە بێژە من ئەی خەلیل؟ ‏ ‏ ژ بۆ وی رە گۆ ئەو زەمان جبرەئیل
د گەل من شەهێ ئنس و جنن و مەلەک ‏ ‏ حەبیبێ خودا ئەحمەدێ چاڤ بەلەک
ژ بۆ عالەمێ فەضل و رەحمەک[2] عەمیم ‏ ‏ دچت حەضرەتا پادشاهێ کەریم
خودا خوەستییە ئەڤ حەبیبێ ب ناز ‏ ‏ ژ بۆ وی ببێژت هنک سرر و راز
ڤەکر بابێ ئەسمان فرشتە ب لەز ‏ ‏ ل قوددووسییان بووگەلەک جەرگەبەز
مەلائک هەمی هاتن و جەمع بوون ‏ ‏ ل نوورەش چو پەروانەئێ شەمع بوون
هەتا چوون هەمی بۆ قەدەم بووسەئێ ‏ ‏ تەزاحوم دکن شوبهی پەروانەئێ
ب خاکێ نەعالا حەبیبێ جهان ‏ ‏ موشەررەف سوورووشێ شەشەم ئاسمان
ب تەشبیهێ دەریا کەتن پێل و مەوج ‏ ‏ گهان خاک بووسێ قەدەم فەوج فەوج
ل ئەسمانێ سادس کو بوو موستەوی ‏ ‏ سورووشان ژ موحبەت هەمی مەستێ وی
ژ تەئثیرێ نوورا شەهێ ئەنوەری ‏ ‏ مەحوو بوون هەمی پەرتەوێ موشتەری
کرین و فرۆهتن نەکر یەک نەفەس ‏ ‏ ژ دەستێ خوە ئاڤێت گاز و مەقەس
ژ تەئثیر و ئەحکامێ خوە ما ذەلیل ‏ ‏ گها نەعلێ سولطان فەقیر و دەخیل
ئەخذ کر هنک نوورێ صافێ نەعال ‏ ‏ ب وی موشتەری بوو ظەریف و دەلال
نەما هیچ سەرمایە دەر دەستێ وی ‏ ‏ وەکی موفلسان مایە دەست بەستێ وی

---

(١) هەر د ریوایەتا دورست یا معراجێ دا ئەوا بوخاری ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزت هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل عەسمانێ پێنجێ هاروون پێغەمبەر دیتبوو، و شاعری ئەڤ چەندە ژێ نەگۆت.
(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: رەحمەت.

طەلەب کر ژ خاکێ قەدەم سەرمیان / کو بەیع و شرا کت ب وی هەر زەمان
ژ غەیرێ جەمالا رەسوولێ بەری / بزان موشتەری قەط نەبوو موشتەری
ئەڤەر گرت (أز) خاکێ نەعلەش چونان / حوکمدار بوو ئەو د عەقدێ لسان
ل سەر ئاسمانێ شەشەم موصطەفا / ب چاڤ دی یەکی شەخصەکی با صەفا
ل سەر تەختێ زەر جالسە با طەرەب / مرۆڤەک مەهابەت فزایە عەجەب
تەلەئلوء دکت بەرق و تیرێژێ نوور / ژ وی شەخصێ سەر تەختێ زەررین ژ دوور
سوئال کر شەهنشەهـ ژ جبریلێ پاک / چ شەخصە ئەڤی مەردمێ تابناک؟
جەواب دا کە (موسی بن عمران)ە ئەو / ل سەر طوورێ سینا ب نیشانە ئەو[1]
ب بال ڤە مەشی ئەحمەدێ ئختیار / ژ سەر تەختی مووسا خوە ئاڤێتە خوار
بەزی پێشییا شاهێ بەیت و حەرەم / موشەررەف خوە گێرا ب کەففێ قەدەم
ژ بۆ وی رە کر عەرض ئەڤ چەند خەبەر / کە ئەی پادشاهێ روسول سەرتەسەر
تویی خوسرەوێ مولکێ ئاخر زەمان / شەهێ ئنس و جنن و مەلەک بێ گومان
تو کێشایی بەزما سوروورێ خودا / چراغێ هدایەت ب دەستێ تە دا
خودا پڕ ب تە دایە فەضل و کەرەم / شەهێ سەرفرازان تویی (لا جرم)
تو سولطان و جوملە روسول خەیلێ تە / هەمی ئەنبیا دەست دەر ذەیلێ تە
شەهنشاهـ بوویی ل تەختێ هودا / نە ئادەم نە جەننەت نە عەرشێ عولا
ژ مەولا ب زاری دکر من طەلەب / ل سەر طوورێ سینا ب حالەک عەجەب
کو من تێخە ناڤ ئوممەتا موصطەفا / کو پەیرەو ببم ئەز د ڕۆژا جەزا
شوکور دەعوەتا من خودا کر قەبوول / ب ذاتێ تەئێ ئەنوەری بووم ووصوول

(١) د ریوایەتا بوخاری وموسلمی دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- مووسا ل عەسمانێ شەشێ دیتبوو، و پشتی سلاڤ کرییێ و ژێ بۆری، مووسای کرە گری، و دەمێ پسیار ژێ هاتییە کرن بۆچی تو دکەیە گری؟ وی گۆت: ئەز دکەمە گری چونکی گەنجەک پشتی من هاتە هنارتن ئەوێن ژ ئوممەتا وی دچنە بەحەشتێ پترن ژ وان یێن دچنە بەحەشتێ ژ ئوممەتا من.. و ئەو بەرفرەهییێن دی یێن شاعر دبێژت، مە د چو ریوایەتێن دورست دا نەدیتینە.

تو ئمشەب دچی قوربێ ذاتێ غەفوور — موهەییا ژ بۆ تە بساطا ژ نوور
وەلێ چوون بچی حەضرەتێ کردگار — فەرامووش نەکی ئوممەتێ ذەنبدار
دەما دەر حەضیرا قودوس کی حولوول — دوعا تە هەمی دێ ببیتن قەبوول
ژ مەولا تو مەهدەر بکە ئوممەتێ — د رۆژێ حەشر دا بچن جەننەتێ
د قەبرێ نەکێشن جەفا و عقاب — د نیرانێ دووزەخ نەبینن عەذاب
وەلێ ئحتمالە کو مەولایێ من — ل ئوممەت بکت بارەکی پڕ مەزن
ب دققەت رجا کە ژ بۆ ئوممەتێ — کو (اللە) ل وان کە هنک خففەتێ
چکو ئوممەتا تە ضەعیفە بزان — نەشن حەمل کن زێدە بارێ گران
ژ بۆ ئوممەت و پەیرەوانێ ضەعیف — رجا کە تو ئەحکام و شەرعێ خەفیف
تەرەححوم کە زێدە بکە مەهدەرێ — کو شەرمێ نەبن ئەو د ناڤ مەحشەرێ
ژ قەومێ بەنی ئسرەئیلی گەلەک — مە کر تەجروبە وەک زەرێ سەر مەحەک
نهایەت نهایەت نەبوون موستەقیم — ژ بەر کەربێ وان جەرگێ من بوو سەقیم
ژ بۆ تە دکم عەرضێ ڤێ خدمەتێ — ب تەخفیفێ ئەمری بکی هممەتێ
(نەعەم) گۆت سولطانێ عالی مەقام — خەتم بوو ل مووسا بنی عمران کەلام
وەداع کر ژ وی شاهێ گەردەن فراز — هەلەستا و چوو راهێ دوور و دراز
وەرە رووحییا شاد و خوررەم بە تو — نە با زاری و شین و مەئتەم بە تو
ژ فەرطا گوناهان مەکەش حەسرەتێ — ژ بەر دەستێ خالی مەکەڤ هەیبەتێ
چکو ئوممەتا ئەکرەمێ عالەمێ — رەسوولێ مە شاهە ل روسلان هەمێ
رەسوول و نەبی تێک ب زاری مودام — کو بنپەیرەوێ ئەحمەدێ نیک نام
چو عوصصاتێ ئەڤ ئوممەتێ رووحییا — مەترسە ژ ذەنبێ مثالێ چییا
درێژ کە یەدێ خوە ل بەر موصطەفا — ب زاری کە ئەی شاهێ صاحب وەفا
ئەگەر چ کو کەسلان و بێ طاعەتم — وەلێ یەک گونەهکارێ ئەڤ ئوممەتم
ذەلیلم زەبوونم گونەهکار و پیس — غەریقم د دەریایێ ذەنب و خەبیس

مە دەفتەر گەلەک ڕەشکرن (الأمان)   ژ عصیان و ذەنب و گوناهێ گران
ب ئەڤ ڕووڕەشی من ڕژاند ئابڕوو   ب دەریووزە هاتم ل بەر بابێ تو
کو مەحرووم نەکی من فەقیرێ ذەلیل   د ئاخر نەفەس ئەی ڕەسوولێ جەلیل
چو تو ڕەحمێ عامی ژ بۆ عالەمێ   ل حالێ منێ پڕ گونەهـ یەک دەمێ
نەظەر کە ب شەفقەت ئەیا پادشاهـ   شەفاعەت کە من موذنبێ ڕووسیاهـ
ب ئەڤ پیسی و ئەڤ خصالێ بەدید   نەکی دەر ژ نێڤ ئوممەتێ ئەحمەدی
هەزار شوکر بۆ خالقێ (ذی الجلال)   کو دا بەر مە راهێ شەریعەت دەلال
ژ ڤێ ئوممەتا موصطەفا مە هەزار   شوکر بۆ خودایێ عەزیزێ غەفار
ئەگەر چەند ئەز موجرم و ڕووڕەشم   قەوی موفلس و زار و محنەت کەشم
وەلێ ئەز ب ڤێ گۆتنێ ئاگەهم   کو ئەز موفلسم (فی أمان اللە)م
شەفاعەت کە ئەی ئەحمەدێ ئختیار   ئەڤی (عبد الرحمن)ێ پڕ ذەنبدار
کو شەیطان نەبێژت یەکێ ئوممەتێ   سەبەب ذەنب و عصیان کەتە زەحمەتێ
ئیلاهی مە نەسپێری نەفسا خەبیس   عەفوو کی ژ من ڤان گوناهێ د پیس
د دەستێ مە دە مایە ڕەحما خودا   د گەل یەک شەفاعەت ژ شاهێ هودا
ئەبەد نابمئەز بێ ئومێد و یەئووس   د گەل ئەڤ گوناهانو خویثێ نوفووس
چکو پێشرەوێ من موحەممەد ڕەسوول   گەلەک پێشترە دەر مەقامێ قەبوول
ل نک حضرەتێ حەق ئەوە سەربەلەند   شەفاعەت بکت رووحییێ پڕ گەزەند
وەرە ئەی قەلەم دیسە سەر خدمەتێ   بەیان کم هەچی مایە (أز) قصصەتێ
بنووشم یەکی ساغەرێ ئاتەشی   بەیان کم د گەل حالەتێ سەرخوەشی
بەقییە ژ راهێ حەبیبێ مەزن   ئەوی ذاتێ پێغەمبەرێ ئنس و جن
ژ ئەسمانێ سادس حەبیبێ ئەمین   ڤەوەسطا ل بەر طارمێ هەفتەمین
ل بەر دەرگەهێ هەفتەمین ئاسمان   صەدا دایەجبریل ژ بۆ دەرگەڤان
ڤەکە بابێ ئەسمانێ سابع ب غار   ل بەر دەرگەهێ ئەم دکن ئنتظار

ده‌ما گووش کر ئه‌ڤ خه‌به‌ر ده‌رگه‌ڤان   ژ جبریل سوئال کر د وه‌قت و زه‌مان
کییه ئه‌و ل نک ته بیێژه عه‌یان   ئه‌یا حاملێ وه‌حییێ (أز) ئاسمان
د گه‌ل من حه‌بیبێ خودایێ که‌ریم   موحه‌مه‌د شه‌هنشاهێ خولقێ عه‌ظیم
کو ناڤێ موحه‌مه‌د بهیستی هه‌ما   ب له‌ز وی ڤه‌کر بابێ هه‌فته‌م سه‌ما
قه‌ده‌م دا حه‌بیبی ل هه‌فتم طه‌به‌ق   ژ جومله (أولو العزم)ی وی بر سه‌به‌ق
چوو بوو موسته‌وی ئه‌و ل سابع سه‌ما   ل سه‌ر ئاسمان یه‌ک فرشته نه‌ما
هه‌می جه‌مع بوون هاتنه نک حه‌بیب   ژ وان تێ صه‌دا و فغانێ عه‌جیب
بشاره‌ت گه‌راندن ل هه‌ڤ قودسیان   کو حاضر بوویه شاهێ ئاخر زه‌مان
وه‌رن هه‌ی وه‌رن ئه‌م زیاره‌ت بکن   ب خاکێ قه‌ده‌م خوه موباره‌ک بکن
هه‌می له‌شکه‌ر و صه‌ففێ سوببووحییان   ب یه‌کسه‌ر خوه ئاڤێتنه به‌ر پییان
قه‌ده‌م بووسه دان ئه‌حمه‌دێ موصطه‌فا   ره‌سوولێ ب حه‌ق شاهێ صاحب وه‌فا
پییێ موصطه‌فا بووسه‌دان جومله‌شان   خوه رووماڵێ نه‌علێ کرن هه‌مچونان
رجاخواز بوون ئه‌و ژ ذاتێ حه‌بیب   د ڕۆژێ قیامه‌ت نه‌گێڕی غه‌ریب
د ژێری لوائی مه بگره ئه‌مان   د ڕۆژێ حه‌شر ئه‌م ببن شادمان
ژ ئه‌عدادێ بیروون جه‌مع بوون مه‌له‌ک   تژی ده‌نگێ ته‌سبیحێ هه‌ر نه‌هـ فه‌له‌ک
صه‌لات و سه‌لامان ل سه‌ر شه‌هریار   دبێژن زیاده ژ عه‌دد و شومار
زوحه‌ل هاته جونبوش ب عشقا گران   گها ژێری نه‌علێ شه‌هنشاهێ جان
سیه‌هـ بوویه حه‌جمێ زوحه‌ل ئه‌و نه‌فه‌س   گهشته نه‌عالێ کو بگرت قه‌به‌س
مونه‌وه‌ر زوحه‌ل بوو ب خاکێ نه‌عال   حوکم کر ب ته‌ئثیر و حوکمێ ده‌لال
طلسمات و ساعاتێ وی زێده بوون   ژ بۆ موجبه‌تێ حوکمێ وی زێده بوون
چکو حوب هلانی ژ ذاتێ حه‌بیب   ئه‌ثه‌ر کر د حوببێ طلسمێ عه‌جیب
ل وێ دیت سولطانێ عالی عه‌له‌م   مرۆڤه‌ک ل سه‌ر ته‌ختێ زه‌ر موحته‌شه‌م
یه‌کی شه‌خصه‌کی ئه‌نوه‌رێ ڕهـ سپی   ژ وی به‌رق و تیرێژێ نوورین دچی

موشەککەل مونەووەر مرۆڤەک مەزن   مەهابەت دکن ژێ هەمی ئنس و جن
ب تەشبیهی خورشیدێ سەر ئاسمان   موشەعشەع ژ وی بەرقێ نوورین عەیان
ژ جبریلی پرسی حەبیبێ ب ناز   چ شەخصە ئەڤی مەردومێ سەرفراز
جەواب دا کە ئەی شاهێ ئاخر زەمان   خەلیلێ خودا ئیبراهیمە بزان
کو جەددێ تەیە ئیبراهیمێ خەلیل   خەلیلێ خوە خوەندی خودایێ جەلیل
ب نک وی ڤە چوو ئەحمەدێ نیک نام   براهیم رابوو ب سەد ئحترام
دەراغووش کر موصطەفایێ کوبار   سەر و چەشم لێ بووسە دان چەند جار
زەبەردەستێ خوە دا مەکان و مەقام   ژ بۆ وی رە خوەندن صەلات و سەلام
دوعا کر ژ بۆ وی گەلەک بێ حساب   کو پایەندە بت شاهێ عالی جەناب
ب تە ئفتخارێ دکم هەر زەمان   د ناڤ ئەنبیاء و صەفێ قودسییان
ب تە سەربلندم ئەیا شەهریار   ژ نەسلا منە ئەحمەدێ ئختیار
دچی حەضرەتا خالقێ کردگار   رجا کە تو ئوممەت ب دققەت ژ نار
فەراموش نەکی ئوممەتێ ئەی جەگەر   ب جوز تە نەهن وان ئەمان و مەفەر
شەفاعەتبکی ئوممەتێ ئەی رەسوول   ل ئەو دەر دوعایێ تە جوملە قەبوول
هەمی دەستێ وان ب دامانێ تە   رجایێ دکن لوطف و ئحسانێ تە
مەقامێ تە بەرتر ژ عەرشێ خودا   ژ کەون و مەکانان دبی تو جودا
تو لاییقی تەشریفێ (لولاک) بەس   مەقامێ تەیە حەضرەتێ پاک بەس
نەبی غافل (أز) ذەنبێ ڤێ ئوممەتێ   رجا کە هەمی دا بچن جەننەتێ
نەهن طاقەتێ وان د نارێ جەحیم   نکارن بکێشن عەذابێ ئەلیم
ژ من گووش کە پەندێ من ئەی وەلەد   رجا وان بکە دەر حوضوورێ ئەحەد[١]
شەفاعەت کە ئەی ئەحمەدێ موصطەفا   د گەل ئوممەتێ رووحییێ پڕ خەطا

(١) د ریوایەتا بوخاری وموسلمی دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ئیبراهیم ل عەسمانێ حەفتێ دیتبوو، بەلێ ئەڤ گۆتنا درێژ یا شاعر ژ ئیبراهیمی ڤەدگوهێزت، مە د چو ریوایەتێن دورست دا نەدیتییە.

کو رۆژێ قیامەت ژ ناڤ موئمنان	نەسووزت ب وی ئاتەشێ پڕ گران
د گەل ئەڤ خەبیثی و بێ طاعەتی	ب ئەڤ رووسیاهی و کەم غیرەتی
یەقین موستەحەققێ ژ بۆ ئاتەشم	چکو ئەز گونەهکار و پڕ رووڕەشم
وەلێکن مە ئومێدە (أز) موصطەفا	نەهێلت ببینم عەذاب و جەفا
شەفاعەت بکت من فەقیرێ حەزین	د وێ حەضرەتێ (خالق العالمین)
خودایا ب حەققێ رەسوولێ کەریم	ب حەققێ خەلیلێ تەیێ ئیبرەهیم
ب حەققێ جەمیعێ نەبی و روسول	عەفوو کە ئەڤی رووحییێ دل ب کول
مەنێرە ل ذەنبێ منێ پڕ عەظیم	بدە خاطرێ موصطەفایێ کەریم
رجا من ئەڤە هەر دەم و ساعەتێ	نەسووزی ب ئاتەش ژ ناڤ ئوممەتێ
ڤەگەڕیام ل سەر قصصەتێ ئەی هەڤال	بنێرە ل ئەلفاظ و نوطقێ دەلال
کو هەڤدەنگ بم ئەز د گەل بولبولان	بدم ئاسمان و زەمین غولغولان
شونیدم ژ وی راوییێ موعتەبەر	کو گوهدار بوو ئەو ل نوطقێ پەدەر
ژ بۆ وی ڕە گۆ ئیبرەهیمێ خەلیل	کە ئەی نوورێ دیدە رەسوولێ جەمیل
ببێژە ژ بۆ ئوممەتا موحتەرەم	کو (لا حول)ە بێژن هەمی وەقت و دەم
ب (لا حول)ێ مەشغوول بن ئەو موقیم	کو زەحمەت نەبینن د رۆژێ ئەلیم
ژ ڤی ذکرێ (لا حول)ێ قەنجێ عەزیز	د جەننەت دبن شین درەختێ تەمیز[1]
چقاس ئەو ب ڤی ذکری مەشغوول بن	ل نک ذاتێ حەق هندە مەقبوول بن
(نەعەم) گۆت سولطانێ بەیت و حەرەم	هەلەستا ژ نک وی جەدێ موحتەرەم
وەداعێ پەدەر کر شەهێ با وەفا	ژ وی ڕە دوعا کر خەلیل با صەفا
ئیلاهی تورووحی نەکی شەرمسار	کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

(١) ئەحمەد (٢٣٥٥٢) و طەبەرانی (الکبیر: ٣٨٩٨) ڤێ چەندێ ژ ئەبوو ئەیـیووبێ ئەنصاری ڤەدگوهێزت، و هەر چەندە سەنەدا ڤێ حەدیسێ یا لاوازە ژی، وەکی زانا دبێژن، بەلێ هندەک (شەواهد) بۆ هەنە وێ ب هێز دئێخن، بنێرە: (السلسلة الصحیحة) یا ئەلبانی (١٠٥).

بند ثلاثوون

در رفتن رسول خدا صلی الله علیه و سلم بسدرة المنتهی و بەرتر أز آن[(١)]

ب (بسم الله) من قەطع کر ئەڤ قەلەم ب (حمد الله) من زەد ل کاغەد رەقەم

وەرە ساقییا بینە جامێ خەمر ل سەر من گرانە ئەمر

ژ هجرا حەبیبێ جگەر مولتەهب ژ جەورا رەقیبی رەوان موضطەرب

دلێ من حەزینە حەزینە کەباب دەوا ئێش نەهن غەیرێ جامێ شەراب

دەخیلم د (دار الشفاء)ێ موغان ژ من قەطع کت ئێش و دەردێ زەمان

مە تەحقیق کریە ب جوز مەیکەدە ژ بۆ دەردێ عاشق نەدا فایدە

هەمی فکرێ عالەم هەوایە هەوا جهێ دەفعێ ئەکدارە (دار الشفا)

بدە ساقییا جامێ یاقووتێ فام کو پێ پوختە کم جارەکێ قەلبێ خام

مەیێ ناب بینە د جامێ بەلوور خەبەر دم ژ بۆ تە ژ ئەحوالێ ژۆر

ئەگەر چ ل نک صووفییان ئەو جوناح ل سەر مەذهەبێ عاشقانە موباح

ب فەتوایێ پیرێ موغان چەند جام بدە من کو سەرگەرم بم ئەز تەمام

صوراحێ بدە ساقییا زوود زوود عەدەم بووم ژ هجرێ مە بینە ووجوود

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا چوونا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ (سدرة المنتهی) وبلندتر.. و (سدرة) د زمانێ عەرەبان دا ب ڕامانا دارێ دئێت، و (منتهی) یەعنی: دویماهی، و دبێژنێ: دویماهی؛ چونکی علمێ هەمی مەخلووقی ل نک ڕادوەستت، و ژ خودێ پێڤەتر کەس نزانت چ پشتی وێ هەیە، و د ریوایەتەکا موسلمی دا ژ ئبن مەسعوودی هاتییە کو ئەو ل عەسمانێ شەشێیە، و د ریوایەتا بوخاری دا ژ ئەنەسی هاتییە کو ئەو ل عەسمانێ حەفتێیە (و پترییا زانایان ل سەر وێ باوەرێنە، و شاعر ژی هەر ل وێ باوەرێیە) و ئبن حەجەر (وەک تەوفیق د ناڤبەرا هەردو حەدیسان دا) دبێژت: ڕەهـ و قورمێ وێ ل عەسمانێ شەشێیە، و چەق و تایێن وێ ل عەسمانێ حەفتێنە.

مه ئحيا كه ساقى ب جاما رەحيق   وەلێ ئابێ ياقووت و جامێ عەقيق

د ئقليمێ عشقێ بزان شاهم ئەز   ل تەختێ مەحەببەت شەهنشاهم ئەز

مولووكانه بۆ من بده جامێ مەى   كه جەمشيد كەى بوود و كاووس كەى

ب زەررين صوراحێ بده من شەراب   ل ئاوازێ طەنبوور و عوود و رەباب

د مەيخانەئێ شاهێ دەورانم ئەز   ل ناڤ عاشقان زێده سولطانم ئەز

مەكه خەوفێ (أز) قاضى و موحتەسب   پەيا پەى بده دل ببت موضطەرب

ژ شوربا مودامێ نەما ئصطبار   بده موتتەصل جامێ مەى ئاشكار

ژ عەسساس و قاضى مەكه ترس و باك   بده جامێ مەى ئەشكەرا عطرناك

ژ داروغه و شەحنه و پادشاه   مەترسه ئەيا ساقييێ جەم كولاه

ل سەر عاشقان نينه حوكمێ شەهان   يەقين پادشاهێ مه پيرێ موغان

موغەننى تو ژى چەند مەقامێ سوروود   نەظم كه ل ئاوازێ قانوون و عوود

د دل بەستەنه تارێ گيسۆ هەزار   تەسەللى بده من ژ ئاوازێ تار

وەلێكن ژ ئاهەنگێ نايێ شيرين   طەرەبناك كه جوزئه قەلبێ حەزين

ب تەشبيهى سووراخێ نەى بێ عەدەد   هەنه رەخنه من دەر دل و دەر كەبەد

ب ئاوازێ سووراخەهايێ نەيێ   ب جامێ موبارەک تژى (أز) مەيێ

بكن دەستەگيرى د وەقتێ صەبا   چكو دلكولم ساقييا موطربا

(معاذ الله) يارێ ژ عەيبان بەرى   ژ چەشمێ مه وندايه شوبهى پەرى

نه ئەسما موسەخخەر دكن دلبەرێ   نه ئەفغان ئەثەر دەر دلێ ئەنوەرێ

عەزائيم و ئەسما د گەل دائره   ژ بۆ ضەبطێ دلبەر نەبوون موئثره

فغانێ پەياپەى ب شەب تا سەحەر   نەكر دەر دلێ دلبەرێ من ئەثەر

د دل موشتەعل بوويه نارێ شەوات   ئەگەر بێته دەر حەق كت كائنات

وەلێكن ئەگەر نه دلێ من بتن   سەماء و زەمين وێ حەمل ناكتن

چكو ئاتەشێ عشقه نارێ كەبير   ژ وى ئاگرى پڕ دترست سەعير

نە عاشق تەحەممول بکن ئەڤ عەذاب   دخت ئاسمان و زەمین ئضطراب
د ڤی حالێ کو من هنک کر بەیان   چسان فەرح تێ قەالبێ عاشق چسان
ئەگەر نە ب حوکمێ صوراحیی و ساز   دلێ عاشقان بێتە چەرخیی و ساز
چسان نەظم کم شعر و بەیت و قەصید   ئەگەر نە شەراب و غنا بت بەدید
دەما نەشئە بگرم ب ڤێ جورعەئێ   موشەررەف بە گووشم ب ڤێ نەغمەئێ
ئەمر کم ل سەر خامەئێ ڕووسیاهـ   صەریرێ بکت ئەو ژ بەر دەرد و ئاهـ
موهەییا بە ئەی خامەئێ سەرتەراش   حەسوودی بکن (أز) تە جوملە نەقاش
نەقش کە ل قرطاسێ صافی سپی   ژ عشقێ هەچی دەر دلێ من هەبی
ژ عشقێ هەچی بێتە قەلبێ حەزین   نویسەندە کە با صەریر و ئەنین
چقاس عشق زەحمەت بکیتن ل من   تو تەکلیفێ زێدە ببینی ژ من
ئەلەمدار بە مثلێ رووحی ب ئاهـ   برێژە ژ دل خوونێ تارێ سیاهـ
ببت بەحثێ ناڤ عاشق و شاعران   هەچی ئەز ببێژم ژ عشقا گران
د گەل من هەڤال بە د ڤێ خدمەتێ   ئەز و تو بکێشن هنک زەحمەتێ
هەڤالی چییە تو ئعانەت بکی   ژ بۆ (شمس الدین) تو کتابەت بکی
وەگەر نە، نە موحتاجم ئەز دەر نەظم   نە بۆ تە نە بۆ کەس د جەنگ و رەزم
خوە پێک بینە ئەی خامەئێ ڕووسیا   نەظم کم قصا (سدرة المنتهی)
ژ هەفتەم سەما چۆن ب ڕێ کەت حەبیب   ب هەفتەم طەبەق کەت فغانەک عەجیب
ل شەهپەڕ سوار بوو حەبیبێ خودا   قەدەم دا ل سەر (سدرة المنتهی)
مە سەح کر ژ راوی ب لەفظێ رەفیع   کو (سدره) ژی بێ حەد طەویله وەسیع
ئەگەر هەفتطەبەق ئاسمان و زەمین   د گەل جەننەت و دووزەخێ (این چنین)
بچن (سدرة المنتهی) ناگهان   چو یەک حەلقە باڤێژی صەحرا عەیان
ب غەیر (أز) خودا کەس نزانت ئەبەد   ژ پەهن و درێژی حساب و عەدەد
لەبالەب ژ قوددووسییانێ کەریم   ب تەسبیح و تەهلیلێ مەولا عەلیم

ب تەشبیهێ طاووسێ زیبا خەرام   خودا چێکرن ئەو مەلەک (بالتمام)
د نێڤ هندە سدرە ب قەیس و مەقەر   خودا چێکری پڕ مەزن یەک شەجەر
هەزاران هەزار شاخ تێدا گەلەک   ل سەر هەر چقەک سەد هەزاران مەلەک
هەمی طاعەتێ حەق دکن رووز و شەب   صەلات و سەلامان دبێن با ئەدەب
یەکی بەرگ و ئەوراقێ سەر ئەو شەجەر   دکت ظللێ مەخلووقەها سەرتەسەر
ب تەصویرێ ئاذانێ فیل ئەو وەرەق   وها گۆتییە وی رەسوولێ ب حەق[1]
بەر و فێکییێ وێ ب مثلی قلال   عەجەب نەرم و شیرین و پاک و دەلال
قەدەم وەقتێ دانی ل سدرە حەبیب   ژ بۆ دەردێ سوبووحییان بوو طەبیب
د ناڤ وان بوو شاهی و غولغولە   چو بولبول هەمی چونکە ئەحمەد گولە
صەلات وسەلامان عەجەب زەمزەمە   د عەرش و د کورسی دە بوو دەمدەمە
هەمی هاتن و دەست و پا بووسە دان   ب زاری کەتن بەر قەدەم جوملەشان
عەلەمهایێ نوورین ل سەر بوو گوشاد   فرشتان هەمی سەر ل بەر پێ نهاند
ل وانبوویە مزگین و فەرح و سروور   قەدەم دایە سدرە حەبیبێ ب نوور
ل هەڤ موژدە گێڕان جەمیعێ مەلەک   ب زەلزەل کەتن سدرە و نەهـ فەلەک
تەمام جەمع بوون صەففێ قوددووسییان   هەمووچکان خوە ئاڤێتنە بەر پییان
ژ بۆ وی کرنعەرضێ ڤێ خدمەتێ   مە بگرە تو ئەی شەهـ د ناڤ ئوممەتێ
بکی دەستگیری د ڕۆژێ قیام   د ژێری لوائێ حەشر بن تەمام
موشەررەف تو بوویی ب خەلوەت سەرا   شەهنشاهـ و سەردەفتەرێ ئەنبیا
روسوول ئەنبیا با مەلەک جوملەشان   رجاداریێ لوطفا تەنە بێ گومان

---

(١) تشتێ ب ڕێکێن دورست گەهشتییە مە د دەر حەقا سالۆخەتێ (سدرة المنتهی) دا ئەوە یا بوخاری (٣٢٠٧) و موسلم (٤٢٩) و ترمذی (٢٥٤١) ڤەدگوهێزن کو فێقییێ وێ هندی جەرکێن هەجەرێنە (هەجەر بازێڕەکە ب جەرکێن خۆ یێن مەزن یێ ناڤدارە)، و بەلگێن وێ وەکی گوهێن فیلانە، و چەقێن وێ دوەسانە سویار سەد سالان ل بەر سیبەرا وان دچت، و هەر چەقەکی سەد سویار خۆ ددەنە بەر.. گۆت: و کەسک ژ مەخلووقان نەشێت سالۆخەتێ جوانییا وێ بدەت.

د جەمعا روسول دە تویی شاهباز | ب خاکێ نەعالێ تە ئەم سەرفراز
تویی سەروەرێ جەمعێ پێغەمبەران | ل سەر مە شەهنشاهێ صاحبقەران
هەمی بەندەئێ بابێ دەولەت سەرا | سوروشانێ عولوی و سوفلی تەبا
تو سەر خەیلێ تێک ئەنبیاء و روسول | هەمی غونچەوار و موحەممەد چو گول
هەمی نوورێ وان مەحو بوون ئەو زەمان | ڤەوەسطان ل پێشبەر حەبیبێ جهان
ب چەشم و ب دیدە تورابێ نەعال | ڤەمالین تەمامێ مەلائک دەلال
قەدەم بووسە دان هندە قوددووسییان | کو تەصریف ناکن چو ئنس و چو جان
موفەررەح مەلائک ل سەر سدرەئێ | ژ بۆ شوکرێ مەولا دکن سەجدەئێ
کو یا رەب هەزار شوکر بۆ تە هەزار | موشەررەف کرن ئەم تە ئەی کردگار
ب پابووسێ سولطانێ عالی مەقام | موحەممەد (علیە الصلاة) و سەلام
ل مە دیدە رەوشەن ب دیدارێ وی | هەمی ئەم مونەووەر ب ئەنوارێ وی
ژ ئەو پاش مەلائک هەمی صەف ب صەف | کشاندن صوفووفێ خوە با سەد شەرەف
جەماعەت گرێدان ب طەرز و ئەدەب | کو بن تابعێ ئەحمەدێ مونتەخەب
موئەذذن ل وی بوویە (روح الأمین) | موحەممەد ئیمامە مەلەک تابعین
عەقد کر ل بەر وان فرشتانێ پاک | یەکی رەکعەتەک سوننەتێ وترێ چاک
ب ئەرکان و شەرط و ب طرزەک عەجیب | تەمامکر ئەوی وترێ سوننەت حەبیب
سەلام دان ژ وێ سوننەتێ جوملەشان | کەتن ذکرێ مەولا هەمی بێ گومان[1]
ب تەهلیل و تەقدیسێ حەق بێ قیاس | کرن ئشتغال صەففێ نوورین ئەساس
پەس (أز) عەهدەئێ ذکرێ مەولا تەمام | موحەممەد ژ ناڤ صەففێ وان بوو قیام
ندا هات بۆ سدرەئێ پڕ مەزن | ژنک خالق و رازقێ ئنس و جن
کە ئەی سدرە ئمشەب ب ذات و صفات | ل تە حاضرە ئەفضەلێ کائنات
نثارێ بکە بۆ قودوومێ حەبیب | وەلێکن نثارەک عەجیب و غەریب

(١) کرنا وترەکێ ل (سدرة المنتهى) د چو ریوایەتێن دورست دا ب بەر چاڤێن مە نەکەفتییە.

ژ ڤێ گۆتنێ شەوق هات سدرەئێ
یەقین سدرە کەت جونبش و جەذبەئێ

هەمی شاخ و بەرگ و وەرەق (بالتمام)
تەحەرروک کرن بێ مەقال و کەلام

ڤەرێتن ل سەر شاهێ صاحب هونەر
ل شەکلێ جەرادان وەلێ سادە زەر

تەمام (سدرة المنتهی)یێ مەزن
د وان دە ستر بوو ژ سەر تا ب بن

کو یەعنی نشارا شەهێ پڕ کەمال
ژ دەستێ مە تێن ئەڤ جەرادێ دەلال

ل سەر وەجهێ سدرە قەدەر یەک ذراع
مەلەخهایێ زەررین کرن ئرتفاع

ل وان ئلتفاتەک نەکر پادشاهـ
ل نک وی جەرادێ ژ زەر مثلێ گاهـ

ئەمر بوو کە (ما زاغ) چەشمێ حەبیب
نەکر مەیلێ سەر ئەو نشارێ عەجیب[1]

ژ پاش وی تەجەللی ژ ذاتێ خودا
پەیاپەی ڤەوەسطان ل شاهێ هودا

طەرەبناک بوو سدرە کەت ئضطراب
ڤەدا صەوتێ قانوون و عوود و رەباب

مەلائک ب زەلزەل کەتن سەرتەسەر
صەلات و سەلام دان ل (خیر البشر)

ئیشارەت ئەڤە گۆت ذاتێ خودا
(فغشی) ل سەر سدرەئێ (ما غشی)

ژ پەس پادشاهێ زەمین و فەلەک
ل سەر سدرە دی چەند صوفووفێ مەلەک

ل سەر هەر یەکی تاجەکی سادەر دوڕ
ژ ئەنواعێ تیرێژ و ئەنوارێ پوڕ

بزان طوولێ هەر تاجەکی رەئسێ وان
ب پیڤان نەوەد[2] گاز بوو ئەی فلان

وەلێکن ذراعێ یەدێ جبرەئیل
ئەوان تاج هندە درێژن طەویل

د هەر تاج دە لوئلوئە چار سەد
مورەککەب گەراندی خودایێ صەمەد

بزورگی ل وان لوئلوئێ پڕ شەفاف
ب مقدارێ هەفتەم زەمین بێ خلاف

ب رۆژ و ب شەڤ ماهـ و سالان مودام
ب ذکرێ خودا ئەو دکێشن قیام

---

(١) ئەڤ تەفسیرا شاعری دایە ڤان ئایەتان: ﴿إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾﴾ (النجم: ١٦-١٧) ژ وێ ریوایەتا ضەعیف هاتییە وەرگرتن یا طەبەری ژ عەبدررەحمانێ کورێ زەیدی ڤەگوهاستی، و هاتنا کولیییێن ژ زێڕی ب سەر سدرێ دا د ریوایەتەکا دورست دا هاتییە یا موسلم (٢٧٩) ژ عەبدللاهێ کورێ مەسعوودی ڤەدگوهێزت.

(٢) د دانەیا (قۆغی) دا: نۆط. و گاز، گەزە.

دوعایێ دکن ئەو ژ بۆ ئوممەتێ ... رجاداریێ وانن ژ ناڤ حرقەتێ

خودایا م ژی تابعێ موسلمان ... بخی ناڤ دوعا ڤان فرشتان ئەمان

قەبوول کی ژ رووحی و ئوممەتێ ... دوعا ڤان فرشتان د ڤێ ساعەتێ

ژ وان وێدە دی یەک مەلەک پڕ موهیب ... ب خەلقییەت و سوورەتێ پڕ عەجیب

ژ بێ حەد عەظیم و مەزن ئەو مەلەک ... قەدەم ژێری ئەرضان و سەر دەر فەلەک

ئەگەر جوملە ئاڤێ ل روویێ زەمین ... برێژی ل سەر فەرقێ وی (این چنین)

قەدەر قەطرەیەک ناکەڤیتن ژ سەر ... تو دیگەر ووجوودەش قیاس کە ل سەر

ل ڕاست و ل چەپ ئەلف و ئەلفی مەلەک ... صوفووفێ خوە کێشانە بێ حەد گەلەک

ب مەشغوولێ ذکرێ خودانە هەمە ... ب ئاوازە و دەمدەم و زەمزەمە

ڤەوابێ ددن ئوممەتێ جوملەشان ... ژ بۆ ئوممەتێ تێتە نووسین چونان

ژ جبریلی پرسی رەسوولێ کەریم ... کییە ئەڤ فرشتە کوهندە عەظیم

ئەڤە رووحێ[1] کو لەیلەئێ قەدرێ پاک ... نوزوولێ دکت ئەو ل سەر روویێ خاک

ژ بۆ جبرەئیلی وها گۆ رەسوول ... کە ئەی حاملێ وەحییێ پاکێ قەبوول

وەرە دا دەمەک ئەم بچن نەزدێ وی ... بزانن هنک حالەت و قەصدێ وی

رەسوولێ خودا چۆن ب نک وی ڤە چوو ... ژ جایێ خوە ڕابوو ب پێش وی ڤە چوو

ژ بۆ وی رە ئکرام و تەعظیم کر ... موحەممەد هلانی ب جایێ خوە بر

فرشتە د گەل تابعێ نووردار ... صەلات وسەلام دان ل سەر شەهریار

ب تەشبیهی پەروانە جوملە مەلەک ... صوفووفێ خوە کێشان ل دۆر وی گەلەک

ب دیدە ڤەمالین توورابێ نەعال ... قەدەم بووسە دان لێ ب ناز و دەلال

د چەشمێ خوە مالین ب سەد های ها ... توورابێ نەعالەش وەکی تووتییا

ژ ناڤ وان ژی ڕابوو رەسوولێ عەزیز ... ئەمر کر ژ بۆ جبرەئیلێ تەمیز

(١) چو ریوایەتێن دورست د ڤێ دەربارەیێ دا نینن، و بۆچوونا دورستتر د تەفسیرا (الروح) دا ئەوا د سوورەتا (القدر) دا هاتی ئەوە کو ئەو جبریلە -سلاڤ لێ بن-.

ئـەخـی جبـرەئـیلا تـو ڕابـە ب نـاز   بچـن ئـەم ل وی راهـێ دوور و دراز

دەما گووش کر جبرەئیل ئەڤ خطاب   ژ ئـاهینێ وی هـات بهنـا کـەبـاب

ژ ناڤ جەرگی ڕا هشت ئاهەک عەجیب   ئـەوی سینە و جـەرگ پـێ بـوون کـەبیب

دەمێ گەرمێ وی سەرد بوو ئەو زەمان   گرینـەک عـەجـەب کـر ب ئـەشکێ رەوان

گرین هنـدە کـر جبـرەئیلـی گـەلـەک   کـو پێڕا گرین جوملـە صـەففێ مـەلـەک

فرشـتان ژ بـۆ جبـرەئیلـێ ئـەمـین   ل سـەر سـدرە و ئاسـمان دا گـرین

وەلـێ زیـدە جبریـل کـەت حرقـەتـێ   دکێـشت فغانـان ل سـەر فورقـەتـێ

رەسوولی سوئال کر سەبەب ئەو بوکا   چـڕا هنـدە ئاهـان دکێـشی چـڕا؟

ژ بـۆ وی ڕە گـۆ جبـرەئیـل ئاشـکار   رەفیقـێ تـە نیـنم ئـەیـا شـەهریـار

رفاقـەت ژ ڤـر پێڤـە نـاکم ب تـە   هـەڕە قـوربی ئیـزەد موبـارەک ل تـە

رەسوولی دەما گووش کر ئەڤ جەواب   ل جبریلـی کـر چـەنـد لـەوم و عتـاب

چـڕا گـەردەن ئـەز ئولفـەتـم تـافتی   چـو دەر صـوحبەتـم هـەم عنـان یـافتی

رجـایێ غـەریبـی نـە شـەرطـە رەفیـق   ب تـەنهـا بهێلـت رەفیقـێ شـەفیـق

غـەریـب و نـەناسـم ل ئـەڤ جـایێ دوور   ژ هەم صوحبەتێ مـن مـەبە تـو صـەبوور

نـە شـەرطـە د هاڤـالیی و صـوحبەتـێ   بهێلـی رەفیقـی د نـاڤ غوربـەتـێ

ژ ڤـر پێڤـە نـازانم ئـەز بچمـە کـوو   ژ مـن باشـقە بـویی چـڕا زوو ب زوو

نـەجـایێ جودامانـدەنـێ یـارە ئـەڤ   ل مـن رەهـ درازە نـە ڕۆژە نـە شـەڤ

ب مـەش ئـەم ب هـەڤڕا بچـن دەر عـولا   چـڕا مـن ب تـەنهـا دهێلـی چـڕا

چـو جبریلی سـەحکر کـەلامێ حـەزین[١]   عـەجـەب ئاهـ کێـشا و بـەردا گـرین

کە ئەی قوررەتێ عەین و رووح و رەوان   م ژی ئـارەزوو صـوحبەتـە هـەر زەمـان

دخـوازم شـەب و رووز دەر صـوحبەتـێ   ڤـەوەسطـم ب چـەشمان بکـم خدمـەتـێ

دکیـشم گـەلـەک زەحمـەت و ئحتـراق   ل قـەلبـێ منـە هنـدە داغـێ فـراق

---

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: شیرین.

ژ هجرانێ ذاتێ تە قەلبم کەبیب ... ژ فورقەت کەتم نار و پێتێ عەجیب
رەجایێ دکم هەر زەمان هەر زەمان ... کو خدمەت بکم ئەز ب رووح و رەوان
وەلێ نینە روخصەت ژ بۆ جبرەئیل ... قەدەم زێدە کت یەک قەدەم دەر سەبیل[1]
سەلامەت ژ بۆ تە هەرە حەضرەتێ ... کو مەولا ببینی تو دەر خەلوەتێ
ژ بۆ من رە نینە ب جوز سدرە جا ... کەرەم کە بنە بەرتەر (أز) سدرە پا
کەرەم کە هەرە حەضرەتێ کبریا ... ب تەنها ژ جبریل و کەرروبییان
نەما طاقەتم زێدە طەیران بکم ... بمەش دا ل تە چەند سەیران بکم
ئەگەر یەک سەرێ موو بلندتەر پەرەم ... فورووغێ تەجەللی ب سووزەد پەرەم
ژ تەشویشێ بالێ خوە ئەی موحتەشەم ... نکارم کو طەیران بکم یەک قەدەم
مەبادا تەجەللی پەرێ جبرەئیل ... بسووزت بمینم فەقیر و ذەلیل
سەلامەت ژ بۆ تە ئەیا سەرفراز ... کەرەم کە بمەش حەضرەتێ بێ نیاز
ل سەر شەهپەرێ میکەئیلێ دەلال ... سوار بە هەرە تو ب فەخر و ب ناز
وەلێکن دەما تو بچی حەضرەتێ ... ئەمانەت فەراموش نەکی ئوممەتێ
ژ بۆ جبرەئیل گۆت شاهێ جەهان ... کە ئەی جبرەئیلا بێژە عەیان
هەچی دەر دلێ تە هەبیتن کەلام ... عەرض کم ل بەر حەضرەتێ (لا ینام)
هەچی حاجەتێ تە هەبت بێ گومان ... ل نک حەضرەتێ حەق بکم ئەز رەوان
چقاس حاجەتێ تە هەبیتن بێژ ... کو دا عەرض کم ئەز د حەضرەت درێژ
وها گۆت جبریلی کای شەهریار ... رجا من ئەڤە ژ حەییێ پەروەردگار
کو روخصەت بدت ئەو د ڕۆژێ قیام ... درێژ کم پەرێ خوە ل دووزەخ تەمام

(١) چو ریوایەتێن دورست ب بەر چاڤێن مە نەکەفتینە کو جبریلی پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ب رێڤە هێلا بت، و تەسلیمی میکائیلی کربت، و وی پشتی هنگی ئەو تەسلیمی ئسرافیلی کربت.. و د حەدیسێن دورست دا هاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل شەڤا معراجێ دو جاران جبریل ل سەر ڕەنگێ وی یێ دورست دیتییە، وەکی د قورئانێ دا هاتی: ﴿وَلَقَدْ رَءَاهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾ عِندَ سِدْرَةِ الْمُنتَهَىٰ ﴿١٤﴾﴾ (النجم: ١٣-١٤) و موسلم (٢٨٧) حەدیسەکێ د ڤێ دەربارەیێ دا ژ عائیشایێ ڤەدگوهێزت.

پەرێ خوە درێژ کم ژ بۆ ئوممەتێ ‌ ‌ ل سەر دووزەخێ دا نەکن دەهشەتێ
ببۆرن ل سەر نارێ جەهنەم سەلیم ‌ ‌ حفظ بن ژ نیران و پێتا جەحیم
ژ ڤێ پێڤە حاجەت نەهن من ئەبەد ‌ ‌ ژ وی حەضرەتێ بێ نیازێ صەمەد
(نعم) گۆت پێغەمبەرێ نیک نام ‌ ‌ وەداع کر ژ جبریل (علیه السلام)
دەما خوەست خاطر ژ (روح الأمین) ‌ ‌ ب زەلزەل کەتن ئاسمان و زەمین
ژ بەر گریەئێ جبرەئیلی کو کر ‌ ‌ گرینکر ب وی ڕە نەبات و کەڤر
کو پەرواز دا شەهپەڕی میکەئیل ‌ ‌ ل سەر سدرە هێلا ئەخێ جبرەئیل
وها ڕەنگە میکالی بر بێ حساب ‌ ‌ هەتا چوون گهان چەند نقاب و حجاب
وەلێ زانییە من ژ راوی شومار ‌ ‌ ئەوان پەردەیان جوملە هەفتێ هەزار
بزان غلظێ هەر یەک حجابا ژ وان ‌ ‌ ب تەحقیقێ پانسەد سەنە بێ گومان(1)
ڤەبۆرین ژ وان جوملە پەردە و حجاب ‌ ‌ ل بەر وان صوفووفێ مەلەک بێ حساب
هەمی غەرقێ ئەنوارێ مەولا تەمام ‌ ‌ عبادەت دکن (أز) قوعوود و قیام
ل تەصویر و هەیئات و شەکلێ عەجیب ‌ ‌ ب تەهلیل و تەسبیح و لەفظێ غەریب
موهەلل موسەببح موقەددس هەمە ‌ ‌ ژ پێش و پەسێ وان حجابان هەمە
هەمی جەمع بوون سەر حەبیبێ ب نوور ‌ ‌ ل وان زێدە بوو کەیف و فەرح و سروور
هەمووچکان زیارەت کرن شەهریار ‌ ‌ ب دەست و پیییێ موصطەفا بێ شومار
مونەووەر هەمی بوون ب نوورا رەسوول ‌ ‌ ب جان و ب دل جوملەشان کر قەبوول
وها گۆتییە شاهێ (صدر الصدور) ‌ ‌ حجابێ مە گۆتن هەمی سادە نوور
ژ وان ژی کو بۆری شەهێ ئەنبیا ‌ ‌ ب هەفتێ هەزار پەردەئێ دی گها
وها گۆتی شاهنشەهێ ئەصفییا ‌ ‌ ئەوان پەردەیان تێک حجابێ ضییا
بزانە غەلیظی ل هەر یەک حجاب ‌ ‌ ب هژمارێ پانسەد سەنە با حساب

---

(1) ئەڤ مەسەلە شاعری ژ معراجا (ئبن عەبباسی) وەرگرتینە، و بەری نوکە مە گۆتییە کو ڤێ معراجێ چو پەیوەندی ب ئبن عەبباسی ڤە نینە، و بارا پتر ژ بابەتێن وێ د بێ بناخەنە.

د وان پەردەيان صەففێ قوددووسييان عەدەد ناكتن نەوعێ ئنسان و جن
ب غەير (أز) خودا كەس نزانت صوفووف نە ميئات و ئەلفن نە ئەلف و ئولووف
موسەببح ب ئەلفاظها ڕەنگ ڕەنگ ب هەيبەت ژ وان تێ گەلەک صەوت و دەنگ
ل ئەشكال و تەصويرێ پڕ موختەلف ژ ئەجزائێ شەتتا بويين موئتەلف
گەلەک عززەت و ئحترامێ مەزن تورابێ نەعالەش تجارەت برن
ب ڤی طەرزی پەردە و حجاب و مەلەک ڤەهشتن ژ پاشڤە حەبيبی گەلەک
هەتا چوون گهان خەزنەيا ميكەئيل تژی بەرف و باران د ناڤا سەبيل
تژی زيپک و كسوەت و رزقێ خەلق هەزار جار ل دونيا زيادە ب خەلق
ژ وێ پێڤە ميكالی پەڕ داوەشاند د شەهپەڕ دە نيروێ طەيران نەماند
نەما روخصەتەش كو فەراتەر بچت مەبادا پەرەش جوملە سووزەندە بت
ژ دل ميكەئيلی كشا چەند ئاهـ كو مام ئەز ژ هەمصوحبەتێ پادشاهـ
كو طاقەت نەما شەهپەڕێ ميكەئيل حەبيبێ خودا دايە دەست ئسرەفيل
سرافيلی ئەحمەد ب پەرواز بر ل سەر شەهپەڕێ خوە ب ئەفراز بر
گهشتن صوفووفێ مەلەک بێ حساب ژ نوور و ضيا سەد هەزاران حجاب
هەمی دەست و پێ پادشەهـ بووسە دان مەحەببەت كەتە قەلبێ وان جوملەگان
موفەررەح ب شاهنشەهێ ئەنبييا هەمی خاک ڕوو ب نەعالێ پييا
ژ بێ حەد صەلات و ژ بێ حەد سەلام كرن هەديە بۆ شاهێ عالی مەقام
ئيلاهی قەوی رووسياهم حەزين بدە خاطرێ ڤی رەسوولێ ئەمين
فەقيرم گونەهكار و ژار و نەچار مە نەسپێری نەفسا مە يا حوكمدار
هلاک بووم ژ دەستێ گوناهێ د خوە ل بەر بابێ رەحمەت بكم ئاهێ خوە
ئيلاهی تو رووحی نەكی شەرمسار كەڕ و لال و گێژە تو نينە مەدار

بند حادی و ثلاثون

در رفتن رسول خدا صلی الله علیه و سلم بکرسی[١]

(شنیدم أز آن راوی تیز هوش)[٢] همی لەفظێ شیرینێ زیبا ب گووش
ب طەیران سرافیل چوو هن ب هن هەتا چوون گهان کورسییێ پڕ مەزن[٣]
ژ راوی مە سەحکر ب نەقلا روات دگەل (سدرة المنتهی) کائنات
ئەگەر فەرض بت بێتە کورسی هەمین وەکی یەک چیایێ ل دۆرێ زەمین
لەبالەب ژ کەرروبی و قودسییان هەمی (آیة الکرسی)یە ذکرێ وان
حەبیبی ل سەر کورسییێ سادە نوور قەدەم چون نها بوویەکەیف و سروور
ل ناڤ صەففێ کەرروبییان بوو حەشر هەمووچکان جەناحێ خوە کر مونتەشر
د ناڤ وان دە بوو غولغول و شاهنات ل سەر رووحێ ئەحمەد هەزاران صەلات
هەمی چوونە پێشبەر شەهنشەهـ مەلەک ب ئکرام و تەعظیمێ سولطان گەلەک
ب تەشبیهێ مەرکەز ل ناڤ وان نشەست فرشتان ب دۆر وی ڤە گەردش ڤەبەست
ب تەشبیهی هالە ل دۆرا قەمەر ڤەوەسطان مەلائک ل (خیر البشر)
تەمامێ مەلەک موستەمع بوون قوعوود وەکی گووسفەندێ ل شەط کن ووروود
دکن ئستماعا کەلامێ رەسوول حەبیبی کر ئاغاز لەفظێ قەبوول

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا چوونا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ کورسییێ.

(٢) یەعنی: من ژ وی راوییێ بیرتیژ گوهـ لێ بوو.

(٣) کورسی جهێ پییانە، و ل دۆر مەزنییا کورسییا خودایێ پاک و بلند بەسە بێژین: د ئایەتا کورسییێ دا کو ئایەتا (٢٥٥)یێیە ژ سوورەتا (البقرة) هاتییە: ﴿وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ﴾ یەعنی: کورسییا وی عەسمان وعەرد ڤەگرتینە، و چو ریوایەتێن دورست یێن معراجێ کو بەحسێ کورسییێ تێدا هات بت، ب بەرچاڤێن مە نەکەفتینە.

ل وان (آیـة الكرسـی) تـەفـسیر كـر[1]   دلـێ وان ب نوطـقـاخوە تـەعمیـر كـر
دەمـا خـەتـم كـر گـۆتنێ پـڕ فـەصـیح   ئـەوی پادشـاهێ عـەزیـزێ مـەلـیح
ب زەمـزەم كـەتـن ئـەڤ فرشـتە هـەمـە   د ئـەطـرافـێ كورسـی دە بـوو دەمـدەمـە
ژ بـەر دەنگـێ تـەسبیح و ذكـرێ حـەكیم   تـەزەلـزول كـەتـە كورسـییێ پـڕ عـەظـیم
تـەجـەللـی ژ ذاتـێ خـودایێ عـەزیـز   پـەیاپـەی رەوان بـوون د كورسـی تـەمیـز
مـەلـەک جوملـە (اللـە أكبـر) كـەلام   عـەجـەب غولغولـە شـوبهی ڕۆژێ قیـام
قـەدەم بووسە دان شاهێ بـەطحا زەمـین   موضـەمـمـەر ب خـاكێ نـەعالـەش جـەبین
ژ نـاڤ وان هـەلـەستا حـەبیبـێ كـەریـم   ژ بـۆ عـەزمـێ دیـدارێ عـەرشـێ عـەظـیم
تـەئـەسـسوف كـرن جوملـە كـەرروبییـا   ل سـەر هجـرێ شاهنـشەهـێ ئـەنبییـا
خودایـا ب حـەققـێ رەسـوولێ خـوە كـی   تو رووحی د مـەحشـەر دە شـەرمـی نـەكـی
عـەفـوو كـەگونـاهێ منـێ بـێ قیـاس   ژ نـارێ جـەهـەننـەم بكـە مـن خـەلاص
ئیلاهـی تـو رووحـی نـەكـی شـەرمـسار   كـەڕ و لال و گێـژە تـو نینـە مـەدار

---

(١) دەمێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- چوویە معراجێ هێشتا (آیة الكرسی) بۆ وی نەهاتبوو خوارێ؛ چونكی گومان تێدا نینە کو ئەو بەری مشەختبوونێ چوو بوو معراجێ، و (آیة الكرسی) ئەوا د سوورەتا (البقرة) دا هەی، ب ئێتتفاقا زانایێن تەفسیرێ، پشتی مشەختبوونێ ل مەدینێ هاتبوو خوارێ، وەكی زانایێ ناڤدار ئبن كەثیر د تەفسیرا خۆ دا ڤەدگێڕت، مەعنا: دەمێ پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- چوویە معراجێ هەر نەدزانی (آیة الكرسی) چییە، ڤێجا چاوا وی ئەو بۆ كەرروبییان تەفسیر كر؟!

بند ثانی و ثلاثون

در رفتن رسول خدا صلی الله علیه و سلم بعرشی عظیم[1]

بده ساقییا باده دەر جامێ جەم / ل سەر من بەرەڤ بوونە ئەنواعێ غەم
کەدەرداره ئەڤ قەلبێ ژارێ حەزین / بده بادەئێ صافێ پاکێ شیرین
ژ خومخانەئێ بینە چەند جامێ مەی / ل من ڤی دلێ موردە کە تازە حەی
ژ هجرانێ دلبەر نەما من مەفەر / کو (إلا) د مەیخانەئێ کم مەقەر
کو ئەز بێمە مەیخانەئێ ناڤ موغان / پەیاپەی بدە رطلهایێ گران
ژ پیرێ موغان روخصەتە ساقییا / لەبالەب کە ساغەر نەما من حەیا
حەیا من نەمایە ژ عشقا حەبیب / شەرابە شەرابە ل دەردم طەبیب
ئەگەر من مەنع کی ژ شوربا مودام / ل من رادبت ڕۆژێ حەشر و قیام
دەما بێتە جووش ئاگرێ فورقەتێ / ئەگەر نە صوراحی سوکوونێ دەتێ
موحەققەق زەمین و سەما حەرق کت / د ئاتەش دە عالەم هەمی غەرق کت
بدە چەند رطلێ گران ئەلئەمان / ژ ئاتەش خەلاص کە زەمین ئاسمان
موبادا ئەڤی نارێ قەلبێ شەوات / سەراسەر بسوزینتن کائنات
لەهەبساز بوویە حەرارەت د دل / د ناڤ دل ڤەبوویە هەزار جەرحێ کول
دەوا نینە غەیری کوئووسێ شەراب / ب غەیر (أز) مویێ ناکوژت ئلتهاب
گەلەک سالە دوورم ژ یارێ مونیر / دبارینمئەز ئەشکێ ئالێ غەزیر
تەسەللی بدە (أز) غەبووق و صەبووح / وەگەر نە ئەلەم بوونە طووفانێ نووح
غەریقم د دەریایێ ڤان دەمعێ ئال / حەریقم ژ هجرانێ یارێ شەپال

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا چوونا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ عەرشێ مەزن.

بدە ساغەرەک وەک سەفینە ب نوور
کو پێ ئەز خەلاص بم ژ ڤێ بەحرێ کوور

بدە بادەئێ تابناکێ صەفی
بکە ئاتەشێ دل هنک مونطەفی

بدە بادەئێ وەک عەقیقێ رەوان
د دل دە ئەوە هەر مە رووح و رەوان

بزان ساقییا غەیری پیرێ موغان
نەهەن دلشەواتێ فەقیران ئەمان

یەقین دەخلێ پیرێ موغانم تەمام
کو من ژی حساب کت ژ صەففێ غولام

کو خدمەت بکم ئەز ب جان و ب دل
موجازاتێ من کافییە جامێ مل

چکو من نەهەن زەر بدم بۆ شەراب
بکم خدمەتێ پیرێ عالی جەناب

کو دەر سایەئێ حەضرەتەش دەم ب دەم
دەفع کم ب شوربا مودامێ ئەلەم

کو سەرخوەش نەبم ئەز ب جامێ رەحیق
نکارم نەظم کم کەلامێ دەقیق

مە سەرگەرم کە ساقییا (أز) شەراب
کو رابت ژ بەر من حجاب و نقاب

دلێ من مونەووەر بە (أز) ساغەرێ
ب حال ئەز تەماشا بکم دلبەرێ

ل من کەشف بت سررێ عالەم تەمام
ببینم ب حال یارێ حووری غولام

تەماشا بکم قامەتێ نازدار
ب کەشف ئەز ببینم حەبیبا کوبار

کو ئەفغان بدن من هنک موهلەتێ
شیرین بە دەهانم ب ڤێ شەربەتێ

بدم دەستێ خوە خامەئێ تیزرەو
حەرام کم ل سەر خوە هنک خورد و خەو

بەیان کم د موسوەددەئێ رووسیا
هەچی دیتییە سەروەرێ ئەصفیا

ژ بۆ شاعر وعاشقانێ سەلەف
د عەصرا خوە دە بم چ زیبا خەلەف

حەسەد کن ژ من شاعرێ ئەڤ عەصر
نەهێلم ژ بۆ وان تو عزز و فەخر

ب شوبهی عەلەم رابە ناڤ عالەمێ
کەلامێ کو بێژم ژ عشقێ هەمێ

ل من پڕ گران بوویە هجرا نگار
د دل دە مە رەخنە هەنە بێ شومار

ب چاڤان ئەگەر جارەکێ دوور دوور
ب دیتا مە ئەو دلبەرێ سادە نوور

مە بینانە نەظمێ کەلامێ سەلیس
ب هەر بەیتەکی شوبهی دوررێ نەفیس

وەلێکن ژ فورقەت مە طاقەت نەما
دومووعان دبارینم ئەز هەردەما

نەظم کم هەچی شاهێ هەر نەهـ طەبەق   ب چاڤێ خوە دیتی ل سەر عەرشێ حەق
د دل دە هەنە من کەلامێ دەلال   وەلێکن ژ هجرێ زەبانێ مە لال
ئەگەر نەقص بیتن کەلامێ فەقیر   ل سەر من مەبە ئەی فلان حەرفگیر
چکو پڕ بریندارێ هجرانم ئەز   ژ دونیا و عوقبا قە نازانم ئەز
کو (إلا) ل من فکرە یارێ شەپال   ژ طاقەت براندم حەبیبا دەلال
بزانە ل دونیا و عوقبا چونین   ل من فەخرە عشقا حەبیبا شیرین
نە علم و عەمەل من نە سیم و نە زەر   تنێ عشقە فەخرا منێ بێ مەفەر
ئەزم کیمیاگەر ب صونعەت کوبار   مە ئکسیرێ ئەعظەم دییە عشقێ یار
مە دل بۆ تەیە سینەیە کوورە نار   ل ڤی ناری نەففاخە ئاهین و زار
مە نەففاخ دانی د ناڤ کوورەئێ   شەرارەت ددت زێدە (أز) کوورەئێ
د ناڤ کوورەئێ بوو تەقزمیش بوو   ژ بەر حەررێ وی جان چو رووتمیش بوو
سەراپا وەکی جەمرەیەک نارێ گەش   دل و سینە و جان هەیوولا و لەش
د ڤی حالەتێ من قەلەم گرتە دەست   ژ چاهێ زنەخدان مە یەک رەشفە خوەست
ل سەر من ڤەبوو پەردەهایێ عەجەب   د دل پڕ بوو کەیف و سورروور و طەرەب
تو سەح کە ژ من ئەی هەڤالێ حوضوور   ببێژم ژ بۆ تە چ تشتێ د هوور
وها گۆتە من راوییێ سوڕ شیرین   ژ کورسی کو رابوو حەبیبێ ئەمین
ل سەر شەهپەرێ ئسرەفیل بوو سوار   ب پەرواز چوو ئسرەفیلێ کوبار
د کورسی دە بوو عەینێ شین و گرین   ژ ناڤ وان ب رێ کەت رەسوولێ ئەمین
جەمیعێ فرشتانێ کورسی هەمە   د ناڤ وان دە بوو شین و بوو زەمەزەمە
سرافیل چوو ئەو ب طەیران گەلەک   ل ناڤ راهێ دیتن حجاب و مەلەک
بشارەت گها سەطحێ عەرشێ عەظیم   کو تەشریف کر شاهێ بەیت و حەطیم
ل عەرشێ خودا نوور قات ب قات   کو تێتن حەبیبێ (کریم الصفات)
ب (بسم الله) سولطانێ عالی مەقام   ل عەرشێ مەزن دا قەدەم (و السلام)

ژ عەرشێ خودا نینە مەستر تو تشت   عەجایب مەزن عەرشێ زیبا سرشت
نە سەر لێ خویایە نە بن ئەی عەزیز   ژ عەرشی بزورگتر نەهن هیچ چیز
ب جوز خالقێ حەققێ پەروەردگار   نزانت ل عەرشی حساب و شومار
د تەوصیفێ عەرشێ عەظیمێ ئیلاهـ   ژ بۆ عەقل و فکر و خرەد نینە راهـ
ل وی عەرشێ پاکیزەئێ ئەطلەسی   بوزورگی نەدانستییە قەط کەسی
وەلێ هەر وەکی من ژ راوی خەبەر   بهیستی ب ئسناد و نەقل و ئەثەر
ببێژم ل عەرشی هنک وەصفەتێ   کو مەحرووم نەمینم ژ ڤێ دەولەتێ
بزان ئەی عەزیزم ب وەصف و شومار   ل عەرشێ مەزن پایە شەش سەد هەزار
ژ یەک پایە تا ئان دگەر پایەئێ   ژ سالێ عەدیدە هەیە مایەئێ
ژ یەک قائمە تا دگەر قائمە   بزان سەد هەزار سالە ئەو دائمە
وەلێ دەر روایەت هەیە ئختلاف   ژ بەعضێ رواتان هەیە بێ گوزاف
کو (ما بین)ی دو پایە عەرشێ عولا   شوماری نزانن تو خەلقێ خودا
د بەینێ دو پایە هەیە دەر شومار   ژ یاقووت و دوڕ بەلدە دو سەد هەزار
هەمی بەلدەئێ پڕ ژ قەصر و قوصوور   مووەششەح موزەییەن ب ئەنواعێ نوور
ژ صەففێ مەلائک تژی لەب ب لەب   هەمی هەیئەت وشەکل وصوورەت عەجەب
ب تەسبیح و ذکرێ خودائی گەلەک   دکن زەمزەمە جوملەئێ ئەو مەلەک
ب زاری ل بەر بابێ مەولا مودام   صوفووفێ فرشتان دکێشن قیام
هەچی بێتە جومعە جەماعەت گەلەک   دوعایێ ب غوفران دکن ئەو مەلەک
د ناڤ صەففێ قوددووسییان شەهریار   ب چاڤ کەت یەکی قودسییێ نووردار
(عظیم الشکل) بوو ب هەیئەت کەبیر   وەلێ مایە بێ پەڕ ذەلیل و فەقیر
نەبوون ئەجنحە ئەو مەلەک هیچ هیچ   د ناڤ قودسیان مایە دل پیچ پیچ
دەما ئەو گها نەزدێ سولطان مەلەک   ب زاری کەتە خاکپایەش گەلەک
تەذەللول ظوهوور کر د خاکێ قەدەم   کە ئەی شاهێ (لولاک)ێ بەیت وحەرەم

شەفاعەت کە بۆ من کەسێ پڕ وەبال   کو مەولا کەرەم کت ل من پەڕێ و بال
خودایێ کەریمێ عەزیزێ قەدیر   بروویاندە (أز) نەو جەناحێ فەقیر
کو طەیران بکم ناڤ سورووش و مەلەک   تەماشا بکم چەندە چەرخ و فەلەک
ژ صنفێ فرشتانم ئەز ئەی رەسوول   ژ بێ پەڕێ و بالی فەقیرم مەلوول
ژ ئەجسامێ عولوی لەطیفم ئەمان   دبت کو ب ئحسانێ شاهێ زەمان
لوطوف کت ل من خالقێ (لا یزال)   ژ نووڤە بدت من هنک پەڕێ و بال
ژ قودسی سوئال کر شەهێ ئوممەتێ   چ حالە تەمام بێژە من قصصەتێ
(در اینجا) چڕا بێ پەری ئەی مەلەک   مە بێ پەڕ نەدینە مەلەک دەر فەلەک
ببێژە چڕا نینە تە پەڕێ و بال   شەفاعەت ژ بۆ خوە بگێڕە حەلال
جەواب دا فرشتە ژ بۆ شەهریار   ل پێغەمبەرێ حەققێ پەروەردگار
کە ئەی پادشاهێ خەواص و عەوام   جەناحێ مە شەش سەد هەزار بوو تەمام
ژ مەولا رجا کر مە با خەوف و بیم   تەماشا بکم جوملە عەرشێ عەظیم
کو روخصەت بدت خالقێ (لا ینام)   مورووری بکم ئەز د عەرشی تەمام
خودا گۆتە من تو نکاری یەقین   ل عەرشی تەماشا بکی (این چنین)
مە دیسان رجا کر ژ پەروەردگار   جەناحان بدە من توشەش سەد هەزار
دو شەش سەد هەزار پەڕێ من بوو تەمام   ژ ناڤ صەففێ جوملە مەلەک بووم قیام
ب جەولان و طەیران کەتم بێ حساب   ل دۆر عەرشێ صاحب نقاب و حجاب
هەتا خەتم بوو سالێ پەنجە هەزار   تەماشا ل دۆر عەرشێ پەروەردگار
مە پرسی ژ وی خالقێ بێ نیاز   کە ئەی عالمێ ئاشکارا و راز
د پەردە مە یارایێ جەولان نەما   ژ عەرشی چ من قەطعە کریە خودا
خطاب ئامەد (أز) حەضرەتێ کردگار   ئەگەر پەڕ بدم تە دو شەش سەد هەزار
ب طەیران بچی هندە سالێ دیگەر   ژ پایە هەتا پایە ئەی موعتەبەر
نکاری ببینی ژ عەرشێ مەزن   نە راهە ژ بۆ قودسی و ئنس و جن

ژ پاش ئەڤ خطابا شەهێ (لا ینام)   ژ من تێک ستەندن پەڕێ من تەمام
(کنون خاک می بوسمت در قدم)   کە (أز) یومنێ سولطانێ عالی عەلەم
کەرەم کت خودا پەڕ و بالێ فەقیر   د ناڤ قودسیان ئەز نەمینم حەقیر
یەکی سەجدە بر شاهێ بەطحا زەمین   ژ مەولا رجا کر ب زار و ئەنین
کو یا رەب رجایێ دکم ئەز گەلەک   کودیسان بدی بال و پەڕێ مەلەک
خودا گۆتی: کای سەروەرێ خاص و عام   ل تە ئەو بدت دەهـ صەلات و سەلام
ژ نوو ئەز بدم بال و پەڕەش کویار   وەکی شەکلێ وی دیسە شەش سەد هەزار
موبارەک سەرێ خوە هلانی رەسوول   موفەررەح کو بوو دەعوەتا وی قەبوول
ئەمر کر ژ بۆ ئەو مەلەک دەر زەمان   دوعا من قەبوول بوو د حەضرەت چونان
وەلێ لازمە دەهـ صەلات و سەلام   ببێژی ل سەر شاهێ عالی مەقام
مەلەک ئەو زەمان دەهـ صەلاتێ مەزن   ڤەخوەندن ل سولطانێ ئنسان و جن
د ئەو دەم پەڕێ وی هشین کر خودا   ژ یومنا صەلاتان ل شاهێ هودا
بشارەت گها ناڤ مەلائک هەمە   د ناڤ وان دە بوو شاهی و دەمدەمە
کە (أز) یومنێ شاهێ زەمین و فەلەک   ڤەبوو بابێ رەحمەت ل جنسێ مەلەک[1]
ئەیا رووحییێ پڕ گوناهێ فەقیر   بنێرە ل قەدرێ رەسوولێ کەبیر
ل ئەرض و ل ئەسمان ب یومنا رەسوول   دبت تەوبەیا جوملە جنسان قەبوول
مەترسە ژ هندە گوناهێ مەزن   ئەیا بەد عەمەل پیسترێ ئنس و جن
بکێشە ژ ناڤ هندی دل چەند ئاهـ   ل بابێ خودایێ غەفووری ئیلاهـ
ببێژە مە تەوبە ئیلاهی تەمام   ل دەرگاهێ تە خالقێ (لا ینام)
کو مەولا نەدت تە جەزا و جەفا   د رۆژێ حەشر تە بدت موصطەفا
ب یومنا صەلاتان خودا دا مەلەک   ئەوان هندە ئەجنحە و پەڕ گەلەک
ل رووحێ موحەممەد هەزاران هەزار   بدە تو صەلات و سەلامێ کویار

---

(١) چو ریوایەتێن دورست د دەر حەقا سەرهاتییا ڤی ملیاکەتی دا ب بەر چاڤێن مە نەکەفتینە.

دبیتن خودا تە د ڕۆژێ قیام … بدت خاطرێ ڤان صەلات و سەلام
بدە ساقییان ئابێ ئاتەش نشان … کو سەرخوەش ببم ئەز د وەقت و زەمان
ڤەگێڕم ل سەر قصصەتێ خامەئێ … کو ئنشا بکم مەقصەدا نامەئێ
ز پەس ئەو بشارەت کو کەت ناڤ مەلەک … سورووشان ب ئەحمەد موفەررەح گەلەک
فرشتانێ عەرشی هەمی صەف ب صەف … زیارەت کرن شاهێ صاحب شەرەف
ب کەرروبییان جوملە کەت صەوت و دەنگ … لسانێ موخالف لوغەت ڕەنگ ڕەنگ
هەموچکان صەلات و سەلام بێ قیاس … ڤەخوەندن ل سەر شاهێ نوورین لباس
کو سولطان ل عەرشان عەلەم بەرفراشت … (شنیدم کە نعلین در پای داشت)
هەنووز فکر کر شاهێ عالی عەلەم … کو نەعلێ موبارەک هەیە دەر قەدەم
ئەدەب کر حەبیبی ل عەرشێ خودا … نیەت کر کو نەعلان دەرینت ژ پا
ندا هات (أز) حەضرەتێ بێ نیاز … کە ئەی فەخرێ عالەم شەهێ سەرفراز
ژ پایی مەکە نەعلێ خوە تو جودا … ب نەعلان کەرەم کە ل عەرشێ خودا
ب نەعلان کەرەم کە ل عەرشێ مەزن … موشەررەف ب نەعلەت ببت عەرشێ من
تو نەعلان مەگێڕە جودا ئەی حەلیم … ب نەعلێ موشەررەف کە عەرشێ عەظیم
ژ مێژ عەرشێ موشتاقە ئەی موحتەرەم … تەبەرروک ببت ئەو ب خاکێ قەدەم
بلا عەرشێ من نەعل بووسێ تە بت … موشەررەف ب خاکێ نەعالێ تە بت
خەرامان ب نەعلێ بە سەر عەرشێ پاک … کو عەرشم ب نەعلەت ببت عطرناک
ندا چونکە هاتە ڕەسوولێ خودا … نەگێڕا ژ پا نەعلێ نازک جودا
ب نەعلان ڤە مەشیا ل سەر عەرشێ حەق … شەهنشاهێ ئەرضان و هەفتەم طەبەق
گەلەک فەخر کر عەرشی ژێری نەعال … ب خاکێ قەدەم عەرشێ نازێ دەلال
ل عەرشێ خودا زێدە تەئثیر بوو … ژ ئەنوارێ نەعلەینێ تەنویر بوو[1]

---

(١) چو ریوایەتێن دورست ب بەر چاڤێن مە نەکەفتینە کو پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- ب نەعال ڤە چوویە سەر عەرشی.

ببين ئەی برادەر تو فەضلا حەبيب   بەيانكم ژ بۆ تە كەلامەک عەجيب
كو فەضلا رەسوولێ خودا گووش كی   هەمی فكرێ عالەم فەرامووش كی
چو (موسی بن عمران) سويێ طووری چوو   ب قەصدا قەبەس لەمعەئێ نووری چوو
ب نەعلێ خوە ڤە چوو سويێ كووهێ طوور   بكت ئصطلا ئەو ژ تيرێژێ نوور
ندا هات (أز) حەضرەتێ ذاتێ رەب   كە (موسی بن عمران) ئەدەب كە ئەدەب
نەعالێ خوە دەينە ل وادێ يەمين   قەدەم خواس وەرە طوورێ سەينا ببين
كو پايێ تە(أز) طوورێ سەينايێ پاک   موشەررەف ببيتن ل سەر روويێ خاک
موبارەک موشەررەف ببيتن قەدەم   ل سەر طوورێ سەينايێ من (لا جرم)
بزانە كەليم نەعلێ خوە (اين چنين)   ژ لنگێ خوە دانی ل وادێ يەمين
ب خواسی مەشی طوورێ سەينا كەليم   ب ئەمرێ خودايێ عەزيزێ كەريم
نكاری ب نەعلان بچت ئەو ئەبەد   نەدا روخصەتێ وی خودايێ صەمەد
وەلێكن نەهێلا كو سولطانێ دين   ل عەرشان جودا كت نەعالێ شيرين
كو دا عەرشێ رەحمان تدارەک ببت   ب نەعلێ رەسوولی موبارەک ببت
بنێرن ل فەضلا رەسوولێ ئەمين   كە مووسا چونان بوود و سولطان چونين
چرا ئەم دترسن ژ مەوجا گوناه   شەفيعێ مەيە ئەڤ حەبيبێ ئيلاه
ب ڤی روتبەء و جاهێ پڕ ئحتشام   چو[1] پوشتا مەيە شاهێ عالی مەقام
گها مەرتەب و پڕ مەمقامێ بلەند   ژ وی ژێر دە ما ئەنبيا چەند چەند
شەفاعەت ژ بۆ ئوممەتێ پڕ گوناه   ل وی قەصد بوو چوو د معراجێ راه[2]
خودا ئەومەزن كر ل سەر كائنات   ل سەر رووحێ وی سەد هەزاران صەلات
مە دەستێ خوە دا دامەنێ موصطەفا   شەفاعەت بكت ئەو د رۆژا جەزا

(١) د دانەيا (قۆغی) دا: كو.
(٢) چوونا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- بۆ معراجێ ل سەر داخوازا وی نەبوو حەتا وی ئارمانجەک ژێ هەبت، بەلكی ئەو قەنجييەک بوو خودێ د گەل وی كری.

گەلەک فەخردارم ب ذاتێ مەزن — ئەوی پادشاهێ هەمی ئنس و جن
شەفاعەت بکت رووحییێ دل ب دەرد — ئەڤی پڕ گونەهکارێ روخ زەرد زەرد
ژ بۆ (شمس الدین) ئەو د ڕۆژێ قیام — شەفاعەت بکت ئەحمەدێ نیک نام
چڕا (عبد الرحمن) دترسی چونان — تویی ئوممەتا فەخرێ هەردو جهان
خودا تە د ئەو ڕۆژێ حەشر و قیام — ببەخشت شەفیعی رەسوولێ ئەنام
خودایا عەمەل من نەهن هیچ هیچ — موعەذذەب نەکی من د ڕۆژێ بەسیج
مە تەحقیق زانی ژ راوی کەلام — ئەڤان لەفظ و ئاثار ونەقلێ تەمام
کو شاهێ جهان پادشاهێ قەوی — ل سەر سەطحێ عەرشی کو بوو موستەوی
تەماشا دەما کر ل ئەرکانێ عەرش — ب چاڤدیت قەندیلەکی نوورێ گەش
چ قەندیلەکی ڕەنگدار و ب نوور — گەلەک بەرقێ نوورین دبن ژێ ظوهوور
موعەللەق ب یەک سلسلێ نووردار — مووەششەح موزەییەن مونەووەر کوبار
ژ ئەنوارێ قەندیلێ پاکێ تەمیز — سەراسەر مونەووەر وی[1] عەرشێ عەزیز
سوئال کر موحەممەد ژ وی ئسرەفیل — کە ئەی یارێ راهم د عەرشێ جەلیل
چ قەندیلە ئەڤ جامێ نوورین عەیان — موعەللەق ب زنجیرێ نوورین چونان
چڕا هندە پڕ نوورە ئەڤ جامێ پاک — کو ژێ عەرش بوو ڕەوشەن و تابناک؟
جەواب دا کە ئەی پادشاهێ روسول — بزانە ئەڤی جامێ نوورین چو گول
جهـ و مەسکەنێ نوورێ تە ئەی عەزیز — ب تەحقیقێ ئەڤ جامێ پاکێ تەمیز
بەری خەلقەتا عالەمێ پڕ سنین — د قەندیلێ دە نوورێ شاهێ ئەمین
ب تەسبیحێ مەولا دکر ئشتغال — موقیم ژێ دبوو بەرقێ نوور ئشتعال
ژ تەئثیرێ وی هەمنشینێ کەریم — هەمان نووردار بوویە جامێ عەظیم[2]

---

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: ژ وی.

(٢) چو ڕاستی ڤێ مەسەلێ هەمییێ نینە، و بەری نوکە ژی مە ئیشارەت دایە کو (نوورا پێغەمبەری) -سلاڤ لێ بن- بەری مەخلووقاتان چێ نەبوویە، و چو حەدیسێن دورست د ڤێ دەربارەیێ دا نینن، و ئێکەمین جار ئەڤ گۆتنە ژ شیعان پەیدابوویە، و صووفییان ژ وان وەرگرتییە!!

ژ بەعضێ رواتان مەزانی خەبەر   کو رووحێ ئەوی ئەحمەدێ با خەبەر
دەما مونفەصل بت ژ جسمێ عەزیز   دبت موستەقر ئەو د جامێ تەمیز
وەلێ بەعضێ کوبارێ صاحب هونەر   دبنمونکرێ ئەڤ خەبەر سەرتەسەر
دبێژن: ب رووح و جەسەد ڤە تەمام   موقیمە د قەبری رەسوولێ ئەنام[1]
چکو ئنتظارە ژ بۆ ئوممەتێ   د قەبری موقیمە هەتا ساعەتێ
کو رابت ژ قەبری حەبیبێ کوبار   خەلاص کت گونەهکارێ ئوممەت ژ نار
کو بگرت د ژێری لوائێ مەزن   هەمووچکان ئەوی شاهێ ئنسان وجن
ب هەڤرە بچن حەضرەتێ کردگار   کو تێک دە شەفاعەت بکت وان ژ نار
وەلێ مەذهەبێ رووحییێ موستەهام   ئەڤی قەلێ ثانی بزانە تەمام
چرا؟ چونکە پر سوء ذەنبم ذەمیم   نکارم بچم پێش خودایێ کەریم
مەگەر پێشرەوێ من فەقیرێ حەزین   موحەممەد بتن ئەو رەسوولێ ئەمین
ژ راوی مەزانی ب نەقلا سوطوور   (قمر می ستاند ز خورشید نوور)
هەمان شەمسێ عالەم ژ عەرشێ موهاب   دکێشت هەمی بەرق و ئەنوار و تاب
وەلێ عەرشێ مەولا ژ قەندیلێ جام   موزەیيەن ب ئەنواعێ نوورە تەمام
هەمان جسمێ قەندیلێ پاکێ قەبوول   مونەووەر ژ نوورا موحەممەد رەسوول
عەیان بوو کو سەرچەشمەئێ نوورها   ب یەکسەر ژ نوورا روخێ موصطەفا
دگەر کر تەماشا ل عەرشێ موهیب   ب چاڤ دی خورووسەک مونەققەش عەجیب
هەچی لەون و رەنگێ خودا چێکری   ل سەر یەک پەرێ وی موهەییا کری
مورەصصەع ب ئەنواعێ یاقووت و دور   موکەللەل ب جەوهەر ب لوئلوئێ پر
ئەوی دیکێ صاحب نوقووشێ دەلال   مونەووەر ب نوورا شەهێ (ذی الجلال)
موقیمە ل سەر یەک منارە بلەند   ل سەر عەشێ مەولا ئەوی بێ گەزەند
ب خلقەت عەظیمە قەوی ئەو خورووس   ژ وی تێتە دەنگێ ئەذان شوبهی کووس

(١) و یا دورست کو دەلیل پشتەڤانییێ بۆ دکەن هەر ئەڤەیە.

دەمـا ئـەو بخوونـت ئـەذانـێ ل عـەرش
کـو بێـتن ژ وی صـەوت و دەنگـێ مـەزن
دخـوونن ئـەوان جوملـە ئـاذان تـەمـام
وها گـۆت گوویـەنـدەئـێ عـەرش و فـەرش
مـە سـەحکـر ژ راوی ب ئاثـارێ صـاف
خـودا چـوون ووجـوود کـر ژ کـەنـزا عـەدەم
بـوزورگتر ژ خـوە قـەط نـەدی هـیچ چیـز
ب ڤی عەظـمێ صوورەت ب ڤێ هەیبەتێ
دەمـا ئفتخـار کـر ب تـەصـویرێ خـوە
خـودا خـەلـق کـر مـارەکـی پـڕ موهیـب
ئـەڤـی مـارێ هنـدە ب حـوکم و ئـەثـەر
سـەرێ وی ب هژمـارێ سـەبعـین ئـەلـف
د هەر یەک فەمی ئەلسنە شێست هەزار
ژ غـەیـرێ خـودایێ کـو ئـەو خـەلـق کـر
خەلەک دا ل دۆر عەرشێ حەق هەفت جار
ژ بـۆ عـەرشـی ڕە گـۆ ب نوطـق و بـەیان
کو عەرشێ خودا دی ل دۆر خوە هەلەک
یـەکـی قـەطـرە بـاران ز ئـەبـرێ چـەکیـد
گـەلـەک تـەوبـە کـر عـەرشـێ زیبـا نهـاد
گـۆ: یـا ڕەب پـەشـێمانم (أز) ئفتخـار

دکت حوکمێ صەوتێ وی تا ژێری عـەرش
هـەچـی قـسمێ دیکـا ل عـەردان هـەبـن
د وەقتێ سەحـەرگاهـ و دەر صوبح و شام
خـودا نـاڤێ وی دانییـە دیکـێ عـەرش[1]
ئـــەوی نـــاقلێ نوکتـــەدان بـــێ خـــلاف
ئـەوی عـەرشـێ زیبـایێ پـڕ موحتـەشـەم
ب خـوە ئفتخـار کـر وی عـەرشـێ عـەزیـز
ژ مـــن نینـــە مـــەســـتر د خـــەلقییـــەتـــێ
عـەجـەب مـا ژ ئـەنـوار و تـەئثیـرێ خـوە
ل خـەلقییـەت و صـوورەتـێ پـڕ عـەجیـب
ووجـوود کـر خـودا ئـەو ژ یـەک پـارە زەر
د هـەر یـەک سـەری چێکـرن هنـدە دەڤ
ب ڤـان ئـەلـسنان تێکـدە تـەسـبیحدار
کەسی غلظـێ ئەو مـارێ تـەعریـف نـەکر
سـەرێ وی ل سـەر دووڤـێ وی بـوو قـەرار
وەکـی لوقمـەیـەک تـە بخـم بـن زەبـان
ژ وی فەخرێ خوە بـوو پـەشێمان گـەلـەک
خـەجـل شـود چـو پـەنهـایێ دەریـا بـەدیـد
ل بـەر دەرگـەهـێ وی خـودایێ عبـاد[2]
ژ سووجێ خوە مـن تـەوبـەیە سـەد هـەزار

(١) سەرهاتییا ڤی دیکلی د وێ معراجێ دا هاتییە ئەوا دبێژنێ: معراجا ئبن عەبباسی، و چو ڕاستی بۆ وێ مە د ریوایەتێن دورست دا نەدیتینە.

(٢) چو ریوایەتێن دورست د دەر حەقا ڤی شەهماری ژی دا مە نەدیتینە.

موقررم ب حوکمێ تە ئەی (ذا الجلال) خودان قودرەتی بێ شەریک و هەڤال

ب ڤی قودرەتێ پڕ ئەیا کردگار عەفوو کە ئەڤی رووحییێ ذەنبدار

بدە خاطرێ وی رەسوولێ ب حەق کو بریە ژ جوملە رەسوولان سەبەق

ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

بند ثالث و ثلاثون
در نشستن رسول خدا صلى الله عليه و سلم بر رفرف
تيزرو و تشريف بردن بجاى كه جانبود يعنى مقام لا مكان[1]

وەره ساقییا تازه کن عشرەتێ   ب حوکمێ مەیێ زێده کن دەهشەتێ
ل سەر من گران بوونە دیسان ئەلەم   ب ئەقداحێ مەی دەفع کە بارێ غەم
بده بادەئێ تازەئێ خۆش گوار   کو ئەحشائێ من کەی بکت شوبهی نار
وەره ساقییا دا ژ بۆ بادەئێ   بدم تە ئەڤێ خەرقەء و سەبحەئێ
لەبالەب کە وەقتێ غەبووقێ قەدەح   ڤەبن من ل دل دیسە بابێ فەرەح
ژ من کەم مەکە شەربەتا بادەئێ   نەشم حەمل کم بارێ سەجادەئێ
مە سەجادەء و خەرقەء وطەیلەسان   کرن رەهنێ بادە د دەیرێ موغان
نە عەقل و خرەد من نە مال و مەتاع   ل من فکرە ئەڤ بادەئێ پڕ شوعاع
حەزینم ژ هجرانێ یارێ شەپال   شکستەدلێ من نە قیل و نە قال
بده کاسەئێ پڕ شەرابێ عەقیق   ب حوکمێ مەیێ بت زەبانم فەتیق
برێژم ژ حوکمێ قەدەح چەند کەلام   ب شوبهی عەلەم ڕابە ناڤ خاص و عام
بده ساقییا ئابێ ئاتەش خصال   فوتووح بت ل سەر دل مە بابێ کەمال
لەهەبسازە دەر دل ئەڤی نارێ غەم   بکە مونطەفی تو ب یەک جامێ جەم
بده بادەئێ غەم ببت موختەفی   هنک نارێ حەسرەت ببت مونطەفی[2]
وەره ساقییا ڕاستی بێ تابم ئەز   قەوی غەمزەده بێ خور و خوابم ئەز

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا روینشتنا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- ل سەر رەفرەفێ خۆشبەز، و چوون و گەهشتنا وی بۆ مەقامێ (لا مکان).

(٢) ئەڤ مالکە د دانەیا (ئامەدی) دا نینە.

بده جامێ دا ئستراحەت بکم
ب دل ئەز ل عالەم سیاحەت بکم

هەلا قەط نەشم جارەکێ دەر خیال
دەراغووش کم دلبەرێ پڕ شەپال

شیرین بە دەهانم ژ جامێ شەراب
خیال کم دەمەک یارێ عالی جەناب

کو وندا بکم جوملە فکرێ جهان
ل بەر من ڤەبی پەردەیا (لا مکان)

ببێژم ژ ناڤ هندی قەلبێ حەزین
هنک شعر و ئەبیاتێ پاکێ شیرین

تو ذەوقا مە پڕ کە ب جاما مودام
کو ذەوقا تە پڕ کم ژ شعر و کەلام

بدە کاسەئێ مەی کو پەرواز کم
تو گوهـ دە کو شعرێ عەجەب ساز کم

نەظم کم کەلامێ نەفیسێ چو دوڕ
ئەگەر تو بدی من هنک جامێ پڕ

مە سەرخوەش کە ئەی ساقییێ بەزمێ یار
خەفیف کە هنک دەردێ عشقێ غەدار

ئەڤی عشقێ ئاتەش مثالێ شەوات
ژ من قەطع کر جوملە ئسمێ حەیات

بدە ساقییا بادەئێ پڕ فوتووح
د جسمێ مە دیسان بکە نەفخێ رووح

حەیاتەک ل من بەخش کە نوو ب نوو
کو سەرگەرم بم ئەز ژ ئحسانێ تو

بدم دەستێ خوە خامەئێ پڕ خەبەر
برێژم دەمێ وی چو خوونێ هەدەر

موفەصصەل بکم خەلوەتا (لا مکان)
هەچی من بهیستی ببێژم (عەیان)

کەرەم کە وەرە ساقییا بێ فوتوور
لەبالەب کە جامێ شەرابێ ب نوور

بدە من کو قەلبێ خوە پێ کەی بکم
ئەڤی جسمێ بێ جان ب وی حەی بکم

دەهانم شیرین بە ب ڤێ شەربەتێ
ل بەزمێ کەلامی بکم خدمەتێ

ب قووەت بکێشم سەرێ خوە شەراب
نەظم کم ب ئەلفاظێ شیرین کتاب

ژ راوی نەقل کم کەلامێ عەجیب
هەچی بوویە ئحسان ل ذاتێ حەبیب

کو هندەک عەجائب ل عەرشێ مەزن
ب چاڤ کەت موحەممەد شەهێ ئنس و جن

ئەمر کر ژ بۆ ئسرەفیلێ کوبار
ئەوی موصطەفایێ قەوی ئختیار

وەرە ئسرەفیلا بچن ئەم ل راهـ
ببۆرن ژ ڤی عەرشێ پاکێ ئیلاهـ

جەواب دا سرافیلی بۆ موصطەفا
کە ئەی پادشاهێ سەریرێ وەفا

نەما نیرووێ پەڕڕێ من بێمە ژۆر
کەرەم کە ژ عەرشێ خودا تو ببۆر

فەراتەر ژ عەرشی نەهن روخصەتم
ل ڤر مام د پەردە نەما طاقەتم

رەسوولێ خودا ما مەلوول و حەزین
چڕا من ب تەنها دهێلی چونین

بچم کی دەرێ ئەی ئەخێ ئسرەفیل
مەهێلە ب تەنها ل راهێ و سەبیل

نە هەمجنسێ من نە هەڤال و برا
ژ هەمراهییێ من دمینی چڕا

سرافیلی گۆتێ ئەیا با خەبەر
دکم خدمەتێ تە ب چەشم و ب سەر

وەلێکن ب ذاتێ خودا من قەسەم
نکارم ب پێشدە بچم یەک قەدەم

ژ بەر شوعلەیا نوورێ ذاتێ جەلیل
دسووزت سەراسەر پەڕێ ئسرەفیل

تەحەییور گەلەک ما رەسوولێ عەزیز
نزانی بچت کوو ژ عەرشێ تەمیز

خودا خەلق کر ئەو نەفەس رەفرەفەک[1]
ب قودرەت ژ نوورێ گەڕاند ئەشرەفەک

ئەوی رەفرەفێ کو ب نیشان بووی
ب خلقەت ل سەر شەکلێ طەیران بووی

ل سەر هەیئەت و شەکلێ مورغێ سفید
خودا چێکر ئەو رەفرەفا موستەعید

دبێژن هنک راوییێ قصصەئێ
کو ئەو رەفرەفا شوبهی سەجادەئێ

ب تەشبیهی سەجادەئێ سادە نوور
ووجوود کر خودا رەفرەفا بێ قوصوور

وەلێکن ژ بەعضێ رواتان بزان
کو ئەو رەفرەفا شوبهی تەختێ رەوان

چو تەختێ رەوانەک موکەللەل دەلال
ژ نوورێ ووجوود کر شەهێ بێ زەوال

وەلێکن نە مەقصوودە ئەڤ ئختلاف
نە لازم درێژ کم کەلامێ شفاف

خودایێ کو ئەو خەلق کر ئەو زەمان
عەلیمتر ب هەیئەت ب صوورەت چونان

موحەققەق خودا خەلق کر دەر حوضوور
ئەوی رەفرەفێ تیزرەو بێ فوتوور

---

(١) بوخاری (٤٨٥٨) ژ عەبدللاهێ کوڕێ مەسعوودی ڤەدگوهێزت، د تەفسیرا ڤێ ئایەتێ دا: ﴿ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ ءَايَٰتِ رَبِّهِ ٱلْكُبْرَىٰٓ ﴾ (النجم: ١٨) دبێژت: رأى رفرفا أخضر قد سد الأفق، یەعنی: طەیرەکێ کەسکێ مەزن دیت ئاسۆ هەمی گرتبوو، و د روایەتەکا دی دا ل نک نەسائی هاتییە کو جبریل ل سەر وی رەفرەفی یێ سویار بوو. وئەڤ بەرفرەهییێن شاعر ڤەدگێڕت، مە د چو روایەتێن دورست دا نەدیتینە.

هەتا وێ دەمێ نەهتبوو خەلقەتێ — خودائی ووجوود کر د وێ ساعەتێ
وەلێ ئەم نزانن بەیان کن کەلام — د شەکلێ ئەوێ رەفرەفێ (بالتمام)
وەلێ مەیلێ من ئەڤ قەدەر لێ هەیە — کو ئەو رەفرەفا شوبهی سەجادەیە
(مع القصه) ئەو ئەحمەدێ نامدار — ب ئەمرێ خودا بوو ل رەفرەف سوار
صوعوود کر ژ عەرشی ب قەصدا حوضوور — موحەممەد ل سەر رەفرەفێ سادە نوور
ل عەرشێ خودا زێدە بوو ئشتیاق — گرینەک عەجەب کر ژ بەر ئفتراق
تەزەلزول کەتە جسمێ عەرشێ عەظیم — قەدەم ژێ هلانی رەسوولێ کەریم
سەرافیل و جوملە مەلەک تەڤ گرین — ژ بەر فرقەتێ وی هەمی بوون حەزین
ب پەرواز چوو رەفرەفێ نازدار — سوارە ل وی پادشاهێ کوبار
ب یەک (طرفة العین)ێ سالێ عەدید — دکر قەطع ئەو رەفرەفا موستەعید
هەزاران مەراحل د یەک طورفەئێ — دبۆرن ب پەروازێ سەجادەئێ
گەلەک پەردەها و نقاب و حجاب — ڤەهێلان ب پاشدە ئەوی بێ حساب
ل بەر هەر حجابەک مەلەک بێ عەدەد — ڤەوەسطان ب ئەمرێ خودایێ صەمەد
ئەوان رووحێ قودسی ب هەڤڕە تەمام — قەدەم بووسە دان شاهێ بەیت و مەقام
ژ وان جوملە پەردان کو بۆری حەبیب — گها چەند بحارێ کەبیر و عەجیب
هنک سورخ و هن کەسک و هندەک بەیاز — سەر و بن نە مەعلوومە دوورن دراز
بوزورگی ل وان بەحر و دەریایێ کوور — نزانن چ کەس غەیری رەببێ غەفوور
هنک بەحرێ قودرەت هنک مەعرفەت — هنک بەحر و دەریایێ پڕ مەرحەمەت
طەویلن عەریضن عەمیقن گەلەک — وەلێ خالی (أز) جوملە ئنس و مەلەک
(مع القصه) سولطانێ هەردو جهان — ب رەفرەف گها پەردەیا (لا مکان)
ل وێ پەردە یەک بوو مورەصصەع ب دوڕ — ب یاقووت و ئەلماس و ئەجناسێ پوڕ
ژ نوور بوو ئەوێ پەردەیا پڕ کەبیر — بوزورگی دزانە سەمیعێ بەصیر
وەلێکن ل وێ لەون و ڕەنگەک نەبوو — ل بەر پەردەئێ صەوت و دەنگەک نەبوو

نە ئنسان نە جن نە مەلەک نە پەری / نەبوون هیچ نک پەردەیا ئەنوەری
ب ئەمرێ خودا ئەو حجابا عەظیم / هلات ئەو ژ بەر موصطەفایێ کەریم
دوخوول بوو موحەممەد وەرائێ حجاب / ب (بسم الله) ئەو شاهێ نوورین نقاب
د پاش پەردەئێ دە فەضا (لا مکان) / عەیان بوو ل بەر چەشمێ شاهێ جهان
چیە (لا مکان) ئەز بێژم دەلال / د تەعریفێ وێ دە زەبانێ مە لال
جهێ کو نە جی بت چسان ئەز کەلام / بێژم د تەوصیفێ وی دە تەمام
وەلێکن قەدەر طاقەتا شاعری / بەیانکم کەلامێ کو من سەحکری
وها گۆت وی شاهێ عالی جەناب[1] / دەما ئەز دوخوول بووم وەرائێ حجاب
مەکانەک م دی کو مەکان تێ نەبوو / مەهـ و سال و حین و زەمان تێ نەبوو
نە سارە نە گەرمە نە ڕۆژە نە شەب / نە ژێرە نە ژۆرە نە ڕاستە نە چەپ
نە ئەرض و نە ئەسمان نە پاش و نە پێش / نە تاری نە ڕۆنی نە قەوم و نە خویش
نە یەکشەنبەیە نە دوشەنبە چونان / نە سێشەنبە نە چارشەنبە بزان
نە پەنجشەنبەیە هەم نە جومعە یەقین / نە سەبتە نە ماهە نە سالە یەقین
نە کەسکە نە سۆرە نە زەردە نە ڕەش / مونەززەهـ ژ ڕەنگان نە غللە نە غەش
نە شین و سفیدە نە صەوتە نە دەنگ / وها تو بزان خالی (أز) جوملە ڕەنگ
ب ڤی تەرزییە (لا مکان لا مکان) / تەحەییور د وی دە عوقوولێ گران
ئەگەر تێدە پەیدا بوا یەک ژ ڤان / چڕا ناڤێ وی ئەم دبێن(لا مکان)
ل تەحقیقێ وی گەر بنێری یەقین / دبت خیرە لێ عاقلێ دووربین
نهایەت خودا زانە تەحقیق وی / نە قەنجە بکن زێدە تەدقیق وی
ب جوز ڕەببێ ئەکبەر نەهن هیچ کەس / ل ئەو دەر نە مثلێ طەنینێ مەگەس
نە حەددە ژ بۆ هیچ ئنس و مەلەک / کو بێن وێ دەرێ قەط مەکە ڕەیب وشەک

---

(١) ئەڤ گۆتنا شاعر ژ پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ڤەدگوهێزت، مە چو (سەنەد) نە یێن دورست و نە ژی یێن لاواز بۆ نەدیتینە.

وەلێ روخصەتە بۆ رەسوولێ جهان   کو حاضر بتن خەلوەتا (لا مکان)
کو دەر خەلوەتێ خالقێ (لا ینام)   ببێژت ژ بۆ وی رە سرر و کەلام
نەبت هیچ کەس حاضرێ صوحبەتێ   کو سرران برێژن د ناڤ خەلوەتێ
چکو عادەتێ صوحبەتا دۆستان   ئەڤە دەر جەمیعێ مەکان و زەمان
کو مەجلس ژ ئەغیارێ خالی بتن   هەنووز صوحبەتێ وان کەمالی بتن
نهایەت ب رووح و جەسەد بوو حولوول   ئەوی پادشاهێ ب عزز و قەبوول
ب رووح و جەسەد ڤە شەهێ ئنس و جان   موحەققەق گها خەلوەتا (لا مکان)
نەبی حاشە مونکر ژ بۆ ئەڤ کەلام   نەبێژی کو ئەحمەد دییە دەر مەنام
چکو بەعضێ مونکر دبێژن چونان   موحەممەد ب خەونێ چوویە (لا مکان)
وەلێکن موحەققەق بزانە چونین   شیاری چوویە (لا مکان)ی یەقین
نە خەون و خیالە صەحیحە صەحیح   ب یەقظە چوویە (لا مکان) ئەو مەلیح
هنک مونکرێ دی دبێژن وها   کو بوو مونسەلخ رووحێ وی بێ ریا
نە تەڤلی جەسەد بەلکە تەنها ب رووح   گها (لا مکان) ئەحمەدێ با فوتووح
وەلێکن بەطالن ئەڤان جوملەشان   یەقین کە کو سولطانێ هەردو جهان
ب رووح و جەسەد ڤە گها خەلوەتێ   موحەققەق بزانە تو خاصصییەتێ
چرا چونکە ئەقوالێ ڤان مونکران   ئەڤان ناکەسانێ ب جەهلێ گران
ل سەر گۆتنێ فەیلەسووفان بنا   دکن ڤان کەلامێ ب جەهل و عنا
دبێژن مەحالە ب رووح و جەسەد   بچت ئاسمانان حەبیبێ صەمەد
ل سەر زەعمێ وان چونکە جسمێ گران   نکارن قیامە بچن ئاسمان
هەچی جسمێ ثقلەت کو تێدا هەیە   موقیم طالبێ مەرکەز و نوقطەیە
چشان دێ بچت بەر هەوا ئەی فلان   مەحالە ل نک زەعمێ وان جاهلان
وەرە سەح کە ئەی مونکرێ بێ ئەدەب   ژ رووحی جەوابەک ب کەیف و طەرەب
ببێژم جەوابەک عەزیز و دەلال   کو ئەزمانێ تێک مونکران بیتە لال

ب عەقلی ب نەقلی ب فەخر و ب ناز   بکم دەفعێ ڤان جوملەئێ ئعتزاز
ب عەقلی ب نەقلی بەیان کم کەلام   بکم دەفعێ ڤان ئعتراضان تەمام[1]
ب عەقلی دبێژم ئەڤێ گۆتنێ   هەچی موستەمع بن ب جان گوهـ دنێ
ئەگەر چ د حکمەت هەیە بێ خەفا   کو جسمێ ثەقیل ناچە ژۆر و هەوا
وەلێکن ب طەبعێ خوە جسمێ ثەقیل   نکارت بچت بەر هەوا (بالدلیل)
هەچی فەیلەسووفی نکارن عەیان   ببن مونکرێ قەسرییێ بێ گومان
تەحەرروک ب قەسری هەیە نک حەکیم   نکارن خەفی کن ڤی ئەصلێ عەمیم
دبێژم ئەگەر چ رەسوولێ خودا   ب طەبعێ خوە ناچت ب سوویێ هەوا
وەلێ قودرەتا خالقێ بێ هەڤال   ب قەسری کشاند بەر سەمائان دەلال
نەچوویە ب طەبعێ خوە ئەو[2] (لا مکان)   خودا ئەو برە وان دەرا بێ گومان
وەکی یەک حەجەر مەردێ صاحب قوا   ب قوووەت هلاڤێژتن بەر هەوا
تەحەرروک دکت ئەو حەجەر بێ ئەلەم   ب قەسری ب سوویێ هەوا (لا جرم)
قیاس کە عورووجا شەهێ با خەبەر   ب ئەمرێ خودا هەم ل جسمێ حەجەر
چرا دێ مەحال بت عورووجا رەسوول   ب رووح و جەسەد ڤە ب حوکمێ عوقوول
وەلێ گەر ب نەقلێ ببێژم جەواب   د ئثباتێ معراجێ عالی جەناب
دبێژم کو ئەو (خالق العالمین)   ل سەر مومکناتان قەدیرە یەقین
هەچی شەیئێ مومکن بتن دەر ووجوود   ب وی قادرە پادشاهێ وەدوود
ژ بۆ وی نەهن هیچ مانع ئەبەد   کو ئەفعالێ وی مەنع کن بێ عەدەد
هەچی شەیئێ مەولا ئیرادەت بکت   کو مومکن بتن موطلەقا دێ ببت
نەهن مومتەنع ئەڤ عورووجا رەسوول   ب وی قودرەتا پڕ خودا کر ووصوول
ژ غەیری خودا و شەریکێ خودا   بزان مومکنە جوملەئێ ما سوا

---

(١) ئەڤ مالکە د دانەیا (فەهمی) ب تنێ دا هەیە.
(٢) د دانەیا (قۆغی و ئامەدی): تا.

عورووج ژی کو بۆ فەردەکی مومکنات   ب وێ قودرەتا خالقێ کائنات
ژ کەعبا موشەررەف ب رووح و جەسەد   هەتا (لا مکان) چوو ب ئەمرێ صەمەد
کو ئثبات بوو ئەڤ ب نەقل و عەقل   بکم دیسە ئەز قصصەئێ خوە نەقل
بنووشم شەرابەک ژ دەستێ نگار   نەظم کم گەلەک بەیتێ بێ ئختیار
هنک غەم ل سەر من سڤک بن ب جام   ژ ئەحوالێ ئەحمەد ببێژم کەلام
کو چوو خەلوەتا (لا مکان) ئەو حەبیب   خوە زانی د وێ عالەمێ دە غەریب
ل ئەطرافێ فکری چ کەس وی نەدی   سەراسەر بوویە غەرقێ شەرم و فەدی
ل وی هندە شەرم و حەیا بوو عەیان   هەمان بوویە غەرقێ عەرەق ئەو زەمان
ل وی زێدە بوو هندە شەرم و حەیا   نەکر فەرقێ سەر ئەو نەفەس وی ژ پا
زەبان لال بوو ئەو زەمان دەر حوضوور   ل وی زێدە بوون سەد هەزاران فوتوور
ئەحەد هات و ئەحمەد ژ خوە مەحو بوو   ژ خەوف و حەیا دەهش و بێ صەحو بوو
ئەحەد هات و ئەحمەد ل مەیدان نەما   چو پەروانەئێ شەمعێ ئەفغان نەما
ژ ئەحمەد ئەحەد ما و ڕابوویە میم   ل وی میم بووبوو حجابەک عەظیم
چو ئەو پەردە ڕابوو ب ئەمرێ صەمەد   ژ ئەحمەد ئەحەد ما ئەحەد هەر ئەحەد
د ڤێ گۆتنێ قەط نەکی رەیب و شەک   د وی مەحو بوو ئەو زەمان مایە یەک
موحەممەد چو بوو غەرقێ نوورێ چونان   نە عەقل و خرەد ما نە نوطق و زەبان
د بەحرێ تەحەییور گەلەک غەوطە دا   ژ خەوف و حەیا عەقل و دانش نەما
د وی مەوضعێ کو نە حەیڤە نە ئەین   نە جا و مەکانە نە جەوهەر نە عەین
ئەوی موصطەفایێ ب عزز و قەبوول   دەمەک بێ زەبان ما و لال و مەلوول
کو بوو مونقەطع ئەو ژ حسسان هەمە   ب دوور کەت ژ مەجمووعێ ئنسان هەمە
ل وی وەحشەتەک پەیدە بوو ناگهان   د خەوف و د وەحشەت دە ما بێ زەبان
د وی حالەتی دە رەسوولێ ب نوور   بهیستی ب گووشێ خوە دەنگەک ژ دوور
وەلێکن ژ دەنگێ ئەبی بەکرێ یار   وها هاتە گوشێ حەبیبێ کوبار

کە (قف یا محمد) خودایێ عەزیز — دبێژت ژ بۆ خوە صەلاتەک تەمیز[1]
کە (سبحان سبحان) ذاتێ مەزن — سەبقیە ل سەر قەهرێ من رەحمێ من
ژ پاش ئەڤ صەلاتا عەزیزێ دەلال — کو (بالذات)ی خوند خالقێ (ذو الجلال)
وها گۆ خودا بۆ رەسوولێ ب حەق — وەرە (أدن مني، أيا خير خلق)
ب نێزیکی وی ڤە مەشی موصطەفا — شەهێ تەختێ مەسنەدگەهێ ئصطەفا
موقیم گۆتە وی (أدن مني) تەمام — هەتا چوو گها خالقێ (لا ینام)
وەکی هاتە گۆتن د قورئان وها — ب قابێ دو قەوسان گها نک خودا
ب قاسی میانێ دو بروان یەقین — گها نک خودا ئەو رەسوولێ ئەمین
وەلێکن مە سەحکر ژ راوی کەلام — کو بێ کەیف بوو ئەو ووصوولا تەمام
نەشم ئەز ل ڤێ دەر بکم دققەتێ — بەیان کم کەلامی د ڤێ وەصلەتێ
نە با ئالەت و عند و حەیث و مەکان — گها نک خودا شاهێ هەردو جهان
خودا گۆتبوو شاهێ ڤێ ئوممەتێ — فەتح کە دەهانێ خوە ڤێ ساعەتێ
حەبیبێ خودا یێ ب عزز و ب ناز — غومووض کر عویوون و دەهانێ خوە باز
یەکی قطرە قطری ژ لوطفا خەفی — ووقووعبوو د فەممێ نەبییێ صەفی
ژ بەرفێ گەلەک سەردتر بوو یەقین — ژ شەککەر ب چەند مەرتەبا بوو شیرین
ژ وی هندە تێ رائحە و عطرێ خوەش — گەلەک عطردارتر ژ ڤی مسکێ رەش
دەما کەفتە فەممێ رەسوولێ ب نوور — ئەوی قطرە (أز) بەحرێ لوطفێ غەفوور
ژ وی مەحو بوون جوملە خەوف و حەیا — نە وەحشەت نە دەهشەت ئەبەد وی نەما
وها لەذذەتەک دا دەهانێ شیرین — کو کەفتە طەرەب رووحێ سەیید یەقین
بزانە عولوومێ ئەوەل ئاخران — ژ ئنس و مەلائک ژ پێغەمبەران
وە هەم جوملە علمێ کو مەخزوون بوی — هەتا وێ دەمێ نک وی مەکنوون بوی

(١) چو روایەتێن دورست د ڤێ دەربارەیێ دا ب بەرچاڤێن مە نەکەفتینە، هەر وەسا ئەڤ بەرفرەهیێن شاعر ژێ ڤەدگێرت، د روایەتێن دورست دا نەهاتینە.

هـەمـی دانـە ئـەحمـەد د وێ سـاعەتـێ ... کـو کـەفتـە دەهـان نوقطـەیـا قـودرەتـێ
درێژکـر یـەدێ قـودرەتـا خـوە خـودا ... نـهـا نـاڤ ملـێ سـەییـدێ پێـشەوا
وهـا گـۆت وی موقتـەدایـێ عبـاد ... کـە (أحسـست بـرد الیـد فـی الفـؤاد)
ڤـەبوو نـوطقێ شیرین ل سولطانێ دیـن ... رژانـدن کـەلامـێ چـو دوررێ ثـەمـین
ژ ئـەووەل ڤـە دوررێ تـەحییـاتێ سـوفت ... ب ئلهـامێ حـەق وی تـەحییـاتێ گوفـت
هـەتـا وی تـەمـام کـر تـەحییـاتێ خـوە ... خـودا پـەس ل وی کـر هـەدییـاتێ خـوە
ب گوفتـا (سـلام علیـک) ئـەی نـەبـی ... ژ ڤـێ حـەضـرەتـا مـن نـەئـێ ئـەجنـەبـی
رەسـوولێ کـو دی ئـەڤ سـەلامـا خـودا ... ل سـەر وی خـەلاتـەک قـەوی بـێ بوهـا
عومووم کـر نـەکو خاص بت ئـەڤ سەلام ... ب ڤی تەرزی کر عەرضێ خدمـەت کەلام
ل سـەر مـن بـتن ئـەڤ سـەلامـا ثـەمـین ... وە هـەم سـەر عبـادێ تـە ئـێ صـالحین
ژ پـاش ئـەڤ سـەلام و کـەلامـێ کوبـار ... ب چاڤێ سەرێ خوە خودا دی دو جار[1]
ئـــەڤـــە ئعتقـــادا مـــە ئـــسلامییان ... رەســـوولێ خـــودا دی ب چاڤـــان عیـــان
ب ظـاهر ب یـەقظـە ب رووح و جـەسـەد ... ب چاڤ دی موحەممـەد خودایێ صـەمـەد
وەلێ بەعضێ مەذهەب هـەیە بـێ ئـەصل ... کـو ئـەڤ دیتنـا وی ب قـەلـب و ب دل
وەلـێکن موحـەققـەق ل نـک ئـەهلێ حـەق ... ب چـاڤ دیتییـە خـالقێ جوملـە خـەلـق
ئـەگـەر چـەنـد ب چاڤـان خـودا دیتییـە ... وەلـــێکن حـــەقیقـــەت نزانـــی چییـــە

(١) ل سەر زەمانێ عائیشایێ -خودێ ژێ رازی بت- هندەک کەسان گۆت: پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل شەڤا معراجێ خودایێ خۆ ب چاڤ دیتبوو، و دەلیلێ وان ل سەر ڤێ چەندێ ئەڤ ئایەتە بوو: ﴿وَلَقَدْ رَءَاهُ بِٱلْأُفُقِ ٱلْمُبِينِ﴾ (التکویر: ٢٣)، ئینا عائیشایێ گۆت: من پسیارا ڤێ ئایەتێ ژ پێغەمبەری کربوو، وی گۆتەمن: ئەو جبریل بوو من دیتی، ژ دو جاران پێڤەتر من ئەو ل سەر ڕەنگێ وی یێ دورست نەدیتییە.. لەو عائیشایێ دگۆت: هەر کەسێ بێژت موحەممەدی خودایێ خۆ دیتییە، ئەوی درەوەکا مەزن کر. ڤێ حەدیسێ موسلم ڤەدگوهێزت (٤٥٧). هەر وەسا موسلم (٤٥٠) ژ عەبدللاهێ کوڕێ مەسعوودی ژی ڤەدگوهێزت کو مەخسەد ب دیتنێ د ڤان ئایەتاندا دیتنا جبریلییە، و بەیهەقی دبێژت: نەهاتییە زانین کو صەحابییەکێ موخالەفا ڤێ بۆچوونێ کربت. مەعنا: صەحابی هەمی ل وێ باوەرێ بوون کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- خودایێ خۆ ب چاڤ نەدیتبوو، و ئعتقادا ئیسلامی یا دورست هەر ئەڤەیە، و نە ئەوە یا شاعر دبێژت!!

ژ ئەول پاش موحەممەد رەسوولێ عەزیز دەهەن فەتح کر وی ب مەدحێ تەمیز

کە ئەی پادشاهێ ب قودرەت کەبیر غەنی (أز) حەشەم وەز وەزیر و دەبیر

هەچی شوکر و حەمد و سوپاسی هەنە هەمی لایقێ ذاتێ پاکێ تەنە

تو شاهنشەهێ موطلەقی سەر شەهان تـوی خالقێ تێک بوزورگ و گوهان

ب نسبەت ووجوودا تە جوملە عەدیم هەمی خورد و ئەصفەر توشاهێ عەظیم

ژ بۆ جوملە عالەم تـوی رەهنەموون تە عالەم ووجوود کر ب یەک کاف ونوون

خودان حوکمێ موطلەق توی ئەی خودا ل نک تە مولـووک و شەهنشەهـ گەدا

تـویی واجبێ شاهێ تەختێ قدەم سـوایێ تە یەکسان ووجـوود و عەدەم

ئەگەر جوملە عالەم نەبن دەر ووجوود یەکی ذەررە کەم ناکن (أز هستو بود)

وەگەر سەد هەزار عالەمێ دی تەمام ووجـوود کی تو ئەی خالقێ (لا ینام)

یەکی ذەررە مولکێ تە ناکن زیاد تـو خەلاق و رەززاقێ جوملە عباد

خودائی ب وی را کو تەکریم کر ب تەشریفێ (لولاک) تەعظیم کر

وها گۆت بۆ ئەحمەدێ موحتەشەم کە (لولاک، لولاک)[1] ئەی موحتەرەم

نە تینان ووجوودێ مە عەرش و سەما د گەل کورسی و (سدرة المنتهی)

هەمی ئنس و جنن و مەلەک سەرتەسەر ژ بۆ تە مە خەلقاندن ئەی موعتەبەر

ئەگەر تو نەبوویا مە لەوح و قەلەم نەتینان ووجوودێ ژ کەنزا عەدەم

بهشت و جەهەننەم مە ئانین ووجوود ب ڤێ قودرەتێ من کەریمێ وەدوود

کو ئەتباعێ تە کم د جەننەت موقیم بدم دوشمنێ تە عەذابێ ئەلیم

مە هندە ووجوود کر ئەڤی خەلقێ پور صەدەف تێک ژ بۆ تە د ناڤ دە تو دور

تویی مەقصەدێ من ژ جوملە ووجوود تـویی عللەتێ غائیە (أز هستو بود)

ل سەر ئەنبیاء و روسول جوملەشان تـو شاهنشەهێ موطلەقی با نشان

ژ نوورا جەمالا تە خورشید و مەهـ ب ضەوء و ب نوورن ئەیا پادشاهـ

---

(١) حەدیسا (لولاک) وەکی پتر ژ جارەکێ مە ئیشارەت پێ دای یا بێ بناخەیە.

ژ بۆ من شوکور کە ب جەهر و نهان — مە تو ئختیار کر ژ هەردو جهان
مەلەک دەر فەلەک نەوبەدارێ تەنە — ب جانێ خوە خدمەتگوزارێ تەنە
هەمی ئەنبیاء و رەسوولێ بەری — کو بوون لائیقێ تاجێ پێغەمبەری
ژ ئاثارێ نوورا تە ئەو بوون ب نوور — ل سەر وان ڤەبوو بابێ فەرح و سروور
ئەڤی هندە عززەت کو من دایە تە — نەدا من ژ بۆ هیچ کەس پێشی تە
هەتا ئنقراض بیتە دەور و زەمان — نەدم هندە عززەت چ کەس دەر جهان
ل دیوانێ من پڕ ل پێشی ئەیا — حەبیبم موحەممەد شەهێ بێ ریا
هەچی تابعێ تە د حەشر و قیام — گەلەک ڕووسپینە ئەیا نیک نام
تو پێغەمبەرێ حەققی بێ رەیب و شەک — تو سولطان و پێغەمبەران تێک یەزەک
مە مووسا برە طوورێ سینا عەیان — وەلێ طوورا تە مەسنەدا (لا مکان)
یەقین کە هەمی ئەنبیاء و رەسوول — ب فەضلا تە بوو دەعوەتا وان قەبوول
ب جاهێ تە وان کر تەوەسسول یەقین — دوعا وان د حەضرەت قەبوول بوو چونین
خودایا ب جاهێ رەسوولێ کەبیر — عەفوو کە ژ رووحی خەطائێ خەطیر
سەتر کە گوناهم ب سەترا جەمیل — بغەفرینە من موجرمی ئەی جەلیل
شەفاعەت بکە قسمەتم ئەی خودا — د وێ رووزێ دلدووزێ حەشر و جەزا
ب ڤی خوبثێ ئەفعال و خولقێ ذەمیم — دزانم بەعیدم ژ باغێ نەعیم
ب ئەڤ ڕووسیاهی و ذەنبێ گران — حەقیقم ژ بۆ نارێ دووزەخ عیان
مە دەفتەر گەلەک ڕەشکرن ئاه و ئاه — ژ ڤان خوبثێ ئەفعال و ذەنب و گوناه
د گەل ڤان گوناهێ منێ بێ عەدەد — د دەستم نەما هیچ حوججەت ئەبەد
نوها ئەز دزانم جهێ خوە یەقین — د ناڤ نارێ دووزەخ عەذابێ موهین
وەلێ هیڤییا من موحەممەد رەسوول — شەفاعەت ببت دەر حەقێ من قەبوول
ئەوی ذاتێ پڕ موحتەرەم بێ گومان — کو چوو نک خودا خەلوەتا (لا مکان)
چ نوقصان دبت دەر مەقامێ ئەوی — شەفاعەت بکت رووحییێ ئاقتەپی

خەلاص کت ژ جەنگێ عەذابێ ئیلاهـ
منێ بەد عەمەل موجرمێ ڕووسیاهـ

ئەگەر چ گونەهکار و زارم مەلوول
یەکی کەلبێ زارم ل بابێ رەسوول

بدە ئستوخوانەک ژ خوانێ کەرەم
ژ بۆ ڤی صەئێ مونتەظر پڕ ئەلەم

ئومێدە ژ تە شاهێ هەردو جهان
نەکی دەر صەئێ خوە ژ بەر ئاستان

نە طەبعە ژ بۆ بەندەداران ئەبەد
ژ بیر کن کلابێ خوە ئێ بێ مەدەد

مە نسیان مەکە ئەی شەهێ هەفت طەبەق
د صوحبەت ل نک ذاتێ مەولایێ حەق

ب ئحسان ببێژە ئەیا رەببێ من
بدە خاطرێ من ئەڤی کەلبێ من

موعەذذەب مەکە رووحییێ ئاقتەپی
ب رەحمەت عەفوو کە گوناهێ د وی

دوعا تە قەبوولە د وێ حەضرەتێ
یەقین دێ ل من کت خودا رەحمەتێ

وەرە دیسە سەر قصەئێ ئەی قەلەم
نەقل کم روایەت نە بیش و نە کەم

ژ پاش ئەڤ کەلامێ کو رەببێ جەلیل
بەیان کر ژ بۆ موصطەفایێ جەمیل

ئەمر کر ژ بۆ فەخرێ عالی سمات
کە ئەی زوبدەئێ جوملەئێ کائنات

ل نک من گەلەک ئابێ روویەت هەیە
بخوازە هەچی ئارەزوویەت هەیە

هەچی دەر دلێ تە هەبیتن کەلام
ببێژە ژ بۆ تە بدم ئەز تەمام

تویی موصطەفا و تویی ئەحمەدم
ل تە تو طەلەب کە ل من ئەز بدم

کو سولطانێ دین ئەو قەدەر فەضلێ دی
ژ ئحسانێ مەولا گەلەک بەذلێ دی

ژ کەیف و فەرەح وەجهی وی شوعلە دا
رجا کر کە ئەی ذاتێ پاکێ خودا

تو زانی ئەیا پادشاهێ لەطیف
کو ئەڤ ئوممەتا من قەلیلن ضەعیف

نکارن حەمل کن عەذابێ گران
بدە خاطرێ من گوناهێ د وان

ئەگەر دێ ل سەر من بکی نعمەتێ
بدە من شەفاعەت ژ بۆ ئوممەتێ

شەفاعەت بکم ئەز د ڕۆژێ حساب
کو ئوممەت خەلاص بن ژ نار و عەذاب

خودائی کو دی ئەڤ کەلامێ رەسوول
رجا وی ل دەرگاهێ خوە کر قەبوول

ل سەر وی ڤەگێڕا جەوابەک عەظیم
کە ئەی فەخرێ عالەم نەبییێ کەریم

کو هندە رجاداریێ ئوممەت دکی   عەفووکم هەمی چوون شەفاعەت بکی
د رۆژێ قیامەت رجا کە ئەوان   بدم خاطرێ تە گوناهێ د وان
شەفاعەت ل تە ئەمر و فەرمان ل من   تو مەهدەر بکە لوطف و ئحسان ژ من
تو هندە عەزیزی د ڤێ حەضرەتێ   موحەققەق ل تە ئەز بکم خەلعەتێ
شەفاعەت ژ بۆ ئوممەت و ذەنبێ وان   مە بەخشی ژ بۆ تە موحەققەق بزان
چو تو ئەکرەمی سەر جەمیعێ رەسوول   ژ تێک ئوممەتان ئوممەتا تە قەبوول
خونوک ئەو کەسانێ ژ کوفرێ بەری   کو بوون تابعێ چۆن تە پێغەمبەری
ئەڤی جەننەتێ پڕ ژ ئحسان هەمی   مە چێکر تژی حوور و غلمان هەمی
ب تەخصیصێ بۆ ئەحمەد و ئوممەتێ   مە هندە کەرامەت ددا جەننەتێ
ب تەعمیمێ غەیرێ تە و پەیرەوان   ژ بۆ ئوممەتا جوملە پێغەمبەران
ژ من بێژە ئوممەت ڤی نوطقێ کەریم   خوە حفظ کن ژ ڤی نار و پێتێ جەحیم
جەهەننەم بزانە ژ بۆ کافران   مە چێکر د گەل ئەڤ عەذابێ گران
چڕا ئوممەتا تە خوە تێخن عەذاب   ب طاعەت خوە حفظ کن ژ نار و عقاب
جهێ من ژ بۆ دوشمنان چێکری   هەزار نەوعێ قەهر و غەضەب لێکری
ئەڤاندۆستانێ منێ با سورروور   ببێژە ژ دووزەخ بچن دوورە دوور
موحەممەد کو دی ئەڤ کەلامێ خودا   ل وی خەوف و ترسەک عەیان بوو هەما
بنالید دەر حەضرەتێ کردگار   شونیدەم ژ راوی کە هەفتا دیار
وها گۆت سولطانێ هەردو جهان   عەلەمداریێ ئقلیمێ ئاخر زەمان
کە ئەی ئیزەدێ بێ شەریک و هەڤال   خودایێ ب حەق داوەرێ (ذو الجلال)
بکە حەفظ ئوممەت کو فەردەک ژ وان   نەکن ئرتکابا چو ذەنب و خەطان
مەهێلە کو یەک ئوممەتا من تو جار   گوناهان بکن مەخفی و ئاشکار
کو دا نەچنە دووزەخ کەسەک ئوممەتێ   نەبینن د ناڤ ئاتەشێ زەحمەتێ
ئیلاهی وها گۆت بۆ موصطەفا   کە ئەی مەنبەعێ بەحرێ صدق و صەفا

دکارم بکم حفظێ ئوممەت هەمی | کو ئەصلا نەکن فعل و ذەنبێ ڕەدی
وەلێ ئەڤ هەمی ڕەحمەت و لەطفێ من | تژی خزنەیا غەیب و گەنجێ مەزن
ژ ئەرض و سەمائان ژ عەرشێ عەظیم | ژ لەوح و قەلەم کورسییێ موستەقیم
گەلەک پڕترە ڕەحمەتا بێ قیاس | گەلەک خزنە مەملوونە نابن خەلاص
چ کم ئەز ب هندە ئەڤێ ڕەحمەتێ | ئەگەر ئەز نەدم موذنبێ ئوممەتێ
کو عصیان نەکن ئوممەتا موصطەفا | دمینت ئەڤی ڕەحمێ بێ ئنتها
ب چی صەرف کم ڕەحمەتێ ئەی حەبیب | ئەگەر ئەز نەدم موجرمێ دل کەبیب
ژ پاش ئەڤ بشارەت کو سەح کر ڕەسوول | ژ وی ڕە گەلەک کر ثەنائێ قەبوول
کە (الأمر و الكبرياء لديك | فلا أحصي ربي ثناء عليك)
سوئال کر ئەوی ئەحمەدێ تاجدار | ژ وی ڕەببێ بیچوونێ پەروەردگار
ئەڤی جەمعێ کو پەیرەوانێ منە | ل نک تە چ مقدارێ عززەت هەنە
خودا گۆ: ئەیا ئەحمەدێ موحتەرەم | ئەڤێ ئوممەتا تە بزان (لا جرم)
گەلەک چێترن (أز) جەمیعێ ئومەم | کو تو ڕەهبەرێ وانی ئەی موحتەرەم
ژ وان ئوممەتانێ کو بۆرین گەلەک | عەزیزتر ل نک من چو ئەرض و فەلەک
یەکی ئوممەتا تە ژ ئەهلێ عەذاب | سەدێ ئوممەتا دی ژ ئەهلێ ثەواب
ئەڤی موذنبێ نادم ئەز بێ گومان | ژ ئالێ مەحەببەت ب وان هەر سەدان
کو هندە ژ وان حەز دکم ئەی ڕەسوول | ل نک حەضرەتا من عەزیزن قەبوول
د قورئان وها هاتە گۆتن کەلام | کو ئەڤ ئوممەتا خەیرێ ئوممەت تەمام
بزان ئوممەتا تە خودان نعمەتن | ژ من صاحبێ پەنج خاصصییەتن
یەکی ئانکە من پڕ نەدا سیم و زەر | ژ بۆ ئوممەتا تە ئەیا موعتەبەر
کو جوزئی ببینن حساب و کەلام | د وێ ڕووژێ دلدووزێ حەشر و قیام
هەچی پڕ بتن زێڕ و مالێ جهان | ئەوان دێ ببینن حسابا گران
ل دونیا کو بێ مال و کەم دەولەتن | ل ئاخرەت سەبوکبار و بێ زەحمەتن

دووەم خصلەتێ وان ئەڤە دەر جهان
مە پڕ ظولم و سەطوەت نەدایە ئەوان

کو مەغروور بن ئەو ب حوکم و ب زۆر
ژ کبر و ژ نەخوەت گەلەک بچنە ژۆر

مەبادا کو ئەو پادشائی بکن
چو من پاشی دەعوا خودائی بکن

وەکی پادشاهێ زەمانێ قەدیم
کو مەغروور دبوون ئەو ب حوکمێ عەظیم

ب سەطوەت دەما ئەو دبوون پادشاه
دبوون مورتەکب هندە ذەنب و گوناه

قەوی سەرخوەشێ جامێ نەخوەت دبوون
طەلەب دەعوەئێ خالقییەت دبوون

مە حفظ کر هەچی تابع و ئوممەتن
ژ ڤێ قەبحەتێ چونکە کەم طاقەتن

سیەم عومرێ وان من نەکریە طەویل
کو بن بارێ عصیان نەمینن ذەلیل

چکو صاحبێ سال و عومرێ دراز
د ناڤ نارێ عصیان دبن جانگوداز

دکن کەسبێ ذەنبان و تەرکێ لمێژ
ب حوکمێ ئەوان سال و عومرێ درێژ

وەلێ صاحبێ عومرێ کوتاه و کن
خەفیفن ژ حەملا گوناهێ مەزن

ئەڤێ ئوممەتا عومرێ وانن قەصیر
کو مەوت و لقائێ نەکن ئەو ژ بیر

تەفەککور بکن دائما قەبر و مەوت
کو ئەعمالێ خەیرێ ل وان نەبنە فەوت

چهارەم ئەڤە ئەی حەبیبێ جهان
مە دەرخستی ئوممەت د ئاخر زەمان

ئەگەر چ ب وەقت و زەمان ئاخرن
بزانە کو ئەو فاضل و فاخرن

مە ئاخر دەرانی ئەڤێ ئوممەتێ
کو زیری زەمینێ نەکن زەحمەتێ

قیامەت کو نەزدیکێ وان بت گەلەک
نەمینن دبن خاکێ تیرە گەلەک

کو عاجز نەبن ژێری خاک و توراب
ژ بۆ وان ڕە زوو بێت حەشر و حساب

بزانە ئەڤە خاصەئێ پەنجەمین
ژ بۆ ئوممەتا تە ئەیا شاهێ دین

ئەگەر یەک ژ وان پڕ گونەهکار بت
دبن بارێ عصیان دە پشت خوار بت

ب سالەک بەری مەوتێ خوە تەوبە کت
پەشێمان ببت تەرکێ ئەو حەوبە کت

عەفوو کم ئەوان ذەنبێ وی سەرتەسەر
بدم وی ژ جەننەت مەکان و مەقەر

ئەڤە نعمەتێ من ل سەر ئوممەتێ
ژ بۆ وان بدم ئەڤ قەدەر رەحمەتێ

کو سولطانێ دین سەحکرن ئەڤ کەلام — نیازکر ل بەر خالقێ (لا ینام)
کە ئەی رەببێ پاکێ مونەززەهـ ژ عەیب — تویی عالمێ ئاشکارا و غەیب
ئەڤێ ئوممەتا من ضەعیفن فەقیر — ژ بۆ وان رە سالەک دبینم کەثیر
ژ وانرە هەیە نەفس و شەیطانێ دوون — دترسم د عصیان ببن سەرنگوون
ژ بیر کن خوە دەر ذەنب و عصیانێ پیس — ببن پەیرەوێ نەفسێ زارێ خەبیس
نەکن تەوبە دەر موددەتێ سالەکێ — تەڤی ذەنب و عصیان بچن چالەکێ
بدە خاطرێ من ئەڤێ ئوممەتێ — ژ وان رە بکە کەم هنک موددەتێ
خودا گۆ ب یەک ماهێ پێش (أز) ئەجەل — بکن تەوبە (أز) فعل و ذەنب و دەغەل
عەفوو کم گوناهێ ئەوی بێ قیاس — ژ نارێ جەهەننەم بدم وی خەلاص
ژ بۆ قەدرێ تە ئەی رەسوولێ عەزیز — جهێ وان بدم دەر بهشتێ تەمیز
بنالید ئەحمەد د وێ حەضرەتێ — بکە شەفقە یا رەب ل سەر ئوممەتێ
مەهەک زەحفە بۆ تەوبەئێ وان ئەمان — خەفیف کە ل وان موددەتێ پڕ گران
چڕا؟ چونکە غەفلەت هەیە دەر کەمین — ژ بۆ هەر کەسی نەفس و شەیطان لەعین
دترسم د غەفلەت د طوولێ ئەمەل — بمینن هەتا وەقتێ ماهێ ئەجەل
نەکن تەوبە (أز) فعلێ پیسێ نوفوور — د گەل ذەنب و عصیان بچن قەبرێ کوور
خودا گۆتی: ئەی ئەحمەدێ ئختیار — ژ بۆ ئوممەتا تە هەچی ذەنبدار
بدم موددەتێ وان ب یەک هەفتەئێ — د پێشی ئەجەل گەر بکن تەوبەئێ
بدم خاطرێ تە ئەوی موجرمی — عەفوو کم ب رەحمەت گوناهەش هەمی
وهات گۆت وی ئەحمەدێ چاڤ بەلەک — کو یەک هەفتە موددەت ژ وان رە گەلەک
رەحم کە ل سەر ئوممەتا پڕ فەقیر — ژ بۆ وان رە موددەت بکە تو قەصیر
خودا گۆت: یەک ڕۆژێ پێش (أز) ئەجەل — بکن تەوبە و تەرکێ خوبثێ عەمەل
ژ بۆ تە ببۆرم د عصیانێ وی — عەفوو کم هەمی خەطء و نسیانێ وی
نەبی دیسەنالی ل بەر (ذی الجلال) — رەحم کە ل سەر ئوممەتا بێ مەجال

پڕە مووددەتێ ڕۆژەکێ ئەی خودا ژ بۆ وانڕە شەیطان و نەفس و هەوا
گەلەک غالبن زێدە غەفلەت هەیە خەفیف کە ل وان چون تە ڕەحمەت هەیە
خودا گۆت: یەک لەحظەئێ پێشی مەرگ بکن تەوبە ئەو با دل و قەلب و جەرگ
ببەخشم گوناهێ د وی (بالتمام) بدم مەسکەنێ وی د (دار السلام)
خەلاص کم ژ نارێ جەهەننەم ئەوی نەکێشم عقاب و عەذابێ ب وی
شەهێ صەدرێ دین ئەحمەدێ پێشەوا ب زاری نیاز کر ل بابێ خودا
پڕە لەحظەیەک مووددەتێ تەوبەئێ دترسم ژ غەفلەت د ناڤ حەوبەئێ
ژ بیر کن ژ ذەنبان نەبن تەوبەدار بمینن د ذەنب و خەطا زارەزار
خودا گۆتە وی ئەی موحەممەد ڕەسوول د ڤێ حەضرەتێ گۆتنێ تە قەبوول
بشارەت ژ بۆ تەئەیا موصطەفا ئەیا مەعدەنێ حلم صدق و صەفا
ئەگەر ئوممەتا تە گەلەک عومر و سال تەلەف کن د عصیان و ذەنب و وەبال
بکن تەوبە تا وەقتێ مەوت و ئەجەل ژ نسیان و غەفلەت ژ طوولێ ئەمەل
پەشێمان ببن وێ دەمێ سەر گوناهـ بکن تەوبە با نالەء و زار و ئاهـ
ژ خەجلەت روخێ وی کو ئەحمەر بتن قەبوول کە کو (ما لم یغرغر) بتن
هەتا رووحێ وی نەهتیبە حەلقێ وی زیادە نەبوویە گەلەک قەلقێ وی
ئەگەر تەوبە کت ئەو ژ ذەنبێ خەطیر عەفوو کم گوناهـ و خەطائێ کەثیر
هەتا رووحێ وی بێتە سەر سینەئێ ژ بۆ وی هەیە مووددەتا تەوبەئێ
د وی حالەتی گەر پەشێمان بتن ل سەر وی ژ من لوطفێ ئحسان بتن
قەبوول کم ئەوێ تەوبەیا وی یەقین نەدم وی عەذابێ شەدید و موهین
د فردەوسێ ئەعلا بدم وی قەرار ژ بۆ خاطرێ سەییدێ بوردبار
وەلێ جان کو چوو حەلق و دەر مەوت بوو ل وی مووددەتێ تەوبەئێ فەوت بوو
بچت قەبرێ خوە تەڤلی ذەنبێ ذەمیم دبت موستەحەققێ عەذابێ جەحیم
موحەممەد کو دی نعمەتا بێ کەران ب حەمد و ثەنا وی فەتح کر دەهان

خودایا ژ بۆ تە ثەنا ء و شوکر — ژ بۆ من نەهێلا خەیال و فکر
رحەت بوو دلێ من ژ بەر ئوممەتێ — دزانم ل وان دێ بکی رەحمەتێ
وەلێکن گونەهکارێ بێ صەوت و دەنگ — کو تەڤلی گوناهان بچت قەبرێ تەنگ
دلێ من ب سەر وی ڤە ما ئەی خودا — کو حالەش چ بی رۆژێ حەشر و جەزا
ئەوان ذەنب و عصیانێ وی بێ قیاس — ژ جەنگێ عوقووبەت چسان بت خەلاص
نیازم ئەڤە ئەی خودایێ کەبیر — شەفاعەت بکم ڤانگوناهێ کەثیر
ئەگەر فەردەکی ئوممەتا من حەزین — (بلا توبە) بچیە د زیری زەمین
د رۆژێ قیامەت کو خدمەت بکم — بدە خاطرم چوون شەفاعەت بکم
ژ وی رە وها گۆ (رب العالمین) — کە ئەی سەروەر و (سید المرسلین)
ل تە موژدە بیتن ژ ڤێ حەضرەتێ — شەفاعەت مە دا تە ژ بۆ ئوممەتێ
هەچی ڤێرە پەیدا بتن ذەررەیەک — ژ ئیمان و ئیسلامێ یەک نوقطەیەک
بلا ذەنبێ وی پر بتن بێ فەصال — ب مثلێ سەماء و زەمین و جبال
دەما بێتە حەشرێ فەقیر و مەلوول — شەفاعەت بکم دەر حەقێ وی قەبوول
ژ بۆ وان رە ئەڤ رەحمەتا من بەسە — شەفاعەت تورا دەر پەئێ هەر کەسە
موحەممەد کو سەحکر ئەڤان موژدەها — ئەڤان نعمەتێ بێ قیاسێ خودا
گەلەک بوو موفەررەح ژ ئەلطافێ رەب — دەهان فەتح کر وی ب طەرز و ئەدەب
ثەنایەک وسان کر ژ بۆ کردگار — کو واقع نەبوو سەر دلێ کەس تو جار
گەلەک حەمد و شوکر و ثەنا کر ئەوی — رەسوولی ژ بۆ ذاتێ بیچوونێ وی
ژ پاش ئەڤ ثەنائێ کو گۆتن دەلال — سوئال کر ب زاری کە (أي ذا الجلال)
د رۆژا کو ئەسمان د یەک کەف بکی — زەمینێ هەمی قاع صەفصەف بکی
کو یەعنی درۆژێ قیام و حساب — کو حاضر بن ئەهلێ ثەواب و عقاب[1]
یەکی ئوممەتا من کو بێ تەوبە بت — گەلەک ذەنبدار و خودان حەوبە بت

(١) ئەڤ مالکە د دانەیا (ئامەدی) دا نینە.

شەفاعەت نەبت بۆ ئەوى بێ كەسى ژ بۆ وى نەبت هيچ ئەفغان رەسى

چيە حالێ وى ئەى خودايێ كەريم د وى رووژێ دلدووزێ پڕ خەوف و بيم

خودائى جەواب دا ژ بۆ رەهبەرى كە ئەى شاهێ ئۆرەنگێ پێغەمبەرى[١]

بزان هەفت هەزار سالە ئەڤ مەسئەلە كو بەردايە ناڤ قودسييان وەلوەلە

هەيە ئختلافەک د سەطحێ فەلەک د ناڤ جوملە قوددووسييان و مەلەک

وها گۆتييە ميكەئيلێ دەلال تەلەف كت كەسەک دەر گونەهـ شێست سال

نەكت فكر و مەوت و حساب و قەبر ل سەر ذەنب و عصيان بكێشت صەبر

نەترست ژ قەهر و عەذابێ خودا جەسوور بت ل ئەفعال و ذەنبێ ردا

نەكت تەوبە و قەط پەشێمان نەبت نەبت مونتەبهـ دا ژ عصيان ڤەبت

ژ غەفلەت ل دونيا نەكت تەوبەئێ د گەل ئەڤ شەقاوەت بچت حوفرەئێ

ب تەشبيهێ جيفە ببيتن مرار (بلا توبە) داخل ببت قەبرێ زار

چسان عەفوو كت وى خودايێ كەريم مەحالە ل نک جوملە عەقلێ سەليم

مەحالە كو ئەو موجرمێ رووسياهـ ببت مەظهەرێ لەطف و عەفوێ ئيلاهـ

كو (إلا) جهێ وى د ئاتەش بتن سەبەب ئەو گونەهـ روويێ وى ڕەش بتن

وەلێ حاملێ وەحيێ من جبرەئيل وها دا جەوابەک ژ بۆ ميكەئيل

مەبێژە ئەڤێ گۆتنێ هان هان خودايێ كو هندە رەحيمە عەيان

كەسێ كو د ئەفعالێ عصيان دە بت وەلێكن ئەوى ذەررە ئيمان هەبت

ب ڤان فعلێ پيس و خەطائێ نوفوور وەفات كت بچت قەبرێ تاريک و كوور

د حەشرێ كو ڕابت گەلەک دل ب كول شەفاعەت نەبينت ژ شاهێ روسول

خودايێ عەزيزێ قەديرێ كەريم ئەگەر ئەو ب رەحما خوە يا پڕ عەميم

عەفوو كت ئەوى بەندەئێ رووسياهـ چ نوقصان دبت دەر كەمالێ ئيلاهـ

---

(١) ئەڤ دان و ستاندنا د ناڤبەرا خودێ و پێغەمبەرى دا يا شاعر ڤەدگێرت، مە چو (سەنەدێن دورست) بۆ نەديتينە د كتێبێن حەديسان دا.

گەلەک مومکنە وی فەقیرێ ذەمیم عەفوو کت خودا ئەو ب رەحما عەمیم
ب لوطف و کەرەم وی ببت جەننەتێ ژ دووزەخ رەها کت ب ڤێ رەحمەتێ
ل ئەسمان سەبەب حەللێ ئەڤ مەسئەلە مەلائک هەمی بوونە دو قافلە
دبێژن: هنک گۆتنێ میکەئیل وەلێ تاخمەک مایلێ جبرەئیل
تەمام هەفت هەزار سالە بۆری ل وان کو ئەڤ ئختلافە د ناڤ وان بزان
مە هێژا نەکریە بەیان و ووضووح کو حەققی د دەستێ کییە با فوتووح
وەرە ئەی موحەممەد ببە تو حەکەم ژ بۆ ڤان فرشتان ب لەفظ و کەرەم
بەیان کە تو ژی ئجتهادێ مەزن بدە فەتوێ ئەی موفتییێ شەرعێ من
د ئەڤ مەسئەلە حوکمێ حاکم چییە ببێژە کو حەققی د دەستێ کییە
رحەت کە دلێ ڤان فرشت و مەلەک بلا بەس بکن ئختلافێ گەلەک
ب حوکمێ تە جوملە رضائێ ددن بکە فەصلێ وان ئەی حەبیبێ مەزن
موحەممەد کو دی ئەڤ کەلام و بەیان فەتح کر ئەوی فەممێ گەوهەرفەشان
کە ئەی عالمێ ئاشکار و راز خوداوەندێ موطلەق شەهێ بێ نیاز
ئەڤە حوکمێ من ئەی خودایێ جەلیل کو حەققی د دەستێ ئەخی جبرەئیل
ژ بۆ یەک فەقیری کو ئحسان ببت ژ رەحما خودائی چ نوقصان دبت
کو یەک بەندەئێ بێ مەجالێ فەقیر بمینت د بن بارێ ذەنبێ کەثیر
چ مەحذوورە گەر خالقێ (ذو الجلال) ببەخشت ئەوان جوملە ذەنب و وەبال
ئەڤە ئجتهادا مە ئەی پڕ کەریم[(١)] ببەخشی ئەوی موذنبێ پڕ ئەلیم[(٢)]
گەلەک فەضل و ئحسانە نینە مەحال کو ئحسان کی سەر موجرمێ بێ مەجال
نە نوقصان دبت مولکێ تە نە زیاد ل نک من ئەڤە موطلەقێ ئجتهاد
خودا گۆتە وی شاهێ بەیت و حەرەم کو حوکمێ تە حەققە بزان (لا جرم)

---

(١) د دانەیا (قۆغی و ئامەدی) دا: کەرەم.
(٢) د دانەیا (قۆغی و ئامەدی) دا: ئەلەم.

شەهنشاهم ئەز رەحم و لەطفا مە عام / عەفوو کم ئەگەر ذەنبداران تەمام
گەلەک لائقێ کبریائێ منە / نەبێژم کو دۆستە وە یا دوشمنە
حەقی کەت یەدێ جبرەئیلێ کوبار / چکو حوسنێ ظەن کر ب رەببێ غەفار
وها ئەمر کریە خودایێ مەزن / (أنا عند ظن عبادی)[1] ب من
هەزار شوکر و حەمد و ثەنا بۆ خودا / هەیە حوسنێ ظەننم ب رەبم وها
ئەگەر چەند ئەز موجرمم پڕ گوناهـ / وەلێکن ئومێدا مە رەحما ئیلاهـ
ژ رووحی عەفوو کت گوناهێ مەزن / ستر کت ب لوطفا خوە ذەنبێ د من
مە حەحرووم نەکیتن ژ خوانێ کەرەم / بدە خاطرێ شاهێ بەیت و حەرەم
ئـذن دت ژ بۆ ئەحمەدێ تاجدار / شەفاعەت بکت رووحییێ ذەنبدار
ژ پاش ئەڤ سوئال و جەوابا وها / ئەمر کر خودائی ژ بۆ موصطەفا
مە فەرض کر ل سەر ئوممەتا سەرفراز / شەب و رووز پەنجاهی وەقتێ نەماز
عبادەت بکن ئەو ژ من ڕە مودام / شەب و رووز پەنجە لمێژان تەمام
موحەممەد کو سەحکر ئەڤی ئەمرێ وی / خەبەردانێ مووسا کەتن فکرێ وی
ل ئەسمانێ سادس کو ژێ کر رجا / ژ بۆ ئوممەتا خوە بکە ئلتجا
تو ئەحکام و شەرعێ سڤک طەلبە کە / بلا بارێ وان زەحف و سەنگین نەکە
کو هات فکرێ وی ئەڤ تەکەللوم تەمام / رجا کر ل بەر خالقێ (لا ینام)
کو یا رەب ئەڤێ ئوممەتا من ضەعیف / دخوازم ژ بۆ وانڕە شەرعێ خەفیف
کو فەرض کی ل سەر وان تو پەنجە صەلات / دترسم ل سەر وان ببیتن فەوات
تەکاسول بکن ئەو ژ فەرضا نەماز / د عصیان و ذەنبان ببن جانگوداز
ژ سەر وان خەفیف کە هنک بارێ وان / کو تەرکا صەلاتان نەبت کارێ وان
کو ئەو زێدە عوصصات و موجرم نەبن / کو ئەم ژی فەدیکار و شەرمێ نەبن

---

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ وێ حەدیسا قودسی یا بوخاری (٧٤٠٥) و موسلم (٦٩٨١) ژ ئەبوو هورەیرەی ڤەدگوهێزن، و دەقێ وێ دبێژت: ﴿ **أنا عند ظن عبدي بي..** ﴾.

خودا وەقتێ دی ئەڤ نیازا رەسوول ... ژ بۆ خاطرێ وی گەراندی قەبوول
ژ بۆ ئوممەتا وی نەدا تەعب و رەنج ... ژ ڤان فەرضێ وان کەم کرن بیست وپەنج
ژ بۆ من رە طاعەت کو دائم بکن ... بلا بیست و پەنج فەرضێ قائم بکن
ل سەر موصطەفا رقەتەک بوو عەیان ... ب ئەفغان و زاری فەتح کر دەهان
ئەڤان بارێ وان ژی گرانە خودا ... مەگێرە ژ بۆ وان بەهانە خودا
مە هیڤی کو تەخفیف کی فەرضێ وان ... ژ وان رە تو دیسان بدە بەعضێ وان
ژ وان دەهـ فورووضێ دی ژی کردگار ... هلانی ژ بۆ ئەحمەدێ تاجدار
تەحەممول نەکر پانزدە فەرضێ وی ... ب زاری نیازێ خوە کر عەرضێ وی
خودایا نکارن ئەدا کن ئەڤان ... ل سەر وان ئەڤان ئەمرێ دیسا گران
بدە خاطرێ من هنک دی صەلات ... دترسم ل سەر وان قەضائێ فەوات
خودا پەنجێ دی دا نیازا رەسوول ... کو دا ئوممەتا وی نەبینن قەبوول
نیاز کر موحەممەد ب ئاهـ و رجا ... ب ئەلطافێ رەببێ خوەکر ئلتجا
ضەعیفن ئەڤێ ئوممەتا من ئەمان ... ل واندامەنە زێدە بارێ گران
دترسم کو غافل ببن بێ نیاز ... بکن تەرکێ عەشرێ فورووضێ نەماز
ژ تە شەرمسار و فەدیکار بن ... گونەهکار و ناپاک و رووسار بن
کو ئەحمەد ل مەولا رجا کریە عەرض ... خودا ژێرە ئانی ل سەر پەنج فەرض
ئەمر کر ژ بۆ شاهێ صاحب نشان ... کو ئەڤ پەنج فەرضم ئەمانەت بزان(١)
ژ بۆ خاطرێ تە مە پر کر خەفیف ... ئەڤی بارێ ذی قیمەتێ پر شەریف
وەلێکن ببێژە ژ بۆ ئوممەتێ ... ل سەر ئەڤ ئەمانەت بکن دققەتێ
نەبۆرن ل وان هیچ فەرضێ صەلات ... چکو من ژ جەم خوە ل وان کر خەلات

---

(١) مەسەلا فەرکرنا هەر پێنج نڤێژان ل شەڤا معراجێ ئێکسەر ژ خودێ ، و کو ئەو ل سەری پێنجی بوون، پاشی ب پالدانا مووسای -سلاڤ لێ بن- پێغەمبەرێ مە -سلاڤ لێ بن- داخواز ژ خودایێ خۆ کر کو ئەو وان کێم بکەت حەتا دویماهییێ بووینە پێنج، بوخاری (٣٨٧٧) و موسلم (٤٢٩) ژ ئەنەسێ کورێ مالکی ڤەدگوهێزن.

کەسێ ڤائەدا کت ب طەرز و ئەدەب ل نک مندبت قەنج و صاحب روتەب
بدم وی ژ ئنعامێ خوە ئەو قەدەر کو واقع نەبوویە د قەلبێ بەشەر
ل نک حەضرەتا من دبت سەرفراز ئەدا کت کەسێ پەنج وەقتێ نەماز
وەلێکن کو تەرکێ ئەمانەت بکن د ڤان فەرضێ من دە خیانەت بکن
تەکاسول بکن دەر ئەدائێ نەماز د نارێ جەهەننەم دبن جانگوداز
خودایا ب حەققێ ئەوی ذاتێ تە ب حەققێ جەمیعی صفاتێ د تە
ئەڤی عەبدرەحمانێ عاصی یێ پیس نەدی دەستێ شەیطان و نەفسا خەبیس
بعانەت بکە رووحییێ جانگوداز نەبۆرن ل وی هیچ فەرضێ نەماز
ئەگەر چ مە نینە عەمەل زەینێ خوە کو بارێ ئەدا کم ئەڤی دەینێ خوە
مە رووڕەش نەکی ئەی خودایێ ئەمین ب تەرکا ئەڤان فەرضێ پاکێ شیرین
دزانم ئەگەر دەستگیری نەکی نکارم ئەدا کم ژ فەرضان یەکی
چکو نەفسێ من غالبە بێ ئەمان ضەعیفم د دەست نەفسێ خوە هەر زەمان
مە مەسپێرە ڤی نەفسێ بەدفعلێ پیس ژ دەستم نەبت نەبت ڤان فورووضێ نەفیس
تە عەرض کر ئەمانەت ل ئەسمان وئەرض د گەل ئەڤ جبالێ ب طوول و ب عەرض
مەنع بوون ژ حەملا ئەڤی بارێ پاک ژ خەوفا کو بن عاصی و شەرمناک
ژ ترسان نەوێران ئەمانەت حەمل بکن ئەو د وان دە نە ذهن و عەقل
مە ئانی ئەڤی بارێ تە کر قەبوول د گەل ئەڤ خەبەر ئەم ظەلوومن جەهوول
وە هەم نەفس و شەیطان موسەللەط ل مە ل دۆر مە ڤەوەستانە وەک خەط ل مە
ئەگەر نە ب فەضل و ب رەحما تە بت دزانم هلاک دیسە پارا مە بت
وەلێکن رجادارن ئەم ئەی خودا ژ بۆ خاطرێ شاهێ تەختێ هودا
ئەگەر چ نە ئەربابێ ئەڤ نعمەتم وەلێ رووڕەش و موجرمەک ئوممەتم
بدە پێش مە راهـ و طەریقێ صەواب مەهلێە هلاک بم د فعلا خەراب
موغەننی بدە دەستێ خوە سازێ خوە بکێشم ل سەر خامە ئاوازێ خوە

بکه گووشێ من پڕ ژ ئاوازێ چەنگ   موفەررەح بکه جارەکێ قەلبێ تەنگ
دلم پڕ ژ ئالامێ هجرێ نگار   ل سەر من هەنە نەوعێ غەم بێ شومار
کەرەم که موغەننی وەرە خەلوەتێ   تو ژی ساقییا بینە وێ شەربەتێ
بنووشم ژ دەستێ تە چەند جامێ مەی   سەماع کم هنک دەنگێ قانوون و نەی
موفەررەح ببم ئەز ب تەئثیرێ ڤان   سڤک بن ل سەر من هوموومێ گران
ژ بیر کم هنک جەور و ظولمێ حەبیب   لەهەب مونطەفی بت ژ قەلبێ کەبیب
کو دەوران بکم وەک حوبابێ مەیێ   بدم دەستێ خوە ڕووسیا خامەیێ
طەرەب بێتە قەلبم ژ ساز و ژ جام   بکم هممەتەک ئەز د نەظمێ کەلام
ب تەشمیرێ ساعد بکم هممەتێ   ببێژم بەقییە ژ ڤێ قصەتێ
کو سەحکر ئەڤان ئەمرێ پاکێ قەبوول   (سمعنا، أطعنا) جەواب دا ڕەسوول
قەبوولن مە ئەڤ ئەمرێ تە ئەی خودا   وەلێ تو بدە وان طەریقێ هودا
ئعانەت بکە تو ژ بۆ ئەڤ ئەمر   کو مەحجووب نەبن ئەو د ڕۆژێ حەشر
نەکی نەفس و شەیطان تو غالب ل وان   ببە دائما تو موراقب ل وان
ل من ئەز ل سەر وان نەصیحەت بکم   ژ بۆ وان ڕە بەحثێ ئەمانەت بکم
تو ژی عەون و تەوفیقێ خوە بدیە وان   کو شەرمی نەمینن د ئەمرێ گران
خودا گۆتە وی ئەحمەدێ تاجدار   مە دا ئومەتێ جوزئەکی ئختیار
کو ئەو ئبتدائێ عبادەت بکن   ژ من ژی سوئالا ئعانەت بکن
بدم وان ئعانەت ل سەر طاعەتێ   ل سەر وان بکم زێدە ڤێ ڕەحمەتێ
ثەنا کر ژ بۆ ڕەببێ خوە موصطەفا   کە ئەی پادشاها ستایش تورا
ژ معمارێ کاخێ ڕوایەت ئەمن   سەماع کر ئەڤان نەقلێ پاکێ مەزن
د خەلوەت سەرا (لا مکان)ێ خودا   ب هژمار خەبەر دا د گەل موصطەفا
خەبەردان د گەل ئەحمەدێ شەهریار   ژ ڕاوی مە زانی نەوەد دەر هەزار
کرن سێ قسم ئەڤ کەلامێ ب عەد   ژ بۆ موصطەفا وی خودایێ صەمەد

کو هەر یەک ژ وان قسم بوو سی هەزار   وها پێ ئەمر کر خودایێ غەفار
ژ وان سی هەزار راهێ شەرعێ موبین   بەیان کە ژ بۆ موئمن و کافرین
ژ بۆ جوملە جنن و جەمیعێ بەشەر   ببێژە ئەڤان سی هەزارێ خەبەر
چکو دینێ ئیسلام و راهێ صەواب   ئەڤان سی هەزارن ب نەصصا کتاب[1]
حەدیث و شەریعەت ب وی ڕاست بوو   عەجەب دینێ کوفرێ ژ وان کاست بوو
هەچی کەفتە راهێ ئەڤی شەرعێ قەنج   ل هەردو جهان وی نەکێشا تو ڕەنج
کو قورئان و سوننەت ب وی ناطقن   هەمی شەرع و ئەحکامێ وی خالقن
وەلێ گەر کەسەک مونحەرف بت ژ راهـ   د کوفر و د عصیان دە ما ڕووسیاهـ
بزانە ئەساسێ ل ئسلام و دین   ئەڤی راهێ شەرعێ شەریفە موبین
ب وی دین و ئیمان و ئیسلامێ ناس   دکن جوملە موئمن ژ جنن و ژ ناس
ژ میزانێ شەرعێ ئەگەر دەرهەمەک   ببت مونحەرف خصلەتێ مەردومەک
ئەگەر چەند طەیران بکت سەر هەوا   سوار بت چو کەشتی ل سەر سەطحێ ما
مەبە موعتەقد بوو ئەوی سەختەکار   بزانە کو کەذذابە ئەو ذەنبدار
عەمەل لازمە بێتە شەرعێ شەریف   کو مەقبوول بت نک خودایێ لەطیف
خودا گۆتە وی ئەحمەدێ ئختیار   ژ هەر کەس ڕە بێژە ئەڤان سی هەزار
ژ بۆ جوملەئێ موئمن و کافران   ببێژە ئەڤان شەرع و حوکمێ گران
هەچی گوهدنێ پەیڕەوانێ تەنە   هەچی گوهـ نەدانێ بزان دوشمنە
وەلێ سی هەزارێ دگەر کردگار   ژ بۆ وی رەسوولێ خوە دا ئختیار
هەچی تە دڤێ بێژە وان ئەڤ کەلام   هەچی تو دخوازی بکە ئکتتام
هنک ژێ طەریقەت هنک دی یەقین   حەقیقەت بزانە ئەیا شاهێ دین
هەچی مەردێ قەلبێ تە لێ موطمەئن   ببیتن ببێژێ ئەڤان سررێ من

(١) چو سەنەدێن دورست بۆ ڤێ روایەتا شاعر ڤەدگوهێزت د دەر حەقا هژمارا وان پەیڤان دا یێن خودێ پێ د گەل پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ئاخفتی، ب بەر چاڤێن مە نەکەفتینە.

طەریقەت حەقیقەت چکو کوورن ئەو   ژ عەقل و خرەد جوملەشان دوورن ئەو
کەسێ قابلییەت نەبت بێ حساب   مەبێژێ ئەڤان سەررێ عالی جەناب
شەریعەت چو دەریایێ (أز) ئابێ پڕ   طەریقەت سەفینە حەقیقەت چو دوڕ
کەسێ جەوهەرێ ئەڤ حەقیقەت بڤێ   ژ قەعرێ بحارێ شەریعەت بڤێ
نکارت ئەڤی جەوهەرێ پڕ ژ نوور   دەرینت ژ قەعرێ ئەڤی بەحرێ کوور
کو (إلا) سەفینا طەریقەت موعین   ببیتن ژ بۆ جەوهەرێ پڕ ثەمین
چکو کەس د دەریایێ شەرعێ شەریف   نکارن ببۆرن ب عەقلێ سەخیف
مەگەر ئەو سوار بن ل ئاتەش گەمی   کو دەریایێ شەرعێ ببیتن هەمی
ژ قەعرێ ئەڤی بەحرێ صافێ شیرین   دەرینن گەلەک جەوهەرێ پڕ ثەمین
شەریعەت طەریقەت حەقیقەت تەمام   بزان بێئی هەڤ نابن ئەی نیک نام
وها من بهیستی ژ راوی خەبەر   کو ئەڤ سی هەزار گۆتنێ پڕ ئەثەر
موحەممەد ژ بۆ دوانزدە ئەصحابێ خوە   بەیان کر ئەڤان سررێ پڕ تابێ خوە(1)
ژ بۆ وانڕە ژی گۆ حەبیبێ کەریم   ڤێ سررێ کەتم کن ژ مەردێ لەئیم
ئەوان ژی بەلاڤ کر ل سەر ئەڤ ئەصل   ژ بۆ شەخصێ قیمەت شوناس و ئەهل
وەلێ ئەڤ وەصیيەت تەمامی نەما   نوها کەتیە دەستێ کەسێ ناسەزا
طەریقەت نوها بوویە یەک دامێ صەید   کو پێ مالێ دونیا بکن بەند و قەید
وەلێکن خودا پێ دزانە یەقین   عەلیمە ب ئەحوالێ جەهر و نەهین
بلا ئەو ل دونیا بکن ئەڤ کذاب   ل ئاخرەت ژ بۆ رەب چ بێژن جەواب
چ لازم ژ بۆ مە ئەیا شەمسەدین   کو تەحریر کن حالێ وان (این چنین)
تو بسپێرە حوکمێ خودا ئیشێ وان   کو رۆژێ قیامەت کە تەفتیشێ وان
چو تو مەردومەک شاعری رووحییا   چ لازم دکی هندە قەللاشییا
تەجەسسوس چ لازم ژ بۆ تە ل خەلق   موفەووەض کە ڤان ئیشێ وان تو ب حەق

(١) چو سەنەدێن دورست بۆ ڤێ چەندێ ژی مە د کتێبێن حەدیسێ دا نەدیتینە.

ل ڤی صنعەتێ خوە بنێرە مودام … ببۆرە د مەقصوودێ شعر و کەلام
کو نینە د دەستێ تە شەیئەک عەمەل … چڕا صنعەتێ مەردومانکی دەغەل
بخوازە تو ساقی و ساز و شەراب … ل سەر کەیفێ وان بینە نەظمێ کتاب
ژ مەشرق هەتا مەغربێ عالەمێ … ئەگەر سەرتەسەر تار و مار بت هەمی
خسارا تە نابت تو یەک شاعری … فەقیر و نەچارێ دەرێ قادری
ژ موسوەددە و خامە پێڤە تو جار … د گەل ساقی و سازبەند و نگار
مەپرسە ل شەیئەک نە بیش و نە کەم … وە گەر نە دلێ خوە دکی پڕ ئەلەم
وەرە ئەی قەلەم سەر سیاقێ ئەول … تو ژی ساقیا بینە جامێ چو گول
بکن ئبتدا ئەم ب مەقصوودێ خوە … برێژن د مەیدان دە مەوجوودێ خوە
مە پێشی بەیان کر ب شەوق و ب کەیف … خەبەر دان ب ئەحمەد ڕە تسعین ئەلف
مە (ستين ألف) بەیان کر خەبەر … ژ وان جوملە ما سی هەزارێ دگەر
ئەڤان سی هەزارێ کو مایە نەهین … نەدا هیچ روخصەت ژ بۆ شاهێ دین
کو بۆ کەس ببێژت ئەڤان سررێ وی … نەهێلا برێژت ئەڤان دوررێ وی
کو(إلا) د مابەینێ ڕەبب و ڕەسوول … بمینن ئەڤان سررێ پاکێ قەبوول
ئەڤان جوملە سررێ نوبووەت بزان … ژ ئەسرارێ پێغەمبەرینە هەمان
نە حەددە ژ بۆ قودسی و ئنس و جن … کو سەح کن ئەڤان سررێ کوورێ مەزن
ئەڤە مەرتەبا (لي مع الله)ی[1] حەق … زەمانەک کو تێدا نەهن هیچ خەلق
ژ ڤان سررێ وی هیچ ئاگەهـ نەهن … کو (إلا) هەمی خاصێ شاهنشەهن
ژ غەیری موحەممەد شەهێ با وەفا … نکارن ببێژن تو خەلقێ خودا
نکارن سەماع کن ڤی سررێ کەریم … کو(إلا) خوداوەندێ خەلقێ عەظیم
نهان مان ئەڤان جوملە ئەسرارها … هەتا وەقتێ ڕۆژێ حساب و جەزا

(١) ئەڤە ئیشارەتە بۆ وێ حەدیسا بێ بناخە ئەوا دەڤێ وێ دبێژت: **﴿ لي مع الله وقت لا يسعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل ﴾**.

ب جوز قەلبێ ئەحمەد ئەوی پڕ وەسیع
نکارن هلینن ڤی سرڕێ بەدیع
خەزینا ئەڤان سرڕێ مەکنوونێ پاک
بزان قەلبێ ئەحمەد ئەوی تابناک
نهایەت نزانن چ کەس ئەو چییە
د مابەینێ رەبب و رەسوولێ وییە
ئەڤە عادەتێ دۆستییا تەمام
کو مەخفی بێژن ژ بۆ هەڤ کەلام
ئەڤی سی هەزارێ کو مەستوورە بوون
ب جوز موصطەفا هیچ ئاگەهـ نەبوون
نەهاتن بەیان و ووضووحێ ئەبەد
نەهێلا کو بێژت حەبیبێ صەمەد
وسان مانە مەحزوون د ناڤ قەلبێ وی
ئەڤان سرڕێ کو گۆتنێ رەببێ وی
ژ پاش ئەڤ کەلامێ ب عەدد و شومار
خودا دایە روخصەت ژ بۆ شەهریار
ئجازەت ژ بۆ موصطەفا دا کەریم
کە ئەی شاهێ بەیت و مەقام و حەطیم
کەرەم کە هەرە جایێ خوە روخصەتە
ژ بۆ تە بەسە ئەڤ قەدەر نعمەتە
د ڤێ عەودەتێ دە بزان ئەی هەڤال
هەیە ئختلافا رواتان دەلال
وەلێ ئەز بەیان کم ب کەیف و طەرەب
ئەڤێ ئختلافێ ب طەرزەک عەجەب
ژ بەعضێ رواتان هەیە ئەڤ کەلام
کو ئەحمەد شەهنشاهێ عالی مەقام
دەما گووش کر وی ئجازەت ژ رەب
ئەوی سەجدەیەک بر ب طەرز و ئەدەب
د سەجدە گەلەک ذکر و تەسبیحها
ڤەخوەندن ژ بۆ رەببێ ئەرض و سەما
وەکی سەر هلانی ژ وێ سەجدەئێ
خوە دی ئەو نەفەس داخلێ حوجرەئێ
ب یەک (طرفە العین أز لا مکان)
گها مەککەئێ جایێ خوە بێ گومان
وەلێ یەک روایەت هەیە پڕ صەحیح
د ڤێ دەعوەتا پادشاهێ مەلیح
ژ ڤر ڤە چەوان چوویە سەر هەفت طەباق
ب عەینی روجووع ژی ل سەر ئەڤ سیاق
ژ مەککە هەتا ئەرضێ قودسێ شەریف
ل پوشتێ بوراقێ عەزیزێ نەظیف
ژ قودسێ هەتا ئاسمانێ ئەول
بلندبوو ل سەر نەردوانێ چو گول
ژ ئەسمان هەتا (سدرة المنتهی)
د گەل دووزەخ و جەننەتێ هەر وها
ل سەر شەهپەرێ جبرەئیلێ دەلال
عورووج کر ئەوی شاهێ صاحب جەمال

ژ سدره ل سەر شەهپەرێ میکەئیل
سوار بوو ئەوی پادشاهێ جەمیل

هەتا جایێ میکالێ پڕ موحتەشەم
ل سەر شەهپەرێ وی دچوو بێ ئەلەم

ژ وی پێڤە شاهنشەهێ ئنس و جن
ل سەر شەهپەرێ ئسرەفیلێ مەزن

عورووج کر هەتا سەطحێ عەرشێ خودا
ئەوی رەهبەرێ راهێ حەقق و هودا

ژ ئەو پاش نەما طاقەتێ ئسرەفیل
ب قودرەت خودایێ کەریمێ جەلیل

ل رەفرەف سوار کر هەتا (لا مکان)
ئەوی شاهێ (لولاک)ێ صاحب نیشان

ئیجازەت کو دەرکەت ژ رەببێ غەفوور
ژ بۆ عەودەتا سەییدێ سادە نوور

ب ڤی طەرز و تەرتیبێ من کر بەیان
هەتا مەککەئێ هات شاهێ جهان

ئەصەححێ روایەت ئەڤە بێ گومان
ل نک مە هەمووچکان ب نەقل و بەیان

ژ قودسێ دەما ئەو ب رێ کەت تەمام
بەرێ خوە کو دا مەککەئێ پڕ مەرام

ل رەهـ دیت سولطانێ صاحب ئەدەب
ل رەوحائێ یەک کاروانێ عەرەب

ڤەخور کاسەیەک ئابێ ئەو کاروان
کو دا بت عەلامەت ژ بۆ مونکران[(۱)]

هەتا مەککەئێ جوملە صەففێ مەلەک
ب تەشییعێ وی ئەحمەدێ چاڤ بەلەک

ب تەسبیح و تەهلیل برن جایێ وی
هەمووچکان زیارەتکرن پایێ وی

هەمی دەست و پێ بووسەدان (بالتمام)
ل وی دان هەزاران صەلات و سەلام

ئەڤان جوملە قوددووسییان (الوداع)
کرن بوو رەسوولێ ب نوور و شوعاع

گەلەک زاری و نالە کرنە ظوهوور
ل پێش ئەحمەدێ تاجدارێ ب نوور

---

(۱) د هندەک روایەتێن دورست دا هاتییە کو پشتی پێغەمبەر -سلاڤ لێ بن- زڤڕییە بەیتولمەقدسێ، وی پێغەمبەر هەمی ل وێرێ دیتن، و نڤێژ ل بەرا وان کر، پاشی ڤەگەڕیا مەکەهێ (بنێڕە: الصحیح من الإسراء والمعراج، تألیف خیر الدین وانلی، ص ۳۵)، و د روایەتەکێ دا ئیمامێ بەیهەقی (الدلائل ۲/۳۵۵-۳۵۷) ب سەنەدەکا لاواز ژ شەددادێ کوڕێ ئەوسی ڤەدگوهێزت کو ل دەمێ ڤەگەڕیانا پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- بۆ مەکەهێ ئەو د بەر کاروانەکێ قورەیشییان ڕا بۆری، و وی دیت وان هندەک حێشترێن خۆ بەرزە کربوون، پاشی ئێک ژ وان ئەو ڤەدیتن و کۆمکرنە سەرێک، و تێدا نەهاتییە کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- هندەک ئاڤ ل نک وان ڤەخوار بت، وەکی شاعر دبێژت.

که ئەی سەروەرێ (سید المرسلین) مه بگره د ناڤ ئوممەتێ ئەی ئەمین
ژ ئوممەت حساب که مه قوددووسییا شەفاعەت بکه جومله سوببووحییا
ژ پاش ئەڤ نیازا کو وان جوملەشان ب زاری کرن عەرضێ خدمەت چونان
ب پاشده ڤەگەریان جەمیعێ مەلەک بەلاڤبوونه هەر کەس ل سەطحێ فەلەک
نەظەر کر حەبیبێ کو پڕ شەرم بوو کو هێژا جهێ نەومێ وی گەرم بوو
خودایا ب حەققێ ئەڤی پادشا کو ته دایه وی نەردەوانێ سەما
ب حەققێ ئەڤێ خەلوەتا موحتەرەم کو خاصصه ژ بۆ شاهێ بەیت و حەرەم
ب حەققێ ئەڤان جومله ئەسرارێ ته تەنێ زانه سولطانێ موختارێ ته
ب حەققێ هەمی ئەنبیاء و رەسوول خوصووصا ب حەققێ حەبیبێ قەبوول
ب حەققێ ئەوێ خەلوەتا (لا مکان) کو لائیقه ئانجەق ژ بۆ شاهێ جان
ب نوورا روحێ موصطەفایێ کەریم ب حەققێ ئەوان جومله خولقێ عەظیم
ئەڤی رووحییێ موجرمێ دل کەباب عەفوو کە ب رەحما خوە یا بێ حساب[1]
ل سەر من گوناهێ مەزن وەک جبال هەزار نەوعێ قوبح و ذونووب و وەبال
گەلەک موذنبم رووڕەشم رووسیاه غەریقم د ناڤ مەوجێ بەحرا گوناه
د گەل هنده ذەنب و خەطائێ د پیس د گەل هنده عصیان و فعلێ خەبیس
چسان بێم حوضوورا ته ئەی کردگار عەفووکه ب رەحمەت منێ ذەنبدار
مەپرسه ژ من ڕۆژێ حەشر و حساب چکو ئەز نزانم ببێژم جەواب
سەتر که ل سەر من هەمی ذەنبێ من ب رەحما خوه یا پڕ ئەیا رەببێ من
مه رووڕەش مەکه ڕۆژێ حەشر و قیام ل ناڤ ئەهلێ مەحشەر ب ذەنبێ حەرام
کتابم بده دەستێ ڕاستێ ئەمان عەفووکه ژ من جومله ذەنبێ گران

(١) د دانەیا (قۆغی) دا ل دەهمەنێ ئەڤ مالکە هاتییە (و دیارە ئەو ژ ڤەهاندنا ناسخییە کو مەلا ئەحمەد حلمی یێ قۆغییە):

کەذا ئەحمەدێ صاحبێ ئەڤ کتاب ببی جەننەتێ بێ سوئال و حساب

ژ تـه پێڤـه کـی مـن هـەیـە ئـەی کـەریـم عـەفووکـت ژ مـن ڤـان گونـاهێ ذەمـیم
بلنـد کـم یـەدێ خـوە ب صـدق و صـەفـا ببێـژم ب حـەققـێ ئـەوی موصـطـەفـا
ئیلاهـی تـو رووحـی نـەکـی شـەرمـسار کـەڕ و لال و گێـژە تـو نینـە مـەدار

بند رابع و ثلاثون
در خبر گفتن رسول خدا صلى الله عليه و سلم بامدادان
أز معراج شبانه با اسلام وكفار كه مصدقان تصديق كردند[1]

عمارەت کونێ کاخێ ڤێ نامەئێ ... نەقشبەندێ ئەیوانێ ڤێ قصەئێ
ئەوی صەیرەفییێ دوکانێ خەبەر ... گوهەر سەنجێ بازارێ لوطف و ئەثەر
ب ڤی طەرزی تەزیین دا قصەتێ ... وها دایە من گەوهەرا حکمەتێ
بیەنداختێ طەرحێ ئەساسێ سوخەن ... وەلێ طەرحەکی موحکەم و موئتەمەن
موسەلسەل هەتا نەزدێ من ئەڤ کەلام ... سەرێ سلسله نک صەحابێ کرام
رواتان وها کر روایەت یەقین ... ژ ئەحوالێ معراجێ شاهێ ئەمین
کو بوو مونقەضی ئەو سیاهییێ شەب ... سفیدی ب دەر کەت چو جامێ حەلەب
ب پەروازێ چو زاغێ شەب نابەدید ... خەرام بوود ئافاقێ بازێ سفید
ڤەدا مورغێ بام صەوت و دەنگێ عەیان ... ژ خەیطێ سپی خەیطێ ڕەش بوو عەیان
ژ گولبانگێ (یا حی و یا ذا الجلال) ... ئەوی دەشت و صەحرا تژی کر بلال[2]
رەسوولێ موئەییەد ب عزز و مەقام ... بەیان کر ژ بوو (أم هانی)[3] کەلام
کو ئمشەب خودا ئەز برم ئەرضێ شام ... ژ وێ ئەز برم ئاسمانان تەمام
سوار بووم ل سەر یەک بوراقێ تەمیز ... برم تا ب قودسێ کەریم و عەزیز
جەمیعێ صوفووفێ نەبی و رەسوول ... مە دیتن د وێ مەسجدێ پڕ قەبوول

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا گۆتنا پێغەمبەرێ خودێ دایە -سلاڤ لێ بن- بۆ سوحبەتا معراجا خۆ یا ب شەڤێ بۆ موسلمان و کافران و ئەوێن باوەری ب گۆتنا وی ئینای.

(٢) یەعنی: دەمێ سپێدە هەلاتی، و بیلالی ب دەنگێ بانگی دەشت و صەحرا تژی کرین.. وەهەژییە بێژین: معراج ل مەکەهێ چێبووبوو بەری مشەختبوونێ، و هنگی هێشتا (بانگدان) نەبوو، و بیلال ژی بۆ بانگدانێ نەهاتبوو دەسنیشانکرن!!

(٣) (أم هانی) دۆتماما پێغەمبەری بوو -سلاڤ لێ بن-، ناڤێ وێ فاختە بوو کچا ئەبوو طالبییە.

مه دیتن گەلەک صونع و نەقشێ غەریب — تەماشا مە کر جوملە عەرشێ عەجیب
د گەل هەفت طەبەق ئاسمان و نەعیم — د گەل (سدرة المنتهى) و جەحیم
مە دیتن د جەننەت دە ئەهلێ ثەواب — د دووزەخ مە دین جوملە صنفێ عەذاب
مەلائک ژ عەدد و حسابان بروون — مە دیتن ژ مەولا رە تێک عابدوون
تەماشا د لاهووتێ ئەعلا مە کر — ل من بابێ ئحسان خودائی ڤەکر
برم جایەکی قەط نە جا بوو ئەبەد — ل وێ دەر نەبوو غەیرێ ذاتێ صەمەد
عەجائب غەرائب مە دیتن گەلەک — ژ نەوعێ فرشتان ل سەطحێ فەلەک
د ظەرفێ شەڤەک هندە ئەشیا مە دین — ڤەگەریام ب حوکمێ (رب العالمین)
خودا ئەمر کریە ژ بۆ من تەمام — ژ معراجێ خوە ئەز بێژم کەلام
ژ بۆ مۆئمن و کافران سەرتەسەر — بەیان کم ڤی معراجێ صاحب ئەثەر
کو هەر کەس ژ بۆ خوە بکن عبرەتێ — نەبن مونکرێ ڤێ هەمی قودرەتێ
بزانن کو خەللاقێ کەون و مەکان — بەریئە ژ ضدد و شەریکان چونان
سەبوک (أم هانی) بەیان کر نیاز — کە ئەی سەییدێ رەهبەرێ سەرفراز[1]
ئەڤان گۆتنێ تە هەمی راستن — حەقن جوملە ئەو بێ کەم و کاستن
وەلێ من رجایە ژ پایێ رەسوول — کەتم کە ئەڤی سررێ پاکێ قەبوول
چکو عەقلێ ناسان گەلەک فاترن — ژ دەرکا ئوموورێ وها قاصرن
دترسم بەعید بت ژ عەقلێ کوفار — ببن مونکرێ ڤان دورێ شاهوار
ببێژن خەبەردانێ پر بێ فورووغ — بکن حەملێ ڤان راستان سەر دورووغ
ئەگەر چ کو حەققن کەلامێ د تە — دترسم کو پسمام و ئەقوامێ تە
موصەددق نەبن ئەو ب معراجێ پاک — ژ بەر کوفرێ وان تو ببی دەردناک
وەرە گوهـ بدە من (أیا ابن عم) — ژ بۆ خوە زیادە مەکە هندە غەم

(١) روایەتەکا نێزیک ژ ڤێ طەبەرانی (المعجم الکبیر ١٠٥٩) ژ (أم هانئ)ێ ڤەدگێرت، بەلێ سەنەدا وێ حەدیسێ -وەکی زانا دبێژن- یا دورست نینە.

ژ بۆ چەند ئەصحابەئێ پڕ ئەمین   برێژە ئەڤان دوررێ زێدە ئەمین
وەلێکن ژ کوففارێ بێ دینێ پیس   ڤەشێرە ڤی معراجێ قەنجێ نەفیس
دترسم کو ئەڤ کافرێ بێ فورووغ   بدن نسبەتێ تە ل کذب و دورووغ
وە هەم ئحتمالا کو بەعضێ صەحاب   ببن مونکرێ ئەڤ خەبەر بێ حساب
خولاصە نەگۆتن ژ معراجێ نوور   ژ گۆتن گەلەک چێترە بێ قوصوور
جەواب دا ژ بۆ (أم هانی) رەسوول   کە (أی بنت عم)ێ ب عزز و قەبوول
بزانە کو (لا بد) قەول و خەبەر   ببێژم د معراجێ صاحب ئەثەر
وها ئەمرێ من کریە رەببێ عەظیم   عومووما ببێژم ڤی سررێ کەریم
هەچی موئمنە دێ موصەددق ببن   هەچی کافرە ناموافق ببن
ل من لازم و واجبە بێ گومان   تەماما ببێژم ڤی سررێ گران
نکارم ڤەشێرم ئومووری خودا   یەقین دێ بەیان کم طەریقێ هودا
موصەددق موکەذذب ژ هەڤ فەرق بن   کو فەرقشان ژ مەغرب هەتا شەرق بن
پەس ئانگاهێ ئەو سەییدێ تاجدار   مەشی سوویێ مەسجد ب عزز و وەقار
گها ئەوسەطێ مەسجدا ئەنوەری   ژ معراجێ دووشین خەبەر دەست کری
صەلا دا کە (یا أیها الحاضرون)   هەچی موستەمع موئمن و کافروون
بزانن هەمی ئەڤ کەلامێ مەتین   کو ئمشەب گها نک مە (روح الأمین)
سوار بووم ل سەر یەک بوراقێ تەمام   ب ئەمرێ خودا ئەز برم ئەرضێ شام
ل سەر وی بوراقێ عەزیزێ ظەریف   برم تا ب مەسجد د قودسێ شەریف
مە دیتن هەمی ئەنبیائێ جەلیل   د گەل جەددێ خوە ئبرەهیمێ خەلیل
ژ ئەو پاش ب معراجێ نوورین هەتا   طەبەقهایێ ئەسمان ب ئەمرێ خودا
صوفووفێ فرشتە ژ قسمێ مەلەک   ل سەر سەطحێ ئاسمان مە دیتن گەلەک
بهشت و جەهەننەم مە دیتن هەمە   د گەل ذکر و تەسبیحێ پڕ زەمزەمە
جەهەننەم تژی ئەهلێ ذەنب و کوفر   د جەننەت هەمی ئەهلێ دین و شوکر

د گـەل سـدرەء و کورسـییێ پـڕ دەلال
د گەل جوملە عـەرشێ شـەهێ بێ زەوال
مـە دیـتن ب ڤـان هـەدو چـاڤێ سـەری
ئەوان نەقش و صونعێ عەجەب ئەنوەری
ژ وێ ئـەز بـرم خـەلـوەتـا (لا مکـان)
ل وێ دەر نـەبـوو جـا و وەقـت و زەمـان
ژ بـۆ مـن گـەلـەک سـرر و رازێ مـەزن
بـەیـان کـر ب ئحسانێ خـوە رەببـێ مـن
ڤەگەڕیامە دیسان د ئەو شەڤ تەمام
د ظەرفێ شەڤەک چووم و هاتم مەقام
ب تەصدیقێ هەر کەس بکن گۆتنێ
ب سەمعێ قەبوولێ هەمی گوهـ دنێ [1]
ژ معراجێ ئەحمەد د ناڤ مەککەئێ
خەبەر ئەشکەرا بوو د ڤێ قصەئێ
ظوهوور بوو ئەڤێ قصەتا پڕ ب ناز
د مەککە بەیان بوو هەمی سرر و راز
ژ ئەووەل شەقییێ لەعینێ خەبیس
ئەبوو جەهلێ جاهل کوفربازێ پیس
دەما سەحکر ئەڤ گۆتنا پڕ گران
ب تەعجیلێ هات نەزدێ شاهێ جهان
وها گۆت وی: ئەی موحەممەد ئەمن
بهیستن ژ تە چەند تشتێ مەزن
توڕاستی دبێژی شەڤێ دی ب شەب
تو چوویی هەتا شام ب کەیف و طەرەب
تو دیسان ڤەگەڕیایی ئەڤ شەڤ تەمام
گهیشتی حجازێ ژ سەر حەددێ شام؟
(نعم) گۆتی سولطانی صاحب دەلیل
شەبێ بارحە چوومە (قدس الخلیل)
ب ئەمرێ خودا جبرەئیلێ ئەمین
نوزوول بوو ژ ئەسمان ل ڕوویێ زەمین
ژ ئەرضێ حجازێ هەتا مولکێ شام
برم وی ب سەد عززەت و ئحترام
ل وێ دەر مە دیتن گەلەک سرر و راز
ڤەگەڕیام و دیسان گهشتم حجاز
چو وی کافرێ لەعنەتی یێ شەقی
ب گووشێ خوە سەحکر ڤی سررێ خەفی
قیامە هلاڤێتێ دەستارێ خوە
هلانین هەمی پەردە ئەستارێ خوە
ب شنعەت دراز کر زەبانێ حەرام
ل کی دەر حجاز و ل کوو مولکێ شام

(١) ئەوا د روایەتێن دورست دا هاتی وەکی وێ روایەتێ یا ئەحمەد (٢٨٢٠) ڤەدگوهێزت، هندێ دگەهینت کو پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- ل سەری بەحسێ ئسرائێ ب تنێ بۆ مللەتێ خۆ کر، پاشی پشتی هنگی وی بەحسێ معراجێ ژی بۆ وان کر.

وەرن ئەی صەنادیدێ قەومێ عەرەب   ب گووشێ خوە سەح کن دورووغێ عەجەب
ژ خاکێ حجازێ هەتا ئەرضێ شام   هەمی هوون دزانن کو ماهەک تەمام
د ظەرفێ شەڤەک قەط نە مەعقوولە ئەڤ   بچت مولکێ شام و روجووع کت ب شەڤ
ببینن ئەڤێ گۆتنا بێ فورووغ   بزانن هەمی ڤی حەدیثێ دورووغ
ژ ڤر تا ب شامێ کو یەک ماهە راهـ   بچیت و روجووع کت مەحالە تەباهـ
پەس ئانگاهـ رابوو ب سەد مەکر چوو   سویێ یارێ صادق ئەبی بەکر چوو
ژ بوو بەکری ڕە گۆ شەقییێ لەعین   وەرە گۆتنێ صاحبێ خوە ببین
چ ئەلفاظێ بێ مەعنی تینە ظوهوور   دبێژە خەبەردانێ (أز) عەقلێ دوور
ژ بۆ من نوها گۆتییە دەر مەقام   کو ئمشەب ژ مەککە چوویە ئەرضێ شام
ژ وێ دیسە هاتی هەتا مەککەئێ   وەرە گوهـ بدە ڤێ عەجەب قصصەئێ
جەواب دا ئەبوو بەکرێ صددیقێ یار   ئەوی (ثانی اثنین)ێ غارێ کوبار
هەچی ئەو بێژە هەمی ڕاستن   تەمامی حەقن بێ کەم و کاستن
ژ ڤێ زێدەتر ئعتقادم هەیە   ل ئەقوالێ وی ئعتقادم هەیە
ئەگەر گۆتبن ئەڤ کەلامێ کوبار   موصەددق دبم ئەز ب وی سەد هەزار
نە تەنها هەتا شام و قودسێ خەلیل   کو بەلکە هەتا عەرشێ ڕەببێ جەلیل
ژ عەرشان هەتا خەلوەتا (لا مکان)   بچت هەم روجووع کت د وەقت و زەمان
نە دوورە ژ حوکمێ ڕەسوولێ عەرەب   ب نسبەت مەقامێ وی نینە عەجەب
چڕا؟ چونکە جبریلێ با پەڕڕ و بال   ژ سەر (سدرة المنتهی)یێ دەلال
نوزوولێ دکت ئەو د یەک لەحظەئێ   ب پەروازێ تێتن هەتا مەککەئێ
ژ بۆ وی ڕە وەحی و خەبەردانێ پوڕ   ژ مەولا دبێژت ب تەشبیهێ دوڕ
ژ بۆ وی دکت هەردەم ئخبارێ غەیب   ل نک مە هەمووچکان (بلا شک وریب)
چڕا هندە بێ دینی ئەی بوو جەهل   عنادێ دکی تو ب کوفر و جەهل
دزانم کو ئیمان و دینت نییە   یەقینم ئەڤە کو یەقینت نییە

ژ کــوفرێ بــەســە ڕوو بگێــڕە ئــەیــا
ئـەبوو جـەهلێ صاحب شـەقا بێ حـەیا

وهـا گـۆتی بـوو جـەهلـێ کامـل خـەری
عـەجائـب تـو مـەغـروورێ ئـەڤ سـاحری

پـەس ئانگـاهێ صـددیقێ ئـەکبـەر دەلال
مـەشـی حـەضـرەتـێ ئـەحمـەدێ پڕ جـەمـال

ب سەد صدق وسێ سەد صەفا (آمـد أو)
سـویێ خدمـەتـێ موصـطـەفـا (آمـد أو)

نـەبی وەقتـێ دیتـی ئـەبـوو بـەکـرێ یـار
ب لـوطــف و کــەرەم گۆتــە وی ئاشــکار

وەرە ئـەی ئـەبـوو بـەکـرێ یـارێ شـەفیـق
د تــەنگــی فــەراخـی مــودام تــو رەفیــق

ژ بـۆ تـە بـەیـان کـم ب عـزز و ب نـاز
ل تــە ئــەشــکەرا کـم هـەمـی سـرر و راز

بزانــە کــو ئــەڤ لــەیلــە (روح الأمــین)
نــوزوول بــوو ل مــن ژ ئاســمانێ بــەریــن

بوراقـــەک ژ جـــەننـــەت دەرانـــی دەلال
سوار بووم ب ئەمرێ شەهێ (ذو الجلال)

ب ڕێ کەتمە (أز) خاکێ (بیت الحرام)
د گەل جـەمعـێ قوددووسییان تـا ب شـام

ژ وێ نــەردەوانــەک خــودا کــر ظـوهــوور
دچــوو ئاســمانان ژ وێ بــەرقــێ نــوور

ل سەر وێ بلندبووم هەتا هەفت طـەبەق
عــەجائــب مــە دیــتن ژ ئاثــارێ حــەق

گوذەشتەم ژ هەفت ئەنجوم و نەهـ فـەلـەک
ژ (روح الأمـین) و جـەمیعـێ مـەلـەک

تـەماشـا مـە کـر عـەرشـێ زیبـا نهـاد
ب ئـەمـرێ خـوداوەنـدێ جوملـە عبـاد

بوهـورتم ژ وی عـەرشێ غایـەت عـەظـیم
هـەتـا حـەضـرەتـێ قودسـێ رەببـێ کـەریـم

مـە دیـتن عـەجائـب ژ حـوکمێ کـەریـم
گەلەک صونع و ئاثار و نـەقشێ عـەظـیم

گـەلـەک سرر و رازێ چـو دوڕڕێ ثـەمـین
د خـەلـوەت ژ مـن ڕە بـەیـان کـر چـونین

گهــشتم مــەکانــەک ئــەبــەد جـا نــەبـوو
ل وێ ئـاب و خـاک ئاتـەش و بـا نـەبـوو

ژ قــسمێ مــەلائــک ژ جـنن و بــەشــەر
نـەبـوون هیچ دەر خـەلـوەتـا موعتـەبـەر

د وێ خــەلــوەتــا خــالی (أز) کائنــات
تــەجـەللـی مـە دیـتن ژ ذات و صـفات

شــەرائــع خــودا دان ژ بــۆ مــە ب نــاز
ل مـە فـەرض کـر پـەنـج وەقتـێ نـەمـاز

هـەمـی دینـێ مـە ڕاست کـر ئـەو کـەریم
ل سـەر مـن کـرن نعمـەتـێ پـڕ عـەمـیم

د یەک لـەحظـە دیسان ڤـەگـەڕیام تـەمـام
د ئەڤ شەڤ هـەتا خاکێ (بیت الحرام)

چقاس گۆتنێ ئەحمەدێ تاجدار   بەیان کر ژ بۆ وی ئەبوو بەکرێ یار
هەمی گۆتنێ وی ب دل کر قەبوول   ل سەر هەڤ دگۆ: (قد صدقت) ئەی رەسوول
ئەڤان جوملە حەققن یەقینم هەیە   (صدقت) کو ئیمان و دینم هەیە
ب هشیاری تشتێ تە دیتن تەمام   مە ئیشەڤ هەمی دیتنە دەر مەنام
د خەونا خوە من جوملە دیتن یەقین   هەچی دی ب یەقظە شەهنشاهێ دین(١)
رەسوولێ خودا گۆتە بوو بەکرێ یار   کو ئسمێ تە صددیقە ئەی بەختیار
موقەددەم ژ جوملە صەحابێ د من   تە تەصدیق کر ئەڤ کەلامێ مەزن
ژ پەس ئەو ئەبوو جەهلێ بێ ئعتقاد   گها بەعضێ صندیدێ ئەهلێ فەساد
جەمع بوونە ئەو دەر حەطیمێ نەفیس   ژ وان یەک (عدی بن مطعم) خەبیس
یەکی دی (وەلیدێ) ب کوفر و تەعەب   کو (ابن مغیره) دبێژن لەقەب
وە هەم (أسود بن مغیره) لەعین   د گەل وی ئەبوو جەهلێ ناپاکێ دین
وە هەم غەیری وان ژی کوبارێ قورەیش   سەرەکدارێ قەومان خودان حەشم و جەیش
تەبائی هەمی چوونە نک موصطەفا   ئەوی شاهێ ئەو رەنگێ صدق و صەفا
جولووس وان کرن نەزدێ سولطان تەمام   هەمووچکان طەلەب کر ژ ئەسرارێ کەلام
ژ بۆ مە ببێژە هەمی تە دییە   شەبێ بارحە قصەتا تە چییە
(نعم) گۆتی سولطانێ عالی مەقام   شەڤێ دی ب شەڤ چوومە تا خاکێ شام
مە دین ئەنبیاء و رەسوولێ ب حەق   ز پەس چوومە بالایێ هەفتەم طەبەق
هەمی وی بەیان کر ژ بۆ کافران   هەچی دیتییە وی ژ حوکمێ گران
ئەبوو جەهلێ مەلعوونێ دل واژگوون   وها گۆتی وی رووڕەشێ سەرنگوون
ل سەر وەجهێ ئنکار و ئستهزئێ   بەیان کە ل مە (مسجد الأقص)ەئێ
رەسوولێ خودا فەخرێ عالی نەسەب   د وێ ساعەتێ کەفتە فکر و کەرەب
شەدید بوو گەلەک کەربێ وی ئەو زەمان   کو کەربێ وی جاری نەبوویە چونان

---

(١) چو سەنەدێن دورست بۆ ڤێ گۆتنا شاعر ژ خەونا ئەبوو بەکری ڤەدگوهێزت مە نەدیتینە.

چکو وی نەکربوو ل مەسجد نەظەر | ب دققەت کو ئەو حفظ کت سەرتەسەر
ژ بەر غولغولا صەففێ قوددووسییا | ژ فەرحا لقائا ئەوان ئەنبییا
نەظەر وی نەکربوو ل قودسێ تەمام | موفەصەل کو بێژت خطاب و کەلام
خودا ئەمر کر مورغێ سدرە مەکان | هەرە زوو بگیژە رەسوولێ جهان
هلینە ژ بەر (مسجد الأقص)ئێ | ب پەرڕێ خوە تێک مانع و پەردەئێ
کو دا پەردەهایێ مەزن رەفع بن | کو حوججەت ژ دەست کافران قەطع بن
سڤک جبرەئیلێ ئەمین ئەو زەمان | هلانینە پەردە ژ قودسێ چونان
کو سولطانێ دین ئەحمەدێ هۆشیار | نەظەر لێ دکر یەک ب یەک ئاشکار
ژ بوو جەهلی ڕە گۆت رەسوولێ عەزیز | بخوازە تو سالغ ژ قودسێ تەمیز
ژ کی دەر دخوازی کو سالغ بدم | ژ مەسجد نشانێ موبالغ بدم
ڤەگێڕا جەوابەک ل سولطانێ دین | ئەبوو جەهلێ ڕووڕەش خەبیثێ لەعین
ببێژە هەتا قودسێ چەند مەنزلن | هەموو ئەم دزانن نە پێ جاهلن
وە هەر یەک مەنازل ل کیژان مەقام | چ نامن ئەوان ژی بەیان کە تەمام
سوتوونهایێ وێ مەسجدێ یەک ب یەک | بەیان کە ب هژمارێ بێ رەیب و شەک
ببێژە کو چەند باب تێدا هەنە | چکو جوملە ئەشیا د ذهنا مەنە
بەیان کە ژ ئەیوان و حەوشێ خطاب | ژ پەهن و درێژی بدە تو جەواب
هەچی وان سوئال کر یەکا یەک تەمام | د ئەوصافێ وێ دە بەیان کر کەلام
خودا چوون ژ بەر وی هلانی حجاب | ژ زانینێ وان زێدە وی دا جەواب
تەحەییور گەلەک مان ژ ئەڤ موعجزە | ڤەمان دەر وەحل وەک خەرێ عاجزە
هەچی گۆت وی پادشاهێ مەلیح | هەمووچکان ب هەڤڕە دگۆتن: صەحیح
ئەبوو جەهلی دیسان ژ بۆ ئمتحان | کەلامەک ژ کوفرا خوە بەردا میان
وها گۆت بۆ سەییدێ تاجدار | بکە حالێ کاروانێ مە ئاشکار
چوویە کاروانێ مە تا شەهرێ شام | ژ ئەحوالێ وان بێژە مە چەند کەلام

خەبەر گەر ببێژی ژ ئەو کاروان   دکارم بپرسم ژ سەر ساروان
وها گۆت پێغەمبەرێ سەرفراز   ل رەوحا مە دی کاروانێ حجاز
هەمی کەفتبوون پوستەرێ راحەتێ   ژ جاما خوەیێ جوملە دەر دەهشەتێ
هەمی راکەتیبوون کەسێ کاروان   د هشیار و یەقظە نەبوو کەس ژ وان
یەکی کووزەئێ پورِ ژ ئابێ زەلال   ل نک رەئسێ یەک کاروانێ دەلال
هلانی مە خوەر ئابێ کووزە تەمام   خەبەر ژێ نەبوو صاحبەش دەر مەنام
شیار بوو کو ئەو مەردێ (أز) خوابێ خوە   یەدێ خوە درێژ کر ژ بۆ ئابێ خوە
تەماشا دەما کر کو کووزە تەهی   سوئال کر ژ هەمراه و ئەصحابێ وی
ئەڤی ئابێ من کێ ڤەخواری هەمە   بەیان کن ئەڤی سررێ مەخفی ل مە
هەڤالان هەمی گۆتنە وی خەبەر   ژ ئاب و ژ کووزە مە نەدیە خەبەر(١)
تەحەییور گەلەک مان د فکر و خیال   خەبەر قەط نزانن ژ ئابێ زەلال
ئەوی کافرێ دل سیەه بوو جەهل   سوئال کر ژ وی موصطەفایێ ئەهل
ئەگەر راست تە دینە کەسێ کاروان   ببێژە چ وەقتی کو تێن خان و مان
نشانێ د وان بێژە مە یەک ب یەک   کو دا تێدە ئەم قەط نەکن رەیب و شەک
موحەممەد فەتح کر دەهانێ عەزیز   ڤەرێتن سوخەن شوبهی دوررێ ثەمین
وها گۆتە وان کافرانێ شەقی   کو خورشیدێ ئیرۆ طولووعێ بکی
د ئەووەل طولووعا ب شەوق و ب نوور   سەرێ کاروانی دبیتن ظوهوور
کو ظاهر ببیتن سەرێ کاروان   یەکی ناقە ئەغبەر د دەست ساروان
دکێشت ل پێشرەو قوطارێ دەڤە   نیشانەک ب صحەت بزانە ئەڤە
ل سەر پوشتێ وی ئوشتورێ ئەغبەری   چەوالێ کو خەرواری وی لێ کری
خرارەک ژ وان ئەبلەق و یەک سیاه   ببن مونتەظر هوون بنێرن ل راه
کو خورشیدێ عالەم طولووع کت ب ناز   بەیان دێ ببت کاروانێ حجاز

(١) د دەهمەنا دانەیا (فەهمی) دا ب رەخ پەیڤا (خەبەر) پەیڤا (ئەثەر) ژی هاتییە.

مه سەحکر کو بوو جەهلێ پیسێ سوتووهـ　　دو مەردوم شیاندن ئەوی سەر دو کووهـ
کو تەحقیق کن ڤی کەلامێ ب نوور　　کو کەنگی دبیتن طولووع و ظوهوور
خودا گۆتە جبریلێ صاحب هونەر　　ژ بۆ گۆتنا ئەحمەدێ نامەر
خوە بگهینە خورشیدێ عالەم عەجیل　　پەرێ خوە بدە بەر ئەیا جبرەئیل
مەهێلە طولووع بیت شەمسێ جهان　　هەتا دەرکەڤت ئەووەلێ کاروان
د بورجێ دە ما ئافتابێ ب نوور　　هەتا ئەووەلێ کاروان بوو ظوهوور
یەکی گۆتی: وەللاهی ئەڤ ئافتاب　　ب دەرکەت ژ رەئسێ جەبەل بێ حجاب
دگەر گۆتی: وەللاهی ئەڤ کاروان　　ب دەرکەت ل پێش وانە سەر ساروان
د دەست ساروان ناقەئێ ئەغبەرە　　خرارەک ڕەش و یەک بەلەک دەر بەرە
صەحیح بوون هەمی گۆتنێ موصطەفا　　ئەوی مەعدەنێ صدق وکانێ وەفا
کو پرسین ژ ئەهلێ تجارەت دەلال　　ژ ئەحوالێ ئەو کووز و ئابێ زەلال
جەواب دان بەلێ ئابێ مە بەرزە بوو　　مە شەربک هلانی کو ئاڤ تێ نەبوو
هەڤالێ د مە جوملە سەوگەندێ خوار　　ب ڤی ئابێ تە ئەم نەبوون علمدار
ژ ڤان موعجزاتێ قەوی ظاهرە　　ژ ڤان قەول و ئاثارێ پڕ فاخرە
ڤەمان دەر تەحەییور ئەوان ناکەسان　　هەمووچکان سوکووت کر وەکی ئەخرەسان
وها گۆتنە ذاتێ پێغەمبەری　　تو مەردەک عەجەب قابل و ساحری
وەلێکن هەچی ئەهلێ ئیسلام و دین　　ل وان زێدە بوو ئعتقاد و یەقین
ب قووەت گەلەک هات ئیمانێ وان　　ل هەردو جهان زێدە بوو شانێ وان
مە سەحکر ژ راوی کو بەعضێ صەحاب　　ژ تەصدیقێ معراجێ عالی جەناب
تەهاون کرن کەفتە دل وان شکەک　　ل وان پەیدە بوو رەیب و شک ئەندکەک
تەعەججوب کرن مەردومەک لەیلەکێ　　بچت شام و بێتن دڤێ ئەندکێ
وەلێکن کو دین ئەڤ هەمی موعجزات　　کرن تەرکێ ڤان خەطرەء و وەسوەسات
پەشێمان بوون ئەو ژ ڤان گۆتنان　　ب تەصدیقێ چوون نەزدێ شاهێ جهان

کرن تەوبە وان مەردومان با ئەدەب
عومووم ئەهلێ دین کرنە تەصدیق تەمام
وە هەم کافران وەقتێ تەحقیق کر
گەلەک هاتنە دینێ ئیسلام هەمان
قەبوولن مە ئەڤ شەرع و ئەحکامێ دین
یەکە ئەو خودایێ کو ئحسان کری
بری ئەرضێ شام و سەمائان هەمی
ب یومنا جەمالا موحەممەد رەسوول
وەلێ ئەکثەری مان موصررێ عناد
ژ فەسادی و جاهلی کافری
هەتا وان سوئال کر ژ روهبانێ شام
وها کر کتابەت ئەبوو جەهلێ دوون
کو مەردەک ژ جنسێ مە ئەهلێ عەرەب
دکەت ئددعائێ کو پێغەمبەرم
دبێژت کو ئەڤ دینێ وە باطلە
هەلا ڤان بهێلن کەلامەک عەجیب
دبێژت شەڤەک چوومە تا ئەرضێ شام
گەلەک ئەنبیاء و رەسوولێ کوبار
ژ وێ چوویە گۆیا سەماء و بهەشت
د ڤێ گۆتنێ ئەم قەوی شوبهەنە
ئەگەر هوون دزانن ژ ڤان شەیئەکی
ل نک مە یەقینە کو ئەهلێ عولووم

ڤەگەریان ژ وی ئعتقادێ عەجەب
ب معراجێ ئەحمەد (علیه السلام)
ژ وان پڕ ب معراجێ تەصدیق کر
موقر بوون ب پێغەمبەری ئەو زەمان
ددن شاهدییێ نبوووەت چونین
ب پێغەمبەری تو ب نیشان کری
ڤەگەڕیایی ئەرضێ حجازێ دەمی
گەلەک کافران دینێ مە کر قەبوول
حەقیقێ جەهەننەم (و بئس المهاد)
ددان نسبەتێ وی ب بال ساحری
ئەوان راهبێ کو د مەسجد مەقام
کتابەک ژ بۆ راهبێ عابدوون[1]
دبێژت ل ناڤ مە کەلامەک عەجەب
ب من باوەری کن کو ئەز رەهبەرم
هەچی لێ بچت ئەحمەقە جاهلە
ل ناڤ مە دەرێخستییە پڕ غەریب
روجووع بوومە دیسان ل (بیت الحرام)
هەمی دیتنە گۆییا بێ شومار
ل ئەو دەر گەلەک دیتنە تشت و مشت
ل جەم وە ژ ڤان گۆتنا چی هەنە؟
بەیان کن ل سەر مە ژ وان جوزئەکی
تژینە ژ روهبانێ مەرزبووم

(١) مەسەلا ڤێ کتابا ئەبوو جەهلی د ژێدەرێن بەر دەست دا مە نەدیتییە.

بەیان کن ل مە حەققە یان کذبە ئەو   هەلا ساحرە یان ژ نک رەببە ئەو
ئەوان راهبێ (مسجد الأقص)ەئێ   کو بوون موطلع ئەو ل ڤێ قصەئێ
ب ڤی طەرزی وان دا جەوابا قورەیش   کە ئەی سەروەرانێ خودان حوکم و جەیش
بزانن شەبێ بیست و هەفتێ رەجەب[1]   ل سەر عادەتێ خوە ب کەیف و طەرەب
ئەوان راهبانێ کو دققەت دکن   د ڤێ مەسجدێ پاک خدمەت دکن
هەلستان کو بگرن دەرێ مەسجدێ   ل سەر عادەتێ خوە ب ئەمرێ خودێ
دەرێ مەشرقی بوویە عاصی گەلەک   دگرتن نەهات ئەو دەرێ چۆن فەلەک
مە چەند جەهد کر سەعیێ بێ فەیدە بوو   ئەوی بابێ تازە موغەللەق نەبوو
مە ئوستادو نەججار ئانین تەمام   ل وی بوونە ساعی هەمی خاص و عام
موحەصصەل فوتووح ما ئەوی بابێ پاک   دگرتن نەهات قاپییێ عەطرناک
مە کر تەرکێ وی هەر وە مایە گوشاد   ب تەقدیرێ وی رەببێ جوملە عباد
مە زانی کو حکمەت د قاپی هەیە   هەمی جەهد و سەعیێ مە بێ فەیدەیە
د صوبحێ کو هاتن دەرێ مەسجدی   ژ حالێ ب شەڤ مە ئەثەر لێ نەدی
مە زانی خودا کریەئەمرەک ظوهوور   ژ عصیانێ وی قاپییێ سادە نوور
ل بەر دەرگەهی چۆن مە دانی نەظەر   ژ شۆپا پییێ دابەیەک لێ ئەثەر
چ دابە نە وەک دابەئێ ئەڤ جهان   ژ ئاثارێ پایەش مە زانی هەمان
ژ ئەحجارێ قاپی کەڤرکی عەزیز   مە دی لێ نیشان ثوقبەیەک پڕ تەمیز
د حوجرێ ئەوی سەنگێ پاکێ کوبار   عەیان بوو نیشانەک ژ رەبطێ دەوار
وە هەم صەخرەیەک دی ل حەوشێ هەبوو   کەبیر و ظەریف و گران وەزنە بوو
دبینن کو رابوویە سوویێ هەوا   موعەللەق د جەووێ زەمین و سەما
هەتا ڤێ دەمێ هەر وها بێ گەزەند   ب مقدارێ یەک قامێ ئنسان بەلەند
مە زانی کو تشتەک خودا کر عەیان   مە تەصدیق کر حوکمێ خالق چونان

(١) نە ژ تشتێن مسۆگەرە کو معراج ل بیست و حەفتی هەیڤا رەجەبێ بوو، بەلکی ئەو ئێک ژ چەند بۆچوونانە.

ئەگەر ئەو رەجول دەر حجازێ نەظیف دبێژت کو ئەز چوومە قودسێ شەریف
ژ بۆ وە موعەررەف دکت مەسجدێ یەقین کن رەسوولە ب ئەمرێ خودێ
ل پێش وی مەبن قابل و هەمبەرە بزانن کو سولطانە پێغەمبەرە
موفەصصەل کو ئەڤ گۆتنا ئەسرەئێ ژ روهبانێ وێ (مسجد الأقص)ەئێ
گها جوملە صندید و قەومێ کوفار نەکرنە قەبوول ئەڤ دورێ شاهوار
ڤەمان هەر وسان ئەو ل سەر کوفرێ پیس ئەوان لەعنەتییێ ژ کوفرێ خەبیس
وەلێ ئەهلێ ئیمان موفەررەح تەمام ژ بەر ئەڤ خەبەردانێ روهبانێ شام
ل وان زێدە بوو دین و ئیمان گەلەک ب ئخلاصێ بۆرین ژ قسمێ مەلەک
ژ ڤر پێڤە معراج بوو ئاشکار ذەلیل و تەرەس مانە قەومێ کوفار
ژ خاوەر هەتا باختەر سەرتەسەر ژ معراجێ ئەحمەد بەلاڤبوو خەبەر
ژ معراجێ سولطان خەلاص بوو کەلام ل سەر وی هەزاران صەلات و سەلام
شوکور بۆ خودایێ (کریم الصفات) کو بووم موعتەقد بۆ هەمە موعجزات
ب ڤانموعجزاتان قەوی باوەرم ب ئخلاصێ خوە کەلبێ پێغەمبەرم
هەچی ئانییە وی رەسوولێ مەزن ژ سوویێ ئەوی خالقێ ئنس و جن
ئەگەر چ موفەصصەل وە گەر موجمەلن هەمی شەرع و ئەحکامێ پڕ ئەفضەلن
ب جوملە مە ئیمان هەیە مووقنم ب ئەزمان مووقررم ب دل مووئمنم
ئەلا ئەی رەسوولێ ب حەق راهبەر ل نک حەضرەتا رەببێ من موعتەبەر
دزانم ل پێشی د وێ حەضرەتێ ژ بۆ (عبد الرحمن) بکە رققەتێ
شەفاعەت بکە من ذەلیلێ زەبوون کو دەر نارێ دووزەخ نەبم سەرنگوون
ئەگەر دەستەگیری نەکی ئەی حەبیب مەکانم سەعیرە د پێت و لەهیب
ژ عصیان مە دەفتەر گەلەک ڕەش کرن ب وان رووح وجان پڕ موشەووەش کرن
ل من جەمع بوونە گونەه وەک جبال ژ بارێ گونەه بوومە شوبهی هلال
فەقیرم حەزینم ذەلیلم گەلەک گوناهێ د من چوونە چەرخا فەلەک

تو رەحمەت کە سەر من ئەیا موصطەفا   مەهێلە تو رووحی د جەور و جەفا
قەوی رووڕەشم موذنبم صفرێ یەد   ل ئەطرافێ من ذەنبێ من بوونە سەد
تەحەییور گەلەک مامە ئەندەر خەطا   ل سەر من ڤەکە بابێ لوطف و عەطا
عەمەل نینە دەر دەستێ من ذەررەیەک   نەمایە سپی دەفتەرم نوقطەیەک
ب غەفلەت مە عومرێ خوەکر تەلف و فەوت   نزانم چەوا جان بدم حالێ مەوت
چ حالی ببینم د وی قەبرێ کوور   چ ئەذیەت بکێشم ژ دەست مار و موور
جەوابا نەکیری د گەل مونکەری   چ بێژم د وی خانەئێ بێ دەری[1]
مە نینە د پێش دە چرا طاعەتێ   چسان دێ صەبر کم د وێ ظولمەتێ
دەما نەفخێ صوورێ ببت دەر قیام   ب چی رووڕەشی بم ژ قەبری قیام
چەوان دێ موروورێ بکم سەر جسر   ب ئەڤ ذەنبداری کەمالێ خوسر
دەما بچمە بەر وەزنێ ئەعمالێ خوە   سیەهڕوو و شەرمەندێ ئەفعالێ خوە
دزانم کو وەزنا منێ بەد عەمەل   گران بت ژ شەرران و فعلێ دەغەل
خودا چۆن مە بینت حسابا گوناهـ   ب ڤی خوبثێ ئەفعال و روویێ سیاهـ
چ بێژم ژ بۆ وی خودایێ کەبیر   جەوابا ئەڤان سووج و ذەنبێ کەثیر
نهایەت د دەستێ مە ما رەحمەتەک   ژ ذاتێ خودا ئەو بکت نعمەتەک
بشینە مەدەد ئەحمەدێ پڕ جەمال   زەمانێ کو بێ حەلقێ رووحێ دەلال
د وی حالەتێ نەزعێ رووحێ شیرین   بشینە مەدەد (خاتم المرسلین)
کو رووحانییێ موصطەفا بت عەیان   ل بەر بالگەهێ من ببیتن بەیان
بکیتن حفظ دین و ئیمانێ من   ژ ئغوائێ ئەڤ نەفس و شەیطانێ من
نەکن سەلبێ ئیمانێ من ئەو خەبیس   ب جاهێ رەسوولێ ل عالەم رەئیس
ئەگەر چ مە نینە عەمەل بچمە ژۆر   نەچم بارێ بێ نوورێ ئیمان د گۆڕ
حەفظ کە خودایا د وی قەبرێ کوور   ئەڤی لاشێ موردار (أز) مار و موور

---

(١) ئەڤ مالکە د دانەیا (فەهمی) دا نینە.

د وەقتا سوئالا ئەوان قاصدا بدە من تو نوطقەک صەواب ئەی خودا
جەوابا ئەوان ئەز بدم قەنج و پاک کو دا ئەز نەبم ڕووڕەش و دەردناک
ژ نوورا موحەممەد رەسوولێ مەزن د وێ ظولمەتێ هلکە شەمعەک ل من
مەکە ئەی خودایێ ب حەق موتتەصف د قەبرێ دە ئەضلاعێ من موختەلف
خودایا ب حەققێ رەسوولێ کویار بکی قەبرێ من ڕەوشەن و نووردار
مەکێشە ب رووحی عەذابێ قەبر ل سەر ڤێ عەذابێ م نینە صەبر
د وەقتێ قیامەت کو بت نەفخێ صوور د ژێری لوائێ رەسوولێ ب نوور
حەشر کە ئەڤی (شمس الدین)ێ فەقیر د چەنگێ عەذابێ مەکە من ئەسیر
د زومرا رەسوول و د زومرا صەحاب حەشر کە منێ موجرمێ دل کەباب
ل سەر وی صراطێ ب کەرب و کەدەر وەکی بەرقێ خاطف بدە من گوذەر
مەپرسە ل میزانێ ئەعمالێ من ڤەشێرە سجللێ د ئەفعالێ من
م رسوا و ڕووڕەش نەکە ئەلئەمان د ناڤ ئەهلێ مەحشەر ب ذەنبێ گران
ئەگەر تو بپرسی سوئال و حساب ڤەمام ئەز ب تەشبیهێ خەر دەر خەلاب
نزانم چ بێژم جەوابا گوناه دزانم کو (صفر الید)م ڕووسیاه
م شەرمی مەکە ناڤ رەفیق و هەڤال ب ئەفعالێ ناپاک و ذەنب و وەبال
بدە خاطرێ سەییدێ ئەصفیا ئەڤان ذەنب و عصیانێ شوبهێ چیا
دو فرقە کو بن ئەهلێ مەحشەر کەبیر فەریقەک د جەننەت یەکی دەر سەعیر
ب ذاتێ خوە کی ئەی خودایێ مەزن طەریقا جەهەننەم مەدە پێشی من
ب حەققێ شەهێ یەثرب و مەککەئێ د گەل عاصیان من مەشین دۆژەئێ
ئەگەر چ کو نە دەرخورێ نعمەتم نە ئەربابێ ئەڤ نعمەتا جەننەتم
وەلێ رەحمەتا تە کەثیرە عەمیم ئەگەر من نەشینی عەذابێ جەحیم
ژ بۆ من فەقیری ببی دەستەگیر طەریقا بهشتێ بدی بەر فەقیر
د گەل زومرەیا ئەحمەدێ ئختیار بشینی بهشتێ قەوی نازدار

ژ رەحما تە نوقصان چ بت ئەی ئیلاهـ   کو نعمەت بدی رووحییێ رووسیاهـ[1]
ئەگەر نە کو مەحضا شەفاعەت بتن   ژ ذاتێ خودا لوطف و رەحمەت بتن
چەوان دێ خەلاص بم ژ جەنگا عەذاب   تەڤی ڤان گوناهێ قەوی بێ حساب
م نینە ئەبەد ذەررەیەک فعلێ قەنج   د طاعاتێ مەولا نەکێشایە رەنج
تەلەف کر د غەفلەت مە عومرێ عەزیز   ژ فعلێ مە شەیطان نوفوورە گوریز
ئەگەر چ کو شەیطان دکر رەهبەری   ژ بۆ من ب ذەنبێ قەوی ئەصغەری
ژ بۆ ئەهلێ عصیان کو سەردەفتەرم   ب سێ سەد کەبیرە نوها رەهبەرم
ب ڤی طەرزی غەرقم د بەحرێ گوناهـ   ب جوز رەحمەتا تە نەهن من پەناهـ
نەهن من وەسیلە ب غەیرێ رجا   ب رەحما خودا من کری ئلتجا
د دەستم دە تەوحیدێ ذاتێ خودا   د گەل باوەرییا ب شاهێ هودا
هەیە (شکر لله) کو ئەز موسلمم   وەلێکن قەوی عاصی و موجرمم
ئەگەر چەند عاصیمە بێ طاعەتم   شوکور بۆ خودا ئەز ژ ئەڤ ئوممەتم
نەهن من تو مەلجەء فەقیرم مەلوول   ب غەیرێ شەفاعەت ژ ذاتێ رەسوول
موسلمانم و مۆئمنم بێ شەکم   ژ عوصصاتێ ئەڤ ئوممەتێ ئەز یەکم
هەیە من ئەمێدەک ژ حەددی زیاد   ژ ئەلطافێ ئەحمەد رەسوولێ عباد
شەفاعەت بکت من فەقیرێ حەزین   د رۆژێ حەشر (سید المرسلین)
د رۆژێ قیامەت کو ئەهلێ صەلاح   بنازن ب طاعات و فعلێ فەلاح
قەوی موفلسم رووڕەشم پڕ گوناهـ   دنازم ب رەحما عەمیما ئیلاهـ
د گەل حوبب و عشقێ موحەممەد رەسوول   د گەل حوببێ جوملە صەحابێ قەبوول
ل دونیا ل ئاخرەت د دەست (شمس الدین)   نەهن غەیری رەحم و مەحەببەت یەقین
ئەلا ئەی رەسوولێ ب قەولێ سەدید   یەکی کەلبێ زارم ل بابی وەصید

---

(١) د دەهمەنا دانەیا (مەلا ئەحمەدێ قۆغی) دا ئەڤ مالکە هەیە (کو ژ ڤەهاندنا مەلا ئەحمەدی)یە:
د گەل ئەحمەدێ صاحبێ ڤێ کتاب   ب حەققێ موحەممەد و ئال و صەحاب

چو وی کەلبێ ئەصحابێ کەهف و رەقیم   د گەل خوبثێ ئەصلی نەجاسەت ذەمیم
ب حوبیا ئەوان ساکنێ کەهف و غار   خودا لێ کرن نعمەتێ بێ شومار
صەحیحە کو ئەو دێ بچت جەننەتێ   ژ بۆ حوببێ ئەهلێ صەلاحییەتێ
بەعیدە ژ ئەلطافێ تە ئەی نەبی   فدا خاکپایێ تە ئوممی ئەبی
کو بچمە جەهەننەم د گەل ئەڤ خەبەر   ژ حوبیا تە دەر دل هەیە پڕ ئەثەر
نە وەک کەلبێ ئەصحابێ کەهفم یەقین   قەوی مۆئمنم موقنم ئەهلێ دین
ئەگەر چ ژ خوبثا گوناهم خەبیس   وەلێ من هەیە گۆتنێ پڕ نەفیس
د وەصفێ تە دە ئەی رەسوولێ ئیلاهـ   کو پێ غەسل کم جوملە خوبثێ گوناهـ
ژ بۆ تە بەسە مەرتەبە رووحیا   کو مەدداحی بۆ سەروەرێ ئەنبیا
چ کی تو ب دونیاء و جاهـ و نەشەب   چ کی تو ب ئەعمام و قەوم و نەسەب
ب دەریووزە و پارسەکی چون گەدا   مەدحخوان ڤەوەستە ل بابێ هودا
نە طەبعە ژ بۆ کانێ جوود و سەخا   کو مەحرووم بکن مەدحخوانێ گەدا
ئەیا سەییدێ سەروەرێ جوزء و کول   شەهێ دین و سولطانێ جەمعێ روسول
جەسارەت مە کر زێدە تەرکێ ئەدەب   ژ ئەوصافێ تە ئەی مەعالی روتەب
مە ئانینە نەظمێ هنک شعرێ قەنج   مە ڤێرە قەوی دیتییە تەعب وڕەنج
نە تە مەدح کم ئەز ب ئەلفاظێ خوە   وەلێکن دکم عەرضێ ئەغراضێ خوە
ئەگەر من قوصوور کر ب نابەخرەدی   مە ئاڤێت ژ بەر خوە حەیاء و فەدی
قەوییە دلێ من ب ئەلطافێ تە   رەحیمە قەوی ئەو دلێ صافێ تە
ببۆرە د عەیب و قوصوورم تەمام   ب رەحما خوە ئەی سەییدێ خاص و عام
ژ من مەدحەتێ شاهێ عالی جەناب   چرا و فەتیلە ل پێش ئافتاب
ب مەحجووبییەت ئەز قەطع کم کەلام   بکم ئاهێ بەر بابێ (رب الأنام)
ئیلاهی تو رووحی نەکی شەرمسار   کەڕ و لال و گێژە تو نینە مەدار

بند خامس و ثلاثون
در اعتذار و خاتمهء کتاب[1]

ب ئسمێ خودایێ عەزیزێ کەریم   ب حەمدێ ئەوی (ذی الجلال)ێ عەظیم
د گەل پڕ صەلات و سەلامێ مەزن   ل سەر ئەحمەدێ سەییدێ ئنس و جن
ل سەر ئال و ئەتباع و صەحبان هەمە   بکم ئبتدائێ ئەڤێ خاتمە
وەرە ساقییا بینە ئەسبابێ خوە   تو سەرگەرم کە دیسە ئەصحابێ خوە
لەبالەب کە دیسان تو ئەقداحێ مە   زیادە بکە کەیف و ئەفراحێ مە
وەرە ساقییێ بەزمێ دلبەر وەرە   بکن عشرەتەک ئاخرێ دەفتەرە
دەرین ساغەر و ساتەگینی و جام   بکە مونتەظم تاخمەک (بالتمام)
برێژە قەدەح بادەئێ حوکمدار   ژ ڤی عەقلێ خوە بوومە زار و نە زار
ل (ابن السحاب)ێ ب طەرز و ئەدەب   نکاح کن ب قانوونێ (بنت العنب)
د ناڤ وان دەما چێبتن ئەڤ وفاق   بدم عەقلێ خوە دەر بوهایێ صداق
ژ دەردان نەما عوضوەکی من صەحیح   ژ من هش ببە دا ببم موستەریح
مە سەحکر ژ قەولێ طەبیبا یەقین   طەبیبانێ حاذق د گۆتن ئەمین
دەما لەشکەرێ غەم بکیتن هوجووم   ل سەر کشوەرێ دل ب صەففێ هومووم
نەهن غەیرێ بادە تو فریادرەس   کو لەشکەر بکت شوبهەتێ خار و خەس
یەقین کە ئەیا ساقییێ نازدار   ل سەر دل ڤەوەسطانە غەم بێ شومار
ژ هەر چار طەرەف تۆپ و جەبخانەئێ   هەلەک بەستنە دەورێ ڤێ قەلعەئێ
مە نینە کەسەک بێتە ئمدادێ من   وەکی شێرێ مەردان د فەریادێ من

---

(١) ئەڤ بەندە د دەر حەقا داخوازا لێبۆرینێ دایە، و دویماهییا کتێبێ.

نەهن قابلییەت کو بگرم سلاح　　ل مەیدان بکم جەنگێ دائم فەلاح
مە ئمداده پیرێ موغانێ مەزن　　ژ مەیخانەئێ بێتە فەریادێ من
د گەل ساتەگین و صوراحییێ مەی　　ئەوان یادگارانێ کاووس و کەی
بەلاڤ کت ژ سەر من ئەڤان لەشکەران　　شکەستە بکت جوملەئێ عەسکەران
دزانم ئەگەر نە شەرابا عەقیق　　مە دەرخت ژ قەعرا ڤی بەحرێ عەمیق
هەلاک بووم د دەریایێ بەحرێ کەدەر　　پەریشانە حالم ژ ئاهـ و کەسەر
د عەردێ دە مان هەردو پا (أز) گرین　　ژ حوکمێ شەرابێ بدە من کەنین
مە وەندایە دلبەر جگەرسووزم ئەز　　ب ئاهـ و ب ئەفغان و دلدووزم ئەز
ئەوێ نازکا نازەنینا شەپال　　ژ من دوورە ئەو دلبەرا چاڤ غەزال
ب حەققێ ئەوان زولف و خالێ نگار　　ب حەققێ ئەوێ بەژن و بالێ کوبار
پەیاپەی بدە ئابێ مەیخانەئێ　　تەسەللی بدە دل ژ پەیمانەئێ
ژ خوممێ مەزن بینە ئابێ عەتیق　　برێژە د ڤان ساتەگینێ عەقیق
بنووشم ل شەوقێ نگارا شیرین　　موفەررەح ببت قەلبێ زارێ حەزین
بدە ساقییا بادەئێ پەرتەوی　　کو هەر جامەیەک تاجێ کەیخەسرەوی
کو ئیرۆ ل تەختێ مەحەببەت شەهم　　ژ ئەسرارێ عشقێ هەمی ئاگەهم
نە حەیفە ئەڤی قەلبێ سادە ژ نوور　　بمینت د قەعرێ بحارێ د کوور
وەرین ساغەرێ چوون گەمی موحتەشەم　　ب گەشتێ خەلاص بم ژ دەریایێ غەم
د هجرانێ دلبەر نەما من قوا　　د نارێ مەحەببەت دە جسمم هەوا
ڤەکوژ ئاتەشێ دل ب ئابێ شەراب　　کو هێژ نەبوە خاک ئەڤ ووجوودا ب تاب
ئەگەر دەستەگیرم نەبی تو ب جام　　ژ هجران نەما طاقەتم (و السلام)
یەقین کە د ناڤ ئاتەشە قەلبێ من　　زیادە دەما دەم ئەڤی کەربێ من
ئەگەر چ کو یارم هەیە چوون پەری　　وەلێ دوورە (أز) چەشمێ من یەکسەری
ب وەصلا حەبیبێ کو نابم فەرەح　　چ کم ساقییا گەر نەنووشم قەدەح

یەقینم ئەڤە گەر نەنووشم شەراب   دبم ئەز ژ بەر ئاتەشێ دل کەباب
بدە ساقییا جامێ لەبریزی مەی   بکە قەلبێ مەجرووحێ من داغ و کەی
وەرین بانوێ کونجێ مەیخانەئێ   ئەوی دوختێ رەز نوورێ کاشانەئێ
کو پێ صەبرێ دل بیت بەدەل یارێ من   خەفیف بن هنک دەرد و ئەفکارێ من
وەرە ساقییا ئاخرێ مەجلسە   هنک ساغەران بینە ئیجار بەسە
مە ئەڤ دەفتەرا خوە گیاند ئاخرە   وەرە جام و ئەقداحێ مە داگرە
بنووشم قەدەح (بعد کل حساب)   کو دا خەتمکم نەظمێ شعرێ کتاب
وەرە ساقییا بەزمێ مە بوو تەمام   فەجر دا ژ مەجلس بکن ئەم قیام
وەکی خوە دلێ پڕ ب تاب و ب تەب   ژ بۆ رەشفێ ئەقداحە هەر تەشنە لەب
تو سیراب بکە ڤی دلێ پڕ ئەلەم   ب ئابێ صوراحی د ڤان جامێ جەم
بخوینە دوعایێ قەدەح یەک دەمی   ژ حەرزەش ل دەردم بدە مەرهەمی
بدە گەردەنێ ساغەرێ قولقولە   کو ڤێرا بنالم وەکی بولبولە
خولاصە مەگێڕە تەهی جامێ من   موسەلسەل بدە صوبحێ من شامێ من
بدە ساقییا بکرێ مەخموورێ مەست   کو ئەز بوومە بێ شوبهە بادە پەرەست
کو بادە پەرەستم بدە ئاشکار   ئەڤی بادەئێ تازە روویێ کوبار
بدە من کو سورخی عەیان بت ل ڕوو   چکو زەعفەرانیمە وەک تارێ موو
فراقا ئەوێ دلبەرا نازەنین   ژ من بر ئەڤی رووحێ پاکێ شیرین
ئەڤی جسمێ من مایە بێ رووح و جان   تەحەییور د دەریایێ عشقێ گران
ب حەققێ خوە کی ساقییا بینە جام   ژ نوو بەردە جسمێ مە رووحەک تەمام
بدە من حەیاتەک ژ حوکمێ شەراب   وەگەر نە یەقین بوومە خاک و توراب
وەرە ساقییا عومرێ من بوو خەلاص   ل عومرێ مە دەینە ژ نووڤە ئەساس
ب تەعجیل بینە تو رطلێ گران   تەدارەک بکم ما مەضایێ زەمان
(قم املأ لی الکأس فالصبح لاح   وقد انقضی اللیل و الدیک صاح)

وەداع کم ژ بۆ مەحبەر و خامەئێ — ژ دەستێ خوە دەینم ڤێ موسوەددەئێ
خەتم کە تو ژی مەجلسا شاعران — ب ڕاست و حجاز و صەبا ئصفەهان
بدە ئستراحە ژ بۆ قەلبێ من — ڤەکوژ بەعضەکی ئاتەشێ کەربێ من
ژ عوششاق و سیگاهـ و نەورووزێ پاک — خەتم کە تو ژی مەجلسا عطرناک
موغەننی دلێ من دکت زارییێ — ب ئاهم ل سەر ڤێ ئەمەکدارییێ
من و خامەئی پڕ ئەمەک دیتنە — گەلەک ذەوق و کەیف و حەنەک دیتنە
د ڤێ ئاخرێ ئەم دکن (الوداع) — ژ بۆ خامەئێ پڕ ب نوور و شوعاع
موغەننی موفەررەح کە قەلبم ب روود — ئەڤی مەجلسێ مە بکە پڕ سورود
موغەننی ببێژە دەمەک نەغمەئێ — تو ژی ساقییا بینە وێ بادەئێ
بدم[1] چەند بووسە ل (بنت العنب) — ب ڤان سازێ تە قەلبێ من بێ طەرەب
ب ئاوازێ ساز و ب جامێ شەراب — عمارەت بکم ئەندەروونێ خەراب
حەزینە دلێ من ژ بەر فورقەتێ — فەرەحکی بدە من ژ وێ شەربەتێ
موغەننی کەرم کە هلین سازێ خوە — ل سەر من بکە ئەشکەرا رازێ خوە
کو تەسکین ببنئەم ب دەنگێ نەیێ — دماغێ تژی کن ژ خەمر و مەیێ
دەمەک بێتە فکرێ مە وەقتێ وصال — وصالا ئەوی نازکا چاڤ غەزال
ئەگەر چەند دوورم ژ یارێ کەریم — دبت کو ب ساز و ب جاما قەدیم
تەسەللی هنک بێتە دا (أز) فراق — خەفیف بن ئەڤان بارێ (ما لا يطاق)
موفەررەح ببن ئەم د ڤێ ئاخرێ — ب کەیف و فەرەح خەتم کن دەفتەرێ
چقاس ئەز دفکرم ل حالێ جهان — نەیارە ژ بۆ عاشق و شاعران
دفکرم د مابەینێ ئەرض و سەما — ئەساسێ هەمووچکان ل با و هەوا
ئەڤی گونبەدێ لاجەوەردێ فەلەک — لەبالەب ژ ریح و هەوایە گەلەک
کو مادام هەوایە جهان سەرتەسەر — خونوک مەردومێ سەرکەشێ موعتەبەر

---

(١) د دانەیا (فەهمی) دا: بدە.

نەبوو موبتەلا ئەو ب ڤی پیرێ پیس
نەبوو شەوهەرێ ئەڤ عەجووزێ خەبیس

نەکێشا ب بەیهووده رەنج و جەفا
نەکر وی ئەساسەک ل سەطحێ هەوا

سەریرێ سولەیمان کو سەر باد چوو
بنێرە چەوان مەحو و بەرباد چوو

(کجا کیو کاووس جمشید وکی
کجا نامداران سرخیل می)

(کجا رستم و نورز و اردهان
کجا بهمن و زال و نوشیروان)

(کجا نامداران با طبل و کوس
چو شاپور و گودرز و گرگین و طوس)

(کجا آدم و نوح و هود و شعیب)
رەسوولانێ یەک ڕەنگ و بێ نەقص و عەیب

کوجا ئەنبیاء و رەسوولێ بەری
کو بوون دەرخورێ تاخێ پێغەمبەری

هەمی چوون و نایێ ژ وان قەط خەبەر
د زیری زەمین جوملە گرتن مەقەر

مە نینە ژ وان علم و ئاگەهـ عەجەب
ب حوزنن گەلۆ یان ب کەیف و طەرەب؟

ژ بۆ مە قەلاووز بزان ذاهبان
ل مە مونتەظر مانە وەک راقبان

نەما بینە نک مە هەچی چوونە پێش
ئەمێ بچنەنک وان ب دەرد و ب ئێش

چ حالە چ ڕەنگە نوقووشێ جهان
دبێژن ژ بۆ مە ب نوطق و زەبان

مەبن غەررە (یا أیها الغافلون)
ب ڤی دەورێ ئەفلاکێ سەر واژگوون

نەوازەش گەلەک دایە شاهـ و وەزیر
تەنەققوم گەلەک دایە ئاغا و میر

نهایەت ژ بۆ وان نەکر وی وەفا
ب سەدزاری و تەعب و جەور و جەفا

ب تیغێ غەضەب ئەو بریندارکرن
تەمام تەرکدان و ب زاری مرن

ژ پاش چەند ڕۆژان ژ مەرگێ د وان
هەرە ئەی برادەر د ناڤ قەبرێ وان

د حالێ ئەوان بفکرە تو ب دل
ببین حالێ وانجوملەشان ژێری گل

نە سولطان خودان تاج و طۆمار و تەخت
نە دەروێشێ موفلس کەفەن نینە سەخت

(بپنج روز بعد از وفات همه)
موساوی دبن جسم و ذاتێ هەمە

ئەڤە ئاخرێ ڤێ جیهانێ یەقین
ژ بۆ هەر کەسی زەهرە دەر ئەنگەبین

ب یەکسەر وەفا نینە غەدداره دوون
ئەڤی تەرسێ دەوران سەمائێ نوگوون

چو ئەڤ بت نهایەت وەفائێ فەلەک ب شمشیرێ غەدرێ قەتل کر گەلەک
خوشا عاشقی مولکەتێ شاعری ژ مەوجوود و مەعدوومێ هەردو بەری
ژ مولکێ قەناعەت نەهن قەنجتر فەنائی قەبوول ناکە ئەڤ گەنج پر
ل تەختێ قەناعەت کو بی پادشا هەمی شاهـ و سولطان ل نک تە گەدا
ب دل دەستێ بەردە ژ ئەڤ بێ وەفا کو حوببێ جهان رەئسێ کوللی خەطا
ل قافێ قەناعەت وەکی (شمس الدین) تو سیمەرغ بە سەیرێ عالەم ببین
نە وەک قەرتەلێ پیسێ مووردارخوار حەریص بە ل سەر ڤی جهانێ غەدار
وەفا نینە دونیا ژ بۆ هیچ کەس مەدە ئعتمادا خوە سەر یەک نەفەس
خوصووصا ژ بۆ قسمێ ئەهلێ ئەدەب ب قەهرە ب غەدرە ب کین و تەعەب
هەچی مەردومێ عالمە شاعرە ب کینە د حەققێ وی ئەڤ ساحرە
هەچی مەردومن ئەهلێ علمن ئەدیب د ناڤ ئەهلێ دونیا سەراسەر غەریب
ل سەر کەیفێ وان ناکە دەوران فەلەک د ڤی ناموورادی حەزینن گەلەک
زەمین و سەما دو کەڤر ئاسیا د مابەینێ وان گەندومن رووحییا
چەوان ئەهلێ فەضل و بەیان و کتاب خەلاص بن ژ ناڤ دو حەجەر ئاسیاب
ب طەعن و ب جەرحن هەمی فاضلان ژ ئەزمانێ پیسێ ئەڤان جاهلان
خودایێ مە تەقدیر کریە وها کو ئەو گەنجێ فەضلن حەسەد ئەژدها
دبن حفظ ئەڤ علم و فەضلێ د وان ب ڤان جاهلێ حاسدێ سەرگران
غەریبن هەچی ئەهلێ علم و ئەدەب غەریبان نەهن هیچ کەیف و طەرەب
طەرەب نینە دەر قەلبێ صاحب دلان فەرەح نینە دەر باطنێ کاملان
چسان کەیف و فەرح و طەرەب بێتە دل هەچی کو ژ جەورێ فەلەک قەلبێ کول
ب جەرحە دلێ ئەهلێ فەضل و کەمال ژ بەر ذهنێ تەشویق و فکر و خەیال
ئەگەر چ فەلەک یارێ نا صادقە خوصووصا ژ بۆ زومرەئێ عاشقە
ل سەر عاشقان زێدەیە کەرب و کین ددت قەلبێ وان هندە جەرح و برین

دکت وان موکەددەر ب هجرا حەبیب ب نارێ فراقێ دلێ وان کەبیب
ژ بەر تارێ موو گاهـ دبن تارێ موو ژ سورخییێ ڕووگاهـ دبن زەردڕوو
ژ تیر و کەمانێ موژە و ئەبرووان ڤەوەستانە لەشکەر ل هەر چار سوان
ل دل گاهـ دبارن ئەلەم موتتەصل دکت مولکێ دل خربە و موضمەحل
گەهێ تینە دل عەسکەرێ غەم ب صەف دبەستن وەکی حەلقە هەر چار طەرەف
نەهن مەخرەجێ عاشقێ بێ ئەمان ژ ڤان جەور و ظولمێ موقیمێ زەمان
خوصووصا ژ دەستێ رەقیبێ نەکەس دلێ مە عوشاقان وەکی خار و خەس
رەقیبێ کو تەشبیهێ ئبلیسن ئەو خودان مەکر و تەزویر و تەلبیسن ئەو
سیەهکار و نالائیق و ڕووڕەشن حەجەر قەلب و خەنناس و دل پڕ غەشن
شەریکن ل مە عاشقا ئەو عەذاب ژ جەورێ د وان تێکدە خانە خەراب
وەکی جسم و سایە وەلێکن غەریب چو مەلزووم و لازم عوشاق ورەقیب
هەچی عاشقن دائما دلبرین ژ دەستێ رەقیبانێ ناپاکێ دین
ئەگەر رەحم بیت قەلبێ دلبەر دەمی ل جەرحێ فەقیران بکت مەرهەمی
دبن مونتەظر ئەو رەقیبێ خەبیس ب سەد دیدە قەللاشێ فەتتانێ پیس
کو عاشق نەگیژن مورادەک تو جار قەوی مورتەقب دا نەبن کامدار
چ حالە نزانم د دەورێ زەمان نەهن ئستراحە ژ بۆ بێ دلان
نە نعمەت خورێ خوانێ وەصلێ حەبیب نە راحەت ژ جەور و جەفایێ رەقیب
ژ دەستێ ئەجانب ب طەعن و مەلام ژ جەورا زەمان بێ موراد و مەرام
ب ژانن ب ئێشن ب دەردن قەوی ضەعیف حال و بێ تاب و زەردن قەوی
حەزینن فەقیرن نەهن فەرح وکەیف ئەلەمکەش چو بولبول د فەصلێ خورەیف
ئەڤە حالێ مە عاشقان هەر زەمان ل دونیا نەهن هیچ راحەت ئەمان
بچن کی دەرێ ئەم ژ جەورێ فەلەک چ حالە دبینن ژ دەورێ فەلەک
چڕا هندە ئەم زار و بێ صاحبن چڕا هندە پڕ عاذل و عاتبن

فەلەک بۆ مە هندە غەدارە چڕا   جهان بۆ مە هندە نەیارە چڕا
ژ بۆ عاشقان بۆ چ هندە قەتیل   چڕا مە دسۆزت ب زەیت و فەتیل
ب ڤی نارێ حرمان چڕا بێ کەسان   دسۆزت ب تەشبیهێ خار و خەسان
ئەمان ئەی فەلەک بەس بکە سەرکەشی   بەسە هندە ناکامی وناخوەشی
تەمام ئەم تەحەممول دکن جەورێ تە   ب کامێ مە جارەک نەبوو دەورێ تە
بترسە ژ ئاهێ مە دەر صوبحگاه   ب یەک شوعلە ئاتەش بکن تەتەباه
هەدم کن ئەڤی قەصرێ تە پوڕ موشید   ب ڤان تیشەئێ ئاهێ تیزێ حەدید
نە ڤالایە قەلبێ عوشاقێ حەزین   چو عوممانێ زوخخار و قەلزەم یەقین
ئەگەر چ ب ظاهر پەریشانن ئەم   وەلێکن د باطن دە سولطانن ئەم
خودان لەشکەرن ئەم ب جەیش و حەشەم   هەمی عەسکەرێ مە صوفوفێ د غەم
حەذەر کە ژ حوکمێ مە ئەی هەفت طەبەق   تە یەکسەر بکن خوون ب شوبهی شەفەق
ژ بۆ عاشقان جوملە غەدداری تو   موقیمی نەیار و سیەهکاری تو
خوصووصا ژ بۆ رووحییێ ئاقتەپی   زیادە ب کەربی ب کینی چەپی
نە حەیفە کو ڤی طووطییێ پڕ دەلال   بهێلی تو بێ نوطقێ شیرینێ لال
نەدا تە موورادەک ژ بۆ من تو جار   ب تە ناکم ئەز هیچ هیچ ئعتبار
ئەڤی شاهێ کشوەر گەهێ شاعری   ئەڤی سەروەرێ مولکەتێ ساحری
مەکە ئەی فەلەک هندە زار و ذەلیل   ب هجرا حەبیبی مەکە من عەلیل
ئەزم (عبد الرحمن)ێ صاحب هونەر   شەهنشاهێ مولکێ سوخەن سەرتەسەر
خودان فەضل و سحر و کەلام و ئەدەب   شەهێ شاعرێ کورد و رۆم و عەرەب
عەلەمدارێ ئقلیمێ شعرم تەمام   موفەووەض ژ بۆ من رە نەظم و کەلام
کو بگرم د دەستێ خوە رومح و قەلەم   ژ نەظمێ ل عالەم بلند کم عەلەم
بکێشم زەبانەک وەکی (ذو الفقار)   ل مەیدان ڤەوەسطم ب طەبل و نقار
هەچی ئەهلێ فەضل و بەلاغەت یەقین   قەبوول کن هەمی بەیرەقا (شمس الدین)

چ کم ئەز ب مولکێ جهانێ تەباهـ	ژ بۆ هممەتم خەرجێ یەک رووزە راهـ
ژ فکرا خوە من کانێ هندە گوهەر	دیە هەر گوهەر تێک جهان سەرتەسەر
ئەڤی طەبعێ من بولبولێ دەنگ خوەش	د نیڤ چیمەنێ مەعنەیێ ڕەنگ خوەش
هەمی وەقت و ئەزمان دکیتن نەفیر	ئەگەر چەند ئەسیرێ قەفەس بت فەقیر
ژ بۆ عقدێ ئەزمانێ تێک شاعران	عەجەب نوسخەیە ئەڤ کەلامێ گران
هەچی وەقتێ ئەز بێمە نوطقێ دەلال	زەبانێ هەمووچکان دبت قەطع و لال
چ وەقتێ دلێرانێ شعر و بەیان	ضەبط کن جهان شوبهەتی پەهلەوان
صەف ئارامە دیسان د ناڤ وان هەمە	خودان حشمەت و شەوکەت و دەمدەمە
ئەڤی خامەیا من وەکی ئەژدەرە	ژ بۆ گەنجێ مەعنێ کو پڕ گەوهەرە
ژ فەممێ ئەوی ئەژدەری نوور بەیت	موشەعشەع دبیتن وەکی پێت و زەیت
ئەگەر بێمە دەعوا ریاسەت بکم	ب فەخرییە دەعوا کەرامەت بکم
ژ تەئثیرێ ئەنوارێ ڤێ خامەئێ	بەیان کم گەلەک (خارق العادە)ئێ
موقر دێ ببن جنن و ئنس و پەری	ب حوکمێ ئەمن شاعر و ساحری
مدادا دەڤێ خامەیا شوبهی مار	ژ یاران ڕە توریاقە زەهرێ نەیار
کەرامەت بەسە ئەڤ ژ بۆ نەظمێ من	نکارن تو شاعر کو بێن رەزمێ من
ب ڤی طەرزی شیرینە ئەڤ شعرێ من	وها حولوە ئەڤ شەککەرێ فکرێ من
هەچی کو بخوونن ژ قەلبێ کەباب	وەکی شەهدێ شیرین دبیتن لعاب
دبن مەست و سەرخوەش جەمیعێ مەلەک	هەموو ئەو ل سەطحێ رەفیعێ فەلەک
ئەگەر ساقییێ طەبعێ من بیتە بەزم	برێژت قەدەح بادەیێ شعر و نەظم
غەواصەک عەجیبم ب فکرێ دەقیق	ژ قەعرا بحارێ قەریحا عەمیق
دەرانینە من جەوهەرێ مەعنەیان	کو هەر جەوهەرەک تێک ب مولکێ جهان
ئەڤێ نوسخەئێ وەزنێ ئەشعارێ من	ئەڤان وەقفێ ئەبیات و گوفتارێ من
ئەگەر تێکەتا دەست حەکیمان بەری	دکر حرزێ درعێ ل ئەسکەندەری

وەگەر پەیدە بوویا ل نک قەیصەران   موطەررەز دکر وان ل تاجێ سەران
زەمانێ خوە ئوستادێ نەظم ئاوەرم   ژ بۆ شاعران جوملە سەردەفتەرم
کەلامێ د من قیمەتا جەوهەری   شکینا د دوککانێ تێک جەوهەری
ب موشتێ ئەڤی فکرێ خوە من شکاند   دەرێ گەنجێ مەعنێ هەمی دارژاند
دبینن هەمی کەس د نەظمێ عەمیم   دەمێ عیسەووی و عەصایێ کەلیم
نە وەک خامەئێ من چو طووطی هەنە   نە وەک بکرێ فکرم چو مەستوورەنە
نە مثلێ کەلامێ مە قەند و شەکەر   نە وەک نەظمێ من شەهدێ شیرین ئەڤەر
ئەڤان غەمزەئێ خامەئێ من تەمام   ب شۆخێ دکن موفتەتتن خاص و عام
ژ خامە برێژم مدادێ چو مشک   یەقین عەنبەرێ تەر دبت پیس و خشک
ژ نەقشێ ئەڤێ خامەیا نازەنین   خەجل بوونە ئەرژەنگ و مانی ل چین
ئەگەر ئەز برێژم کەلامان ژ دل   خەجل دێ ببن شۆخێ چین و چگل
بوهایێ دورێ گۆتنێ (شەمسەدین)   ئەڤی دەورێ دونیا نزانە یەقین
چکو ئەڤ جهانێ ب مەکر و تەعەب   قەوی مونکرە ئەهلێ فەضل و ئەدەب
ئەگەر چ دلێرانێ شعر و بەیان   هەنە پڕ ب زەعما خوە تێکدە فولان
وەلێ دیسە خەصم ئەفکەنێ شاعران   بزان رووحییە هەر ب گورزێ گران
مەسیحێ دەمم ئەز د نەظمێ سەلیس   کو ئحیا دکم سەد نوفووسێ نەفیس
هەزار چەشمە ئابێ حەیاتێ نەقی   د ڤێ ظولمەتێ خامەئێ من خەفی
ئەزم یەککەتازی د ڤێ عرصەئێ   د دەستێ خوە بگرم دەما خامەئێ
عەجەب زەلزەلە تێتە قەبرێ ئەوان   فەصیحێ کو بۆرین قەدیمێ زەمان
ئەگەر بچنە شیرازێ شعرێ ب ناز   ل سەر قەبرێ سەعدی دبینن طراز
چوئوستادێ شعر و غەزەل حافظە   د شعر و مەعانی عەجەب حافظە
وەلێ حافظێ وەقتم ئەز بێ خلاف   نەهێلا ژ بۆ شاعران من مەصاف
شەهەم ئەز ل تەختێ کەلام و بەیان   دبن حوکمێ من شاعرانێ زەمان

دو سەد وەک فەرەزدەق (أبو البحتری)　　هەزار ئەصمەعی نابی و ئەختەری
د فەتراکێ من تێن خەرامان تەمام　　دەما ئەز سوار بم ل رەخشێ کەلام
گەلەک روودەکی عەسجەدی عەنصەری　　چو فردەوسی و نەورەس و ئەنوەری
ژ سفرا کەلامێ منێ ریزە چین　　ژ سەر حەددێ رۆم تا ب ئقلیمێ چین
هلالی و خاقانی و بوو نەواس　　کرن ژێری دەستێ خوە من بێ قیاس
کو بگرم د دەستێ خوە ئەز خامەئێ　　ب هەیبەت بگێرم ل سەر نامەئێ
قەلەم رەشحە ریز بت ب خەمرێ جنان　　هەمی ئەهلێ عەصرم ژ ئنس و ژ جان
ژ تەئثیێ صەهبایێ من مەست بن　　هەمی والهـ و دەهش و بندەست بن
خولاصە د ئیرۆ ئەزم شەهریار　　د ئقلیمێ شعر و غەزەل تاجدار
سەرێ گۆشەئێ تاجێ من بێ خلاف　　ل بەر چەرخێ خورشیدێ نوورین شفاف
ئەگەر چ کو دەعوا ریاسەت دکم　　ل شعر و کەلام ئەز سیاسەت دکم
ل نک من نەهن دەعوەیێ بێ دەلیل　　هەمی گۆتنێ من ب شەرط و کەفیل
هونەر من ژ شوهرەت زیادە هەیە　　عەطائەک خوصووصە ژ رەببێ مەیە
نە وەک طەبلێ کو صەوتێ عالی بتن　　وەلێ داخلەش بۆش و خالی بتن
کەسێ شوبهە کت ڤی کەلامی ژ من　　برا بێتە پێش ئەو د گەل ئەنجومن
بکن ئمتحانم مەحەک بێتە پێش　　کو جوملە ببن موبتەلا و دلێش
کیە ئەو ببت مونکرێ سحرێ من　　بکت حەرفگیری ل ڤی فکرێ من
ژ بۆ پەهلەوانێ سوخەن (الصلا)　　کیەبێتە جەنگم (أنا ابن جلا)
قەلەمکاغد و حبر و ئەهلێ کەلام　　ژ بۆ تەجروبا من مەحەککن تەمام
نەبتموعتەقد گەر حەسوودەک نەکەس　　وەکی صەوتێ رەعد و طەنین و مەگەس
هەچی نەوعێ شعر و بەلاغەت هەبی　　بکن ئمتحان رووحییێ ئاقتەپی
ئەزم حەیدەرێ صەفدەرێ نامدار　　قەلەم رمح و ئەزمانێ من (ذو الفقار)
د ئەووەل هوجوومێ کو بێم صەففێ جەنگ　　ل فورسانێ مەعنێ دکم عورصە تەنگ

غەسل کە ژ ئەدناسێ قەلبێ حەزین
ب ئەقداحێ وی بادەئێ نازەنین

بدە ساقییا بکرێ (بنت الكرم)
مە بینە ووجوودێ کو بوومە عەدەم

بدە بادەئێ تازەئێ موستەطاب
کو شەیخێ هەرم ئەو دکیتن شەباب

مەنێرە ل زوهھادێ ظاهر پەرەست
نزانن ب ئەحوالێ عوششاقێ مەست

ببێژە ژ بۆ زاهدێ دل نوفوور
کو رەببم عەفووە کەریمە غەفوور

رەحیمە خودایێ مە سەر موذنبان
وەرە ساقییا دەنگ بدە موطربان

مە عومرێ خوە صەرف کر د قیل و د قال
وەرە ساقییا زووکە تەنگە مەجال

بدە ساقییا خەمرێ وەک سەلسەبیل
(لتهدي الفؤاد لأهدى السبيل)

دەنەس گرتی ذهنم ژ علمێ روسووم
ل سەر من گران بوونە بارێ هوموم

خوصووصا نگارێ مە بوویە بەعید
د ڤی حالێ هجرانێ زۆرێ شەدید

کو ئحسان نەکی سەر منێ دل ب کول
ب وی ساغەرێ بادەئێ شوبهی گول

موحەققەق بکە دێ فەنابم یەقین
ژ بەر هجرێ ڤێ دلبەرێ نازەنین

وەرە ساقییا قەطع کە مەعنەوی
ئەڤان جوملە غەمم و هەمێ دونیەوی

کو قەلبێ مە بت رەوشەن و نووردار
ل من سررێ عالەم ببن ئاشکار

ل سەر من عەیان بن دەقایق ژ غەیب
کو صاف بت دلێ من ژ نەقص و ژ عەیب

بدە بادەیەک ئاتەشی ئەی نەدیم
کو ئحیا دکت عەظمهایێ رەمیم

قەریبە کو ئەڤ مەجلسا مە تەمام
ببت، قەطع بت شعر و بەیت و کەلام

تو ژی قەطع کە ساقییا بێ فوتوور
ژ من ڤان هەمی دەرد و ئاهێ د کوور

ئەمر کر ژ بۆ موطربێ نەغمەدار
کو نەغمە بکێشت وەکی مۆسقار

ل ئاهەنگێ نای و ل ئاوازێ عوود
ببێژت ژ بۆ مە مەقام و سروود

موغەننی موغەننی موغەننی ئەمان
ب تاب و تەبە ئەڤ دلێ ناتوان

دەمەک ساز کە عوود و قانوون ب لەز
دلێ پڕ ئەلەم دیسە بێ چەرخ و بەز

بزان ئاخرێ مەجلسێ بوو قەریب
دکم قەطع کم ڤان کەلامێ عەجیب

ل دەوعوا مە شاهد كەلامێ د من ... ژ شعرێ مە پەيدا مەقامێ د من
بەسە رووحييا هندە لاف و گوزاف ... بەسە هندە كذب و درووغ و خلاف
بەسە زێدە كارى جەسارەت بەسە ... بەسە شەرمسارى خەسارەت بەسە
بەسە هندە فەخرييە تەركێ ئەدەب ... بەسەهندە قەللاشى ئەى (بو العجب)
بەسە تەرك كە نازى و ئفتخار ... درێژ كە يەدێ خوە ژ بۆ ئعتذار
بخوازە تو عوذرێ خوە ز ئەهلێ كەلام ... كو ئەو پەردەپۆشن (رفيع الهمم)
ئەلا ئەى خوداوەندێ فەضل و بەلاغ ... ژ بۆ ئەهلێ دونيا شەمال و چراغ
هەچى كو نەظەر كن ل ئەبياتى من ... مەبن حەرفگيرێ خورافاتێ من
بزانن كو مەستم ژ جامێ فراق ... ژ هجران ل من حەملە (ما لا يطاق)
ژ هجرانێ دلبەر قەوى سەرخوەشم ... نە ذهنە نە فكرە عەجەب بێ هشم
ل سەر سەرخوەشان نينە عەذل و مەلام ... دبێژن هەچى تێتە دەڤ وان كەلام
ژ ڤى نارێ عشقێ كو ئەز حەرق بووم ... د دەريايێ دەمعان كو ئەز غەرق بووم
حەريقم غەريقم د يەك ساعەتێ ... موقيم ئەز دكێشم ئەڤێ زەحمەتێ
كو نوقصانييا من ببيتن عەيان ... كو خەرموهرەئێ من ببيتن بەيان
رجا من ب زارى ژ ئەهلێ كەرەم ... ئەڤە دەرهەمێ ساعەت و حين و دەم
كو نەبنە ل من شاعرى حەرفگير ... ب دەريوزەمە سائلم پر فەقير
نە جەوهەر فرۆشم د دوككانێ خوە ... موقررم ب خەرموهرەئێ كانێ خوە
نە صاحب تەفەننون نە ئەهلێ كەمال ... نە گەردەن كەشێ شعر و بەسطێ مەقال
نە زورراعم ئەز خووشەچينم يەقين ... نە صاحب كەمالات و لەفظێ شيرين
نە پەروەردەمە بەر لەبێ جۆيبار ... وها رەستەمە ئەز ل چۆل و بەيار
قوصوور گەر هەبيتن د شعرا مە دا ... فوتوور گەر ظوهوور بن د فكرا مە دا
ل من مەگرن ئەى صاحبێ فەضل وهۆش ... كو ئەهلێ هونەر كاملن پەردەپۆش
نە مەطبووع و شيرينە لەفظ و ئەدا ... چكو صرف كورمانجييە ناسەزا

دزانم نه لایيقێ فهخر و قهبوول   ههمی کوردییه زێده کاره فوضوول
مه ئوممێده (أز) نوکتهدانێ دوهوور   قهبوول کن ب فهضلا خوه تهڤلی قوصوور
ئهگهر ههرچی ناقص دهرینم ب عهد   دڤێتن کو ههموان بکم مهحو و رهد
ب سهد حیلهسازی و عهجزێ گهلهک   مه تهلفیق کر تهقده چهند ڕهشبهلهک
ژ کورمانجییێ چهند خهبهر نالیاق   مه پهڤ خست بێ چاشنیی و مهذاق
لهذهت گهر نهبیتن د ڤان میوهیان   عطر گهر نهبیتن د ڤان نافهیان
مه مهعذوور بگرن کو کورمانجییه   ژ کورمانجی ئانجهق وها هاتییه
نهایهت کو مهقبوول بت ئهڤ مهتاع   ب زاری دکم بهسطێ کهففێ ضهراع
دکم هیڤی و سائلی ئهز موقیم   کو ڤان چهند ئهلفاظێ (روض النعیم)
قهبول کن ژ بۆ خاطرێ موصطهفا   ل رووحی نهدن ضهربێ طهعن و جهفا
ژ ڤان قهصدێ من نینه عهرضێ هونهر   وهلێ دا ل دونیا بمینت ئهثهر
کو تورک و عهجهم قهط نهبێن جارهکێ   نههن کوردێ شاعر د مصراعهکێ
بزانن کو شاعر ژ کوردان ههنه   ژعوششاقێ تورک و عهجهم زێدهنه
وهلێ بێ خودانن نههن مه رهئیس   کو مهقبوول بن نک وی شعرێ سهلیس
مه ژی گهر ههبوویا خودانهک چونین   گوههرناس و قیمهت شوناس و ئهمین
ژ کوردان گهلهک شاعرێ سحردار   ب نهغمه دهاتن وهکی مۆسقار
وهلێ چۆن مه دیتن کو ئهم بێ کهسن   ژ بێچارهکی کهس ب مه ناحهسن
مه ئانی قهطع کر کهلامێ مهتین   مه خامه هلانی ژ نهظمێ شیرین
نیه مهقصهدم ئهو فهضیله بتن   وهلێ دا ژ بۆ من وهسیله بتن
ببت واسطا رهحمهتا موصطهفا   ژ بۆ رووحییێ پڕ ب جهور و جهفا
شهفاعهت بکت (شمس الدین)ێ خهراب   د ڕۆژێ ثهواب و عقاب و حساب
وهگهر نه ئهزێ ڕووڕهشێ فعلێ پیس   ڤهمام زار و شهرمهندێ نهفسا خهبیس
ئیلاهی ب حهققێ وی ذاتێ خوه کی   ئیلاهی ب جومله صفاتێ خوه کی

بسووزا دلێ موصطەفایێ کوبار ب ئابێ ئەوان دیدەئێ نازدار
خودایا ب ئەسراریێ پێغەمبەری خودایا ب ئەحوالێ وی رەهبەری
خودایا ب ڤی دینێ ئیسلامێ حەق خودایا ب سولطانێ شانزدە طەبەق
خودایا ب تەصدیقێ صددیقێ یار ب فارووقییێ ئەو عومەر ئاشکار
ب شەرم و حەیا ذاتێ عوثمانێ پاک ب کەرراریێ حەیدەرێ هەولناک
ب سووزێ دلێ زەهرە خوەردە حەسەن ژ تەختێ ئیمارەت پەیابوو عەلەن
ب حەققێ دەمێ ناحەقێ کەربەلا ب لەب تەشنەئێ وان د کەرب و بەلا
ب حەققێ هەمی ئەهلێ بەیتا رەسوول ب وان طاهرێ پاکێ ذاتێ قەبوول
ب حەققێ جەمیعێ صەحابێ کوبار ب حەققێ ئەوان مەشعەلێ نووردار
ب تەصفییەئێ قەلبێ صاحب دلان ب تەحلییەئێ باطنێ کاملان
ب ئەفغانێ پیرانێ ئاراستە ب صدقێ جوانانێ نەو خاستە
ب تەکبیرێ غوززاتێ شمشیر زەن کو کوففارێ دوشمەن ل نک وان چو زەن
ب (لبیک)ێ حوججاجێ (بیت الحرام) ب روکن و ب زەمزەم حەطیم و مەقام
ب علمێ هەمی عالمانێ عەزیز ب سووزێ دلێ ئەولیائێ تەمیز
ب طاعاتێ شەبخیزێ شەب زندەدار کو ئەو دەر حوضوورن ب لەیل و نەهار
ب قەدرێ شەبابێ قەوی تەوبەدار جوانانێ وەک رووحێ دل ئختیار
ب حەققێ صەحابێ کو بەدرییەنە ل عەددا روسول سێ سەد و سێزدەنە
ب حەققێ هەمی ئەنبیاء و روسول ژ ئادەم هەتا موصطەفایێ چو گول
ب حەققێ جەمیعێ صوحوف هەم کتاب ژ ئەسمان تە نازل کرن سەر توراب
ب طاعاتێ پیرانێ خەلوەتنشین ب خەم پوشتییێ ذاتێ عەزلەت گوزین
ب حەققێ روحێ حەضرەتێ نەقشبەند ئەوی دەستەگیرێ کەسێ موستەمەند
ب علمێ ئیمام شافعییێ هومام ب نوعمان ب مالک ب ئەحمەد تەمام
ب جوملە ئیمام و تەلامیذێ وان ب جوملە رووات و گوهەرریزێ وان

ب دوودێ دلێ عاشقانێ حەزین   ب ئاهێ سەحەرگاهێ وان دلبرین
ب دەریاییێ چەشمێ ئەوان عاشقان   ب عەهد و وەفاییێ ئەوان صادقان
ب نالینێ جانگاهێ وان رووز و شەب   ب خوون خوردەنێ وان ژ جەرگ و کەزەب
خودایا ب ئستەغنەئێ دلبەران   ب ناز و دەلالییێ وان ئەسمەران
چراغێ یەقینێ ل راهێ فەقیر   ب رەحمەت بگر ئەی خودایێ قەدیر
ژ علمێ مە بگهینە (عین الیقین)   ب دیدارا خوە شاکە قەلبێ حەزین
مەحوو کە ژ من ئەڤ ووجوودا حجاب   هلینە ژ بەر من تو پەردە نقاب
حفظ کە تو ئیمانێ پاکێ نەفیس   د ئاخر نەفەس دە ژ ئبلیسێ پیس
ب ئحسانێ خوە رەحمێ کە تو ل مە   ب حوسنێ خەتم کە ل من خاتمە
د وێ وەرطەئێ هەولێ ئاخر نەفەس   ب رەحم و کەرەم بە تو فەریادرەس
کو جان تێکەڤت نەزع و حولقووم و فەوت   جەسەد بێتە سەر پوسترێ مەرگ و مەوت
ضەعیف بن هەمی دەست و پا و قوا   وەداع کن ژ هەڤ مەفصەلێ بێ نەوا
مەلەک مەوت حاضر بتن بەر سەرم   بسکەنت وی شەیطانێ دوون هەمبەرم
مەبەستە دەهانم د وێ وەرطەئێ   ژ قەولێ حەق و گۆتنا شەهەدەئێ
زەبانم تو بەردە د وێ ساعەتێ   کو ئقرار کم ئەز ب وەحدانەتێ
کو قەول و شەهادەت ب ئیمان بدم   شەهادەت د دەڤ دە هەمان جان بدم
بشین بەر سەرم عالەمەک علمدار   ب قورئان و یاسین و علمێ کوبار
کو قورئان و یاسین کەلامێ قەدیم   سەماع کم د وێ وەرطەئێ خەوف و بیم
ژ شەرعا موطەههەر مەگێڕە بەرم   مەکە مونحەرف تو ژ قبلە بەرم
ژ سەر جادەئێ پاکێ شەرعا نەبی   مەکە مونحەرف رووحییێ ئاقتەپی
بدە تەوبە بۆ من د حالێ حەیات   ل سەر تەوبەئێ من ببە دەر مەمات
ب قورئان و ئیمان ببە قەبری من   ب قورئان و ئیمان بدە صەبرێ من
ل دونیا ژ قورئان بدە من حوضوور   د قەبرم ژ قورئان بدە شەمع و نوور

دەما مـن وەضـع کـن د قـەعـرێ لـەحـەد
هەمی دۆست و ئەحباب و قەوم و هەڤال
دمیـــنم رەهینـــێ عـــەمـــەل بـــن تـــوراب
ب تـەنها د وێ قـەبرێ تاریک و کوور
نـزانم چ کـم ئـەز ئـەز د وێ مـەرقـەدێ
نـەهـن وێ دەمـێ هـیچ فـەریـادرەس
ئیلاهـی تـورووحی موعـەذذەب نـەکـی
کـو بـێ کـەس بمینـم د بـن خـاکێ سـار
د وێ خـەوف وئـەهـوالێ (یـوم القیـام)
حـەشر کـە منـێ مـوجرمێ بـەد عـەمـەل
مـــەپرســـە ل ذەنـــب و حـــسابێ د مـــن
بـدە خـاطرێ موصـطـەفـایێ رەسـوول
عـەفـوو کـە ب ئـەلطـافێ خوە (بالتمام)
د گـەل زومـرەیـا ئـەحمـەدێ تاجـدار
کـو راحـەت بـبم ئـەز د وێ نعمـەتـێ
ئـەگـەر چ ل سـەر مـن گونـەهـ بوونـە بـار
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ فعلـــێ د پـــیس
م تـەوبـە ئیلاهـی ژ ذەنـب و گوناهـ
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ ئـــەڤ ظـــالمی
م تـەوبـە ژ ناپـاکی و بـەد عـەمـەل
م تـەوبـە ژ عـصیان و بـێ ئـەمرییـا
م تـەوبـە ئیلاهـی ژ تـەرکـێ ئـەدەب
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ کـذب و خـلاف

دمیـــنم ئـــەز ورەحمـــێ رەببـــێ ئـــەحـــەد
تـەنـێ مـن دهـێلن هـەمـی تێنـە مـال
هـــەزار وای و وەیـــلا ل حـــالێ خـــەراب
دمیـنم د نـاڤ لـەشـکەرێ مـار و مـوور
د دەسـتم تـەنـێ مایـە رەحمـا خـودێ
نە قەوم و نە ئخوان نـە ئـەحباب و کـەس
د قـەبرێ د گـەل مـن ب رەحما خوە کی
تـویی دیـسە سـەر بـێ کـەسـان رەحمـدار
د زومـــرا (محمـــد علیـــه الـــسلام)
ببـــۆرە د ڤـــان ذەنبـــێ پیـــسێ دەغـــەل
بـــدە دەســـتێ ڕاســـتێ کتـــابێ د مـــن
ئـەڤـی (عبـد الـرحمن)ێ زارێ مـەلـوول
هەمی ذەنب و سووجێ د من (والسلام)
بـــشینە هـــەتـــا جـــەننـــەتـــا نـــازدار
ب سـایا موحـەممـەد بچـم جـەننـەتـێ
م تـەوبـە د هـەر ساعەتـێ سـەد هـەزار
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ ذەنبـــێ خـــەبـیس
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ فعلـــێ تـــەباهـ
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ ذەنبـــان هـــەمـــی
م تـەوبـە ژ ئـەفعـال و ذەنبـێ دەغـەل
م تـــەوبـــە ژ ذەنبـــێ مثـــالێ چیییـــا
م تـەوبـە ئیلاهـی ژ ظـولم و تـەعـەب
م تـــەوبـــە ئیلاهـــی ژ لاف و گـــوزاف

م تەوبە ژ ذەنبێ کو نووسی قەلەم   ل سەر من فەقیرێ ددل دە ئەلەم
م تەوبە ژ ذەنبێ بکم ئقتراف   بنووست ل سەر من قەلەم بێ خلاف
قەبوول کە ئیلاهی تو ڤێ تەوبەئێ   مەحوو کە ژ من جوملەئێ حەوبەئێ
وەرە ئەی قەلەم بەسکە نەققاشییان   بەسە قەطع کە هندە قەللاشییان
ڤەرێتن تەهندە کەلام و خەبەر   کییە کو قەبوول کت ژ تە ئەڤ قەدەر
ژ ئەنواعێ مەعنێ تە ئانی مەزاد   وەلێ سووکێ مالێ تە بوویە کەساد
خەریدار نینن ژ بۆ جەوهەران   کەتن بەر پییا جەوهەرێ دەفتەران
بوها ناکە ئەڤ مالێ مە ڤێ دەمێ   نەما قیمەتێ شعرێ دەر عالەمێ
قەوی تەنگە مەیدانێ مە شاعران   کەساد هاتە بازارێ مە ساحران
کو مادام ئەڤە حالێ دەورا زەمان   نەما روومەتا شعر و نەظمێ گران
قەطع کە ئەیا خامەئێ با وەفا   تو (روض النعیم)ێ ب ذەوق و صەفا
مە دی وەقتێ نابت فورووخت و رەواج   ئەڤی مالێ زەربەفت و لبسێ دیباج
مە ئانی قەطع کر کەلامێ عەجەب   ژ تاریخێ هجری د سالێ (غەشەب)[1]
د رۆژێ موبارەک د ناڤ هەفتەئێ   د عیدێ هەمی موئمنان جومعەئێ
د سەلخێ (ربیع الأول) ماهێ سال   ژ ماهێ عەرەب ئەو حسابێ دەلال
د ڤێ سال و ماهێ موبارەک نەژاد   موبارەک بکە یا رەب جوملە عباد
رحەت بوویە پایێ ئەڤێ خامەئێ   ژ قەطعا بەوادییێ ڤێ نامەئێ
ژ شوربا مدادێ کو بێ تاب بوو   ژ مەحبەر دەڤێ خامەئێ سیراب بوو
وداع کر ژ موسوەددە و دەفتەرێ   مە قاپاغ دانی ل سەر مەحبەرێ
تەماشا هەچی کن ل شعرێ فەقیر   ژ ئەدعییەئێ خوە مەکن من ژ بیر
ببێژن ئیلاهی تو ڤی شاعری   نەسووزی د ناڤ دۆزەخ و ئاگری
ژ بۆ ناظم و کاتب و ناظران   ژ بۆ قاری و سامع و حاضران

(١) حسێبا ئەبجەدی یا (غشب) دبتە (١٣٠٢) کو سالا ڤەهاندنا ڤێ ڤەهینۆکێیە.

ژ بـــۆ دا و بـــابێ د مـــە جوملـــەشـــان ژ بـــۆ عالـمـــانێ ب عـــزز و نـــشان
ژ بـــۆ جوملـــەئـــێ صـــالح و صـــالحە ژ بـــــۆ رووحییـــــێ ژار (الفاتحــــە)
ب (بـــسم اللـــە) بـــوو ئبتـــدائێ کـــەلام ب (حمــد اللــە) دیــسان بکــم ئختتــام
ئیلاهــی تــورووحی نــەکــی شــەرمــسار کــەرِ و لال و گێــژە تــو نینــە مــەدار[1]

(١) مەلا ئەحمەدێ قۆغی ل دویماهییا دانەیا خۆ دیرۆکا نڤیسینێ ب ڤێ مالکێ ئاشکەرا دکەت:
مـوحـەررەر کـو ئەحمەد خەتم کر کتاب د (ئەشغاف)ێ رۆمییە دەر سەبعێ ئاب
و حسێبا پەیڤا (أشغاف) دبتە (١٣٨١) و وەکی ئەو ب خۆ ئاشکەرا دکەت ئەڤە سالا رۆمییە و ئەو دکەفتە بەرانبەر سالا (١٣٨٤) زایینی.

تەقریضا
برایێ شاعری شێخ محەمەد جانێ ئاقتەپی
ل سەر کتێبا (روض النعیم)

بـــسم اللــــه الــــرحمن الــــرحیم — حەمدێ بێ حەد بۆ خوداوەندێ کەریم
سەد تەحییات وصەلات و سەد سەلام — سەر رەسوول و ئال و ئەصحابان تەمام
پاشی (بسم الله) و حەمد و تەصلیە — گوهـ بدە هەرچی کو ئەڤ نەظم دیتیە
نەظمەکی بێ حەد لەطیفە هەم دەلال — دەر شەمائیل نینە هەمتا و مثال
نەظم کریە (شەمسەدینێ ئاقتەپی) — دەر شەمائیل و د معراجا نەبی
دانیە ئسمێ ئەوێ (روض النعیم) — ئەڤ هەدییە دایە وی رەببێ کەریم
گەر ببێژم وەصفێ ناظم شەمسەدین — قەط نەهن شوبهی وی دەر رِوویێ زەمین
نە ب علم و نە کەمال و نە ئەدەب — نینە هەمتایێ وی دەر رۆم و عەرەب
رووحییە لێ رووحێ من دەر ئان و حین — عەبدررەحمان رووحییە هەم شەمسەدین
شەمسە تەحقیقی د نیڤ ئەهلێ علووم — عالمێ وەقتی ل ئەطرافەش نجووم
خاصەتا دەر ڤی علوومێ شاعری — قابلێ سحر و بەیان و ماهری
خامە گەر بگرە بدە نەظمێ بەیان — شوبهەتی دورِدانە درژینە کەلام
نینە وەک وی نە نوها و نە بەری — نابە قابل عەسجەدی و عونصری
ئانیە نەظم ئەڤ کتابا نازەنین — چێترە (أز) دورِ و یاقووتێ ثەمین
لێ ژ وێ هەر بەیتەکی شیرین کەلام — ئەو د هیژە مولکێ عالەم (بالتمام)
موستەحەققە بێ نڤیساندن ب نوور — دەر بهشتێ سەر روخێ وولدان و حوور

ئەڤ کەلام دورِ ڤی زەمانی موعجزن   جوملە ئنسان (أز) شەبیهەش عاجزن
شوبهەتی شەمسێ کو بێ نصفێ نەهار   روهنییا وێ دایە دونیا چار کنار
وەهبییە ئەڤ نابە با عەقل و هونەر   مەصرەعەک هێژایە دونیا سەرتەسەر
رەوضەیە مائێ وی شوبهی سەلسەبیل   باغبان قەنجە کو بیتن جبرەئیل
لێ ژ وی هەر بەند و فەصلەک بێ گومان   رەوضەیەک رضوانە بێ شوبهە بزان
شوبهەتی طووبایە بێ قیل و خەبەر   بەیت و ئەلفاظن وەکی غوصنێ ثەمەر
قەنجە هەر بەیتەک ژ ڤێ دوردانەئێ   بێ نڤیساندن ل بەرگێ سدرەئێ
جبرەئیل بیتن مودەررس دەر فەلەک   ڤێ ب دەرسی بێژە بۆ جوملە مەلەک
چەند هەبن قسمێ مەلەک دەر ئاسمان   صویح و ئێڤاران بکن وردێ زەبان
نە موبالغە دکم بەلکی کەمن   چونکە مەدحێ شاهێ فەخرێ عالەمن
بەحثێ معراجا موحەمەد موصطەفا   هەم شەمائیلا شەهێ صاحب وەفا
هنکی تێدە بوو موکەررەر ئسمێ شاه   نک مە پرِ مەقبوولترە (أز) شەمس و ماه
چەندی بۆ رووحی هەبن ذەنبێ گران   ئەڤ نەجاتە بۆ وی بێ رەیب و گومان
ذەنبێ عالەم دەینی ئالیکی شەهین   ڤی ژی دەینی ئالییێ دی (این چنین)
ذەنب دێ رابن هەوا تەشبیهی پەرِ   ئەڤ دمینە هەر ل عەردی وەک حەجەر
ئەڤ نەجاتە بۆ وی رووحی (بالیقین)   هندە تێدە مەدح کر شاهێ ئەمین
گەر نەبن ناظم ژ فعلان یەک ثەواب   ئەڤ خەلاصە بۆ وی (أز) جوملە عەذاب
هندی کریە مەدحێ (فخر المرسلین)   بوو بەرائەت ئەڤ ژ بۆیی شەمسەدین
خاکی[1] تو بگری ل حالێ خوەی خەراب   دێ ب چی تەخلیص بی (أز) حەشر و حساب

نینە دەر دەستێ تە یەک ئەعمالێ قەنج   تو ب چی دەرباس دبی (أز)جوملە رەنج
قەط نەهن ئەعمالێ تە ئەی بێ ئەدەب   هیڤییا خوە تو مەبرِ (أز) رەحمێ رەب

(١) خاکی ناسناڤێ شعری یێ شێخمحەمەد جانێ ئاقتەپییە.

گەر نەکت رەحمێ ل تە شاهێ وەدوود   دێ ببی تەحقیق د دۆزەخ نار و دوود
تو محەممەد جانعەفووکە ئەی خودا   (أز) حەبیبێ خوە مەکە خالی جودا
خاکییا تاریخێ نەظمێ موعتەبەر   هاتە دەر جەوهەر ژ دەریایێ هونەر[1]

(١) حسێبا ئەبجەدی یا ڤێ رِستەیێ ب ڤی رِەنگییە: (هات ٤٠٦) + (در ٢٠٤) + (جوهر ٢١٤) + (ژ دریا ٢٢٣) + (هنر ٢٥٥) = (١٣٠٢) و ئەو سالا ڤەهاندنا ڤێ شعرێیە.

فەرهەنگۆك

ئـ ، ئا

ئانجەق: بەلێ پا.
ئاهستە: هێدی، رحەتی، بێ دەنگی.
ئاوەخ: ئاشکەراکرنا ئاخ و ئۆخان.
ئەبر: عەور.
أز: ژ.
ئەڤزوون: زێدە، گەلەک.
ئەنباز: شریک، هەڤال.
ئەندووهگین: خەمگین.
ئەنگەبین: هنگڤین.
ئەنگوشت: تبل
ئەنگوشتەر: گوستیر.
ئۆرەنگ: عەرش، تەخت، تاج.

ب

باختەر: رۆژئاڤا.
باریک: زراف.
بتوون: هەمی.
بەزم: ئاهەنگ.
بەسیج: کۆمکرن، حەشر. رۆژا بەسیج: رۆژا حەشرێ.
بوردبار: بێنفرەهـ، حەلیم.
بوروون: (بیروون) دەرکەفتی.
بوشناق: گەلەک سپی.
بێ چاشنی: بێ تام.
بیار: ب زاراڤێ زازاکی یەعنی: بینە.
بید مشک: دارا بیهێ.
بیروون: دەرکەفتن، ئاشکەراکرن.
بیم: ترس.
بیەنداخت: ئاڤاکەر.

پ

پابۆس: ماچیکەرێ پێی.
پاپۆسی: ماچیکرنا پێی، کینایەتە بۆ رێزگرتنێ.
پاشپان: زێرەڤان.
پایەندە: بەردەوام، موکم، نەمر.
پنهان: ڤەشارتی.
پەرتۆ: تیشک، رۆناهی، چریسک.
پەروەردگار: ئەوێ مرۆڤی پەروەردە دکەت، خودا.
پەس: پاشی.
پەلاس: دۆشەک.
پەیک (پیک): قاصد، هنارتی.
پوستر: تەخت.
پوویەندە: لێگەڕ، تەفتێش.

ت

تابناک: خودان تاڤ ورۆناهی.

تەباهـ: تەلفی، فاسد وخراببووی.
تەرسا: فەلە.
تەلخ: تەعل.
تەلخێ کام: بێ هیڤی، تاما تەعل.
تەهەمتەن: زیرەک، هێزدار، لەش ب هێز.
توخمێ کەبووتەر: هێکا کەوی.
توهی (تەهی): ڤالا، خالی.
تیز: تیژ.
تیغ: شیر.

ج

جامە: کراس.
جانگران: کسلان، بێ خیرەت.
جانگوداز: جان حەلیایی، ئەلەمدار.
جاودان: نەمر، بێ دویماهی.
جوز: ژبلی.
جونبش: لڤین، هژیان.

چ

چاکر: خولام، خزمەتکار.
چگل: باژێڕەکە ل تورکستانێ.
چنین (چونین): وەسا.
چەرخێ مینا: عەسمان.
چو: وەکی.
چوون: وەکی.

ح

حوباب: ئەو پەقیشکێن ب سەر ئاڤێ دکەڤن.

خ

خاوەر: ڕۆژ، ڕۆژهەلات.
خرەد: عەقل.
خەر: کەر.
خەرمەن: کۆم، بێدەر.
خەرمەوهرە: مۆرکێن ب ستوییێ دەواران ڤە دکەن.
خەلاب: هەڕی، تەقن.
خواب: خەو.
خورووس: دیکل.
خونک: خوزی.
خونوک: خنێک، خوزی.
خووشەچین: ئویشیچن، ئەوێ ئویشییان دچنت.

د

دراز: درێژ.
دلدووز: دلئێش، ئەوا دلی دئێشینت.
دلفرووز: دلخۆشکەر.
دەرخور: لائیق، هەژی.
دەریغا: مخابن.
دەرینجا (در اینجا): ل ڤی جهی.
دەستار: شاشک.
دەڤە: حێشتر.
دەنەس: پیسی، وقرێژی.
دەهان: دەڤ.
دەهەش (دهش): دان، کەرەم.
دورد: ئەوا دمینتە د بنێ پەرداغی دا.
دورووغ: درەو.
دووشین: شڤێدی.
دوون: نزم.

دیرەک: ستوین.

ر

رەخش: هەسپ، ناڤێ هەسپێ رۆستەمی بوو.
رەخنە: دەرز، کون.
رووز: رزق.
ریک: خیز و حەسحاس.

ز

زام: برین.
زیست: ژیان.
زینهار: هشیار بە.

س

ساتگین: پەرداغێ مەزن.
ساغەر: پەرداغ.
ستایش: مەدح.
سختیان: جلدێ دەباغکری، یێ بێ مووی.
سەبوک: ب لەز.
سەبوکبار: بار سڤک.
سەرد: سار.
سوخەن: گۆتن.
سورخ: سۆر.
سورووش: ملیاکەت، فرشتە.
سووراخ: کون.
سووزەن: دەرزی.
سیم: زیڤ، تێلە.
سیمەرغ: طەیرەکە ناڤێ وی هەیە، و لەشێ وی نینە (العنقاء).

ش

شکفت: حێبەتی، حیرەت.
شکوفت: بشکفتی، ڤەبوویی.
شمشیر: شیر.
شەکەم: زک.
شەکیب: هەدار، صەبر.
شەهریار: مەلک، شاهـ.
شوکووهـ: مەزنی، هەیبەت.
شومار: هژمار.

ص

صاحبقەران: دلخۆش، خودان بها، ئەو کەسێ دبت دەمێ موشتەری و زوحەل دگەهنە ئێک.
صەبووح: ڤەخوارنا ل سپێدێ.
صەقن: هشیار بە، وەنەبت.

ط

طەناب: وەریس.

ع

عەسەس: زێرەڤانێ شەڤێ.

غ

غەبووق: ڤەخوارنا ل شەڤێ.

ف

فاش: ئاشکەرا.
فەراخی: فرەهی.
فەراموش: ژبیرکری.
فەریادرەس: ئەوێ د هەوارا مرۆڤی دئێت.
فورووغ: رۆناهی.
فوزوون: زێدە، گەلەک.

فوسوون: سێرەبەندی.

ق

قاپلمە: تامدای، وەکی وی تشتێ ب زێڕی دئێتە تامدان.
قاف: چیایەکێ خورافییە، دبێژن: دۆرێ ل دنیایێ هەمییێ دگرت.
قالن: ستویر.
قدر: قازان.
قەشف: پیسی، وقرێژی.
قوددوسی: جینەکێ ملیاکەتانە.
قولکر: کونکر.

ک

کابک: حەمائیلا شیری.
کاخ: قەسر.
کاست: کێم، کاس.
کران: کنار، لێڤ، ڕەخ و لا.
کلیم: دۆشەک، نڤین.
کەژ: زەر.
کەشمەکەش: هزرا موشەووەش.
کونوون: دەر حال، د گاڤێ دا، نوکە.
کووس: دهۆل.

گ

گام: گاڤ.
گرداب: زڤرۆک.
گەبر: ئاگرپەرێس، زەردەشتی.
گەردش: گەڕیان، زڤڕین (دوران).
گەردەنلغ: ڕستکا ستووی.
گەریبان: بەرسنگا کراسی.
گەزاف: ئاخفتنا بێ فایدە.
گەزەند (گزندە): ئێشان.
گەزەند: زیان، زەرەر.
گەزەند: زیان، زەرەر.
گەندوم: گەنم.
گوریز: ڕەڤین.
گوشایش: ڤەکری، گەش.
گووسفەند: پەز.
گۆش: گوهـ.
گۆشوار: گوهار.

ل

لاجوەرد: مەعدەنێ ب بهایە، ڕەنگێ وی یێ شینە ب سەر کەسک و سۆری ڤە دچت.
لاف: دەعوایا ژ درەو.
لەبالەب: تژی.

م

مەبادا: دا نەکەن.
مهمان: مێڤان.
مورغ: طەیر.
مورغزار: مێرگ.
موشت: مست، کولم.
موعونعەن: ئەو حەدیسا ئێک ژ ئێکی ڤەدگوهێزت.
موقەرنەس: نەخشاندی.
میان: نیڤ.

ن

ناب: پاک وصافی، خوڕی.
نابەخرەدی: بێ عەقلی، بێ شوعووری.
نامەر: ناڤدار.
ند: هەڤکویف.
نشەست: ڕوینشت.
نگین: گوستیر.
نەبەرد: شەڕ، جەنگ.
نەردەوان (نەردبان): پێسترک، پێپەلیسک.
نەعرە: قێری، دەنگێ بلند.
نەور: کولیلک.
نیروو: هێز، تاقەت.
نیم: کەر، پرت.

هـ

هاموون: دەشتا چۆل وبەیار.
هزەبر: شێر.
هەراس: ترس.
هەمچنان: هەر وەسا.
هەنووز: پاشی.
هەولناک: ب ترس، خەطەر.
هونگولیس: گوستیر.
هونەر: هێز وشیان.
هوەیدا: ئاشکەرا.
هیـزەمـان: کۆمـا (هیـزەم)ە، ئـانکۆ: گـورزێن داران.

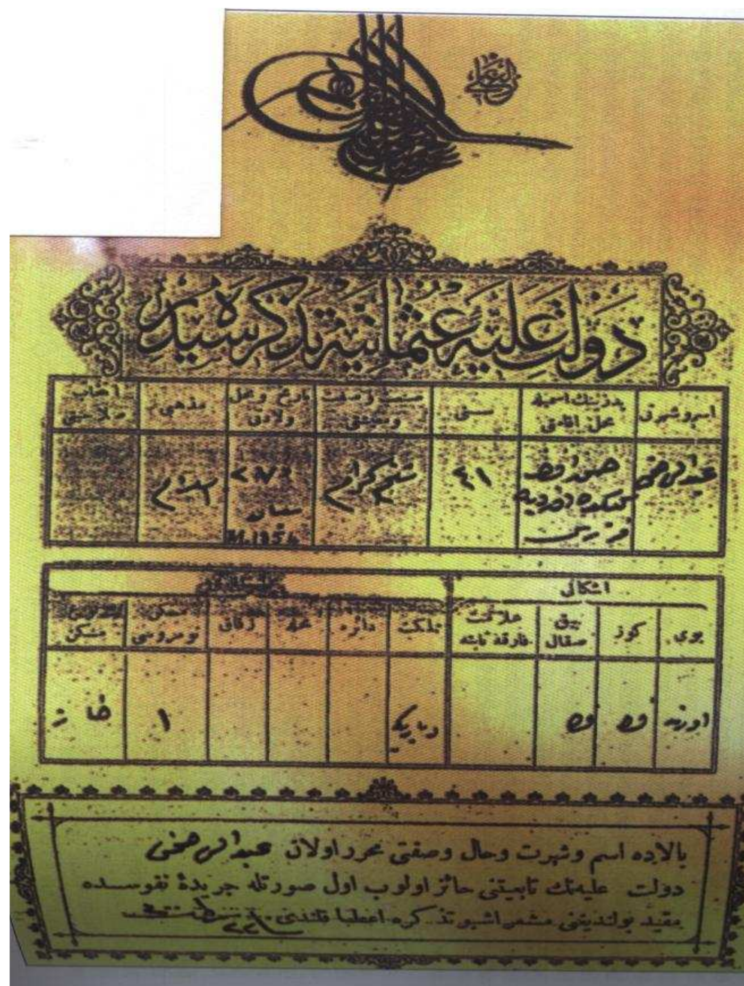
و

وارەستە: ئازاد.
واژگوون: ڤاژی.

ی

یەخترمە: مەغلووب، شکەستی ولادای.
یەزەک: پێشییا لەشکەری.

بەڵگە و دەسنڤیس

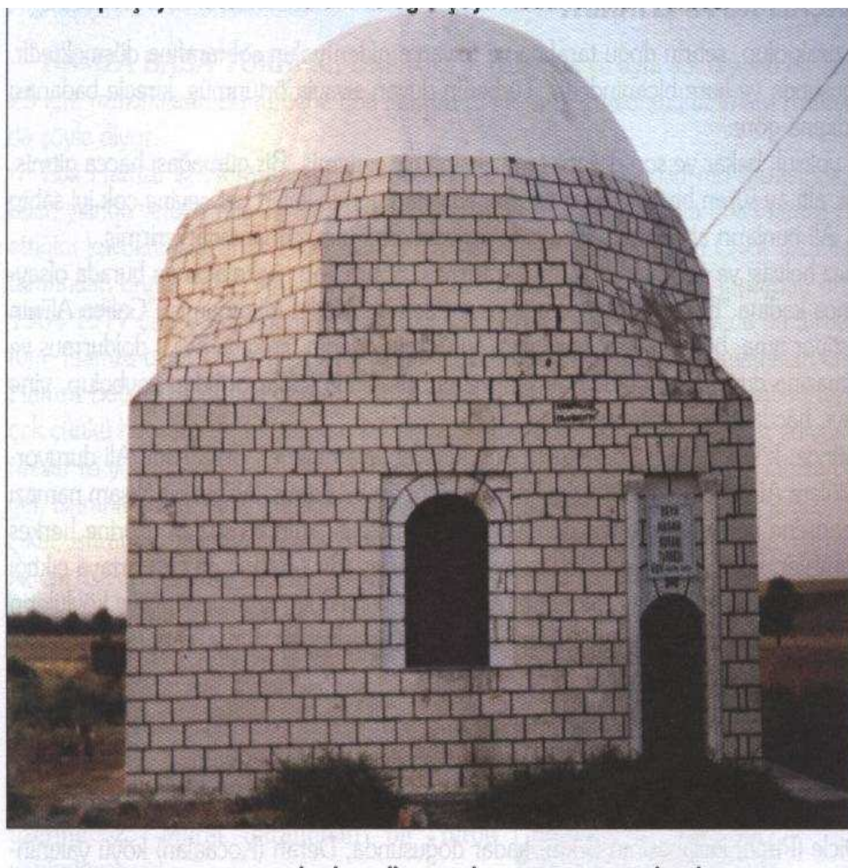
دولت علیهٔ عثمانیه تذكرهٔ سیدر

اسم و شهرتی	پدرینك اسمیله محل اقامتی	سنی	صنعت و صفتی	تاریخ و محل ولادتی	مذهبی	[illegible]
عبدالرحمن	[illegible]	۴۱	[illegible]	۱۲۷۰ [illegible]	[illegible]	[illegible]

اشكال									
بوی	كوز	بیق صقال	علامت فارقهٔ ثابته	[illegible]	دائره	محله	زقاق	مسكن نومروسی	[illegible] مسكن
اورته	[illegible]	[illegible]		[illegible]				۱	[illegible]

بالاده اسم و شهرت و حال و صفتی محرر اولان عبدالرحمن
دولت علیه نك تابعیتی حائز اولوب اول صورتله جریدهٔ نفوسده
مقید بولندیغی مشعر اشبو تذكره اعطا قلندی

ناسنامەیا ئۆسمانی یا ئاقتەپی
ژ کتێبا سەیدا زەینەلعابدین ئامەدی

گونبەدا گۆڕێ ئاقتەپی
ژ کتێبا سەیدایێ ئامەدی

٣٠٦

بیژن الهی توفیق شاعری	نسوز بو ناقی دوزخو آگری
ژ بو ناظمو کاتبو ناظران	ژ بو قاری بو سامعو حاضران
ژ بو داو باب دهم جملشان	ژ بو عالمان بعزو نشان
ژ بو جمله صالحو صالحه	ژ بو روحی زار الفاتحه
ببسم الله بو ابتداء کلام	بحمد الله دبسنا بکم اختتام
الهی تو روحی نکی شرمسار	ولا تو کبره تو نبنه مدار

تمت

تتمة لكتاب روض النعيم

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي اغرق سفائن آمال سكان بحار النظم في تموج استغراق حرمانيته والشعراء يتبعهم الغاوون وهم حركة سلسلة استثناء فلاح الا الذين آمنوا فاخرج سفينة الشعراء الاسلامي الى ساحل النجاة وسلمهم من تيه ظلامهم وهم في كل واد يهيمون وهو الله الذي انطق طوطي ناطقة الانسان في محاذات مرآت عرائس المعاني بلسان ان من البيان لسحرا فاعتبروا يا اولي الابصار وهو الحكيم الذي جعل عندليب الالسنة مترنما في ضيق قفص الافواه من قوة الاذهان المستقيمة بفصاحتان من الشعر لحكمة فانتبهوا يا ايها الاخيار والصلاة والسلام على قافية نظم الانبيا وروية قصيدة الاصفيا جوهر تاج الرسالة والنبوة وخاتم البلاغة والفتوة محمد الذي شنف بقوله الكريم آذان العرب والعجم مسامع مجامع الحاضرين والغائبين

عدد بکون جمیع ابیات کتاب روض النعیم ٤٥٣١

روحی

انا افصح

بەرپەڕێ دویماهییێ ژ (روض النعیم) ب خەتێ ئاقتەپی
ژ کتێبا تەزکرەی مەشایخی ئامەد

ثبتنا على عقايد اهل السنة والجماعة بفضله العميم و

[illegible] رحمته من العذاب الأليم واد خلنا بكرمه جنات

[illegible] برحمته الرحيم العفو الغفار الستار الكريم

[illegible] الحمد لله رب العالمين وصلى الله وسلم على

نبيه الأمي محمد وعلى آله وصحبه اجمعين اقول قد وفقنا الله

نقل هذا الكتاب الذي سميناه كشف الظلام في عقايد

[illegible] من السواد الى البياض في يوم الأربعاء

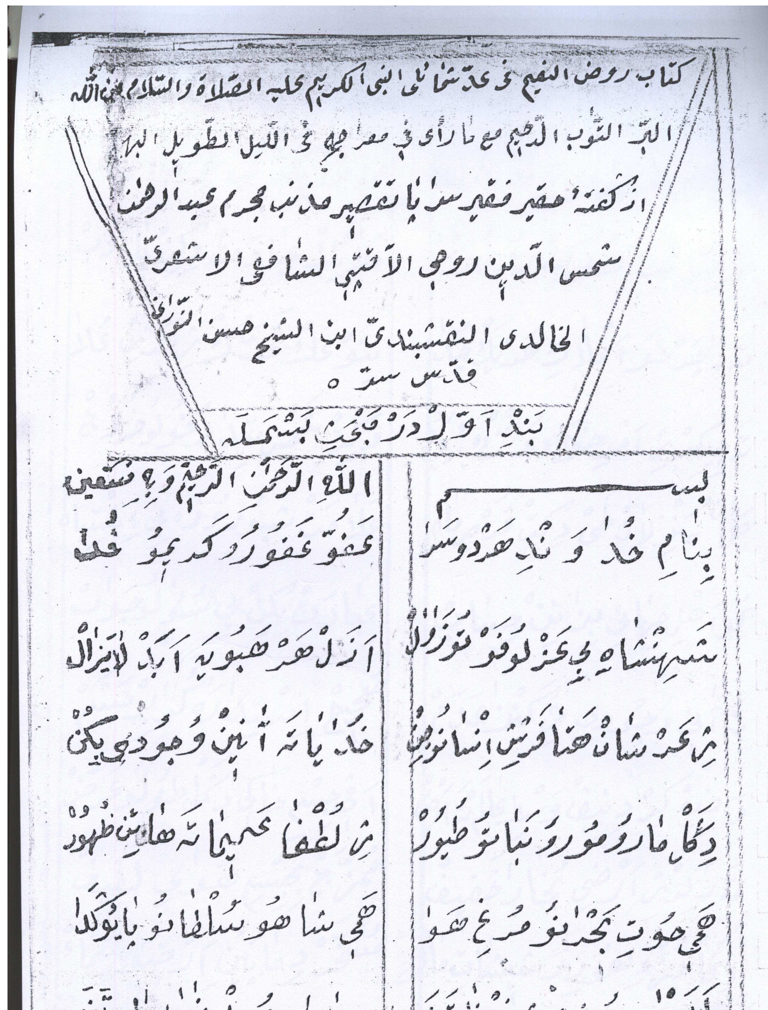
اليوم الثاني عشر من شهر شوال المنتظم في سلك شهور سنة

الف وثلاث وثلاث مئة من الهجرة النبوية على صاحبها

افضل الصلاة واكمل التحية والحمد لله رب العالمين

لمنشيه عبد الرحمن الاقتپی

بەرپەڕێ دویماهییێ ژ کتێبا (کشف الظلام) یا ئەقتەپی ب خەتێ وی
ژ کتێبا تەزکرەی مەشایخی ئامەد

كتاب روض النعيم في عد شمائل النبي الكريم عليه الصلاة والسلام من الله
الرب التوب الرحيم مع ما رأى في معراجه في الليل الطويل البهي
از گفتهء حقير فقير سرا پا تقصير مذنب مجرم عبد الرحمن
شمس الدين روحي الآتيي الشافعي الأشعري
الخالدي النقشبندي ابن الشيخ حسن النوري
قدس سره
بند اول در حجت بسمله

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

بنام خدا و ثنا هردو سرا | عفو غفور كريم و خدا

دەسنقیسا (روض النعیم) دانەیا فەهمی

تمام بو نڤیسانا نا روض النعیم کتابا شیخ
عبد الرحمن لاوێ شیخ حسن نورالی ژ گوندی
اتتبی ژ نڤیساندنا دەستێ فهمی لاوێ شیخ
محمد سراج نوری شیخ حسن نورالی لدیاربکر
د تاریخا هجری ١٣٧٨ دا ده دمها ذی الحجة ده
د یازدی و یاده لدیاربکر لحلا لالابکیده
خدا تعالی رحماخو لتامی مسلمانا که صلوات
لسیدنا محمد مصطفی لآلو اصحابا نکشابه
آمین یارب العالمین ـــــــ فهمی

دەسنڤیسا (روض النعیم) دانەیا فەهمی

قطع كه ئايا خامه با وفا
مه دی وقت نابت فروخ و رواج
مه آنی قطع کر کلام عجب
دروژ مبارك دناڤ هفته
دسلخ ربيع الاول ماه سال
دڤی سال و ماه مبارك نژاد
رحمة بويه پای اڤی خامه
ژ شر بامداد کو بی تاب بو
وداع کر مسودة و دفتری
تماشا هچی کن لشعر فقیر
ببیژن الهی توفی شاعری
ژ بو ناظم و کاتب و ناظران
ژ بو داڤ باب د مه جملشان
ژ بو جمله صالح و صالحه
ببسم الله بو ابتداء کلام
الهی تو روحی نکی شرمسان
محرر کو احمد ختمکر کتاب

حرره

تو روض النعيم بذوق و صفا
اڤی مال زر بفت و لبس دیباج
ژ تاریخ هجری د سال غشب
١٣٠٢
د عید همی مؤمنان جمعه
ژ ماه عرب او حساب دلال
مبارك به یارب بجمله عباد
ژ قطعا بوا دی ڤی ـــــــ نامه
ژ عجبر دڤ خامه سیراب بو
مه قا باغ دانی لسر محبری
ژ ادعیه خو نکن من ژ بیر
نسوژی دناڤ دوژخ و آگری
ژ بو قاری و سامع و حاضران
ژ بو عالمان بعز و نیشان
ژ بو روحی ژار الفاتحة
بحمد الله دیسان بکم اختتام
کرو لالو گیژه تو نینه مدار
د اشغاف رومیه در سبع آب
١ ٣٠٠ ١٠٠٠ ٨٠

١٣٨١
محرره

دەسنڤیسا (روض النعیم) دانەیا مەلا ئەحمەدێ قۆغی

بِسْــــــمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ، وَبِهِ نَسْتَعِينُ

بند اول در | مبحث بسمله

بنامِ خداوندِ هردو سرا	عفو و غفور و کریم و خدا
شهنشاهِ بی عزل و فوت و زوال	ازل هر هبو یه ابد لا یزال

بســـم اللّٰه الرّحمن الرّحيم «الفصل الاوّل فى مبحث البسملة»

الحمد للّه الّذى علّم الانسان الخط بالقلم ، وألهمه من الغرائب والبدائع مالم يعلم ، والصّلاة والسّلام على رسولنا الاكرم ، وعلى آله واصحابه الّذين سلكوا طريقة الاسلم ،

وبعد فيقول العبد المستهام ، من تلاطم امواج المصائب والاسقام ، زين العابدين الآمدى ابن ملا رمضان لما رأيت نظم الكتاب المسمّى [بروض النعيم] للعالم الشهير ، والاديب النحرير ، الشيخ عبد الرّحمن الآقتپى ، طيّب اللّه ثراه ، وجعل الجنّة مثواه ، فى نظمه فائقا ، وفى بلاغته رائقا ، ولكن لم يخل عن تعقيد بعض الابيات ، ومن استعمال الكلمات العجمية كالفارسية ، أردت ان اعلّق عليه تعليقا وجيزا يسهل لكلّ قارئ تلك العقد ، ويكون ترجمة للكلمات الفارسيّة المستعملة بكثرة وغيرها ، وبيانًا لبعض ابياته المغلقة ، وسمّيته بـ [النّفع العميم فى شرح روض النعيم] ونسئل اللّه تعالى ان يجعل سعينا خالصا لوجهه الكريم ، وفوزًا بدار النّعيم ، ونجاة من عذاب الجحيم ، ونرجو من الاخوان الكرام ، ان لا يجعلونى غرضاً للملام ، وان يدرأ بالحسنة السّيئة ، واستمدّ من اللّه تعالى الهداية والسّداد الى اقوم الطّريق ، لانّه ولىّ الحسنات والتّوفيق ، وهو حسبى عليه توكّلت واليه انيب ،

(قوله بنام خداوند) نام كلمة فارسية بمعنى الاسم ، خداوند أيضا فارسية بمعنى الخالق والفاطر ، سرا كلمة تركيّة مخفّفة من سراى اى القصر فالمعنى : ابتدأ بتاليف هذا الكتاب باسم خالق القصرين اى الارض والسّماء ، او الدّنيا والآخرة او الجنّة والنّار (قوله مرغ) كلمة فارسية بمعنى الطّير ، پايه كلمة فارسية أيضا بمعنى القدر والمنزلة والرّتبة ، گدا ايضا فارسية

[بمعنى]

دەسنڤیسا (روض النعیم) دانەیا مەلا زەینەلعابدینێ ئامەدی

ژ بەرهەمێ چاپکری یێ نڤیسەری

أ ـ ب زمانێ عەرەبی :

١- الحافظ العراقي وأثره في علم الحديث ، الرياض ١٩٩٢.

٢- المدخل لدراسة الأدب الكردي ، (جزءان) ، اسطنبول ١٩٩٣.

٣- اعتقاد أهل السنة والجماعة للشيخ عدي بن مسافر (تحقيق ، بالاشتراک مع حمدي عبد المجيد السلفي) المدينة المنورة ١٩٩٨.

٤- مختارات من أغنية الثلج والنار (بالاشتراک مع محمد أمين الدوسكي) دهوک ١٩٩٩.

٥- تاريخ ماردين للشيخ عبد السلام المارديني (تحقيق ، بالاشتراک مع حمدي عبد المجيد السلفي) دهوک ٢٠٠٢.

٦- مذكرات الجاسوس الإنگليزى همفر في الميزان ، (مع مالک بن حسين) دهوک ٢٠٠٢.

٧- شرح ديوان الشيخ الجزرى للملا عبد السلام الجزري (ضبط وتعليق)٢٠٠٤.

٨- حول نسب الشيخ عدي بن مسافر ومعتقده (بالاشتراک مع حمدي عبد المجيد السلفي) دهوک ٢٠٠٤.

٩- جواهر المعاني فى شرح ديوان أحمد الخاني، دهوک ٢٠٠٥.

١٠- تاريخ الأنساب، للأمير صالح بگ الشيرواني، تحقيق، دهوک ٢٠٠٥، الطبعة الثانية بيروت ٢٠٠٧.

١١- الحياة السياسية في كردستان، تأليف علي تتر، ترجمة من الكردية إلى العربية، دهوک ٢٠٠٧.

١٢- معجم شعراء الكرد، (بالاشتراک مع حمدي عبد المجيد السلفي) دهوک، ٢٠٠٨.

١٣- عقد الجمان في تراجم العلماء والأدباء الكرد والمنسوبين إلى مدن وقرى كردستان، (بالاشتراک مع حمدي عبد المجيد السلفى) الشارقة الإمارات، ٢٠٠٨.

١٤- الرد على الرافضة واليزيدية المخالفين للملة الإسلامية المحمدية، لأبي عبد الله بن شبل، (تحقيق ، بالاشتراک مع حمدي عبد المجيد السلفى) تحت الطبع.

ب ـ ب زمانێ کوردی :

١٥- مەلایێ باتەیی وبەرهەمێ وی (د گەل محسن دۆسکی) دهوک ١٩٩٦، چاپا دووێ ٢٠٠٥ .

١٦- ئیخوان د تەرازییێ دا ، دهۆک ١٩٩٦، هەڤلێر ١٩٩٩، دهۆک ٢٠١١ .

١٧- ئەلندا مە (دیوانا شعرێیە) دهۆک ١٩٩٨، چاپا دووێ ٢٠٠٤.

١٨- مەلا عەلـییێ بەرۆشکی وبەرهەمێ وی ، دهۆک ١٩٩٩ .

١٩- سـەیـفـیێ شۆشی وبەرهەمێ وی (د گەل محسن دۆسکی) دهۆک ١٩٩٩ .

٢٠- دیوانا سەردائیێ وانی ، دهۆک ١٩٩٩ .

٢١- واقعێ ئیسلامی چاوا چارەسەر بکەین ؟ دهۆک ٢٠٠٠ .

٢٢- دیوانا مەلایێ جزیری (بەرهەڤکرن وڤەوژارتن) دهۆک ٢٠٠٠، چاپا دووێ ٢٠٠٥.

٢٣- ژیاننامەیا پێغەمبەرێ خودێ ، دهۆک ٢٠٠٢، چاپا دووێ تەهران ٢٠٠٨.

٢٤- د گەل مرۆڤێن خودێ ، دهۆک ٢٠٠٢ ، چاپا دووێ ٢٠١٠.

٢٥- چل حەدیسێن ئیمامێ نەوەوی ، دهۆک ٢٠٠٢ .

٢٦- ئیمام موحەممەدێ کورێ عەبدلوەهابی وچەند نڤیسینەکێن وی ، دهۆک ٢٠٠٢ .

٢٧- سەرهاتییێن پێغەمبەران ومللەتێن بۆرین، (سێ بەرگە) دهۆک ٢٠٠٢ ، چاپا دووێ ٢٠٠٦، چاپا سێیێ ٢٠١٠.

٢٨- تەفسیرا قورئانا پیـرۆز (وەرگێرانە) دهۆک ٢٠٠٤، چاپا دووێ تەهران ٢٠٠٨.

٢٩- كورێ من ئەڤەیە دینێ تە ، دهۆک ٢٠٠٤ .

٣٠- یووسف وزلەیخا یا سەلیمێ هیزانی، (بەرهەڤکرن وڤەوژارتن) دهۆک ٢٠٠٤ .

٣١- لەیلا ومەجنوون یا حارثێ بدلیسی، (بەرهەڤکرن وڤەوژارتن) دهۆک ٢٠٠٤ .

٣٢- ل دۆر ئەدەبێ کرمانجی ل سەدسالا نۆزدێ وبیستێ زایینی، هەولێر ٢٠٠٤ .

٣٣- دیوانا گازیا بەلەنگازا یا مەلا بەشیرێ بەدەوی (بەرهەڤکرن)، دهۆک ٢٠٠٤ .

٣٤- دیوانا داهی یا مەلا نەذیرێ بەدەوی (بەرهەڤکرن) دهۆک ٢٠٠٤.

٣٥- مرۆڤێ بەری دیرۆکێ، وەرگێرانە ژ عەرەبی بۆ کوردی، دهۆک ٢٠٠٤.

٣٦- مەم وزینا ئەحمەدێ خانی، (بەرهەڤکرن) دهۆک ٢٠٠٥.

٣٧- رۆژی وپەیاما رەمەزانێ، دهۆک ٢٠٠٥.

٣٨- باوەریا تەوحیدێ، یا دکتۆر صالح الفوزان، (وەرگێرانە) دهۆک ٢٠٠٥، چاپا دووێ ٢٠٠٩.

٣٩- ژن ل بەر سیبەرا ئیسلامێ، دهۆک ٢٠٠٥.

٤٠- دیوانا هادی، (بەهەڤکرن) دهۆک ٢٠٠٧.

٤١- دیوانا بەرتۆ بەگێ هەکاری، (بەرهەڤکرن) دهۆک ٢٠٠٦.

٤٢- چاوا دێ بیە مرۆڤەکێ دلشاد، یا دکتۆر عائض القرنی، وەرگێرانە، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٣- ژ سالۆخەتێن خوداپەرێسان، یا عومەر تەلمەسانی، وەرگێرانە، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٤- جەهنەم وارێ پەشێمانان، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٥- فەرهەنگا گۆتن وکریارێن نەدورست، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٦- جیهانا خەونان، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٧- مرن وژینا بەرزەخێ، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٨- ل بەر سیبەرا خودێ، دهۆک ٢٠٠٦.

٤٩- د گەل پێغەمبەرێ خۆشتڤی، دهۆک ٢٠٠٦.

٥٠- قورئان وسوننەت وزانینا نوی، دهۆک ٢٠٠٤، چاپا دووێ ٢٠٠٦.

٥١- ژ پیشەنگێن پەخشانا کوردی خەلیفە یووسفێ بایەزیدی، دهۆک ٢٠٠٧.

٥٢- مەم وزینا ئەحمەدێ خانی، دانەیا عەزیزێ مامزێدی (بەرهەڤکرن) دهۆک ٢٠٠٨.

٥٣- مەلایێ جزیری شاعرێ کوردان یێ مەزن، بۆ زارۆکان، دهۆک ٢٠٠٨.

٥٤- رێبازا ژیانێ ل بەر سیبەرا قورئانێ، تەفسیرا قورئانێیە ٢٠٠٩.

٥٥- زڤرین بەر ب خودێ ڤە، دهۆک ٢٠٠٩.

٥٦- ڤەوژارتنا دلان، دهۆک ٢٠٠٩.

٥٧- گەشتەک بۆ نک خودێ، رۆمانا دکتۆر نەجیب گەیلانی، وەرگێرانە ٢٠٠٩.

٥٨- دیوانا سەید قەدری یێ جزیری ، (بەرهەڤکرنە) ، دهۆک ٢٠٠٩.

٥٩- باشترین سەرهاتی ، دهۆک ٢٠١٠.

٦٠- دو فەرهەنگێن ڤەهاندی نووبارا الأطفال یا کەربەلائی، (بەرهەڤکرنە) ، دهۆک ٢٠١٠.

٦١- دو ڤەهینۆکێن کرمانجی د علمێ تەجویدێ دا ، یا مەلا خەلیلێ سێرتی ومەلا محەمەد هادی یێ لجی ، (بەرهەڤکرنە) ، دهۆک ٢٠١٠.

٦٢- دیوانا نەفعی، (ساخکرن وبەرهەڤکرن) د گەل مەسعوود گولی، دهۆک ٢٠١٠.

٦٣- بێ ئیفلەحیا گونەهێ، یا د. عبد الله السدحان، (وەرگێرانە) ، دهۆک ٢٠١١.

٦٤- بێدەرا خەمان ، کۆمەکا چیرۆکێن وەرگێراینە ژ عەرەبی، هەولێر ٢٠١١.

٦٥- گازی وگازیکەر د چل حەدیسێن پێغەمبەری دا سلاڤ لێ بن، یا علی الحلبی، وەرگێرانە، هەولێر ٢٠١١.

٦٦- پێخەمەت مالەکا بێ گرفتاری، هەولێر ٢٠١١.

٦٧- نڤێژ ستوینا ئیسلامێ، هەولێر ٢٠١١.

٦٨- چیرۆک ودیرۆک، هەولێر ٢٠١١.

٦٩- شیرەتێن پێغەمبەری سلاڤ لێ بن بۆ هەڤالێ وی ئەبوو ذەرری، هەولێر ٢٠١١.

٧٠- عەقیدەنامەیێن کرمانجی، هەولێر ٢٠١١.

٧١- د گەل صەحابییێن پێغەمبەری سلاڤ لێ بن، دهۆک ٢٠١١.

٧٢- چل حەدیسێن ئیمامێ نەوەوەی وەرگێران و شرۆڤەکرن، (د گەل تمامیا وان یا ئبن رەجەبێ حەنبەلی)، ل ژێر چاپێیە.

٧٣- ڤەهینۆکا (روض النعيم) یا شێخ عەبدررەحمانێ ئاقتەپی، بەرهەڤکرن، ل ژێر دەستە.

ناڤەرۆك